کرزی

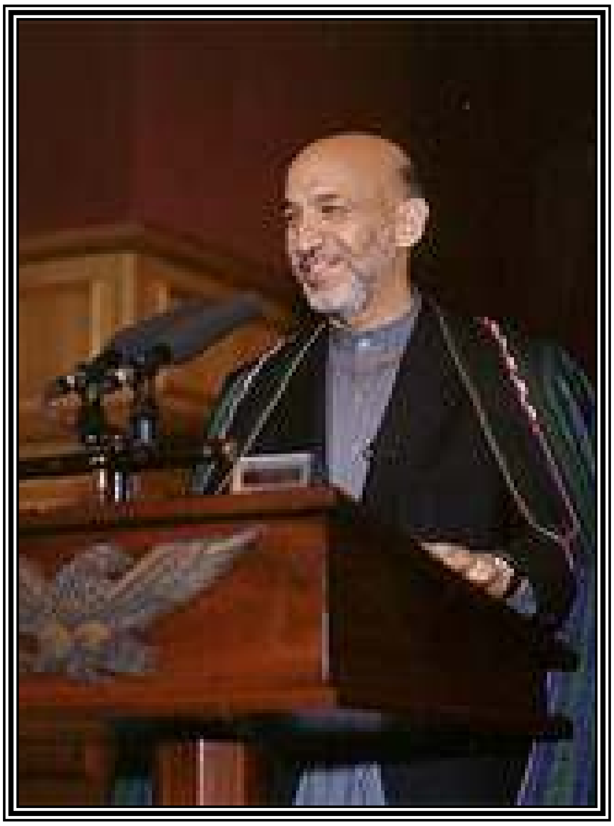

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان ولسمشر حامد کرزی

کرزی

(د افغانستان د ولسمشر حامد کرزي ژوندلیک)

لیکوال

نیک بي مایلس

پښتو ژباړن
غلام ولي نوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه:

- د کتاب نوم :: کرزی
- ليکوال :: نیک بي مايلس
- ژباړن :: غلام ولي نوري
- خپرندوی :: سنځر خپرندويه ټولنه
- کمپوز او ډيزاين :: مطيع الله روهيال
- چاپکال :: ۱۳۸۷ ش – ۲۰۰۸ ع
- چاپشمېر :: ۵۰۰ ټوکه

اړيکي

aracozia@yahoo.com

ګرځنده

۰۰۹۳(۰) ۷۰۰۳۱۸۴۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

خپله دا ژباړه د هیواد د تکړه لیکوال
او پېژندلي خېړونکي
استاد محمد معصوم هوتک
نامه ته ډالۍ کوم

غلام ولي نوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژباړن خبري

دا نصیب هم په سرې نوري کوې روان کندهار ته وم، خو خپل ځان مې په کاناډا کې وموند. دا د ۲۰۰۷ م کال د اکسټ ۱۲ مه وه، چې د کندهار ښار ته نژدې مې موټر ټکر سو. دا سې ښکاربېده لکه تقدیر چې د افغانستان او پاکستان په نسخو زما روغتیا نه وه نویشته کړې.

خو د غرب د عصري او پرمختللې ټکنالوژۍ څخه په مننه، چې زه یې بیرته د دې جوګه کړم چې د خپلې خوارکۍ پښتو په ننګ قلم راپورته کړم. دا ځل مې درملنه د یوه کاناډایي ډاکټر له خوا کېده. پر کټ تر کښېنستلو وروسته مې د عادت له مخې افغاني ټولې نسخې او ایکسرې ورښکاره کړې، خو افغاني ایکسرې حتی په دې کې هم پاته راغلې وه، چې زما د سر په کوپړۍ کې دروزنه ونیسي. ډاکټر هغه ایکسرې وکتلې، چې کومې نتیجې یې نه ځني واخیستې. له همدې کبله یې زه د ایکسرې خوني ته بوتلم هلته یې د عصري ایکسرې ماشین په غېږ ورکړم. تقریبا تر ۱۵ دقیقو وروسته یې زه بیرته هغه خوني ته راوستم، چې ور څخه بیولې یې وم.

تر لږ ځنډ وروسته د اوو ډاکټرانو یوه ډله راغله راته ویې ویل، چې د وروځو له منځ څخه بیا تر نزلې پورې دې دا هډوکي دوه ځایه درز کړی دئ.

اوه زما خدایه!

دا څه اورم؟

فکر نه کوم په هغه وخت کې چې پر ما څه تېرېدل بل څوک یې حس کړي، خو د تقدیر په وړاندې به خوار انسان څه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما وویل نو چاره څه ده؟
دوی وویل چاره دا ده، چي موږ باید ستا سر د یوه غوږ څخه تر بله پوري عملیات کړو تر څو وکولای سو هغه هډوکي دننه تداوي او له نس څخه دي غوښه پریکړو د هغو وینو و مخ ته یې ورکړو، چي د هډوکو د ماتېدو پر وخت بهېدلي او د مغزو پر خوا تللي دي.
یا پاکه ربه چي ستا فضل او کرم نه وي نو زه خوار به څه وکړم. اې د کایناتو خالقه! زه دي لکه چي د خپل هیواد، اسلام او ژبي د چوپړ له پاره نور نه وم په کار؟ رب العالمینه بس تاسي پوهېږئ او کار مو.
له ډاکټر څخه مي وپوښتل که چیري زه عملیات ونه کړم نو څه به وسي؟ ده په جواب کي وویل چي ته په بخت ډېر بیداره یې، چي ستا د سر وینه مغزو ته نه ده رسېدلې که چیري رسېدلې وای نو تاسي به یا تر نامه لوړ یا کښته فلج سوي وای، او که چیري عملیات ونه کړې نو د پورتنیو یادو سوو مشکلاتو سره د مرګ خطر هم تړلی وي. دا چي په زړه کي مي څه تېرېدل یو الله خبر دئ. بس د الله امر ته مي غاړه ایښې وه. د کایناتو رب په خپلو کارونو ډېر ښه پوهېږي.
ما د ډاکټر څخه ۱۵ دقیقي وخت وغوښت، چي تر څو په همدي اړه د خپلو قریبانو او دوستانو سره سلا او مشوره وکړم. ټولو د عملیات کولو مشوره راکړه چي ما هم ډاکټر ته په هو سر وخوځاوه. تر ۱۷ ساعته وروسته چي پر هوښ راغلم که ګورم د جانسن په نامه یو امریکایي ډاکټر راته ولاړ و، چي تازه د خپلي فلسطینۍ مېرمني له کبله د اسلام په مقدس دین مشرف سوی و. ده چي زه ولیدم چي را پر سد سوم پر ځیګر یې لاس راکښېښوی راته ویې ویل Noori you will be all right Inshaullah. خو وروسته چي به ما د خپل صحت په اړه پوښتنه ځني کول ډېر به خواشینی

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېده او کوښښ به يې کاوه، چي په يو چم مي له ځان څخه تېر کړي. يو وخت چي مي ډېر مجبور کړ راته ويې ويل ستا روغتيا به ډېر ډېر وخت وغواړي. ده زما سره دومره مينه کوله، چي زه ډېر ورته حيران وم ما ته دا سي ښکارېدی لکه خپل ورور.

په روغتون کي نور غير مسلمان ډاکټران هم وه، خو د جانسن ميني او اخلاص ببخي حد نه درلود. دا مينه د اسلام د هغي رڼا له کبله وه، چي زما او د ده زړه ته يې لار موندلې وه تر دې نو بل کوم ټينګ تړون کېدای سي؟

تر ده وروسته ډاکټر رټکوسکي راغلی، چي زما عمليات يې تر سره کړي وه. ده وويل چي ښه کېږې انشاالله. زما تر دوباره معاينې او ايکسرې وروسته يې راته وويل چي هر څه ډېر سم دي او تاسي کولای سئ، چي نن پر ۱۲ بجي د روغتون څخه ولاړ سئ. ايا که زه په پاکستاني او يا افغاني روغتون کي وای څو ورځي به يې ساتلی وای؟ د دوولسو بجو په شاوخوا کي زما خوږ دوست اېر هم راورسېد ، چي سمدستي مو د روغتون څخه خپله کډه را بار کړه.

دا کيسه مي ځکه دونه اوږه کړه، چي يو خو لوستونکو ته وښيم، چي دا کتاب مي په څنګه وخت کي ژباړلی او بل د هغو ملګرو د ډاډ له پاره چي زما د روغتيا په اړه اندېښمن دي، خو زه اوس الحمد الله بالکل روغ رمټ يم.

تر دې دوې مياشتي وروسته د کاناډا د البرټا ولايت د مرکز ايډمنټن د لوي مارکېټ پر کتابتون وربرابر سوم. هلته مي د نورو کتابونو تر څنګ دغه کتاب هم پيدا کړ. ډېر مي خوښ سو ، چي سمدستي يې د ژباړلو فکر راسره پيدا سو. د روغتيا په دغسي وضعيت کي مي د دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب ژباړه پیل کړه. د ژباړې په وخت کې به همېشه د کورنۍ د غړو له خوا د سختو نیوکو سره مخامخ کېدم، چې ویل به یې دا ستا صحت او دا کتاب ! کله ښه سې بیا به یې وژباړې خو ما د چا دا ونه منل او نه مې تر اوسه په خپل ځان دا منلې ده، چې ما دومره سخته ضربه لیدلې، خو که مې ومنل په هغه صورت کې نو رښتیا هم مریض یم. تر اوسه لا د تندي پاړسوب راسره دئ او دا چپه سترګه خو مې بېخي ډېره پړسیدلې وه، ما به خپلو ملګرو ته ویل لکه دا غربیان چې هم په کړوپ کشي کې ښه تجربه نه لري. خو اوس چې یې پاړسوب کښنته سوی هر څه سم معلومېږي. خو کله چې به مې دغه سرګذشت خپلو ملګرو ته وایه نژدې و، چې د زړه حمله پر راسي. خو ما الحمدالله هیڅ کمي نه ده احساس کړې او د دغه کتاب پر پښتۍ عکس مې هم تر عملیاتو وروسته اخیستی دئ.

یو څه هم د کتاب او لیکوال په اړه:

د ژباړې په وخت کې مې کوښښ کاوه، چې ژباړه یې ډېره ساده وي. د ارچیوال په نامه یوه دوست له دې کبله د کتاب د ژباړلو څخه منع کولم، چې د مسعود صفت پکښې سوی دئ. ارچیوال ورور او د ده همنظروته وایم چې د مسعود له پاره همدومره بس ده، چې مړ دئ.

ښاغلی لیکوال یې د افغانانو سره خورا ډېره مینه لري او د افغانانو د کلتور او تاریخ څخه ښه خبر دئ، چې د احساساتو یې باید درناوی وسي. په کتاب کې ځیني غلطې وې، چې هغه مو تر وسه او پر خپل ځای اصلاح کړي دي. په کتاب کې د ولسمشر کرزي ډېر اړخونه را اخیستل سوي دي چې د راتلونکو تاریخ لیکوونکو له پاره تر ټولو ښه سند دئ، خو که چیري دغه کتاب د ولسمشر کرزي د خولي څخه یو تکړه افغان لیکوال لیکلی وای ډېر به خوندور وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې د ښاغلي مطیع الله روهیال څخه مننه، چې په خورا سخت وخت کې یې د دغه کتاب کمپوز په ورین تندي وکړ او ګټوري مشورې یې هم را څخه ونه سپمولې. ویښ ملګري فرهنګي ټولنه هم د هېرولو نه ده، چې د دغه کتاب په چاپ کې یې تر خپله وسه مرسته وکړه.

نور نو دا تاسو او کتاب!

په سپېڅلې مینه او ادب
غلام ولي نوري
٦/ ٦/ ١٣٨٧ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سر خبري

په لومړي ځل ما له حامد کرزي سره په ۱۹۸۷م کال د پاکستان په پېښور کې هغه وخت ولیدل کله چې ما د افغان مطبوعاتو پروژې له پاره افغان زده کونکي نیول دا د بوسټن پوهنتون د ارتباطاتو د کالج پروژه وه او زه یې ساحوي مشر وم.

د حضرت صاحب په تنظیم کې کرزی زموږ ارتباطي کس و، د ده ډله یوه له هغو ۷ ډلو څخه وه، چې په افغانستان کې د سرو لښکرو پر ضد جنګېدل.

د ځینو ډلو سره په ځانګړې توګه د بنیاد ګرو سره چې له غرب سره یې حساسیت درلود، معامله ډېره ګرانه وه، چې له هغوی څخه کسان تر لاسه سي او موږ دغه افغانان په ژورنالیزم کې ور وروزو.

د دې بر عکس بیا د حضرت صاحب ډله ډېره دوستانه وه دا ځکه چې هلته به موږ همېشه د کرزي د ګرم هر کلي سره مخامخ کېدلو او له بله پلوه ده ډېره ښه روانه انګلیسي ویل چې زه ډېر ور څخه متاثر سوی وم.

ما او کرزي دوه ځله په رسمي توګه سره ولیدل او په پېښور کې څو نور واره په غیر رسمي توګه په هغه ځایونو کې چې غربیان، افغانان او پاکستانیان به سره راغونډ سوي وو، ما د خپلي نوي دندي له پاره چې په بوسټن پوهنتون کې د ښوونکي په توګه ټاکل سوی وم د ۱۹۸۸ م اګست په اخیر کې پېښور پرېښود او تر دې ورسته مي بیا ۱۶ کاله له کرزي سره ونه لیدل، بیا مي هغه وخت ور سره ولیدل چې دی کله د لنډ مهالي اداري مشر و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۲۰۰۴ کال کي مي دا موقع تر لاسه کړه، چي پسرلی په کابل کي تېر کړم هلته مي د کرزي د ویاند او د ده په مطبوعاتي دفتر کي مي د مشاور او ژورنالیزم د ښوونکي په توګه دنده تر سره کړه. بالاخره مي هغه کابل ولید چي په اړه مي یې د خپل افغان ملګرو څخه ډېر څه اورېدلي وه چي ډېر تکان ورکوونکی و.

په اوونۍ کي مي ۶ ورځي په ارګ کي د ولسمشر د ویاند جاوید لودین له پاره کار کاوه چي دا زما له پاره یو په زړه پوري امتیاز و، کوم کسان چي مور په پېښور کي روزلي وه له هغوی څخه ځیني اوس په کابل کي وه او له هغوی څخه دوو یې په ارګ کي کار کاوه.

حامد علمي د ولسمشر د ویاند مرستیال و او عبدالصبور د ولسمشر رسمي عکاس و، زموږ د مرکز بل فارغ اکرام شینواری و چي اوس په کابل کي د امریکا دږغ راډیو د پښتو څانګي راپورتور و.

ما دی په دغه دوبي کي ډېر ونه لیدی یو وخت دی د خپل دفتر څخه په ګل خانې ماڼۍ کي د خپل ویاند دفتر ته د هغوی پوښتني ته راغلی و موږ په هغه ورځ د پېښور د وختونو په اړه په مفصله توګه ورږغېدلو او کله کله به مو په مطبوعاتي کنفرانس کي چي د ارګ په باغ کي تر ونو لاندي جوړېدی سلام سره وایه.

کله چي زه د دوبي په پای کي تللم، د ولسمشر د ویاند مرستیال ماته یو فلزي بکس راکړ، چي په لاجوردو ښکلی سوی و. دننه په بکس کي یو کارډ و چي پر هغه لیکلي وه ،د افغانستان د ولسمشر جلالتماب کرزي لخوا ډالۍ، خو لاسلیك یې نه و پر کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۰۵م کال په پیل کې د بوسټن پوهنتون مرستیال جوسیپ میرکودیو راته وویل چې ولې ولسمشر کرزی ته زموږ په پوهنتون کې د مېلمه وینا کوونکي په توګه بلنه نه ورکوو؟

ما هم جاوید لودین ته تلیفون وکړ، هغه اوس د ولسمشر د دفتر مسئول سوی و، کله چې ما لودین ته وویل، هغه لومړی شکمن، خو بیا یې وویل ته ودرېږه زه به د ولسمشر تقسیم اوقات وګورم (دا دئ وخت سته خو زه باید په دې اړه له ولسمشر سره وږغېږم).

یوه ورځ وروسته جاوید لودین راته ټلیفون وکړ ده وویل چې ولسمشر راضي دئ، زه ډېر خوشاله سوم.

یوه شپه وړاندې چې دی زموږ پوهنتون ته راسي، کرزي ته په یخ او باراني بوسټن کې د مسچوسیټ د والي میټ رومني لخوا تود هر کلی وویل سو، والي د هر کلی پوره ترتیبات د استقبال د قطعې او بجه خانې په شمول په هوایي ډګر کې ورته نیولی وو.

په دا سبا باران نه و او پنځه ویشت زره تماشاچیانو چې په هغه کې زده کوونکي، والدین یې، کورنۍ او دوستان یې، د بوسټن په پوهنتون کې کرزي ته د یو اتل په څېر ښه راغلی ووایه. کرزي زده کوونکو ته د نړۍ سره د خپل هیواد اړیکي او بیا د دغه کوچني او خوار ملت د نړیوالو لخوا هېرېدل ور په زړه کړل چې د یوولسم سپتمبر پېښي یې یو ځل بیا خلکو ته ور په یاد کړې.

تر دې وړاندې چې کرزی د بوسټن څخه لیدنه وکړي ما له هیلن دیر د جنرال الکتریک مدیر جک ویلخ او مېرمن یې سوزي او د ښارنوال الن ډېرشویز سره ولیدل، هیلن راته وویل چې ولې کرزي ته نه وایې چې ستاسو په اړه به کتاب ولیکم، هغه ته د دې وړاندیز وکه او خلک له دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره ډېره مينه لري چې د کرزي له کيسو څخه خبر سي، ما هم دوې پاڼې پروپوزل وليکی او جاويد لودين ته مي ورکړی چي ولسمشر ته يې تقديم کړي، په بوستن پوهنتون کي تر وينا وروسته ده او ورسره پلاوي واشنګټن ته پرواز وکړ، له هغه ځايه نيبراسکا ته، چي هلته کرزي افتخاري ډګري تر لاسه کړه او بالاخره کابل ته لاړ.

تر دې وروسته مي د خپل وړانديز په اړه يوه مياشت هيڅ وا نه وربېدل، وروسته لودين راته ټليفون وکړ راته ويې ويل چي ولسمشر د کتاب په اړه راضي سوی دئ نو اوس بايد څه وکړو؟.

ما له بوستن پوهنتون څخه رخصتي واخيسته او د سپټمبر په نيمايي کي مي کابل ته پرواز وکړ.

ما درې مياشتي په يوه مېلمستون کي تيري کړې چي (Chez Ana)چيز انا نومېده او زما د ژورناليزم د يوه پخوانۍ ملګري ايدوارډ ګيراډيټ لخوا چلول کېده، ما به له کرزي سره چي کله به يې وخت درلود ليده، حتی زه به يو څو ساعته وړاندي لا نه پوهېدم چي نن ماښام به له کرزي سره وينو که نه، ياور به ټليفون راته کوي چي نن ماښام ښاغلی ولسمشر غواړي ستاسو سره وويني، په کومه شپه چي به مو له ولسمشر سره ليدل يو تور روسی لاډا موټر به د چيز انا مخ ته راته او زه به يې تر ارګ پوري وړلم، تر ټولو امنيت ځايونو به تېر سوو، تر هغه چي موږ به د ارګ دننه ته ورسېدو زه به له موټره کښته سوم ، پياده به د دېوالونو په بغل کي د ولسمشر د دفتر پر لور روان سوم، د دېوالونو بغل ته به وسله وال کسان ولاړ وو او په (Lapel Microphones) ليپل مايکروفونو کي به يې خبري کولې، په ګل خانه کي دننه د ولسمشر دفتر ته تر رسېدو وروسته ما يو ګړی انتظار ايسته او بيا د ولسمشر دفتر ته ور ننوتلم چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته به مو د افغان کلتور له مخي د غېړي روغبړ او د لاس روغبړ کاوه او د ولسمشر له تود هر کلي سره به مخامخ کېدو .

اکثره وخت به موږ د ده په دفتر کي سره لیدل دا یو لوی دفتر دی چي مستریح خونه، د ځرمنی قیمتي سوفا ، چوکیو او د ولسمشر په مېز ښایسته سوې ده، په دغه وخت کي به یاور، مشاورین او حتی د کابینې وزیران هم حاضر وه، چي ده به هغوی ته د پاته کېدلو ویل، کرزی د نورو افغانانو په شان د کیسې ویلو خورا ښه استعداد لري چي اورېدونکي ور ځخه خورا خوند اخلي، کله کله به زه او دی د ده د دفتر تر شا په جلا ځای کي تنها و ، چي هلته به مو تر خپل کار وړاندي د یو څو دقیقو له پاره په تلوېزون خبرونه وکتل، په دغه ساړه مني کي به د شپې لخوا کرزي، کریمي رنګه پټو پر ځان تاو کړی و، چي دا ډول پټوان ټوله افغان نارینه پر اوړو کوي، مرکز ګرمي په نور افغانستان کي خو څه، حتی په ارګ کي لا نه وه پاته.

موږ به قهوه څښل، خو کرزي به تر قهوې چای له افغاني اوسکو ، بادامو ، پستې، انګور او کلچو سره خوښول چي دا هر څه به تر موږ وړاندي د ولسمشر د پخلنځي خدمتګارانو لخوا ایښودل سوي وه، کرزي به لکه یو سوداګر همېشه د افغاني تولیداتو صفت کاوه، ده به امر کاوه، دا وخوره او دا وخوره، دا انګور، بادام او اوسکي تر ټولو غوره دي، موږ به یو څو دقیقې بانډار سره وکی، پسته او انګور به مو خوړل وروسته به ما خپل ټیپ ریکارډر چالانه کی، ما به موضوع ورته وټاکله او ده به پر هغه خبري پیل کړې، دی یو ډېر ښه ویاند ، فصیح او ډاډمن او هغه څوک دئ چي د خپلي پوهي او ځیرکتیا څخه خبر دئ، حتی یو په یو په غیر رسمي ناسته کي هم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه غرمه ټلیفون راغلی چې راته ویې ویل، ولسمشر غواړي ماخستن ستاسو سره په خپل استوګنځای کې ووینې، دا ځای د ارګ په ساحه کې دوه پوړه ودانۍ ده، دې ځای ته په ورتګ سره باید سړی د څو نورو امنیتي پوستو څخه تېر سي تر څو سړی د همدې سرای او سپنیزي دروازې ته ورسېږي، د دروازې او کور تر منځ دایره شکله لار وه، دغه دایره په اصل کې باغ و، چې د کبانو حوضونه یې هم لرل.
یو یخ نومبر چې زه ورغلم کرزي د دغه باغ پر شاوخوا پر جغلین سړک چابک قدم واهه، دننه په سرای کې زه د انتظار صالون ته رهنمایي سوم او وروسته به هغه خوني ته چې ولسمشر به مېلمانه پکښې لیدل.
کله چې ما د کرزي سره د سرای په انګړ کې ولیدل خونه د خلکو څخه ډکه وه. ده له ټولو سره په لوړ اواز روغبړ وکړ او کله چې ما مرکه پیل کړه نو ټوله به خاموش سول خو کله کله چې به د کرزي د کوم ځای نوم او یا تاریخ په یاد نه و بیا به یې یوه مېلمه ته د هغه دور په یادولو له پاره ور رېغ کړه خو کله کله به دا مباحثه تر ډېره روانه وه تر څو چې ټوله به پر هغه موافق سول، د ده په کور کې زمونږ لیدني به خامخا د ماخستن ډوډۍ له ځان سره لرله.
ولسمشر به د ډوډۍ خوړلو په خونه کې د هغه اوږده مېز پر سر کښېناست او زه به یې راسته اړخ ته کښېنولم، ده به د ډوډۍ خوړلو په وخت کې راته وویل د دې خوند وګوره او دا خو بیا افغاني ځانګړې خواړه دي او اکثره وخت به یې سالن په خپله زما په غاب کې را اچاوه، پلو چې خوندور افغاني خواړه دي همېشه به د مېز پر سر له ترکارۍ، تازه کاهو، رومیانو، ملیو او افغاني وچې ډوډۍ سره پروت و، د دې تر څنګ به په کوچني بوتلانو کې اوبه او د انارو جوس هم پروت و، خو هیڅ ښځه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ سره پر مېز نه وه، د افغاني کلتور له مخې ښځې باید د نامحرمه له سترګو څخه پناه وي، زما سترګي تر پایه په دغه کور کي پر یوې ښځې هم ونه لګېدې، د مېز پر سر ټوله خبري په پښتو او په دري ژبو وې، ښېله دې چي ما ته به یې یو څه په انګلیسي ویل غوښتل، تر ډوډۍ وروسته خواږه خواړه به تازه مېوه، پوډین، چای او یا قهوه وه، ډوډۍ به اکثره وخت پر نهه یا نهه نیمي بجې ختمېدل چي تر هغه وروسته به زه بیرته خپل هوټل ته تلم چي د خپل ټیپ په ترتیبولو به مصروف کېدم او د راتلونکي ټلیفون انتظار به مي ایسته.

څه چي ما غوښتل هغه مي بالاخره پر ۸ سپټمبر تر لاسه کړل او ما خپل کورته د کرسمس له پاره ځان را وروسوی او کوم څه چي ما په هغه مانښامونو کي له حامد کرزي څخه تر لاسه کړل اوس دا دئ ستاسو په لاسونو کي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژندنه

په ۱۹۸۰م کلونو کې د پاکستان پېښور د مځکې پر مخ له په زړه پوري ځایونو څخه و.

د زاړه هندوستان پلازمېنه چې اوس د پاکستان شمال غربي وحشي پولې ولایت ، د لرغونو پښتنو ښار او د اوښانو د بې شمېره کاروانونو او بریمنو لښکرو تم ځای دئ، چې د افسانوي کوتل خیبر څخه تېرېږي چې له همدې ځای څخه ۲۵ مایله لېرې د غرب پلو ته د افغانستان خواته پروت دئ.

په نولسمه پېړۍ کې برطانوي اردو دلته یو ګارنېزون جوړ کړ چې ور سره سم یې د هندوکوش په لوړو څوکو کې امنیتي پوستې هم واچولې. یوه له هغو پوستو څخه چیري چې ځوان وینسټن چرچل له هغه څخه د برطانیې تر رهبري لاندې د هندو سکانو او پښتنو تر منځ جګړه څارل تر اوسه د چرچل په څار ځای مشهوره ده.

کله چې سرو لښکرو په ۱۹۸۰م کال کې پر افغانستان یرغل وکړ پېښور ور سره سم په لومړیو کې د لس ګونو وروسته د زرګونو او په پای د ملیونونو هغو افغانانو په موقتي کور بدل سو ، چې د کمونیستي رژیم او مجاهدینو تر منځ د جګړو څخه به یې امان غوښت.

جهاد د مسلمانانو د هغې جګړې نوم دئ چې د سرو لښکرو په مقابل کې به جنګېدل او جنګیالیو ته به یې مجاهدین او یا سپېڅلي فرشتې ویل.

مهاجر لا د وړاندي په پېښور کې په پنډغالو کې ځای پر ځای سوي وه چې اکثرو دغه پنډ غالو د ښار ګوټي بڼه لرل. افغانانو د زاړه پېښور په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نریو او کړو وړو بازارونو کي ځانو ته دوکانونه جوړ کړي وه چي د کور غالۍ او زېورات يې پکښي پلورل چي په دغه زېوراتو کي د بدخشان د نامتو کانونو لال او جواهر کار سوي وه. د دې تر څنګ به يې د سرو لښکرو چکوشونه، لورونه، نظامي نښانونه د سرو لښکرو د سر تيرو خولۍ چي اکثرو دغو شيانو به له ځان سره خورا خيالي کيسې هم لرلې داسي چي په څه ډول يې دغه شيان د سرو لښکرو د مړو سوو سرتيرو څخه تر لاسه کړي دي.

د ښار د بهر په دوړنه ميداني کي به افغانانو د انسانانو وحشي لوبه يعني بوزکشي کول.

مهاجرينو ته په کنډکونو خيريه اداري جذب سوي وې لکه د ملګرو ملتونو خوراکي پروګرام، د سره صليب نړيواله کمېټه او نورو دې ته ورته تجارتي کمپنيو، اکثرو دغو کمپنيو مهاجرو ته د خپل بخت د ځلېدونکي ستوري په سترګه کتل او خپل د خيرات خورجينونه به يې هغو غربيانو ته نيولي وه چي د افغانانو سره به يې خواخوږي لرل او دوی به بيا په دغه ټولو پيسو په پېښور کي د ځان له پاره په ښکليو ودانيو کي خورا مستريح ژوند جوړ کړی و، چي خدمت ګاران، اشپزان، کالي مينځونکي او چوکيداران به يې د اند له پاسه وه.

افغان جنګياليو د خون ګرمو غربيانو د سرې جګړې اتلان جوړ سوي وه چي په دغه ډله کي يې خپله ولسمشر رونالډ ريګن هم راتلی. ټيکساسي کنګرس مين چارلي ويلسن خو جهاد خپله شخصي جګړه بلل او د ريګن اداري مالي مرسته چي په هغه کي وسلې هم راتلې، برابرولې او تر څنګ يې CIA د افغان جنګياليو سره پټ عمليات هم تر سره کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

CIA خو بالاخره د اوږې څخه ویشتونکي الوتك ضد ستېنگر* او میزایل هم مجاهدینو ته ورکړل له همدې کبله روسان د افغانستان پرېښودلو ته اړ سول. د سرو لښکرو د اشغال سره سم د افغانستان پوله دغربي ژورنالیستانو پر مخ وتړل سوه خو که به څوك افغانستان ته تللي نو به د مرگ جدي گواښ ورته متوجه و، خو که به افغانستان ته دننه د مجاهدینو د وسله والو گروپونو سره تلې هلته به هم د نیولو او ایسارولو وېره موجوده وه، چي بې شمېره دغسي کسان د افغانستان تر ټولو په بدنام او وېره وونکي د څرخي پله په زندان کي ساتل کېدل چي هلته هره لحظه د مرگ امکان موجود و په داسي حال کي نو بیا هیڅ ژورنالیست افغانستان ته د ننه د تگ زړه نه ښه کاوه.

خو ځینو بیا لکه د کریشن ساینس مونیټور ایډوارډگیراډیت او د نیویارك ټایمز ډوناټیلا لورچ بیا دا خطر پر ځان منلی و ځکه چي دوی کابل ته په بورقه کي ننوتل، نو ویلای سو چي د دوی دا کار د مېړاني یو ستر مثال او ژورنالیزم ته یوه نه هېرېدونکې ډالۍ ده.

دا چي پېښور د افغانسان سره نژدې او افغانستان ته دننه تگ هم خورا خطرناك و نو له همدې کبله پېښور د معلوماتو په بازار واوښت او د مقناطس بڼه یې غوره کړه چي د نړۍ له هر گوټ څخه یې ژورنالیستان ځان ته راکش کړل.

د افغانستان د مقاومت هري لویي ډلي او ځینو کوچنیو ډلو هلته مرکزونه لرل او د دوی ویاندویان به ډېر لېوال وه چي د غربي ژورنالیستانو سره نه یوازې معلومات شریك کړي، بلکي په افواهاتو

* امریکایانو هغه وخت مجاهدینو ته ستېنگر او میزایل ورکړل کله چي په دې باوري سول چي نور نو روسان د مجاهدینو د مقابلې توان نه لري، (ژباړن).

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوغلطو معلوماتو اضافه. اکثره دغه ژورنالیستان د دې ځای له ژبې، کلتور، مختلفو کورنیو، ګروپونو او ډلو تر منځ د اړیکو څخه نا خبره وه.

هري افغاني ډلي خپله خبرپاڼه لرله چي په هغه کي به په پیخر د دوی د مجاهدینو د بریالیتوب په زړه پوري داستانونه چي اکثره به یې بې اساسه او له حقیقته لیري وه، راتلل.

هغه ژورنالستان چي هلته یې ډېر وخت تېر کړی و اکثرو به د پروفیسر سید مجروح پر خبرپاڼه اعتبار کاوه. ښاغلی مجروح د کابل پوهنتون د فلسفې پخواني استاد و، د ده د معلوماتو مرکز چي د (افغان معلوماتو مرکز) نومېده تر نورو ټولو افغانو ډلو تر معلوماتي مرکزونو د اعتبار وړ و.

ښاغلی مجروح په ۱۹۸۸ کال کي د حکمتیار ډلي د بنسټ پالو له خوا ووژل سو. پېښور یوازي دا نه چي د ژورنالیستانو څخه ډک و، بلکي ګڼ شمېر نور افغان مهاجر، قوماندانان، مجاهدین، جاسوسان، ورانکاران، ایجنټان او نیك بخته سرتیري هم پکښې اوسېدل.

ښار به اکثره وخت په ترهګریزو چاودونو لړزېدی او داسي شپې خو بیخي لږ وې چي په هغه کي دي د ماینونو ډزي نه تر غوږو کېدلې.

د پاکستان د قوي استخباراتي شبکې ISI جاسوسان چي اوس په KGB ننوتلي وه او د KGB همکاره استخباراتي اداره (خاد) امریکایي CIA او برطانوي M16 جاسوسان به په مشهوره زرغون هوټل کي سره را ټول وه او مېزونه به د چایو څښونکو څخه ډك وه او هر یوه به خپل غوږونه د هغه بل مېز کسانو ته متوجه کړي وه تر څو پر هغه مېز د ناستو کسانو څخه چي هغوی به په پوسکي خبري کولې، یو څه واوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا و هغه پېښور چي ما ورته په ۱۹۸۶م کال کي د بوستن پوهنتون د افغان میډیا پروژې له پاره زمینه پکښي برابره کړه، په لومړي سر کي مي هیله لرله چي د پاکستاني حکومت څخه به رسمي اجازه تر لاسه کړم تر څو دغه پروژه د پاکستان په خاوره کي تر سره کړم. ډېر میټینګونه او روغبړونه مي وکړل او د چایو کوپونه مي وڅښل، خو وروسته وپوهېدم چي هیڅ پاکستانی افسر به زما پر مکتوب لاسلیك ونه کړي له همدې کبله مي تصمیم ونیوی چي بېله پاکستان له اجازې هلته خپل کار پیل کړو وروسته به ګورو چي بیا څه پېښیږي.

موږ د پېښور په یونیورسیټي ټاون کي یوه ټولګۍ پیدا کړه چیري چي اکثره د خیریه مرستو اداري میشتي وې او زموږ د پروژې د لومړۍ دورې شپږمه اوونۍ وه ،چي شاګردان مو ونیول، همدلته په لومړي ځل ما له حامد کرزي سره ولیدل.

موږ د هري ډلي څخه په مساوي توګه کسان وغوښتل د کسانو د تر لاسه کولو له پاره به موږ د هري ډلي مرکز ته ور تللو او خپله پروژه به مو ورته تشریح کوله، تر څو نیم درځن کسان زموږ دغه کورس ته راولېږي. موږ یې په انځوریزو خبرونو، تصویري ژورنالیزم او چاپي ژورنالیزم په ډګرونو کي وروزو، خو کله چي به موږ د پروفیسر مجددي د ګوند سره تماس نیوی نو زموږ تماسي کس درونـد، خوشاله، د زوم په شان پاك حامد کرزی و.

په هغه وخت کي دېرش کلن ځوان و خو د سر وربښتان یې رژېدلي وه او په پاکه ږیره کي یې سپین وربښتان پیدا سوي وه. اکثره غربیان به له ده سره په اړیکو نیولو ډېر خوشحاله کیدل، ځکه چي دی ډېر ځېرك، ښکلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د درانه شخصیت خاوند و او په روانه انګلیسي ژبه رږغېدی، له همدې کبله که به له ده سره رږغېدلو ، نو د هغه مشکوکي ژباړې خبره به هم حل وه.

د دې تـر څنـګ ډېـر ډیپلوماتیـك و او د سـخت دریـزو ډلـو څخـه یـې کرکه لرل په ځانګړې توګه د ګلبدین حکمتیار له اسلامي ګوند څخه.

کـرزی مـنځلاری دئ، د ښـه شخصـیت خاونـد او فصـیح و لـه همـدې کبله نو (ANLF) ملي نجات د ده نوم د دعوت سوو کسانو پـه لېسـت کـې کېښود ، ده به هم اکثره وخت په دغسي مراسمو کي چي په پېښور کي بـه د امریکا قونسلګرۍ، د جان دوکسن په ځای کي جوړېدل، ګډون کاوه.

جـان د امریکـا د معلومـاتي خدمتونو امریکـایي مرکـز مـشر و چـي وروسته یې بیا ځای ریچارد هوګلنډ ونیـوی، دغـسي غونـډې بـه د اکثـرو پاکستاني او افغاني مېلمنو د شرابو د تندي د مـاتولو تـر ټولـو ښـه وخـت برابر کړې و خو کرزي به خپله تنده په چای او یا فانتا ماتوله.

تر دوو دورو فارغېنو وروسته افغان مطبوعاتي مرکز تاسیس سو او هغه کسان پکښي په دندو وګومارل سول چي موږ په دغو دوو دورو کي د مختلفو ډلو څخه روزلي وه. دغه مرکز پـه یقینـي تـوګـه هغـه کارونـه وکـړل چي موږ یې هیله لرل، دوی بـه ټولـه خبري اړخونـه تـر پوښـښ لانـدي نیـول چي دا کار د غربي ژورنالستانو له پاره خورا ګران او له بلـه پلـوه یـې نـړۍ ته د افغـانستان دننه حقیقي انځـور وړانـدي کـاوه چـي پـه ربـښتیا هلتـه څـه روان دي؟

د ۱۹۸۸م کـال پـه اګـست مـا پېـښور پرېـښود او بیـا مـي ۱۶ کالـه د کرزي سره ونه لیدل، په دغو کلونو کي چي له افغانستان څخه کوم خبرونه راتلل خورا وېره ونکي وه. د سرو لـښکرو ضـد جهـاد پـه کـورنۍ جګـړه واوښت، افغـانستان چي څونه د سرو لـښکرو د اشـغال پـه وخـت کـي وران

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوی و او کورنۍ جګړې نور هم پسي وران کړ. کورنۍ جګړې د طالبانو و مذهبي تحريك ته د راتګ زمينه برابره کړه، په لومړي سر کې يې د افغانستان ځينو سيمو ته سوله راوړه چې له همدې کبله نړۍ ورته شاباسي ووايه، دغه شاباسي ډېر ژر په وېره، تکانونو او کرکه د طالبانود سختي واکدارۍ او اسامه او د هغه ترهګري ډلي ته په فنا ورکولو بدل سو.

وروسته د ۲۰۰۱م کال د ۱۱ سپتمبر پېښه رامنځ ته سول او نړۍ هم په ګډه پرېکړه وکړل چې طالبان بايد نور له واکه لېرې او اسامه بايد له دغو کارونو څخه منع سي.

تر دغه بد امنۍ وروسته زه ډېر حيران او خوشاله وم کله چې د بون په غونډه کې زما د پېښور د وخت زوړ ملګرې حامد کرزی پکښې د افغانستان د لنډ مهالي اداري مشر وټاکل سو. وروسته د لويي جرګې لخوا د افغانستان د انتقالي ادارې د مشر په توګه وټاکل سو، په پايله کې د ۲۰۰۴م کال په منې کې د ازادو ټولټاکنو له لارې د افغانستان لومړنی منتخب ولسمشر وټاکل سو.

د طالبانو له ماتي څخه نيولې بيا د ولسمشری تر ټاکنو پوري خلکو د افغانستان د ښه راتلونکي له پاره خورا ښه اميدونه لرل، طالبانو چې کوم هيواد يرغمل نيولی و اوس ترې ازاد سوی و، موسيقي په لوړ اواز ږغېدل، خلکو به ملي اتڼونه کول، په هوټلونو کې به يې ودونه کول چې هالونه به يې په پلاستيکي ګلانو ښايسته سوي وه دا ځکه چې په افغانستان کې تازه ګلان خورا لږ پيدا کيږي.

بازارونه له مالونو او خامي جادې له ترافيکو ډکي وې، رستورانونه پرانيستي وه، نوي کورونه، ودانۍ او دفترونه په خورا زور ليدل کېدل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د موبايل ټليفوني کمپنيو تر منځ سيالۍ زور اخيستی و او د شخصي راډيو سټېشنونو او ورځپاڼو هم همدا حال و.

کرزی بالکل د راك ستوری جوړ سوی و، د ده شنه لويه چپنه، وړينه قره قولي، د نوي افغانستان سمبول او هيله جوړ سوی و، چي کرزي د نړيوالي ټولني په مرسته د افغانستان هغه وقار چي د ترهګری له کبله داغ سوی و، بيرته پر ځای کړی او افغانستان بيرته نړۍ ته راغلی و. د افغانستان مشکلات خورا ډېر وه چي ابادي يې د ټولو ګډه هيله وه خو په مخ کي يو مايوسه او غريب افغانستان پروت و، چي هر څه يې وران سوي وه.

نژادي او قومي تربګني چي څو لسيزي خورا په زور رواني وې په يوه شپه کي نه سو حل کېدلای، يو نوی حکومت بايد له سره ودان سوی وای چي په هغه کي اجرائيه قوه، مقننه قوه او د قضائيه قوې ټولي ځانګي راتلې.

په مکمله توګه زيربنا ته اړتيا وه چي په هغه کي سړکونه، د برېښنا ماشينونه، مکتبونه، د اوبو سيستم او داسي نور چي ټوله د کلونو جګړو په جريان کي وران سوي وه او يا بيخي له منځه تللي وه خو دا هر څه په بيړه نه سوای رغېدلای او دې ټولو يو امنيتي ځواك ته اړتيا لرل تر څو په افغانستان کي بې يو خوندي چاپېريال را منځ ته کړی وای.

امريکا او د ناټو غړو هيوادونو بايد دغه ځواك برابر کړی وای خو د سپتمبر د ۱۱ نېټې څخه بيا تر اوسه پوري دغه سي يو پوره ځواك چا افغانستان ته برابر نه کړ، په امريکا کي د بوش اداري تصميم ونيوی چي د افغانستان امنيت به ساتي او ولسمشر کرزي ته به د نوي افغانستان د وعدې د پوره کولو توان ورکړي. افغانستان اوس هم ژغورل کېدای سي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو نه په هغه لومړۍ بيه، طالبانو اوس په پاکستان کي خوندي پنا ځايونه موندلي دي او هلته د وران کارو کارونو له پاره تنظيم کيږي.

اسامه لا ژوندی دئ چي کېدای سي په راتلونکي کي پر امريکا او غرب باندي بريدونه وکړي

د مخدره موادو سوداګرو حکومت کمزوری او په فساد اخته کړ، حامد کرزی چي د هيواد ژغورونکی و د کابل په ارګ کي بندي پاته سو.

زه په دې باور لرم چي کرزی د افغانستان د مشرتوب له پاره تر ټولو غوره کس دئ، دی يو ربښتونی افغان دئ او پر خپل افغان ملت باور لري، دی يو فاسد انسان نه دئ، د ده فصاحت، پوهه او ښه شخصيت ده ته دا ځواك ور کوي چي د هيواد د غرب او شمال تر منځ پول جوړ کړل سي چي تر اوسه دا کار هيڅ افغان ونکړ خو کرزی هم دا کار په تنهايي نه سي کولای.

که په افغانستان کي د امريکا او د هغه د ملګرو دا زړه نا زړه حالت وي افغانستان به بيا يو ځل ناکامه سي خو که چيري اوس موږ د افغانستان د کاميابی بيه ادا نه کړو نو ضرور به يې د ناکامۍ بيه ورکوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان تاریخ ته لنډه کتنه

هغه سیمه چې د افغانستان په نامه سره پېژندل کېږي په دوامداره توګه د ډېرو زمانو څخه انسانان پکښې اوسېدلي دي. د لرغون پېژندنې شواهد ښيي چې افغانان د هغو لومړنيو خلکو له جملې څخه وه چې په کرهڼه او مالداري يې لاس پوري کړ. د افغانستان پخواني ښارونه د لرغوني نړۍ د لومړنيو ښاري مرکزونو څخه وه. د (Bronze) زمانه چې (۲۰۰۰-۳۰۰۰) قبل الميلاد ده د منډيګک اقتصاد چې همدا ننني کندهار ته نژدې دی پر غنمو، اوربشو، پسونو او بوزو ولاړ و*. په دغه زمانه کې افغانستان د (Mesopotamia) او شرق تر منځ د مهاجرت او تجارت عمومي لار وګرځېدل. د ۲۰۰۰ قبل الميلاد په پيل کې افغانستان د اريايي قومونو کور سو، چې د دې هيواد لرغونی نوم اريانا و. همدا نوم نن هم په پراخه توګه استعمالېږي، ځکه چې د افغانستان ملي هوايي کرښه اريانا نومېږي، دا اوسنی کابل هم په هغه زمانه کې منځته راغلی دئ.

د ۴۸۶ – ۴۲۲ قبل الميلاد کلونو کې ستر فاتح داروس (Darius) د افغانستان تقريباً ټولي سيمي د پارس د امپراتورۍ برخه وګرځولې خو پارسيان لومړني خلک وه چې د بهرنيو يرغلګرو په وړاندي يې د افغانانو کرکه وپېژندل چې د دوی واکمني به همېشه د قومونو بلواو چلنج کوله. لوی سکندر دوهم يرغلګر و چې پارس يې لاندي کړ. د خپل پلار د وژنې په بدل کې يې داروس وواژه، او تر دې وروسته د ده راتلونکي فتح

---

* منډيګک د کندهار د خاکريز ولسوالۍ په جنوب کې واقع دئ، (ژباړن).

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان و، خو کله چې دی په ۳۳۰ قبل الميلاد افغانستان ته ننوتی او د ستري مقدونيې د امپراتورۍ برخه يې وګرځوي د سخت مقاومت سره مخامخ سو. دده واکمني هم د بلواو سره لاس او ګرېوان وه چې تر ځلور کاله جګړې وروسته يې خپل پوځ مرکزي اسيا ته روان کړ. تر هغه وروسته بيرته افغانستان ته راوګرځېد لوی ښارونه يې فتحه کړل او تر هغه وړاندي چې پر هندوستان حمله وکړي د روخشانې په نامه د يو قومي مشر د لور سره يې واده وکړ. نوموړی په هندوستان کي ټپي او په بلوچستان کي د دوه دېرشو کلونو په عمر مړ سو. خو د يونان کوم کلتور چې ده سيمي ته د ځان سره راوړی و افغانستان يې په راتلونکو پېړيو کي تر سختي اغېزي لاندي و. د سکندر تر مړيني وروسته افغانستان د يوناني ځلورو واليانو لخوا سره ووېشل سو چې دوی هم بالاخره د يونان څخه خپله آزادي واخيستل او پنځه پنځوس کاله يې واکمني وکړه. تر ميلاد دري پېړۍ وړاندي بودا له هندوستان څخه په افغانستان کي معرفي سو، چې دلته يې د سوونو کلونو په اوږدو کي خورا ښه وده وکړه، چې دوې غبرګي ستري مجسمې يې په باميان کي په ځلورمه ميلادي پېړۍ کي په پرښه کي جوړي سوې. دغه مجسمې پنځلس سوه کاله د بهرنيو يرغلګرو په وړاندي ولاړې وې، چې حتی هغه وخت هم ،چې چنګېزخان دغه ښار ټوله وران کړ خو طالبانو په ۲۰۰۱ م کال کي ټوټه ټوټه کړې. د عربيا څخه په اوومه ميلادي پېړۍ کي اسلام افغانستان ته راغلی چې د دوه سوه کالو په اوږدو کي نژدې ټوله هيواد سوني اسلام ومانه. د ديارلسمي پېړۍ په نيمايي کي د چنګېزخان مغول ډلي د مرکزي اسيا زياتي اسلامي سيمي فتحه کړې خو د همدې پېړۍ په پای کي مغولو پخپله اسلام قبول کړ. نن تقريباً د افغانستان ۹۹ فيصده وګړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانان دي، چي ۸۰ سلنه یې سوني او ۱۹ یې شیعه ګان دي.

د دیارلسمي او اتلسمي پېړۍ تر منځ د افغانستان خاوره او د هغه مهمه تجارتي لاري چي په هغه کي د وربښمو لرغوني لار هم راځي د امپراتورانو د ځای ناستو، کورنیو او ټوپکسالارانو له خوا تل تر حملو لاندي راغلي دي چي واکمني پر کول یې اسان کار نه و. غزنوي کورنۍ چي په ۹٦۲ م کال کي راپورته سوه په ټینګه توګه یې اسلام په افغانستان کي حاکم کړ، چي تقریباً دوې پېړۍ یې واکمني وکړه چي د غوریانو له خوا برطرفه سول، هغوی بیا چنګېزخان له واکه لیري کړي وه چي ځان یې سره منظم او یوه پېړۍ وروسته بیرته رادبره سول. ګوډ تېمور څلور دېرش کاله واکمني وکړه چي د هغه ځای ناستی بهلول د هندوستان تخت لاندي کړ. ده هلته د لودي کورنۍ واکمني رامنځته کړه. او هغه وخت یې پای وموندی چي کله بابر د مغولو واکمني راوستل، او کابل یې ونیوی. د ده په وړاندي افغان آزادي بخښونکي توریالیان له روښان څخه نیولې تر خټکه، میرویس، او د ده تر زوی میر محمود پوري چي هغه نه یوازي د بهرنیو یرغلګرو په وړاندي وجنګېدل بلکي پارس یې هم لاندي کړ، تر هغه وخت پوري چي پارسي مشر نادرشاه بیرته د پارس د مځکي تر څنګ یې د افغانستان ډېري جنوبي سیمي هم لاندي کړې. په ۱۷۴۷ م کال کي نادرشاه ووژل سو پارسیان پسې واخیستل سوه او نوی افغانستان د احمدشاه دراني په واسطه منځ ته راغی. درانیانو مغولو ته د اوسني پاکستان په سیمه کي ماته ورکړه، او له هرات څخه یې پارسیان وشړل د افغانستان واکمني یې د مرکزي اسیا څخه تر ډهلي او کشمیر څخه تر عربي سمندر پوري وغځول. تقریباً نوي کاله افغانستان د بهرنیو یرغلونو څخه خوندي و، خو کورنۍ شخړي خورا پکښې ډېري وې، چي بالاخره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوست محمد خان په دې بريالى سو چې تږدې ټوله افغانستان يې سره يو ځاى کړ.

وروسته برتانويانو په ۱۸۳۹ م کال پر افغانستان يرغل وکړ چې يو غلام باچا يې پر تخت کښېناوه، چې ډېر ژر پر خپل دغه تصميم پښېمانه سول. افغانانو د برتانويانو د واکمنۍ پر خلاف په ۱۸۴۲ م کال کې د اکبر خان په مشري پاڅون وکړ چې د کابل د ټوله برتانوي ګارنېزيون او د هغوى د ساتونکو په وژنه تمام سو. د ۴۵۰۰ سرتېرو او ۱۲۰۰۰ د کمپ له کارکوونکو څخه يې يوازې يو کس په جلال آباد کې برتانوي اډې ته ژوندى ورسېدى. دا د افغانانو او برتانويانو د لومړۍ جګړې پاى و. دوست محمد خان چې د برتانويانو د لاسه جلا وطن و بيرته راوګرځېد او پر تخت کښېناست. په ۱۸۷۸ م کال برتانويان بيرته راوګرځېدل دوى په دې وپوهېدل چې افغان مقاومت ته به هيڅکله ماته ورنکړي نو د يوې لويې معاملې د لارې يې د افغانستان څخه يوه لويه سيمه جلا کړه، چې افغانانو بيا تر اوسه دغه سيمه نه ده تر لاسه کړې. د ۱۸۸۹ م کال د جولاى د ميوند په مشهوره جګړه کې يوې افغاني پښغلي ملالۍ له دې کبله چې په جګړه کې هغه سرتېري چې د افغانانو بيرغ يې لېږدوى ووژل سو دې بيرغ راپورته او مخ په وړاندې يې يووړ او نه مړ کېدونکى نوم يې وګټى. کله چې برتانويان له افغانستان څخه ووتل د خپلو بهرنيو چارو د اداره کولو حق يې ځني واخيست. همدې شي د ډيورنډ کرښې رامنځته کولو ته لاره هواره کړه، چې د افغانستان او برتانوي هند پوله يې وټاکل، چې افغان قوم يې پر دوو دايمي برخو ووېشى چې هغه يوه يې اوس د اوسني پاکستان برخه ده. افغانستان همدا شان تر ۱۸۹۵ م کال وړاندې چې روسان د پولو و ټاکلو ته راضي کړې ځيني سيمي يې وبايللې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شلمي پېړۍ په شروع کي چي افغانستان په کراره د ترقۍ پر لور حرکت وکړ برتانويانو د دريم ځل له پاره په ۱۹۲۱ م کال کي د افغانستان د لاندي کولو هڅه وکړه، بيا يې هم ماته وخوړل. افغانستان يو ځل بيا د خپلو بهرنيو چارو واک تر لاسه کړ او امان الله خان د باچا په توګه خپل ځان غوره کړ. دی په ۱۹۲۹ م کال د يوه غاصب حبيب الله کلکاني له خوا له واکه ليري کړل سو. حبيب الله د نادرخان په واسطه ووژل سو او دی پخپله په ۱۹۳۳ م کي ترور سو. تر ده وروسته يې زوی ظاهرشاه واکمن سو، چي په ۱۹۷۳ م کال کي نوموړی د داود خان او افغان کمونيستې ډلي له خوا له واکه ګوښه سو. ظاهرشاه ايټاليا ته په رخصتۍ تللی و، چي کودتا رامنځته سوه او هلته پسې پاته سو چي په ۲۰۰۲ م کال کي ولسمشر کرزي بيرته کابل ته راوست تر څو د خپل ژوند پاته وخت د ارګ په ماڼۍ کي تېر کړي.

په ۱۹۷۸ م کال کي داود خان د کمونيستي کودتا د لاري له واکه ليري او ووژل سو. تره کی واک ته ورسېد، چي ورسره سم د شکمنو مخالفينو پراخي نيوني، شکنجې او وژني پيل سوې. مجاهدينو د کمونيستې حکومت پر ضد جهاد شروع کړ. په را وروسته کال يعني ۱۹۷۹ م کال کي تره کی ووژل سو او حفيظ الله امين ولسمشر سو. د ده د واکمنۍ په وخت کي د امريکا سفير اډولف ډبس په کابل کي ووژل سو. څو مياشتي وروسته امين ووژل سو او روسانو ببرک کارمل د افغانستان د ولسمشر په توګه نصب کړ. په ۱۹۸۶ م کال کي د ده پر ځای ډاکټر نجيب وټاکل سو.

د مجاهدينو سر سخت ويني بهوونکي شورش په پايله کي ۱۰ کاله وروسته په ۱۹۸۹ م کال کي روسان له افغانستان څخه ووتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهدینو د نجیب د کمونیستي حکومت په وړاندې خپلې مبارزې ته دوام ورکړ، چې بالاخره یې کابل په ۱۹۹۲ م کال کې ونیوی او د پروفیسر رباني په مشرۍ یې د مجاهدینو حکومت جوړ کړ* د مجاهدینو د خپلمنځي شخړو له کبله د دوی حکومت بریالی نه سو، چې په ۱۹۹۴ م کال کې د طالبانو غورځنګ رامنځته سو، د کابل پر لور یې حرکت وکړ، چې په ۱۹۹٦ م کال یې کابل لاندې کړ او نجیب چې د واک څخه تر لیرې کېدو وروسته د ۱۹۹۲ م کال راهیسې په کابل کې د ملګرو ملتونو په دفتر کې پناه اخیستې وه راوایستل سو او په دار کړل سو. د طالبانو حکومت د عام وژنې، شکنجو، په عام محضر کې د اعدامولو او د ښځو سره د بد سلوکۍ له کبله په نړیواله کچه وغندل سو. دوی همدا شان د سعودي اسامه په مشرۍ نړیوالې ترهګرۍ ډلې ته اجازه ورکړه چې افغانستان د خپل مرکز په توګه وکاروي. دوی تقریباً د افغانستان ټوله خاوره لاندې کړه، خو د شمال هغه سیمې چې د بختور مسعود له خوا اداره کېدې په نیولو تر پایه بریالي نه سول. د مسعود شمالي ټلواله د ۲۰۰۱ م کال پر نړیوال تجارتي مرکز او پنتاګون باندې د حملو په تعقیب چې په افغانستان کې د اسامه په روزن ځایونو کې پلان سوي وې د طالبانو په ماته کې د امریکا د اشغال پر وخت خورا مهم رول ادا کړ.

تر طالبانو وروسته لنډ مهاله اداره د حامد کرزي په مشرۍ رامنځته سوه، چې ائتلافي او نړیوال سوله ساتو ځواکونو یې امنیت ساته. بیړنۍ لویې جرګې کرزی په ۲۰۰۲ م کال کې د انتقالي ادارې د مشر په توګه وټاکی او وروسته بیا په ۲۰۰۴ م کال کې د آزادو ټاکنو له لارې د

---

* د یادونې وړ ده چې د مجاهدینو لومړی ولسمشر رباني نه بلکې پروفیسر مجددي و، (ژباړن).

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان د اسلامي جمهوريت ولسمشر سو، نوي اساسي قانون رامنځته سو او په ۲۰۰۵ م کال کي پارلماني ټاکني تر سره سوې او افغانستان سولي، ثبات او خوشبختۍ ته پر هغه اوږده او مشکله لار سفر پيل کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱)

حامد کرزی

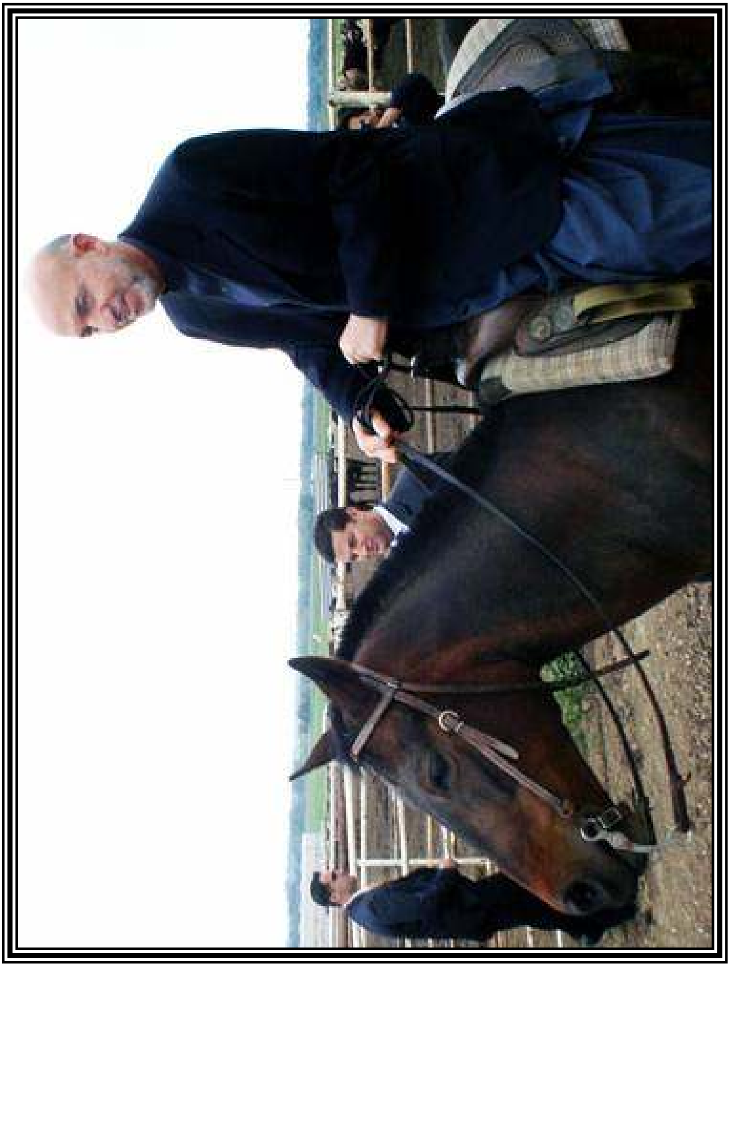

ولسمشر کرزی د آس د سپرلۍ پر مهال

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نولس سوه اتیایمو کلونو کې افغانانو سرو لښکرو ته ماتې ورکړه، خو د دوی هغه هڅې چې خپل هیواد په اداره کوي د کلونو په ورانیو او تشدد واوښتې، د اتیایمو کلونو په نیمایي کې طالبانو یو څه نظم او ثبات راوستی، مګر د هسپانیې د توندلارو عیسوي ډلو په شان زاړه پالي او زیږ رژیم ،چې له دوی سره سعودي متعصب هم ورسره و، چې همدلته یې د نړیوال تروریزم له پاره اډې هم جوړې کړې، خو د افغانانو له پاره دا کار د تحمل وړ نه و.

د ۲۰۰۱ م کال د ډسمبر پر پنځمه نېټه یعنې پر نیویارک او واشنګټن باندې د القاعدې تر حملو دوې میاشتې وروسته د امریکا متحده ایالاتو او برتانیې پر افغانستان باندې د حملې تابیا وکړه. د ډسمبر پر اوومه پر افغانستان باندې د هوا له لارې حمله وسوه، خو د دواړو هیوادونو سپېشل فورس (ځانګړي پوځ) لا د وړاندې په افغانستان کې دننه د هوايي بمباریو له پاره د هدف ټاکلو او د شمالي اتحاد په راټولولو اخته وه، تر څو له دغې لارې طالبان له منځه یوسي. طالبانو پر دوی حمله په اصل کې پر اسلام حمله بلل. د متحده ایالاتو او د هغوی ملګرو هدف یوازې دا نه و، چې د طالبانو کرغېړن حکومت له منځه یوسي، چې یو وخت یې حمایه کاوه، بلکې د القاعده سازمان د اډو او ښوونیزو روزنځایونو له منځه وړل هم وه، چې د شتمن سعودي الاصله اسامه بن لادن له خوا چلول کېدل. په همدې وخت کې بیا د جرمني په بون

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي يوه ببرنۍ غونډه راوبلل سوه، تر څو تر طالبانو وروسته د يو نوي حکومت پر جوړښت سره وږغېږي.

حامد کرزی چي په همدې غونډه کي د افغانستان د لنډمهالي ادارې د مشر په توګه وټاکل سو، د سپټمبر تر يوولسمي وروسته د ستي افغانستان ته داخل سو، تر څو په جنوب کي پښتانه د طالبانو په وړاندي راپورته کړي. د امريکا د هوايي ځواک او سپېشل فورس په ملاتړ د حامد کرزي کوچنۍ ډلي په چټکۍ سره غټ کلي او ښارګوټي يو په بل پسې تر خپلي ولکې لاندي راوستل. د نومبر پر دوولسمه شمالي ټلواله له غرونو څخه راکښته سوه او پر کابل يې حمله وکړه او طالبان يې ببله کومي نښتي له کابل څخه وشړل. په دوهمه ورځ د شمالي ټلوالي جنګيالي کابل ته د جشن لمانځلو په موخه داخل سول او د ښار د ځپل سوو خلکو له خوا يې تود هرکلی وسو. طالبان چي پخپلو پيک اپ موټرونو کي له ښار څخه وتل، ادعا يې کوله، چي دوی پخپله ښار پرېښووی، دا مهال کرزی او يو شمېر افغان جنګيالي د سپېشل فورس د مشاورينو سره د کندهار په شمال کي د شاه وليکوټ په کلي کي وه. امريکايي الوتکو پر هغه کرښه بمباري کوله، له کومه ځايه چي د طالبانو يوې کوچنۍ ډلي پر ياد سوي کلي باندي ډزي کولې.

افغان جنګيالي، څو کليوال او امريکايان د همدې کلي په څنډه کي يوې غونډۍ ته وختل تر څو هوايي حملې وڅاري. کرزی هم همدې غونډۍ ته پر لاري و، چي يو ملګري يې ورته وويل، چي د سيمي مشران راغلي دي او هغوی غواړي ستاسي سره ووويني. کرزی بيرته راوګرځېدی او هغه کور ته ولاړی چيري چي د کلي مشران ناست ول. نابېره يوې درنې چاودني د سرای کړکۍ ماتي کړې، دروازې يې والوزولې او د کنډوکپري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودانۍ خاوري خځلي پر کرزي او هغه مشرانو راتوی سوې. دا ځکه چي يو لوی ۲۰۰۰ پونډه ستلايټ رهبري سوی بم د امريکايي B - 52 ډوله الوتکي څخه په غلطه توګه و ناسم ځای ته رهنمايي او وغورځول سو.

په دې پېښه کي درې تنه امريکايان، يو شمېر افغان جنګيالي د ځينو ملکي کسانو په شمول ووژل سول. په همدې وخت کي يو امريکايي سرتېري او يو قومي مشر پر کرزي ځانونه واچول، دوی کرزی له هغه ځای څخه راوايستی او د يو غرګي په منځ کي يې يو سرای ته بوتلی. ياور يې سمدستي ورڅخه د وينو او خاورو په پاکولو پيل وکړ. په همدې وخت کي يې ستلايټ ټليفون ته زنګ راغلی، د کرزي ياور ټليفون راپورته کړ، خو له هغه خوا په انګليسي خبري کېدې او ورته ويل سوه چي ټليفون کرزي ته ورکړه.

دا د بي بي سي راډيو خبرياله ليزدوسيټ وه چي له بون څخه يې ټليفون کړی و، هغې ورته ويل: تبريک دي وي تاسي د افغانستان د انتقالي ادارې د مشر په توګه ونومول سواست. تر دې وروسته بل زنګ راغلی، دا په کندهار کي د يو افغان قوماندان ټليفون و، چي ويل يې: د طالبانو يو لوړ پوړی استازی شاه وليکوټ ته پر لاري دئ، غواړي چي تاسي ته د طالبانو د تسليمۍ ليک وړاندي کړي.(*)

حامد کرزی د ۱۹۵۷ م کال په ډسمبر کي د افغانستان په کندهار ولايت کي دې نړۍ ته راغلی دئ. کرزی معنی دی د کرز د کلي دئ او د ده د کورنۍ نوم هم له همدې څخه سرچينه اخلي. افغانان د خپلو کوچنيانو د زېږېدلو نېټه نه ليکي، نه يې لمانځي او حتی ځيني افغانان په دې نه پوهېږي چي په کوم کال زېږېدلي دي، خو کرزی يوې تعليم يافته او مشهوري کورنۍ ته منسوب دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرزي پلار د پوپلزيو د قبيلې مشر و، لکه څنګه چې تر ده وړاندي يې پلار هم همدا دنده لرله پوپلزي د ابدالي قبيلې يوه ښاخه ده، چې دوې پېړۍ يې تر هغه وخته پوري چې پاچا ظاهرشاه په ۱۹۳۷ م کال کي واک ته ورسېد افغانستان اداره کاوه. خو کله چې په ۱۹۹۹ م کال د کرزي پلار د طالبانو له خوا ترور سو، نو کرزی د خپلي قبيلې مشر سو، خو نوموړی په قومي مسايلو چندان سر نه ګرځوي، دی وايي: زه يو ساده افغان يم.

دا چې د کرزي کورنۍ د پخواني پاچا محمدظاهرشاه سره نژدې اړيکي لرلې، نو کله چې دی د لندمهالي ادارې د مشر په توګه ونومول سو، لومړی کار يې دا و، چې پاچا له ايټاليا څخه تر يوې اوږدې جلا وطنۍ وروسته بيرته خپل وطن ته راولي او پخپل پخواني قصر کي يې ځای پر ځای کړي، چې دوستان او د کورنۍ غړي به يې پر راټول وي.

حامد کرزی اته وروڼه او يوه خور لري، خو دی د عمر له مخي منځنی دئ. ده به ويل چې مور يوه لوستې، خو محافظه کاره او دوديزه کورنۍ يو، مور ډېر شتمن نه وو، په کندهار کي نوري کورنۍ وې چې هغه تر مور ډېري مړې وې.

خو دا کورنۍ د خپلي اوږدې او ښې سابقې له مخي چې د وخت د حاکمي کورنۍ سره يې لرله او په يو لوی کور کي د مستريح ژوند کولو له کبله ډېره مشهوره وه. په داسي حال کي چې د کرزي پلار يو ځواکمن خان او مور يې يوه روحاني ښځه وه، چې اکثره وخت به يې روژه وه. ده وويل چې ښه راشه درشه او د لوړ مورال لرل يې د خپلي مور څخه زده کړي دي.

کرزی د افغانستان د تاريخ د څو هغو سوله ييزو دورو څخه د هغې دورې په پای کي زېږېدلی دئ، چې د پاچا واکمنۍ قومي فيډرالي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکل درلود، داسي چي اکثریت پښتانه په جنوب، تاجک او اوزبک په شمال او رټل سوي شیعه هزاره اقلیت په مرکز کي مېشت وه.

کرزي د خپل ژوند یو څو کلونه په کرز کي تېر کړل او مکتب يې هم دلته پیل کړ، خو تر لومړۍ ټولګي ويلو وروسته يې کورنۍ کابل ته کډه سوه، دا مهال د کرزي پلار (اروابښاد عبدالاحد کرزی) په پارلماني ټاکنو کي د ولسي جرګې غړی سو، چي د ټېر افغان تاریخ پوهان دغه لسیزه د دیموکراسۍ لسیزه بولي. د ظاهرشاه حکومت یو اساسي شاهي نظام و، د پارلمان له پاره به داسي آزادي ټاکني تر سره کېدې لکه د نن ورځي آزادي ټاکني، کاندیدانو به د خپل ځان او هم د خپلو همفکره کاندیدانو له پاره تبلیغاتي کمپاین چلاوه، ویناوي به يې کولې او خپلو مؤکلینو ته به يې مېلمستیاوي جوړولې، دا مهال مشر کرزی (عبدالاحد کرزی) څلو ښت کلن و.

کابل په هغه شپوورځو کي پاک، منظم او یو نړیوال ښار و، چي د جادو هري خوا ته يې ګڼي وني ولاړي وې، غربي ديپلوماټانو به په کابل کي هستوګنه خورا خوښول په ځانګړې توګه د هندوکش د غرو لمنې. د کابل د هغه مهال عکسونه د دغه ښار د برم ښه نماینده ګي کوي، چي ټولو حکومتي کارکوونکو به غربي جامې اغوستې وې او د وزارتونو ودانۍ ډېري منظمي او ښایستې وې.

د افغانستان کوکنارو د اروپا په نشه يي کلتور کي ښۀ نوم درلود، خو شتمن او مالدار قاچاقبران د هغوی د هیروئینو کارخانې د لېږد د نړیوالو چینلو څخه لا څو کاله لیري وه.

کله چي افغانستان شاهي نظام او پارلمان درلود، د حکومت زیات کارونه په ولایتي او کلیوالي سطحه تر سره کېدل. د افغانستان ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي ځواک له منتخبو حکومتي چارواکو او حتي د شاهي کورنۍ سره نه و ، بلکي ډېر څه د محلي خانانو په واک کي وه. په دي کي شک نسته چي په کابل کي حکومت حاکم و ، بلکي اطراف محلي روایاتو اداره کول. ډېر شیان د سوونو کلونو پخوا په ډول په افغاني لارو چارو تر سره کېدل او حلېدل، چي هیڅ لیکلي اسناد به یې نه لرل. د کرزي په یاد دي چي څنګه به د ده پلار محلي ستونزي د قوم د مشر په توګه هوارولې، نه د هغه ځواک څخه په استفاده چي دی یو منتخب چارواکی و.

کرزی راته وویل، چي اکثره وخت به زما پلار د محلي ستونزو د هواري له پاره ورغوښتل کېدی، دغه شخړي به یا د مځکي، ملکیت، اوبو ، واده او داسي نورو پر سر وې. دا هر څه د مسئلې په لوی والي پوري اړه درلوده، ځیني به د کوچنیو خانانو له خوا هوارېدلې او د ځینو له پاره خو به د یوې ډلي مشهورو خانانو اړتیا وه. دعوه د دواړو خواوو څخه اورېدل کېده او پرېکړي بیا په خان پوري اړه درلوده، چي تور ته تور او سپین ته سپین ووایي. هیڅ کاغذ او لاسلیک ته اړتیا نه وه، بس همهغه فتوا هر څه وه. د حامد کرزي د کورنۍ ورځنی ژوند همېشه د دغسي پېښو ډک و.

افغانان په کورونو کي یو مېلمستون لري، چیري چي هلته مېلمانه د کورنۍ د مشر او د هغه د زامنو سره چای د بادامو او وچکو سره څښي او حتی ډوډۍ هم خوري. په دې وخت کي ښځي بالکل د نظره نهامي وي، بیله دې چي مېلمه د نژدې خپلوانو څخه وي، که داسي نه وي نو مېلمه به د مېلمستون پرته د کور بله برخه هیڅ ونهویني. د حامد کرزي مېلمستون په کُلي توګه د محلي سیاست له پاره ځانګړی سوی و ، چي همېشه به د ستونزو حل، د خوښیو او کوزدو مراسم پکښې تر سره کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځیني وخت به مسئله ډېره لویه وه، چې د خان لخوا به ډېر کسان پکښې دخیل وه، تر څو دواړو غاړو ته په مېلمستون کې ښه راغلی وو ایي، مشر کرزي (عبدالاحد کرزي) او نورو مشرانو به د همدې مشکل د هواري له پاره هغه کلي ته سفر کاوه.

د کرزي (حامد کرزي) د مځکې پر سر یوه داسې مسئله په یاد ده، چې د هغه د حل له پاره د کندهار د ټولو بانفوذه کسانو اړتیا وه. حامد د خپل پلار سره د دغې لوبې د لیدلو له پاره د کندهار او ارزګان ولایتونو تر منځ د نېش په نامه یوه کلي ته ملګری و، شاید دا د دغه ځوان له پاره په اصل کې یو درس و، چې کله دی یو ورځ د قوم مشر سي، څنګه به د خلکو ستونزي حلوي. د کلي د خلکو له پاره دا یوه لویه لوبه وه، چې د سلو په شاوخوا کې کسان ورته راغونډ سوي وه، چې په هغو کې به ځینو شاهدي ورکول او نورو به یوازي له مشرانو سره لیدل او د پرېکړې پایلي ته به یې انتظار ایسته، دواړو خواوو به خپل دلایل وړاندي کول، د کرزي پلار او نورو مشرانو به په خورا دقت غوږ ورته نیولی و، وروسته به مشران پخپل منځ کې سره جرګه سول او پر مسئله به وږغېدل. کرزی (حامد کرزی) وایي چې کله به دوی موافقې ته سره ورسېدل بیا به یې دواړو غاړو ته ور ږغ کړل او فیصله به یې ورته واورول، دواړي غاړي به له پرېکړې څخه راضي وې او تر پایه به هغه ته وفاداره وو.

د افغان کلتوري ځواک څخه چې په دغه ورځ یې ځوان کرزي توان ولید ډېر ځني اغېزمن سو او هغه هر څه یې اوس هم ښه په یاد دي، مګر دغه پېښه د یوه بل علت له کبله هم د ده په ذهم کې پاتې ده. کرزیان د کلي تر ټولو مشهوري او روحاني کورنۍ مېلمانه وه، چې د کرزي د قوله هغه کورنۍ لا تر اوسه هم په همهغه کلي کې اوسېږي، چې د خپلو ښایستو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسانو په لرلو سره هم د ډېر اعتبار څښتنه وه. افغانان د اسانو په سپرليو کې افسانوي شهرت لري او هغو اسانو ته زيات ارزښت ورکوي، چې ګړندي، ځواکمن او زړه ور وي.

دا هر څه د افغانانو په ملي لوبه بزکشي کې رانغښتي دي. د دې لوبې وتلي کسان د شمال څخه دي. د بزکشۍ ټکي په ټکي معنی (goat grabbing) ده، چې د دغه لوبې سوچه فورم ببله لوبډلو په آزاد ميدان کې تر سره کېږي. بوزه او يا سخوندر حلال سوی او يا يې سر پرېکړل سوی وي، وروسته پر مځکه ايښوول کېږي، آس سپاره په زاړه آزاد فورم کې (۵۰) او حتی (۱۰۰) کسان وو، پايځې يې رانغښتې، د لرګي لاس لرونکې غمچينه به يې په غاښو کې وه، چې خپل يا د بل آس غاښ ور وانه چوي، کوښښ به يې کاوه چې د مړې بوزې پر لوري مانور وکړي، چې ورسره سم يوه وحشي اله ګوله د اسانو شيشنی او کپ اچونه رامنځته سي. د دوړو او غبار په منځ کې يو سپور داسي کښته سي چې يوه پښه به يې په رکباب بله د آس تر خېټې لاندي (۷۵) پونډه سخوندر له مځکې څخه راپورته کړي او کوښښ کوي چې له هغه سره د ميدانه ووزي. په داسي حال کې چې هغه نور سپاره دی تعقيبوي او هڅه کوي چې سخوندر د ده له لاسه وباسي چې په دې ډول نومرې جوړې کړي، بايد سپور کس سخوندر د اس پر ملا باندي په روښانه او آزاده توګه د ټولو تعقيب کوونکو څخه يوسي.

کله کله داسي کېږي، چې دوه سپاره چې يوه يې يوه پښه نيولې او هغه بل يې بله پښه نيولې وي له ميدانه وزي. زيات وختونه دا د دغو کسانو په ځواکمنتيا پوري اړه لري، چې ځيني وختونه له ډېره زوره د سخوندر څخه پښه جلا کېږي او يوه ته يوازي پښه پاته کېږي، او هغه بل د نور سخوندر سره د بري تر سرمنزله رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اوس وخت کي دغه لوبه د دوو لوبډلو تر منځ تر سره کېږي، چي ميدان يې هم د فوټبال د لوبغالي په اندازه وي. داد تماشاچيانو له پاره يو څه خوندي بڼه لري، تر هغه چي په آزاد ميدان کي به د خپل ژوند د ژغورلو له پاره په داسي حال کي ځغاستل چي د يوې لويي ګلې په پښو کي پايماله نه سي، خو هغه انفرادي آزاد شکل د دغي زړې لوبي هم له منځه ورسره ولاړى.

بزکشي رسمي بڼه لري چي په دقت سره بايد سره منظمه سوې واى او دغه لوبي څو ورځي په بر کي نيولي واى، هغه خان چي فکر کوي چي د دې لوبي اقتصادي توان لري نوبه يې په اوونيو دغه لوبه غځوله، له همدې له پاره به يې بلنليکونه لېږل، خوراکي توکي به يې ذخيره کول، د خوب خوني به يې اماده کولې او غوره لوبغاړي به يې د لوبي د تر سره کولو له پاره ورته راغوښتل. شايد خان له يوه مهم بلونکي او يا هم له يوه ستوري لوبغاړي لخوا وننګول سي، خو که چيري دى خپلو مېلمنو ته په وړ خوړو او سرپناه کي پاته راسي او يا د سيالو ډلو تر منځ شخړه رامنځته سي او يا نقدي جايزې مناسبي نه وي نو هغه خان به اعتبار او ځواک دواړه له لاسه ورکړي.

د بزکشۍ د تر سره کولو فکر دي بايد تر هغو پوري په مغزو کي در ونه ګرځي، تر څو چي تاسي ډاډه نه سئ چي تاسي يې تر اوده وتلاى سئ او يا هغه صلاحيت، ځواک او نفوذ چي تاسي په افغان حکومت کي تر لاسه کړى دئ د بايللو خطر ته غاړه کښېږدى خو کله چي کرزى واک ته ورسېد تر همدې اغېز لاندي راغلى و.

حامد کرزى د نوي ديموکراتيک افغانستان د ولسمشر په صفت په ډېره ښه توګه د خپل واک له محدوديتونو څخه خبر دئ او د دې هڅه نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي چي هر هغه څه چی دی پوهېږي تر سره کړي. د مختلفو جنګسالارانو سره د ده ګذاره يې تر ټولو غوره ښېلګه ده، نوموړی پر دې بريالی سوی دئ، چي ځيني زورواکان د خپل ځواک له مرکزونو څخه ليري کړي، د مخدره موادو د توليد د مخنيوي په ساحه کي ځکه پاته راغلی دئ، چي نوموړی پوهېږي چي په اوسني وخت کي د دغه کار په تر سره کولو کي بېوسه دئ.

بيرته د نېش کلي ته ورګرځو، څنګه چي کرزي او پلار يې د کوربنو سره چای وڅښلې، يو کس د دوی د درناوي له پاره خپل يو کورنی آس راوست، ځوان حامد پر آس د سپرلۍ پرېکړه وکړه، که څه هم تر دې وړاندي نوموړی پر آس نه و سپور سوی، نوموړي پر آس پښه واړول او حرکت ته يې چمتو کړ او په کراره يې له کلي څخه ليري بوت. ده په کړه خندا وويل چي تر دې مهاله خورا ښه و. خو کله چي مي د آس مخ د کلي پر لور راوګرځاوه نوموړي آس د برېښنا په شان په ډېره تلوسه د خپل کور پر خوا منډي کړې. همدا د ده لومړی ځل دئ چي پر آس سپرېږي نو په دې نه پوهېدی چي په څه ډول يې ودروي، ځکه نو نوموړي د خپل قيمتي ژوند دژغورلو په هڅه کي و او اس هم سيخ سيده و خپل غوجل ته منډي وهلې. څنګه چي اس د غوجل دروازې ته په ورننوتو و، کرزي په همدې وخت کي له مغز څخه کار واخيست او د غوجل ددروازې د سر تير يې ونيوی، له همدې کبله دی لوړ د دروازې پر سر پاته سو او اس تر ده لاندي تېر سو. نوموړی هلته ځړېدلی پاته سو، چي وروسته له ژوبل کېدو پرته مځکي ته را کښته سو.

کرزی وايي: دا حالت ډېر بېروونکی و، ټولو راوځغستل چي وګوري زه خو به نه يم خوږ سوی، د کلي يوه سپين ږيري سړي راته وويل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي ډېر ښه ته ډېر چالاکه هلک يې ! وروسته چي دوی کلی پرېښووی يو کس له يوه ډېر ښايسته کوچني آس سره راغلی او هغه يې حامد ته د تحفې په توګه ورکړ. کرزی وايي چي ما هغه ته د نصواري روښانه رنګ او سپين ټکو له کبله د «بادام ګل» نوم ورکړ. نوموړي دغه آس ډېر کلونه د ځانه سره وساتی،او اکثره وخت به هغه پېښي ته د افغاني سيرت او عنعنې د ښېلګي په توګه کتل. سره د دې چي د ده د هيواد بې رحمه تاريخ په خونخواري کي د افغانانو شهرت او د نه بخښونکي توريالیتوب سره سره کرزی د خپلو خلکو پر سخاوت او مېلمه پالنه باور لري.

په رشتيا د ټولو افغانانو په ځانګړې توګه د پښتنو ژوند خو د عزت، مېلمه پاني او کسات څخه جوړ دئ، دا د يوه افغان فريضه ده، چي پخپل کور کي د ټولو خلکو مېلمه پالنه وکړي حتی که دښمن هم وي. مګر عزت او وقار ته د هر ډول سپکاوي کسات بايد واخيستل سي، چي بل هيڅ شی نه پکښې ځايېږي. د کرزي پلار او نورو مشرانو پرېکړي کولې او قومي شخړي يې هوارولې، د پرېکړي د دواړو غاړو په عزت او حساسيتونو پوهېدل، چي په يوه معظله کي يې د راپورته کېدو امکان وي.

په کندهار کي کرزيانو په خورا اساسي کور کي ژوند کاوه، چي باغ هم پکښې و. د کور غولی خورا لوی و، چي حامد کولای سوای پر آس سپرلي پکښې وکړي، په دغه سرای کي باغ، د کبانو حوض، ونې، ګلان او د ده پکښې ډېر الوتونکي هم په ياد دي، دی وايي چي ډېر مستريح او باډسپلينه ژوند مو درلود. کرزی وايي چي په سلوك کي اصول ډېر سخت وه خو زما په روزنه کي يې مهم رول ولوباوه او په ژوند کي يې ښه لوري ته سوق کړم. مور دا زده کړل چي نه يوازي د خپلو والدينو احترام او

(c) ketabton.com: The Digital Library

اطاعت وکړو بلکې عموماً ټولو مشرانو ته په درنه سترګو وګورو. دا د افغانانو د ژوند اصلي لار ده، خو دا لاره په ځانګړې توګه په کليوالي سيمو کي ډېره قوي ده.

کله چي کرزی ولسمشر سو، ده يوه والي ته بلنه ورکړې چي په ارګ کي د ده سره وګوري او والي خپل کوچنی زوی هم ورسره راوست، دا هلک د دوه نيمو کلونو و، کله چي پلار او زوی د ولسمشر و دفتر ته ور ننوتل، کرزي سمدستي دغه هلک واخيست په غېږ کي يې ونيوی او مچ يې کړ.

کرزي وويل چي دغه هلک هم خپله وظيفه لرل، ځکه چي همداسي روزل سوی و، چي تر سره يې کړي او سره له دې چي ما په روغبړ سره د دغه کوچني هلک هر څه ور ګډوډ کړل بيا هم ده خپله ذمه واري هېره نه کړه. دې هلک مخکي لا له خپلي کورنۍ څخه زده کړي وه، چي تر معرفت وروسته څونه ژر چي کېداى سي بايد دمشرانو لاس ور مچ کړي، خو کرزي ده ته دا موقع په لاس ور نه کړه، مګر کله چي ولسمشر دغه کوچنی ملګری کښته کړ، سمدستي يې ورته اسلام عليک ووايه، او د کرزي لاس يې ور مچ کړ. کرزی وايي چي وروسته نوموړي د دې احساس وکړ، چي اوس يې نو په سمه توګه خپله وظيفه تر سره کړې ده. په همدې ډول موږ را لوی سوي يو، په افغاني عنعنوي کورنيو کي بايد کوچنيانو ته ور ښوول سوي وي چي بايد دمشرانو ډېر درناوی وکړي.

ځوان کرزی ډېر آرام هلک و، خو کله چي يې کورنۍ کابل ته ولاړه، يوه ډله انډيوالان يې پيدا کړل، په حقيقت کي دا دوې کوچنۍ ډلي چي يوه يې په مکتب او هغه بله په ګاونډيتوب کي. هر هغه ملګری چي بايد د هغه بل کور ته ورسي بايد د خپلي کورنۍ اجازه ولري، والدين تل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهېږي چي کوچنيان يې چيري او له چا سره دي. حتی په تنکۍ ځوانۍ کي د کرزي کوچنيانو بايد يو ځای ته د تللو له پاره د خپلو پلرونو څخه اجازه اخيستې وای، په ځانګړې توګه سينما ته. کرزی وايي ما د عمر د تفاوت په خاطر د خپلو ورونو او خونديو سره ډېره راشه درشه نه لرل، مګر کله کله به زموږ دوستان لکه د کاکا، ماما، عمه او خاله زامن او اکاګان سره راغونډېدل او سينما ته به تللو، حامد او ملګرو يې له فوټبال سره مينه لرله او همدا شان پر بايسکل به يې د ښار چکر واهه.

د کرزي تر ټولو ښې خاطرې اکثره په استالف کي له مېلو څخه دي، دا يو کوچنی کلی دئ، چي د کابل څخه د يوه ساعت د موټر د مزل په اندازه ليري پروت دئ، او د خپلې کلالۍ له کبله خورا مشهور او زرغونتوب يې پر ښاري کورنيو خورا اغېزه ښندي، چي په مېله ور ووزي او يا د اوونۍ پای هلته تېر کړي. استالف د (۲۰۰۱ م) کال په جګړو کي سخت وران سو، خو په هغه وخت کي خورا زرغون او په زړه پوري کلی و، لکه يو رغيانه چي سيندونه، حوضونه، باغونه او ځنګلونه ولري. د همدې ځای د اکثرو کورنيو د ژوند روزګار د لاسي کلالۍ توليدات دي، چي خورا روښانه زرغونه او په شنه ښيښه سينګار سوي وي، چي په مارکيټ کي د ښار په هره برخه کي تر لاسه کېدلای سي. په کال کي يو ځل به د کرزي ماما چي د دولتي مطابعو رئيس و* په استالف کي به يې لويه مېله جوړول، کرزی وايي چي د کورنۍ ټوله کوچنيان، ټوله زما د کاکا او ماما زامن له خپلو والدينو، نيکونو او اناګانو سره هلته درې يا څلور ورځې تېرولې، چي شاوخوا به مو ځغستل، ونو ته به ختلو او په سيندونو کي به

---

* د کرزي ما ما اروابناد محمد ابراهيم کندهاری و، چي د پخواني شاه اعليحضرت محمد ظاهر د پاچهۍ په دوره کي د دولتي مطابعو رئيس و، ژباړن.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مو لوبي کولې او دامېلې زما د کوچنیوالي تر ټولو غوره وختونه وه.

کوچنیانو ته د امتیاز په توګه ځوان کرزي هم د موقع څخه په استفاده سره ځان ښودنه کړې وه او د ده هغه توره تر اوسه په یاد ده، چې یو وخت یې په استالف کي د مېلې پر مهال کړې وه. د ده اکا یو افغان هنرمند د نتو په نامه راوستی و، چې غزلي ووایي. نتو په ټوله هیواد کي د محلي غزلو په ویلو شهرت درلود. حامد چې په هغه وخت کي به نهه یا لس کلن و د نتو تر څنګ کښېناست، او هغه ته یې غوږ ونیوی، کله چې نتو غزله ختمه کړه کرزي ورته وویل :

"ښاغلې !"

زاړه هنرمندکښته ورته وکتل او ورته ویې ویل :

بلې زویه !

حامد غوښتل چې ده ته په افغاني موسیقي کي خپله وړتیا وښووي، او ترې وې پوښتل : آیا تاسي کلاسیکه غزل هم ویلای سئ؟ د ده مطلب راګونه وو، لکه کلاسیک هندي راګونه، چې په افغانستان کي هم ویل کېږي. کرزی وایي دا داسي و لکه سړی چې د کلیوالي هنرمند څخه وپوښتي، چې بیتون راته ووایه او له همدې کبله نتو پر ما ډېر په غوسه او قهر سو او ویې ویل ، چې له مخي مي ورک سه، او ته بیا په کلاسیکه موسیقي څه پوهېږې؟

د کرزي یاد دي چې کابل په هغه وخت کي نه یوازي پاک، خوندي، پر موډ برابر او د یوې ښې فعالي ادارې درلوونکی و، د پخواني پاچا له واک څخه تر ایسته کېدو وروسته چې کله کرزی هندوستان ته د لوړو زده کړو له پاره ولاړی، او د لومړنۍ ژمنۍ رخصتیو په جریان کي بیرته کابل ته راوګرځېد نو ډېر حیران سو، چې د پاکستان په نسبت په

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان کي ځونه ښه اداري نظام حاکم دئ. پاکستان ته په اوښتلو سره باید ټول مسافرین له بس څخه کښته سوي وای او د پاسپورټ له کنټرول څخه تېر سوي وای. مګر کله چي افغانستان ته راواوښتو نو ټوله مسافر په بس کي پر خپلو سیټونو ناست وه او پولیس بس ته راپورته سو، پاسپورټونه یې له مسافرو څخه ټول کړل، وبهرنیو مسافرینو ته یې بیرته بس ته پاسپورټونه راوړل، او کرزي ته یې وویل چي ستاسي پاسپورټ دلې په پوله کي راسره ساتو، چي وروسته بیاتاسي کولای سئ د بهرنیو چارو له وزارت څخه یې تر لاسه کړئ. کرزی وایي په ډېر ډاډ سره چي زه یوه اوونۍ وروسته د بهرنیو چارو وزارت ته ورغلم پاسپورټ مي تیار هلته پروت و. ما د افغانستان د اداري سیستم په مؤثروالي ډېر ویاړ کاوه، کله چي ځوان کرزي د بس په ذریعه د پاکستان او هندوستان سفر وکړ کابل ورته اروپایي ښار غوندي ښکارېده. تقریباً هر چا غربي جامې اغوستلې، د هغه وخت عکسونه د ده د دې ادعا تایید کوي، که څه هم هلته ډېر موټرونه نه ول، خو ښار د برېښنایي او ډېزلي بسونو خورا ښه ترانسپورټي سیستم درلود، چي د ښار ټولي برخي یې تر پوښښ لاندي راوستلي وې. کابلیان ډېر جهان دیده او د غرب اغېزه له ورایه پر څرګندېدله. کرزی وایي تاسي کولای سوای چي هر ډول عصري موسیقي واروئ، لکه د Jones Tom او Humperdink Engelbert. نو موړی به همېشه د افغان موسیقۍ مرکز په نامه د موسیقۍ دوکان ته ورتلی، چي د ده یو دوست یې خاوند و. تر دې وړاندي چي د کوم یوه د رانیولو پرېکړه وکړي دی به په یوه کوچنۍ غرفه کي کښېناست، ګوشکي به یې په غوږو کړې او هغه به یې واورېد. په همدې ډول زیات ښه رستورانتونه هم موجود وه.

د کرزي د زده کړې په وخت کي افغاني ټولګي د زده کړې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډسپلین مرکز و. ټولګی د افغان ځوانانو د جوړښت په بڼه کي خورا مهم رول لوباوه، دی وایي چي موږ د ښوونکو خورا زیات احترام کاوه. هیڅ پروا یې نه کوله، چي ته د خپلو ملګرو سره تر ښوونځي بهر څونه بد یې خو په هغه وخت کي چي تاسي ښوونکی لیدلی وای نه یوازي ستاسي شخصي ښوونکی بلکي هر یو نو باید ځان دي سم کړی وای.

په لومړي سر کي د حامد ښوونځی خورا ډېر خوښېده، مګر دا خوښي پر ظاهرشاه تر کودتا وړاندي وه، چي وروسته هر څه کمونیزم پرغمل کړل.

کله چي په ۱۹۷۳ م کال کي ظاهرشاه د ایټالیا په سفر بوخت و، داود خان چي لومړی وزیر او د شاه اخښی او د اکا زوی و، واک پخپل لاس کي واخیست، کله چي داود خان لومړی وزیر و ښېله دې چي کمونیستې و په بهرنیو اړیکو کي روسیې ته خورا نژدې و، له همدې کبله روسانو ورسره خورا زیاتي نظامي مرستي د عصري وسلو په شمول وکړې. دلته په دننه کي داود خان پلان درلود، چي د خلق او پرچم افغان کمونیستې ډلي شا ته پرېږدي، کوم چي د شاهي نظام سرسخت دښمنان او په اردو کي یې سختي ریښې لرلې. شوروي اتحاد په لومړي سر کي د داود خان کودتا وستایل، خو دی کمونیزم ته نژدې خورا وطن پال افغان و، چي پر یوې قوي سیاسي ډلي مرکزي حکومت او د مرکز لخوا کنټرولېدونکي اقتصادي پرمختګ یې باور درلود. هغه کمونیستانو چي د داود خان سره یې د واک په نیولو کي مرسته کړې وه اوس د کابل په اداره کي د نوي اعتبار تر لاسه کولو په خاطر په جامو کي نه ځایېدل او د دوی اغېزه تر ښوونځیو پوري ور ورسېده. د حبیبیې لیسې په شمول چي کرزی هم همدلته زده کړي کولې چي د ښار تر ټولو لوی او غوره منځنیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونځیو څخه شمېر کېده کرزی وایي چي موږ ته د کمونستي ښوونکو راتګ پیل سو او هغوی په ځانګړې توګه ځیني خلک تعقیبول.

زه نه وم خبر چي یو ښوونکی به د داسي چا خلاف وي لکه زه، زما تر اوسه د بیالوژي یو کمونیست ښوونکی په یاد دئ چي زه یې ښه نه ایسېدم، ځکه چي ده فکر کاوه چي زه ډېر مستریح ژوند لرم. هغه ډېري احمقانه نظریې لرلې، ده فکر کاوه چي زموږ په کور کي هر څه په برېښنا تر سره کېږي، چي مازي یو بټن ووهو نو د اشپزخانې څخه خواړه پر پټه باندي راوزي. یوه ورځ د لسم ټولګي ځوان حامد د بیالوژي ښوونکي د انسان تکاملي نظریه چلنج کړل. کرزی وایي چي دا داسي مضمون و، چي ما ډېره مطالعه پکښې لرله، د ډاروین تیوري او داسي نور او زه پوهېدم چي په همدې اړه زه تر همدې ښوونکي ډېر معلومات لرم. کله چي ما هغه چلنج کړ نژدې و، چي زه یې ټکولی وای، او همدا لومړی ځل و چي په ښوونځي کي د مشکل سره مخامخ سوم.

د ۱۹۷۳ م کال کودتا په ډېرو شیانو کي د کرزي د فامیلي ژوند په شمول تغیر راوست. د ده پلار د شاه سره د نژدې اړیکو له کبله تر فشار لاندي و، یو څو کاله وروسته خو د همدې اړیکو له امله د څرخي پله زندان ته ولېږل سو. همدې زندان ته کمونیستانو په لسګونو زره سیاسي بندیان ولېږل، چي اکثره شکنجه او ووژل سول.

کله چي کرزی له حبیبیې ښوونځي څخه فارغ سو، پرېکړه یې وکړه چي نوري زده کړي په هندوستان کي تر سره کړي. کودتا او کمونیست ښوونکو کېدای سوای چي د ده پر انتخاب اغېزه کړې وای، مګر د دې په مخنیوي کي د ده ورونو ډېر رول ولوباوه. د ده دوو ورونو په متحده ایالاتو کي زده کړي کولې او هغوی ده ته وویل: چي ته باید داسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای ته ولاړ سي چيري چي انګليسي زده کولای سي. ده په دوو ژبو خبري کولای سوای پښتو او دري. دري ته فارسي هم ويل کېږي او دا د فارسي افغاني ډول دئ. همدا دواړي ژبي د کرزي په کور کي ويل کېدلې او دا د افغاني سيرت تر ټولو ښه نمونه ده. کابل او نور افغان ښارونه څو قوميز دي، چي د هيواد د هري برخي خلک پکښې تر سترګو کېږي. کرزی وايي ټوله لوستي کسان په دواړو ژبو رږغېدای سي، او دواړي په مساوي توګه دوې افغاني ژبي وې، چي هيڅ يوې تر هغه بلي امتياز نه درلود، هيڅدا فکر نه کاوه چي پښتو يوازي د پښتنو ژبه ده او فارسي د نورو ګروپونو. دوی د افغانستان ژبي وې چي دا تر ټولو غوره ټکی دئ، موږ دوه ژبيز خو يو کلتور مو دي.

کرزي د يوه کلتور داسي مثال وړاندي کړ: ده وويل چي په راوروستو کي د زابل څخه زما يو ملګرى زما د ليدو له پاره راغلى. د ده ښه، چپنه، بګړۍ، کالي، کړه وړه او هغه د خبرو کولو طرز يوه ذره هم زما د يوه نژدې بدخشاني انډيوال د ښې، کړه وړو او خبرو تر طرز توپير نه درلود. يادي سوي دواړي سيمي يو له بل څخه د زر کيلومتره په واټن ليري دي. کرزی وايي څومره ډېر چي د افغانستان تاريخ ته ورننوزې هغونه لږ توپير به د سيمو تر منځ ووينې. د کرزي پلار چي د کندهار و، قرقولي يې پر سر کوله (د کرزي له خولې) په همدې ډول يوه بل خان مهين يار له هزاره جاتو څخه او نورو هم د هيواد له هره ګوټه څخه همدا خولۍ پر سر کول او يو شان کړه وړه يې لرل.

کرزی وايي تر ټولو غوره کتاب چي پر لويه جرګه باندي وکښل سو، ليکوال يې د شمال و نه د جنوب په کوم ځای کي چي دا جرګه زېږېدلې ده. موږ ټول يو افغان يو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر افغان ځوانان په هغه وخت کي هندوستان ته د زده کړو له پاره تلل، چي په هغو کي يو د کرزي د ماما زوی و، چي هلته د طب لوستلو له پاره تللی و (په را وروسته کي هغه په متحده ايالاتو کي د سرطان يو مشهور متخصص سو). کرزی په لومړي سر کي ډهلي ته ولاړ، چي ډېر ژر ورته معلومه سوه چي د هغه ځای د وژونکي ګرمۍ توان نه لري،ځکه چي دی د سمندر له سطحي څخه په شپږ زره فوټه لوړ کابل کي رالوی سوی و، چي حتی په دوبي کي يې هم ګرمۍ سړي ته تکليف نه ورکاوه، خو ډهلي د ده له پاره ډېر ګرم و. د کرزی د ماما زوی ده ته وويل چي ته بايد شيملا (Simla) ته ولاړ سې، هغه ځای د غونډيو پر سر آباد دئ، او د Himachal په نامه يې پوهنتون درلود.

د کرزي هغه شپې په ياد دي، چي کله د ډهلي څخه اورګاډی و شيمله ته ورداخل سو، چي خورا ډېر حيرانوونکی و، موږ د ښار ګرمي تر شا پرېښووله او اورګاډی په ښايستو کليو کي مخ په وړاندي روان و او د غونډيو سيمو ته په ورختو و. د هغه ونو ګلان چي پټلۍ ته به نژدې ولاړې وې چي کله به اورګاډی ورسره ټکر سو نو ګلان به ډېرو ته رادننه سول او وريځي به داسي کاښکابډلې لکه په يوه کړکۍ چي راننوزي او تر هغه بلي ووځي. شيملا د غونډيو پر سر آباد دئ، چي په دوبي کي به برتانوي افسران او لوړ رتبه دولتي چارواکي د خپلو کورنيو سره د ښارونو څخه له ګرمۍ ورته راتښتېدل. د برتانويانو همدا ځای ډېر خوښېده له همدې کبله يې دا ځای په اوړي کي د هندوستان مرکز وټاکه. همدې ځای له کرزي څخه زړه يووړ. کرزی وايي چي هغه ډېر په زړه پوري ځای و. حيرانوونکي منظرې يې لرلې، د غرونو سرونه به يې په واورو پوښلي وه، او موسم يې زما خوښېده. ده هغه پوهنتون ته درخواست وکړ خو هغوی د حبيبيې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لېسې و ډیپلومې ته اعتبار نه ورکاوه، خو نوموړی لومړی افغان و چې هلته داخله ورکړل سوه.

لومړی څو میاشتي د کرزي له پاره ډېري سختي وې، ځکه چي نوموړی همدلته تنها افغان و، له کورنۍ او دوستانو څخه لیري و او درسونه یې هم ټوله په انګلیسي ژبه وه، چي د ده هم په هغه وخت کي نه وه زده. دی وایي کوم ژوند چي ما په کابل کي درلود دا تر هغه خورا سخت و. په لومړي سر کي نوموړی قصر ته ورته جورجایې مېلمستون په یوه کوچنۍ خونه کي چي په (Summer Hill) کي واقع او د ښار غربي سیمه ده اوسېده او دا هغه سیمه ده چي کله به مهاتما ګاندي له شیملا څخه لیدنه کوله دلته به پاته کېدی. وروسته همدا ځای د All India د طبي ساینس د انسټیټیوټ په مېلمستون واوښت. کرزی وایي چي دا ډېر په زړه پوري ځای و، خو دلته نه ډوډۍ او نه هم حتی چای ورکول کېدې، او له بله پلوه زموږ د کالج څخه د یوه ساعت پیاده تګ په اندازه لیري و. کله چي به د ټولګیو څخه وزګار سوم بیا به په غونډیو کي یو جونګړي ته ورتلم، چي هلته د بیا رغوني څو تنه کارګر اوسېدل او ما به ډوډۍ له هغوی سره خوړل. دا خواړه ډېر ښه نه وه، چي اکثره به له ربګو څخه ډک وه. تر دغه غریبي ماښامنۍ وروسته به کرزی بیرته خپلي خوني ته راګرځېده او د پوهنځي کتابونه به یې لوستل.

کله چي دی هلته و، نو انګلیسي بیا اجباري وه. دی په دې هم وپوهېده، چي په افغانستان کي تعلیم دی په لابراتوار کي د ساینسي تمرینو له پاره سم نه و اماده کړی. په عمومي پوهنه، ساینسي تیوریو او نړیواله پوهنه کي ده احساسوله چي تر اکثرو هندي زده کوونکو په مایلونو مخکي دئ. دی وایي چي د ریاضي، فزیک او کېمیا ټولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

فارمولې او عنصرونه مو په زړه کې ناست وه. موږ د امریکا تاریخ ، د ناپیلیون جګړې، اوسنۍ چارې لوستې وې. ما د میسیسیپي ، امازون او نورو شیانو په اړه خورا ډېر معلومات لرل او تر خپلو هندي ټولګیوالو زیات مخکې وم. خو کله چې به په لابراتوار کې عملې درس ته راغلو نو بیا به هغوی زما څخه خورا ډېر وړاندې وه. په تیوریو کې ځوان کرزی ښېخې بلبل غوندې و. خو کله چې به لابراتوار ته ورداخل سو نو بیا به هر څه ځنې ورک سول. د ده د بوټاني درسونه په لومړي سر کې ډېر سخت وه.

په شیملا کې مشکلاتو دغه تازه ځوان پر یوه جګړه واړاوی. کله چې دی ولسمشر سو ، نو ډېر ځله یې په کنفرانسونو کې د دې یادونه وکړل، چې د افغان تعلیمي بنسټ باید سم سي. داسې چې د عمومي زده کړې او عملې زده کړې تر منځ باید مناسب توازن وي.

په لومړي سر کې د کرزي له پاره د انګلیسي ژبې ټولګی هم خورا مشکل و. وروسته د ده له استادانو څخه یو دې ته متوجه سو چې دی په انګلیسي کې مشکل لري، البته چې دا ډېر غوره انسان و ، له ده څخه یې وپوښتل چې څه ډول قاموس کاروي؟ کرزي په جواب کې ورته وویل چې فارسي - انګلیسي قاموس کاروم. پروفیسر خپل سر وټکاوه او وې ویل : نه ! نه ! هغه بیا مه کاروه! له هغه قاموس څخه به ته هیڅکله انګلیسي زده نه کړې، داسې قاموس کاروه چې ټوله انګلیسي وي. کرزی هم یوه دوکان ته ولاړ یو لوی انګلیسي قاموس چې د Random House له خوا چاپ سوی و په ۳۰ روپۍ چې د هغه وخت دوه ډالره کېدل رانیوی.

د ماخوستن تر ډوډۍ وروسته به کرزی خپلې خونې ته تلی او خپل کتابونه به یې لوستل. کله چې به له داسې یوه لغت سره مخامخ سو ، چې د ده به نه و زده، نو قاموس ته به یې مراجعه کول. دی وايي چې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاموس کي به له نورو داسي لغاتونو سره مخامخ سوم، چي زما به نه وه زده، چي هغه به مي هم ورسره وکتل. هره شپه به ده پنځه یا شپږ پاڼي له لغاتونو او د هغوی په ساده تشریح ډکولې. کرزی وايي چي همدا کار مي دوې درې میاشتي وکړ، چي زیات مشکل و. خو کله چي زه ډهلي ته د خپل استوګني د اوږدېدلو د درخواست له پاره ولاړم، او هغه افغان هلکان چي هلته ما پېژندل چي کله زه په انګليسي ږغېدم ډېر حیران سول. البته زه دې ته نه وم متوجه خو انګليسي مي په دوو درو میاشتو کي زده کړې وه.

کله چي کرزی بیرته شیملا ته راوګرځېد په یوه هوټل کي یې استوګنه غوره کړه، چي د یوې کونډې او د هغې د درو لوڼو له خوا پر مخ بېول کېده. چي یوه یې د ده همزولې او هغه نوري دوې یې تر ده لږ څه مشري وې. دی وايي چي د هغوی پلار وفات سوی و او دا یوه ډېره ښه کورنۍ وه او هلته محاورې زما د انګليسي په قوي کولو کي ډېره مرسته راسره وکړه. په همدې ډول دی د هندي او افغاني کورنیو تر منځ په توپیرونو هم پوه سو.

افغاني کورنۍ د پرېمانۍ ژوند خوښوي ، هر څه چي لري هغه را اخلي او هیڅ د سپما فکر نه لري. دوی هر شی پرېمانه را اخلي، دوی د مېز پر سر خورا زیاته ډوډۍ ایږدي، دوی پیسې مصرفوي او حتی که دوی کالي هم و نه لري چي دا د افغانانو یو جلا کردار دي.

پوهنتون په کرزي له یوه لیول څخه بل ته پورته کاوه، خو تر اوسه لا هغوی د حبیبي لیسې ډیپلومه نه منل او نه یې کرزي ته ویل چي څوم نومره دئ. خو کله چي یې د لیسانس دوره پای ته ورسول د ماسټرۍ پروګرام ته ور داخل سو، وروسته نو پوهنتون د ده د لېسې ډیپلومه ومنل

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د تېرو درو کلونو نومرې یې هم ورته وویلې. وروسته دی وپوهېدی چې یوازې د لومړۍ دورې د انګلیسي په مضمون کې ناکامه سوی دئ او په نورو مضمونونو کې بریالی سوی دئ، له همدې کبله به نومو ړې ته اجازه ورکول کېده چې د یوه لېول تر ختمولو وروسته په لوړ لېول کې زده کړې ته دوام ورکړي.

په ۱۹۷۸ م کال کرزی کابل ته د ژمي د یوې بلې رخصتۍ تېرولو له پاره کور ته راغلی. دی په کابل کې و هغه کس چې شاه یې له واکه لیري کړی او شاهي نظام یې ختم کړی یعنې داودخان پخپله په یوه وینې بهېدونکې کودتا کې د کمونیستانو له خوا له واکه ګوښه او ووژل سو. کرزی په هغه ګړۍ و ارګ ته نژدې د خپل یوه ملګري په کور کې و چې د داود خان مخالفینو ارګ محاصره کړ.

کله چې داود خان د افغان کمونیستډلو په ملاتړ شاه له واکه ګوښه کړ، دی په تدریجي توګه و ښي خوا ته وګرځېد او زیات کمونیستانو یې له خپل حکومت څخه وشړل. ده همدا شان هڅه وکړه افغانستان چې یوازې اقتصادي او نظامي تکیه یې پر شوروي اتحاد ده له اتکا څخه یې خلا کړي، په جنوب کې هندوستان او په غرب کې ایران او عربي هیوادونو ته وروګرځېده. همدې شي په ماسکو کې ډېر تشویشونه راولاړ کړل، چې افغانستان ته یې په غربي اسیا کې د روسیې د نفوذ د خپرولو او د چین د تېرې په وړاندې د کیلي په سترګه کتل او د هند ګرمو اوبو ته یې د روسیې تر ټولو لنډه لار بلل. روسان په پټه لګیا وه چې د افغانستان په اردو کې خپل جاسوسان اختراغ کړي چې د اړتیا په وخت کې استفاده ځني وکړي.

داود خان د پښتونستان په موضوع کې په نرمښت ښوولو د خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټبر پښتنو ملاتړ هم له لاسه ورکړ دا د پښتنو سیمه ده چي په ۱۸۹۳ م کال کي انګرېزانو په خودسرانه توګه د ډیورنډ د کرښي په توګه ورڅخه جلا کړه. د هندوستان د تجزیې په وخت کي د هندوستان پښتونستان پاکستان ته پاته سو. داود خان په اول سر کي د واحد پښتونستان شعار ورکاوه، چي د پاکستان قهر یې راولاړ کړ، خو په ۱۹۷۸ م کال کي بیرته د خپلي خبري څخه پر شا سو او د اسلام اباد سره د ښو اړیکو په لټه کي سو.

د ۱۹۷۸ م کال د اپریل پر ۲۷ مه د شورویانو په ملاتړ خلق او پرچم په نیمګړي ائتلاف سره پر ارګ حمله وکړل، داود خان او د هغه تقریباً ټوله کورنۍ یې ووژل. کرزی وایي چي داود خان د کمونیستانو په مقابل کي د اتل په څېر ودرېد. داسي ویل کېږي چي کله داود خان له کمونیستانو سره مخامخ سو، د افغانستان بیرغ یې په لاس کي و. هغه ځای چي داود خان پر وژل سوی دئ، په ګلخانه کي دننه د لوي دروازې سره نژدې دئ. د عصل رنګه ډېرو څخه جوړه د هغه ودانۍ سره چیري چي حامد کرزی د هیواد د ولسمشر په توګه هره ورځ د خپل هیواد چاري پر مخ پکښي بیایي. کرزی چي هره ورځ خپل د کار دفتر ته ځي پر هغه ځای تېرېږي او چي کله ورته راورسېږي د ډېوالونو تر شا او درانه امنیت لاندي چابک چابک قدمونه پورته کوي. که څه هم هلته د هغه وژني اوس هیڅ فزیکي نخښه نه ده پاته، مګر هغه ځای ولسمشر کرزي ته یو ډېر ښه ور یادونکی دئ، چي ډېرو لږو افغان مشرانو له دې دفتر سره په ژوندوني مخه ښه کړې ده.

د ۱۹۷۸ م کال کودتا په اصل کي د افغانستان په یوه لویه غمیزه واوښتل. نوي کمونیستي مشرانو د افغانستان د پېړیو د عنعناتو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند په بدلولو پيل وکړ. دوی پر ټولو کسانو چي زړو اصولو ته به ژمن، پر تعليم يافته اوروحاني قشرونو، قومي مشرانو او د مځکي پر څښتنانو باندي تېرى او ظلم وکړ. دوی د هر هغه چا په وړاندي ډېر له تشدده ډک چلن کوي چي مازي به د دوی د مخالف شک پر کېده، او ډېر داسي کسان چي هيڅ شکمن به نه وه. په لسګونو زره کسان ووژل سول، خو کمونيستانو د هغو په اړه لاپي وهلې. دوی پر يوه ودانۍ باندي د هغو وژل سوو کسانو يو ليسټ راځوړند او علان کړ، چي ۱۲ زره کسانو ته رسېده. همدې شي د افغانستان د ورانۍ بنسټ کښېښود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

د جهاد پیل

ولسمشر حامد کرزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

حامد کرزی د شاهي کورنۍ سره د خپل فامیل د نږدې اړیکو او د پلار د سیاسي بوختیاوو له کبله به همېشه د سیاسي چارو څخه خبر و. د کرزي په کوچنیوالي کي مشر کرزی لومړی ولسوال او بیا په کندهار کي د تجارت د خوني رئیس و. د حامد په تنکۍ ځواني کي په طبعي توګه د دوی کور د سیاسي بحثونو مرکز و. دی وايي چي هیڅکله یې د خپل پلار سره په دې اړه بحث نه دئ کړی. په راوروستو کي د سرو لښکرو ضد جهاد په دوران کي او تر هغه وروسته کرزیانو او د هغوی سیاسي محور بې شمېره سیاسي بحثونه کړي دي، چي په هغوی کي به د ډلي د غړو سره تصمیمونه هم شامل وه.

دی وايي چي ما ته خپل ځان سرزوری سیاسي او داسي څوک ښکاره سو، چي بېړنی عمل مي غوښت. زه ټینګه عقیده لرم او همېشه مي عمل په همدې رڼا کي وي که کوم شی صحیح راته ښکاره سي، د هغه له پاره جګړه کوم. کرزی فکر کوي چي د ده د شخصیت همدا برخه یو څه ورته له خپله پلاره په میراث پاته ده، خو زیاته یې له خپلي مور څخه بولي، چي ډېره قوي روحیه او عقیده یې لرل. د حامد کرزي سیاسي عقیدې هغه ته دا توان ورکړ چي خپل ژوند اداره کړي.

د ۱۹۷۸ م کال تر کودتا وروسته چي کله کرزي افغانستان پرېښود او په شیمله کي خپل پوهنتون ته راوګرځېد په کابل کي یې د خپلي کورنۍ سره اړیکي وشلېدې. دا کشمکش لا په افغانستان کي جاري و، وروسته نومړی ته خبر ورسېد چي پلار یې د کمونیستي حکومت له خوا چي په رأس کي یې نورمحمد تره کی و زندان ته لېږل سوی دئ. مشر کرزی او د حامد له یوه اکا سره د څرخي پله په بدنام زندان کي بندیان وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرزی وایي چي دا یوازي د خدای په فضل او چانس سره و چي هغه ژوندی پاته سو. ډېر افغانان چي دغه زندان ته لېږل سوي وه بیا ژوندي راونه وتل. دا د ځوان کرزي له پاره خورا سخت وخت و، چي خبر یې تر لاسه کړ، چي پلار اوتره یې په دغه بدنام زندان کي زنداني سوي دي او له بله پلوه د خپلي کورنۍ سره د تماس نیولو هیڅ امکان نه و. ده کوښښ کاوه چي د افغانستان چاري تعقیب کړي او د وضعیت د ښه والي هیله یې لرل، خو هر څه ورځ تر بلي بدترېدل.

څو میاشتي وروسته چي تره کي د داود خان څخه واک تر لاسه کړ په خپله ووژل سو. د تره کي د قاتل او ځای ناستی حفیظ الله امین دوره لنډ څه اوږده وه. دی هم په یوه بله کودتا کي یو کال وروسته د کریسمس په ورځ ووژل سو. دې کودتا د افغانستان تاریخ په ژوره توګه بدل کړ او د نړۍ سیاسي ډګر ته یې تکان ورکړ.

کرزی په هغه وخت کي په شیمله کي د لیسانس د کچي شاګرد و او په (Political science) کي د ماسټرډیګرۍ د تر لاسه کولو په هڅه کي و او د همدې دورې وروستی سمستر یې و چي د ده سره یو ځای د میلیونونو افغانانو ژوند چپه سو. د ۱۹۷۹ م کال د ډسمبر په وروستیو کي ده د پوهنتون په انګړ کي قدم واهه، چي دوې نجوني یې ولېدې چي ډېري احساساتي ښکارېدلې او له هغوی څخه یې د افغانستان نوم واورېد او له موضوع څخه خبر سوم. کرزی وایي څه چي ما هلته واورېدل په کامله توګه یې زما ژوند تغیر کړ، دا د ۱۹۷۹ م کال د کریسمس ورځ وه، چي روسانو پر افغانستان یرغل وکړ. حفیظ الله امین یې وواژه د واک واګي یې په لاس کي ونیولې او د دوی ګوډاګی ببرک کارمل یې د نوي افغان مشر په توګه نصب کړ. د روسانو یرغل سره جګړه خپل اوج ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسول، داسي چي د امريکا ولسمشر جيمي کارټر يې په جواب کي د پاکستان سره خپلي اړيکي پياوړي کړې او د ۱۹۸۰ م کال د ماسکو د المپيک له لوبو څخه يې خپل لوبغاړي ور وغوښتل.

د همدې خبر په اورېدلو سره کرزي په لومړي سر کي پرېکړه وکړه چي زده کړي پرېږدي او د افغان مقاومت سره يو ځاى سي، تر څو خپله خاوره بيرته تر لاسه کړي. دى وايي چي تر ډېر فکر او سوچ وهلو وروسته زه دې پايلي ته ورسېدم چي دا به زما د هيواد له پاره ډېر په ګټه وي چي زه په هندوستان کي پاته سم او خپلي زده کړي پاى ته ورسوم.

د هغه ډراماتيکو پېښو سلسله چي په ۱۹۷۳ م کال کي د شاهي نظام په رنګېدلو سره پيل سوې وه، د يوه ښورښي غورځنګ راپورته کولو ته لاره هواره کړه، چي وروسته مجاهدين او په سپېڅلو فرشتو مشهور سول. دا داسي غورځنګ و، چي په ژوره توګه د اسلامي توندلارو او عنعنوي منځلارو تر منځ سره وېشلى و. خو هدف يو هغه داسي چي يوه هم د روسيې مداخلې ته اجازه نه ورکول، د پېښو دغه سلسله چي د ظاهرشاه د واکه د ليري کولو څخه راپيل سوې وه داسي ښکارېدل چي يوه يې تر هغه بلي خورا خطرناکه ده. د تره کي د کمونيستي وحشي ځانګي زيږ او ناروا چلن ډېر افغانان د خپل هيواد پرېښوولو ته اړ ايستل او پاکستان او ايران ته مهاجر سول، چي هلته بيا په مجاهدينو بدل سول. کله چي امين واک تر لاسه کړ وحشت يې تر تره کي څو چنده سو، چي دې د ياغيانو په قوي کولو کي ډېره مرسته وکړه. دا کار روسانو ته د زنګ د خطر په معنى و، چي په زياته پيمانه يې په افغانستان کي سرمايه ګذاري کړې وه او غوښتل يې چي پېښي همدلته کنټرول کړي. روسانو د اسلامي بنسټپالني د راپورته کېدلو څخه ببره لرل چي کېداى سواى د شوروي اتحاد د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنوبي پولي په اسلامي هيوادونو کي لکه تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان او په قرغزستان کي په پراخه پيمانه خپور سي. په همدې خاطر دوی لاس په کار سول چي امين له واکه ليري کړي او پر ځای يې منځلاري او نرم ببرک کارمل نصب کړي، کوم چي تره کي له دې کبله چي د کابله يې ورک کړي چکسولواکيا ته د سفير په توګه لېږلی و.

د ۱۹۷۹ م کال په فبروري کي په افغانستان کي د امريکا سفير اډولف ډبس (Aduloph Dubs) چي د شوروي چارو يو تکړه کارپوه و، په کابل کي و خپل دفتر ته پر لاري د ځينو کسانو لخوا چي د افغاني پوليسو لباس يې اغوستی و يرغمل ونيول سو. نوموړی د کابل هوټل ته يووړل سو او هلته يې يرغمل کوونکو د ځينو بنديانو د خوشي کولو غوښتنه وکړه. امريکايي مرکچيان په خبرو لګيا وه تر څو افغان حکومت په دې راضي کړي چي د هوټل پر خوني يرغل ور نه وړي چي ډزي پيل سوې. ډبس ووژل سو او هغه درې نور يرغمل کوونکي ژوندي پاته سول. امريکا چي په هغه وخت کي يې افغانستان ته محدودي مرستي ورکولې تر دغي پېښي وروسته يې په کلي توګه بندي کړې. د ډبس په مرګ کي د روسيې پر لاس لرو شک کېږي، خو تر اوسه يې په دقيقه توګه پخلی نه دئ سوی.

تر دې لس مياشتي وروسته د روسانو د پلان نتيجه د ۱۹۷۹ م کال د ډسمبر د ۲۵ مي يرغل راووت.

په پاکستان کي د کمونيستي رژيم مخالفينو ډېر ژر وده وکړه، او په پرله پسې توګه يې و حکومت ته سرايت وکړ. په لومړي سر کي په لسګونه زره بيا په سلګونه زره او د شوروي تر اشغال وروسته په ميليونونو افغانانو خپل هيواد پرېښود. د افغان او شوروي د جګړې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوج په وخت کي د افغاني مهاجرينو شمېر چي پاکستان، اېران او نورو ځايونو ته مهاجر سوي وه څلورو ميليونو ته رسېده، چي دا د نړۍ په تاريخ کي د مهاجرو تر ټولو لويه شمېره ده. د حامد کرزي له دې فکره څخه چي زده کړي پرېږدي د مقاومت سره يو ځاى سي د تشدد اندازه له ورايه معلومولاى سي.

د شوروي تر اشغال وروسته هغه ځوان افغان چي په هندوستان کي يې زده کړي کولې د امريکا د حکومت له خوا ورته وړانديز وسو، چي امريکا ته ولاړ سي، ځکه چي د ده ځيني ورونه لا د وړاندي په امريکا کي په زده کړو بوخت وه. نوموړي په ډهلي کي د امريکا سفارت ته ورغلى او اړين فارمونه يې ډک کړل. دا ته وويل سول چي د خپلي کورنۍ له کبله ته ډېر قوي کېس لرې، چي ښايي کوم مشکله به امريکا ته د تګ اجازه درکول سي. خو کرزي د هغه په مخالفت پرېکړه وکړه. دى وايي ما فکر کاوه که زه هلته ولاړ سم نو د هندوستان په پرتله به زه هلته د افغانستان د پېښو له جريان څخه ليري يم له همدې کبله مي پرېکړه وکړه چي د ۱۹۸۰ م کال په پسرلي کي په پاکستان کي د مهاجرو د کمپونو څخه ليدنه وکړم.

دى او د اکا زوى يې لومړى د پېښور او وروسته له هغه ځاى څخه کوټې ته ولاړل او يوه مياشت يې د افغان مهاجرو سره وليدل او هغه وضعيت يې وليدى، چي دوى ژوند پکښې کاوه. تر دې وروسته نوموړى بيرته شيمله ته راوګرځېدى چي خپله ډګري واخلي او ډېر ژر د مقاومت د ليکو سره يو ځاى سي.

د کرزي زده کړي مفتي نه وې، ځکه چي په همدې وخت کي يې پلار په زندان کي او کورنۍ يې په ګډوډ حالت کي په افغانسان کي تر شا پرې ايښې وه. خو له ده سره د کورنۍ يوه بل غړي مرسته کوله. کرزى

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي چي زه د خپل ورور چي په شيکاګو کي يې په هوټل کي د خدمتي ويټر په توګه کار کاوه ډېر پوروړی يم. هغه ډېري پيسي نه ګټلې خو په مياشت کي به يې د سلو ډالرو د چک سره يو ليک رالېږی، تر څو د پوهنتون مصارف په تر سره کړم. هغه وروسته خپل يو شخصي رستورانت پرانيست او وروسته نور چي خورا ښه ګټه وټه يې لرل د شوروي تر اشغال وروسته د ببرک کارمل نوي غلام حکومت ډېر هغه سياسي بنديان چي تره کي او امين زنداني کړي وه د ښه نيت په توګه آزاد کړل. د کرزي پلار او اکا هم په همدې جمله کي وه، خو په لومړي سر کي نه وه. دوی له دې کبله چي د شاهي نظام سره يې تودې اړيکي لرلې بايد يو څو اوونۍ نور هم د څرخي پله په زندان کي پاته سوي وای. کله چي دوی خوشي سول مشر کرزی سيده له افغانستان څخه مکې مکرمې ته د حج د ادا کولو له پاره ولاړ. له هغه ځايه د پاکستان کوټې ته ولاړ.

د کورنۍ نور غړي به د افغانستان څخه يو يو يا دوه کسان پر وخت وتل، چي ځيني به امريکا ته تلل او ځيني به بيا په پاکستان کي پاته کېدل.

حامد د فراغت په ډګري سره په ۱۹۸۲ م کال کي ونازول سو. دی وايي چي په پوهنتون کي يې وخت ډېر ښه تېر سو. خو اوس زه دې ته اماده وم چي په مقاومت کي د خپل پلار او نورو افغاني ورونو سره يوځای سم او په هغه جګړه کي برخه واخلم چي افغانستان د خپلو افغانانو له پاره ګټي.

د ۱۹۸۳ م کال په پيل کي کرزي شيمله پرېښوول، د کوټې پر لور روان سو. دی وايي چي د دغه ۴۸ ساعته سفر په جريان کي چي د بس او اورګاډي په اقتصادي کلاسونو کي و، په لومړی ځل له دې څخه خبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوم، چي د سرو لښكرو په وړاندي مبارزه كي څونه اختلافونه موجود دي له كوم شي سره چي دی مخامخ سو هغه اسلامي توندلاريتوب و.

د يوې پېښې په دې سفر كي كرزی په همدې اورګاډي كي د ځينو ځوانو افغانانو چي د ده همزولي وه خبري واورېدې، چي د سرو لښكرو په وړاندي د جهاد په اړه يې كولې. دا د اسلامي حزب كسان وه، چي په افغان مقاومت كي تر ټولو ډلو راډيكاله ډله وه. كله چي دوی خبري سره كولې كرزی په دې پوه سو، چي د افغانانو مبارزې ته يوه بله ناروغي وربېچكاري سوې ده، چي همدې شي دی ډېر ناآرامه كړ.

ده وويل زه د هغو سياسي او ايډيالوژيستي غورځنګونو څخه خبر سوم، چي غوښتل يې افغاني عنعنات، ارزښتونه او د هغوی د ژوند كولو طريقه يو مخ بدله كړي. داسي چي د حكومت ټوله فورمونه بايد په يوه بنسټ پاله مذهبي حكومت بدل سي او ټولي چاري د قرآن څخه د دوی د خپل ډول توندلاري ژباړي په رڼا كي تر سره سي. كرزی وايي چي دغو ځوانانو په اورګاډي كي دا هم ويل، چي د دوی لار تر ټولو غوره ده، او په افغان مقاومت كي نور عناصر او د هيواد نور ټوله خلك بې معنی دي. د دوی دا نظريه د هغه وطن پالي روحيې سره په ټكر كي راتلل، چي د كرزي ژوند ته يې لار موندلې وه. په اورګاډي كي بانډار د راډيكال اسلام په اړه د ده لومړی بحث و، نه وروستی.

كرزی وايي د مياشتو او كلونو په تېرېدو سره زه وپوهېدم چي دغه راډيكال غورځنګونه ډېر پلرونه لري. هر يوه د هغوی په قوي كولو كي لاس درلود، لكه غرب، ګاونډيانو او هر يوه، چي بالاخره په افغانستان، متحده ايالاتو او ټوله نړۍ كي د وراني سبب سو.

كله چي ولسمشر كرزی د ګاونډيانو په اړه رږغېږي، نو اشاره يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوازي یوه ګاونډي ته وي چي هغه پاکستان دئ. له ده سره په خبرو کي به ځو ځله د ګاونډیانو خبره رامنځ ته شول چي ور سره سم به یې د خواشینۍ څپې پر مخ راماتي سوي ، چي ویل به یې چي وګوري یو مسلمان ورور هیواد دده هیواد څونه له دربدري سره مخامخ کړي دي.

په همدې میاشتو کي ده په ډېره آزاده توګه پر پاکستان او د هغه پر نظامي مشر جنرال پروېز مشرف باندي له دې کبله انتقادونه کوله چي افغانستان ته د طالب او القاعده جنګیالیو د را اوښتلو په مخنیوي کي پاتي راغلي دي. دا هغه څه وه چي د امریکایې قوماندانانو او په ایساف کي د ناټو د قوماندانانو په خبرو کي هم څرګند ېدل.

په ۱۹۸۳ م کال کي د کرزي منزل کوټه د بلوچستان محافظه کاره ښار و. دا د پاکستان شمال غربي قبایلي ولایت دئ او د هیواد تر ټولو سیمو عنعنوي سیمه ده. بلوچستان یوه لویه سیمه ده، چي د افغانستان د جنوبي پولي څخه بیا تر عربي سمندر پوري غځېدلی دئ. دا ولایت همهغسي پاته دئ لکه څرنګه چي د برتانوي هند سرحدي سیمه وه او د پښتونستان د نظریې له پاره مهمه کیلي ده، چي تر اوسه د عمل تر بریده نه ده رسېدلې، که چیري د عمل جامه ور واغوستل سي نو دواړه افغانستان او پاکستان باید ډېري سیمي د لاسه ورکړي. برتانویان تر هغه وروسته چي په دې ونه توانېدل چي پښتانه د زور د لاري مهار کړي. بالاخره یې په سیمه کي د خپل حیثیت ساتلو له کبله سیاسي وېشني رامنځ ته کړي ، چي تر اوسه لا هغه وېش پر خپل ځای پاته دي او بلوچستان په قبایلي سیمو کي راځي چیري چي اسلام اباد محدود واك لري*.

---

* د لیکوال له معلوماتو څخه ښکاري لکه د پاکستان درواغجن جادو چي پر ده هم اغېزه کړې وي چي هر وخت يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۱۸۹۳ م کال د ظاهرشاه نیکه عبدالرحمن خان د برتانیې لخوا د هندوستان د ګورنر مور تیمور ډیورنډ سره یو قرارداد لاسلیک کړ. د ډیورنډ کرښه د افغانستان او هندوستان تر منځ پوله سوه او پښتانه یې په دوو هیوادونو سره ووېشل. دغه کرښه له پیل څخه وغندل سوه او هیڅکله د پښتنو له خوا په رسمیت ونه پېژندل سوه، کوم چي له هغه پیل څخه یې د قوم د یووالي له پاره مبارزه پیل کړه. دغه یووالی تر سره نه سو او په ۱۹۴۸ م کال کي د هندوستان د وینې بهېدونکي تجزیه کېدو وروسته چي کله یو نوی هیواد د پاکستان په نامه وزېږېدی او د هند د ډیورنډ کرښي ټولي سیمي پاکستان ته په میراث پاته سوې او افغانستان خپله خاوره تر لاسه نه کړه، نور هم مشکل سو.

هغه ترون چي ډیورنډ کرښه رامنځته کړه تر یوې پېړۍ وروسته په ۱۹۹۳ م کال کي پای ته ورسېد، چي باید پاکستان همدا سیمي افغانستان ته حواله کړي وای، خو پاکستان هغه تر اوسه لا ورسره ساتلي دي. دغه پوله په سیمه کي ژوره اغېزه لري په ځانګړې توګه خو د امریکا او ناټو له پاره یو زېښناک جوړ سوی دئ. د کله چي دوی په ۲۰۰۱ م کال کي طالبان له واکه ګوښه کړل. دا ټولو منلې ده چي طالبان او القاعده د پولي د دواړو غاړو ته آزاد تګ راتګ کوي، خو امریکایې او ناټو ځواکونه بیا په دې اړ دي چي دغه کرښه مراعت کړي او له بله پلوه پاکستان هم د قبایلي سیمو په ساتلو کي پاته راغلی دئ. کوټه او پېښور د طالبانو د غورځنګ او القاعدې له پاره خوندي ځایونه دي او طالبان او القاعده چي په هغه سیمو کي نن هم خپل آزاد مرکزونه لري خورا خوند

په همدي پلمه غرب غولولي دي. دا څنګه امکان لري چي بلوچستان دي د پاکستان د اټومي ازمايښتونو مرکز وي او بیا دي هلته د دوي واك محدود وي. ژباړن.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځني اخلي.

کله چي کرزی د ۱۹۸۳ م کال په جنوري کي کوټي ته راغلی نو هيڅ ورته حيران نه سو، ځکه چي دا ځای داسي و لکه افغانستان، داسي چي ټوله خلک، کلتور او موسيقي يې يوه وه. کرزی وايي چي ډېر په دغه دوکانونو کي افغاني موسيقي اورېدل کېدل او همدا شی نن هم حقيقت لري. د محلي خلکو لخوا د افغان مهاجرو خورا تود هرکلی وسو، داسي ښکارېدل لکه دغه قوم، چي د ډيورنډ کرښي د پاکستان خوا ته سره يو سوې وي. په لويه پيمانه د ايران او پاکستان لخوا د مهاجرو قبلول د دې ښکارندوی دي چي د روسانو ضد جګړې ښه ملاتړ درلود او دا د کرزي تر ټولو خوښ شی و. دی د همدې شي په ليدلو خوښ ښکارېده، خو د شيمله څخه د سفر پر مهال چي د اسلامي توندلاري څخه خبر سو خفه و، ځکه چي هغوی د کوټي په ټولنه کي ځالي جوړي کړي وې.

مشر کرزی د پروفيسر مجددي په ملي نجات حزب کي د کوټي د دفتر مشر و، او حامد کرزی هم هلته ورغی چي کار ورسره وکړي او د خپل پلار سره په يوه کور کي اوسېده.

صبغت الله مجددي منل سوی اسلامي عالم دئ، په پراخه توګه يې سفرونه کړي دي، په ۱۹۷۳ م کال د داود خان تر کودتا وروسته تر ممکنه نيوني او يا وژني د بېري له کبله له هيواد څخه جلا وطن سو، په اوسلو او کوپنهاګن کي يې د اسلامي زده کړو مرکزونه جوړ کړل، او د منځلاري سياسي نظريې خاوند دئ. له وړاندي يې په افغانستان کي د کمونيستيانو د زياتېدلو سره مخالفت درلود او په کابل کي له ۱۹۵۹ م څخه تر ۱۹۶۴ م کال پوري په دې تور بندي سو، چي په هغه ځای کي د هغو ځوانانو سره ملګری و کوم چي د روسيې د لومړي وزير د وژلو پلان

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې درلود. ده ملي نجات په ۱۹۷۹ م کال کي جوړ کړ، تر څو د افغانستان د آزادۍ له پاره جګړه وکړي.

ملي نجات يوه له هغو اوو لويو ډلو څخه وه، چي په افغانستان کي يې د کمونيستي حکومت او روسانو د اشغال پر ضد جګړه کوله. دوی ټولو په کوټه او پېښور کي دفترونه لرل، چي د خيبر د افسانوي کوتل څخه يو څو ميله ليري موقعيت لري او دغه سيمه د پاکستاني حکومت تر کنټرول لاندي ده. ځوان افغانان په دواړو ښارونو کي د جهاد له پاره د نوم ليکني له پاره ورمات وه.

دغه مقاومت کوونکي ډلي هري يوې ځان ته خپله ايډيالوژي لرلي د اسلامي حزب د ګلبدين حکمتيار د زهرجني توندلاري نظريې څخه نيولې بيا تر منځلاري ملي نجات پوري چي د کرزي غوندي روايتي او پاچا غوښتونکي يې تر اغېزې لاندي راغلي و. حکمتيار چي وروسته يې کابل په کنډواله بدل کړ، په نولس سوه اويايمو کلونو کي چي کله دی د تياره مسلمانانو وروڼو د ډلي مشر و، هغه وخت په متعصب مسلمان مشهور سو، چي ويل کېږي د کابل په پوهنتون کي به يې پر لڅ مخو ښځو تېزاب پاشل.

خو هدف يو و، هغه دا چي ټولو په افغانستان کي د روسانو ماته غوښتل، خو مقاومت کوونکو ډلو د مبارزې له پاره هيڅ ګډه ستراتيژي نه لرل. هر چا جهاد کاوه، په انفرادي شکل د کوچنيو ډلو په سطحه، د قومونو، کليو او ولايتونو په سطحه. کرزی وايي چي دا يوه ملي مبارزه وه، خونه هماهنګه او متحده. مجاهدينو د کوچنيو او لويو ډلو په واسطه په ګوريلايي شکل نظامي عمليات تر سره کول، د عملياتو جزئيات ،چي څه وخت او چيري بايد حمله تر سره سي او څنګه بايد هدف ته ورسېږي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساحه کي قوماندانانو ته پربښودل سوي وه.

دا د امریکا د ویتنام ځورونکي جګړې ته ورته جګړه وه، په افغانستان کي شخړه د نظامي لحاظه داسي وه، چي یو منظم اردو د جګړې یوې خواته او یو خپل سری ګوریلایي ځواک بلي خوا ته و. ځواکمن سور لښکر پر افغانستان په درانه ټانکونو او مځکني ځواکونو چي هغه په هوا کي د (MIG) او (Sukhoi) جنګي بم غورځوونکو الوتکو او ښه مجهز او بېرونکو (Hind) څرخکو له خوا حمایه کېدل. مجاهدین لکه ویتنامیان په سپکه توګه په روسي جوړ کلاشینکوفونو سمبال وه او د جنګ ډګر ته به اکثره وخت چي په واورو پوښلي کوتلونو اخوا به وه ورځي او اوونۍ په چمپلانو کي سفر کاوه تر څو یوه هدف ته ورسېږي. روسانو په ځایي ژبه خبري چي پښتو او دري وې خبري نه سوای کولای چي د همدې له پاره به یې تکیه پر افغان ژباړونکو وه، چي هغوی به اکثر وخت دوه طرفه اجنټان وه. مجاهدینو کولای سوای چي سرپناه، ډوډۍ، اوبه او استخباراتي معلومات په هر کلي کي تر لاسه کړي. په لومړي سر کي زیاتو څارونکو په افغانانو کي داسي کوم څرک نه لیدی چي روسانو ته دي ماته ورکړي، ما ته په همدې اړه د جهاد د لومړي سر د یوه امریکایي او افغان تر منځ د بحث وویل سوه.

دغه امریکایي تازه د افغانستان څخه راستون سوی و، ویل یې چي روسان ډېر قوي دي افغانان هیڅکله هم هغوی ته نه سي تکیه کېدای. هغه پیاده رو ته اشاره وکړه او وې ویل چي زه نه غواړم داسي ووایم چي اخیر به دوی تاسي د دغه پیاده رو په شان له مځکي سره برابر کړي. افغان ورته وویل چي بلې ! کانګریټ کلک ښکاري خو هغه درځ ته وګوره چي وابنه سر ترې را ایستلی دئ. موږ همداسي شان یو. اوس د ټولو لرغونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښارونو او نظامي کلاګانو په اړه فکر وکړه، چې يو وخت ټوله ابدي ښکارېدل خو اوس هغوی ټول په کنډواله بدل سوي دي. موږ او روسان هم همداسي يو چې په اخير کي به يې موږ وګټو.

همداسي د طالبانو په خبرو کي هم ښکارېدل، چې د امريکا ملګرو ځواکونو ته چې طالبان يې له واکه ليري کړل ويل چې که امريکايان ساعتان لري موږ بيا وخت لرو.

کرزی وايي چې موږ همېشه خوشبين و او زه فکر کوم چې په همدې اړه هيچا موږ ته د هيلي تمه نه لرل. خو موږ ټوله په دې پوهېدلو، چې موږ به بالاخره بری تر لاسه کړو او اشغالګر به له خپله هيواد څخه وشړو.

په کوټه او پېښور کي د ملي نجات په مرکزونو کي کرزيانو او د نورو ډلو مشرانو تقريباً په لويه سطحه مجاهدينو ته سياسي، ديپلوماتيکي او لوژستيکي ملاتړ برابروي. کرزی وايي چې هره ورځ به موږ کوښښ کاوه چې دا ډاډه کړو چې جنګيالي، وسلې، مرمۍ، کالي، خواړه، طبي اسانتياوي او نور هغه اړين توکي لري چې د دوی په عملياتو کي په کار راځي. کله چې د مقاومت اغېزه راڅرګنده سول خورا زيات نړيواله توجه حضور او ملاتړ يې راجلب کړ. په دغه ملاتړ کي وسلې، پيسې او د هيوادونو سره ملاقاتونه او روابط ټينګول چې په هغه کي پاکستان، سعودي عربستان، متحده ايالات، برطانيه، فرانسه او نور شامل وو. د وخت په تېرېدلو سره حامد کرزي په زياته دغه نمايندګي پر غاړه لرل. د ډلي اداره لويه سول او يو مغلق تشکيل يې رامنځته کړ. چې پر مختلفو رياستونو او کمېټو وېشلی و، لکه نظامي، سياسي او عملياتي.

د روسانو اشغال نړۍ په دوو علتونو د افغانستان دروازې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوستل. لومړی علت بشري و، مهاجر د سېلاب غوندي له هیواد څخه د پاکستان او ایران تر پولو ور اوښتل. غربي مرسته کوونکو ادارو ته په لویه کچه په ایران کي ښه راغلی ونه ویل سو له همدې کبله یې په لوی تعداد پام د پاکستان شمال شرق سرحدي سیمو ته واړاوه، چي له پاکستان سره د مهاجرو د دغه ناڅاپي څپې په اړه مرسته وکړي او د ښووني او روغتیا په ډګرونوکي ورسره په پراخه پیمانه اساسي او د تجهیزاتو مرسته وکړي. په ځانګړې توګه د هغو افغان زخمیانو سره چي خپلي پښې یې د کمونیستي ځواکونو په ښخو سوو پرسونل ضد ماینونو کي له لاسه ورکړي وې. دغه ماینونه شوپرک نومېدل، چي په لسګونو زره د روسي الوتکو له خوا غورځول سوي وه. د دغو کوچنیو پلاستیکي وزرونه د هغوی په پراخه اندازه خپرېدل ډاډمنوي کله چي د څو زره فوټه لوړي څخه وغورځول سي. او د دوی خام زرغون رنګ دوی ته دا زمینه برابروي، چي په سیمه کي خپاره سي او د دوی اندازه او شکل پر کوچنیانو اغېزه ښندي چي کله دغه اله راپورته کړي نو لاسونه او کله کله خو سترګي له لاسه ورکوي. اکثره دغه خیریه ټولني د پاکستان په خوا کي پاته سوې او په کوټه او پېښور کي یې خپلو هڅو ته دوام ورکاوه. بې پولي ډاکټران او دوو نورو فرانسوي طبي ټولنو افغانستان ته دننه ولاړې او د دوی ډاکټرانو او کارکوونکو ژوبل مجاهدینو ته د خپل ژوند په بیه طبي مرستي برابرولې. د بې پولي ډاکټرانو یوې ډاکټري (Laurance Laumonier) سلګونه مایله د شمالي افغانستان په غرونو کي پر پښو مزل وکړ، تر څو د احمدشاه مسعود ټېپیانو ته چي په دوامداره توګه به د سرو لښکرو او افغان کمونیستې ځواکونو تر حملو لاندي راتله طبي مرستي برابري کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له افغانانو سره د نړیوالو خیریه مرسته دویمه درجه علت سیاسي و. کله چي روسانو افغانستان اشغال کړ امریکا یې په وړاندي سمدستي عکس العمل وښود. په ضرب د یوې شپې کي پاکستان د سړې جګړې په لومړي کرښي واوښت او د دوی اړیکي چي یې د متحده ایالاتو سره بېخي د پرېکون په حال کي وې بیرته جوړي سوي وې. ولسمشر کارتر هغه وخت پر پاکستان خپلي مرستي بندي کړې کله چي د پاکستان قوي نظامي مشر ضیاء الحق په اپریل کي د خپل هستوي پروګرام له بندولو څخه انکار وکړ. په نومبر کي پاکستاني پاربدلو کسانو د امریکا پر سفارت حمله وکړه هغه یې وسوځاوه او یو امریکایي سمندري سرتېری یې مړ کړ. مګر د روسانو اشغال دې ته زمینه برابره کړه چي پاکستان او امریکا دا هر څه یو طرف ته کړي او امریکا ته په پاکستان کي دا زمینه برابره سي چي د افغان مقاومت کوونکو سره پټې مرستي وکړي، که وکولای سي چي دا ځای ورته په ویتنام بدل کړي.

کرزی وايي زه فکر کوم چي د نړۍ له پاره دا ډېره ګرانه وه چي په دې پوه سي چي افغانان دي د نړۍ له دوو زبرځواکونو څخه یوه ته ماته ورکړي، خو وروسته په تدریجي توګه به مونږ د روسانو د افغانستان اشغال د امریکا د ویتنام د تجاربو د مقایسې خبري اوربدې، روسان په یوه داسي جګړه کي موښتي وه چي نه یې د بري څرک ښکاربده او نه یې پای درلود.

ستره لوبه په غربي اسیا کي دبرتانوي امپراتورۍ او تزاري روسیې تر منځ د یو بل د لاندي کولو د هڅو نښان و. سړه جګړه تر دویمي نړیوالي جګړې وروسته د امریکا او شوروي اتحاد تر منځ ونښتل. خو اوس د نولس سوه اتیایمو کلونو په جریان کي سړه جګړه په توده جګړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدله سوه، چي د ستري لوبي يو اضافه دور و او افغانستان يو ځل بيا د لوبی ډګر ګرځېدلی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)
زبر ځواک ته ماته ورکول

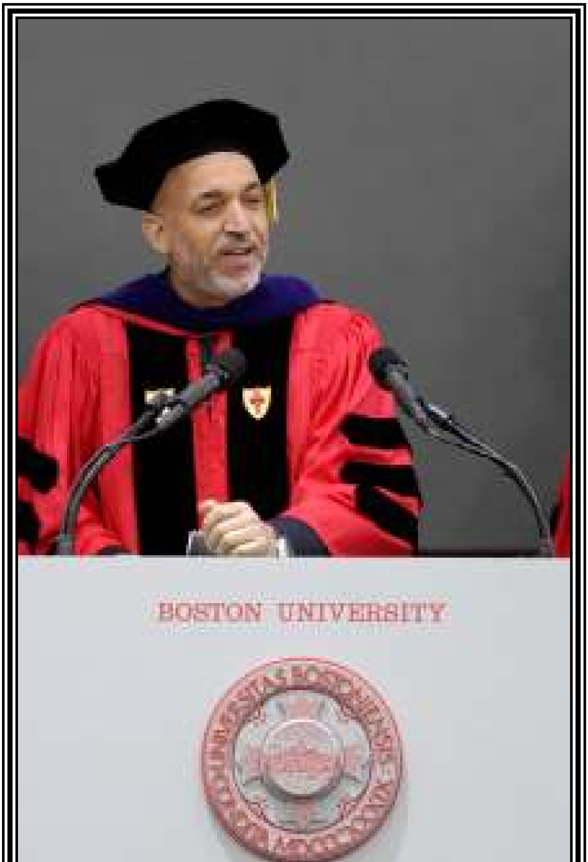

د افغانستا ولسمشر حامد کرزی په بوستون پوهنتون کي د وینا پر مهال

(c) ketabton.com: The Digital Library

حامد کرزي افغانستان هغه وخت پرېښود ، چې د لېسې شاګرد و ، خو کوټې ته په داسي حال کي راورسېدی چې لوستی ځوان و. دا مهال د افغانستان په جهاد کي د شمولیت له پاره تیار و ، مګر په بل ډول. دی وایي چي زه په دې وپوهېدم چي تر ټولو لوی جهاد زده کړه ده، هغه څه چي ما ته کوم چا رازده کړل د بهرنیانو تر هغه ښکاره مداخلو کم نه وه چي د افغاني جهاد د عملي کولو له پاره یې کولې. دا هغه هڅي وې چي وروسته یې افغانستان د اور په لمبو کي وسوځاوه. "ګاونډیان همدلته په کار بوخت وه"

پر افغانستان د سرو لښکرو یرغل د سهېل لوېدیزي اسیا سیاسي نقشه په یوه شپه کي رامنځته کړل. تر روسي یرغل لاندي د سیمي نورو هیوادونو ته تیوریکي ګواښ و. په تاریخي توګه روسانو پلان درلود چي ګرمو اوبو ته ځان ورسوي او دا یوازي د پاکستان او ایران د لاندي کېدو په صورت کي کېدای سوای. ځکه چي ناټو یې مدیترانې ته ټولي ممکنه لاري بندي کړي وې. د امریکا او پاکستان اړیکي چي د امریکا د سفارت تر سوځلو وروسته خړي پړي سوي وې په بېړه بیرته سره ورغول سوې. د پاکستان د اردو ځواکمن کس ضیاء الحق پر افغانستان د سرو لښکرو په تېري کي په سیمه کي د خپل نفوذ د زیاتولو له پاره یوه موقع ولیده. نېکپال ضیاء په تمامه معنی د ساړه جنګ محاسبه کړې وه او په دې پوهېده چي تر څو د رېګن اداره دې ته ژمنه وي چي روسان به راپرځوي نو پاکستان ته به د مرستو سېلاب ورمات سي او جنرال ضیاء به دا پرېکړه کوي چي دا مرستي په څه ډول مصرف کړي او چا ته یې ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضیاء د هغه خطر چي شورویانو د ده هیواد ته متوجه کړی و پروا ونه کړه، ده یو داسي افغانستان غوښت چي د دواړو هیوادونو پاکستان او شوروي اتحاد دوست وي. عنعنوي افغان پښتانه په زیاته چي بیا یې له پاچا سره خواخوږي لرل او د یوه متحد پښتونستان خوبونه یې لیدل د ضیا په زړه کي کوم ځای نه درلود. ده له بنیادګرو سره د خپلي استخباراتي اداري ISI په واسطه اړیکي بسته کړې له همدې کبله نو د امریکا مرستي یوازي تر دغو ګروپونو پوري رسېدې.

د اوو لویو جهادي ډلو څخه درې یې منځلاري وې، چي جهاد یې د افغاني ارزښتونو سره سم کاوه، په دغه کي د کرزیانو مشر پروفیسر مجددي، پیر سیداحمد ګیلاني چي د اسلامي محاز مشر و او محمدنبي محمدي د اسلامي حرکت مشر شامل وه، چي په راوروسته کي د مجاهدینو د حکومت مرستیال ولسمشر سو.

کرزی همدا شان د همدغو منځلارو په ډله کي برهان الدین رباني هم راولي (چي بیا وروسته د مجاهدینو په حکومت کي ولسمشر سو) او د اسلامي جمعیت مشر و خو نورو ډېر تفاوت درلود. رباني د حکمتیار سره په ګډه په نونس سوه شپېتمو کلونو کي د تشددي او راډیکالو مسلمانانو ورونو سازمان رامنځته کړ. د دغو منځ لارو ډلو پلویان نیشنلیسټ او ملت پال وه، چي د افغاني ارزښتونو او عنعناتو له پاره یې جګړه کول. د دوی تر منځ خورا لږ سیاسي اجنډاوي، پټې معاملې او یا یې بهرني ملګري لرل. په همدې حساب نو دوی د پیسو او هغه پټو نظامي مرستو د وېش د لیست په پای کي راتلل. هغه نورو درو لویو ډلو ته کرزی توندلاري وايي، چي د عربو تر نفوذ لاندي راغلي وې، او هغوی مالي مرستي ورسره کولې، تر څو پر افغانستان د راډیکال اسلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایډیالوژي مسلطه کړي. په دوی کي د حکمتیار اسلامي ګوند، یونس خالص چي د اسلامي ګوند د یوې بلې څانګې مشر و او عبدالرب رسول سیاف د اسلامي اتحاد مشر و. سیاف اسلامي زده کړي کړي دي او د اسلامي ورونو (اخوان المسلمین) سازمان غړی و او د جهاد په دوران کي د سعودي عربستان له خوا خورا ډېري مالي مرستي ورسره کېدې او د اسامه بن لادن نژدې ملګری و. د ۹/۱۱ کمېسیون په راپور کي د ده نوم د خالد شیخ محمد د ښوونکي په توګه راغلی و کوم چي د ۹ /۱۱ د حملو طراح و. په راپور کي دا هم راغلي وه، چي د ۲۰۰۱ م کال د ستمبر پر ۹ چي په کومه حمله کي د شمالي ټلوالي قوماندان احمدشاه مسعود ووژل سو د مرکې زمینه یې ده برابره کړې وه.

کرزی وایي دغو توندلاور د ټولي نړۍ د غرب په شمول د مرستو زیاته برخه تر لاسه کوله. چي په پایله کي یې منځ لاري په کُلي توګه هېر سول او څنډې ته سوي وه. دا رشتیا وه چي توندلارو د غرب تقریباً ټولي مرستي تر لاسه کولې دا ځکه چي غرب دا هېره کړې وه چي هغه مرستي چي دوی د افغان جهاد له پاره کوي د کومو مارانو په روزلو مصرفېږي، ځکه چي جهاد لا د وړاندي د پاکستان له خوا یرغمل سوی و.

د غرب د دغو مرستو تر ټولو وړ کرشمه حکمتیار و، نوموړي د توند لاري اسلامي نظریې څښتن و او په مکمله توګه یې ددې زغم نه درلود، چي د خپلو نژدې شیطانانو سره معامله وکړي او ښېله دربغه یې پر هغه چا حمله کوله چي د ده په مخ کي به یې ځان اچاوه.

د جهاد په جریان کي حکمتیار په منظمه توګه په افغانستان کي دننه پر خپلو رقیبو افغان ډلو ګزارونه کول، په ځانګړې توګه په هغو سیمو کي چي ده به غوښتل خپل ځواکونه د سرو لښکرو سره مخامخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي. البته دا خبره تر همدې ځايه نه خلاصه کېدل نوموړي همدا کار په پاکستاني خاوره کي هم کاوه او هلته به يې منځ لاري او هوښيار مشران هدف ګرځول. نوموړی په افغانستان کي دننه د غربي ژورناليستانو په وژنه هم ګرم دئ، تر څو د ده افغان رقيبان لکه احمدشاه مسعود له شهرته څخه ليري وساتي، د حکمتيار د افغانستان د ورانۍ هڅي د ودان افغانستان له وخت څخه پيلېږي د شوروي تر جګړې وروسته کلونه تر همدې ورځي پوري دوام کوي، چي په پټه د عربي القاعده غورځنګ ملاتړی کوي.

د پروفيسر مجددي په تنظيم کي د حامد کرزي وظيفه د عملياتو په څانګه کي وه، چي مجاهدينو ته د وسلو اکمالات وکړي او افغانستان ته د تګ چاري يې منظمي کړي. همدې ډلي د مهاجرو په ټولو چارو کي مرستي کولې، تر هغه ځايه چي په توان کي به يې وه. د دې ټولو سره په هند کي لوستي کرزي د مهاجرو افغانانو له پاره د انګليسي ژبي زده کړي يو مرکز جوړ کړ. کرزی وايي هر څه چي ما په دغه جريان کي تر سره کړل د انګليسي ژبي زده کړي دغه مرکز مي تر ټولو لوی خدمت و. دا ډېر لوی او ستر کار و، ډېرو افغانانو چي په دغه مرکز کي يې انګليسي زده کړل خپلو زده کړو ته پسې ادامه ورکړه، ځيني خو بې تر لوړې سطحي پوري ورسېدل. زما هغه افغانان په ياد دي او کله چي مي راپه زړه سي چي ما له دوی سره د دوی په ښوونه کي مرسته کړې ده ډېر خوشحاله سم.

دغه جهادي ډلو منځ لارو او توندلارو په منظمه توګه په دغو وختونو کي غونډې تر سره کولې تر ۱۹۸۵ م کال پوري لا هيڅ ډلي رسمي اتحاد نه درلود. کرزی د ګيلاني د اسلامي محاذ، د رباني د جمعيت او د مولوي يونس خالص د اسلامي ګوند د خپلي څانګي د مشر سره په ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړیکو لرلو سره خوند اخیست. کرزی وایي چي ما خورا لږ یعني بیخي لږ تماس د حکمتیار او سیاف د اسلامي اتحاد سره درلود، دا تر هغه وخت پوري چي دی ولسمشر سو، خو کله چي یې د سیاف سره ولیدل او په دغه لیدنو کي سیاف له خپلي توندلاري تاریخچې سره پر کرزي اغېزه وکړه. په دا تېرو درو کلونو کي د بون د غونډې څخه نیولې او د اساسي قانون څخه د ملاتړ راهیسي سیاف د افغانستان د دولت د پیاوړتیا له پاره کار کړی دئ، او بله لا دا چي هغه اوس د پارلمان غړی هم دئ.

کرزی وایي چي همېشه موږ په خپل منځو کي پر توپیرونو سره ږغېدلو، موږ منځلارو به تل د لویي جرګې او شاه د بیرته راوستلو ننګه کوله او توندلارو به زموږ وړاندیزونه به یې ردول خو متأسفانه دوی پیسې لرلې چي زموږ وړاندیزونه به یې شا ته کړل. کله چي مجددي، ګیلاني او محمد منځ لاري توب خوښاوه او د یوه ازاد افغانستان په لټه وه نو بلیونونه ډالر دغو راډیکالو ګروپونو ته ور پمپ سول کوم چي د افغانستان دمسخه کېدو په لټه کي وه. دوی غوښتل چي افغانان د پېړیو د عنعناتو څخه بې برخي کړي، خپله توند لارې نظریه پر وتپي او د ملت په چارو کي بهرني نفوذ ته په ستره پیمانه لاره اواره کړي. کرزی وایي د دوی همدا کار په ژوره توګه زموږ پر روحیاتو تاثیر کاوه خو موږ پوهېدلو چي دا غلطه لار ده او همداسي هم سول او د همدې شي تر ټولو لوی بار افغانانو پر اوږو پورته کړل.

منځلارو په اصل کي دوې جګړې پر مخ بېولې: یوه د سرو لښکرو د هیواد څخه د شړلو جګړه او بله افغانستان هغسي ساتل لکه څرنګه چي منځلارو پېژانده، داسي هیواد چي منظم حکومت به لري په سر کي به یې شاه وي، ټوله عنعنوي ارزښتونه به یې ساتلي وي او داسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان چي په افغانانو پوري اړه ولري. دا د هغي دسيسې په وړاندي مبارزه وه چي د افغانستان په وړاندي عملي سوې وه. داسي چي تجزيه يې کړه او حکومت پر وکړه. دغه شخړه د سرو لښکرو تر وتلو وروسته خورا وغوړېده او تر هغه ډېر کلونه يې دوام وکړ، چي کله د سرو لښکرو اخيري ټانک د امو له سيند څخه واوښت. دا هغه رود دئ، چي شوروي اتحاد او افغانستان سره بېلوي، خو داهر څه لا خورا ليري وه.

د شوروي د اشغال په سبب څو ميلونو افغانانو خپل کورونه پرېښوول، اکثرو يې په ايران او پاکستان کي په بې شمېره کمپونو کي واړول او کرزي به اکثره وخت د بهرنيو مرسته کوونکو پلاوو سره د ژباړن په توګه له دغه کمپونو څخه ليدنه کول. ده يو وخت د ستر اغا خان سره د ژباړن په توګه هم کار کړی دئ. شهزاده صدرالدين اغا خان هغه څوک دئ چي په راوروسته کي د ملګرو ملتونو د مهاجرينو د عالي کميشنری UNHCR مشر و. اغا خان د شيعه فرقې د اسماعيليه څانګي روحاني مشر دئ، چي په ۱۱ مه پېړۍ کي منځته راغله. زيات شمېر اسماعيليه په شمالي پاکستان او يو کم شمېر هزاره اسماعيليه په افغانستان کي ژوند کوي. تر طالبانو وروسته د نوي رژيم په راتګ سره اغاخان د افغانستان د بيا رغوني له پاره پنځه اويا ميليونه ډالره مرسته وکړه. د ځينو مهاجرينو له پاره په کمپونو کي ژوند داسي و، لکه په افغانستان کي د دوی ژوند. د مهاجرينو ځينو کمپونو خو ښځي د دايمي کلو بڼه غوره کړل، چي منظم کورونه، ښوونځي او مسجدونه به يې لرل. ځيني داسي پېښي خو هم ليدل سوي وې چي د کلي ټولو خلکو د خپلو مشرانو سره يو ځای د سرو لښکرو تر اشغال وروسته پاکستان ته رامهاجر سوي وه. په ځينو ځايونو کي خو د خلکو ژوند عادي ښېله کومه تغيره روان و. خواړه، کالي، اوبه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرپناه، روغتیایي خدمتونه او داسي نور اړین توکي ورته د نړیوالي ټولني له خوا برابرېدل. ډېرو غیر حکومتي ټولنو NGOs مهاجرو ته ډېري مرستي او هر ډول د ښووني او روزني چاري برابرولې.

د سرو لښکرو تر اشغال وروسته شوروي اتحاد په سوونو میلیونه ډالره مرسته د افغانستان سره وکړه، کله چي غربي هیوادونو پر کمونیستي رژیم خپلي ټولي مرستي ودرولې او پر ځای یې د پولي هغه بلي غاړي پاکستان کي د افغاني مهاجرو سره پیل کړې. انجوګانو روغتیایي کلینیکونه، ښوونځي او د حرفوي زده کړو مرکزونه جوړ کړل او د ملګرو ملتونو د خوراک نړیوال سازمان په زرونو ټنه خوراکي توکي برابرول.

کرزی په دې باور دئ، چي د مهاجرت یو تر ټولو مثبت اړخ دا دئ، چي افغانان سره ګډ سول، د افغانستان د مختلفو برخو خلکو سره وپېژندل چي دا په بل صورت کي له امکان څخه لیري وه. کرزی وایي چي د مثال په توګه د افغانستان د شمال ځیني ازبکان کوټي ته راغلل، چي البته دا د جنوب د پښتنو سیمه وه، هلته یې په زرهاوو پوري د ازبکانو بازار (ازبک بازار) جوړ کړ او موږ په دې ډېر خوشحاله و، چي دوی زموږ سره هلته اوسېدل. ټولو کسانو په دغه کمپونو کي خواخوږي سره لرل او ټوله ځپل سوي وه او موږ په دغه غم کي ټوله سره یو ځای وو. د مهاجرت یو بل ښه اړخ دا دئ چي افغانان د پراخي نړۍ سره آشنا سول چي خورا لږو یې دغه پېژندګلوي لرل.

په پېښور او کوټه کي به دوی پاکستانی ټلوېزیون کاته او بي بي سي راډیو چي په پښتو او دري یې خپروني لرلې غوږ نیوی. هندي فلمونه به یې په سینما کي کتل او د هالیوډ جنګي فلمونه به یې په ویډیو کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتل* همدا شان مهاجرو د مختلفو غربیانو سره وپېژندل، د اروپايي او امریکايي خیریه ادارو له کارکوونکو سره اوکولای یې سول چې په مفت ډول انګلیسي ژبه زده کړي همدا سي دوی ته د ښووني موقع برابره سول، او ښه روغتیايي مرستي ورته برابري سوې، چې پخوا تر دې هیڅکله نه وي ورته برابري سوي. دا چې مهاجرو زیات وخت له هیواد څخه لیري تېر کړ، خو کله چې دوی خپل هیواد ته راستانه سول نو دوی د هغه ډول تعلیمي او روغتیايي خدمتونو هیله لرله، لکه دوی چې له هیواد څخه بهر لیدلي وه. خو دا د کرزي د حکومت له پاره ډېره ګرانه وه، چې هغسي شرایط ورته برابر کړي.

کرزی د هغو افسانوي جنګیالیو په لیکه کي نه و، لکه احمدشاه مسعود، عبدالحق، جلال الدین حقاني او جنرال عبدالرحیم وردګ. په پېښور کي نوموړی د هغو غربیانو په منځ کي و چې په خیریه ادارو کي یې کار کاوه په (Best-dressed Afghan) غوره پېر افغان سره مشهور و. د نوموړي رول د ده د زده کړو، د ژبې د مهارت او د کرزي د کورني اعتبار له کبله په سیاسي او ډیپلوماتیکو چارو کي خورا د هوښیارتوب و. چې همېشه به یې سروکار د نورو افغاني ډلو د استازو پاکستاني او بهرني حکومتونو له چارواکو سره و. د بله پلوه په جهاد کي د مجاهد په صفت ګډون کول فرض او په یو ډول د ده د اعتبار له پاره ډېر ضروري و، چې د مقاومت کوونکو سره یو ځای سي. له همدې کبله په ځانګړې توګه د جنګ په وروستیو یعني په ۱۹۸۷ - ۱۹۸۸ م کلونو کي د ځینو کوچنیو او لویو ګروپونو سره افغانستان ته دننه ورتلی، چې هلته د سرو لښکرو په وړاندي په وسله واله مبارزه کي برخه واخلي. کرزی وایي چې زه بېخي په

---

* په پاکستان کي هندي فلمونو ته په سینما کي د ایښوولو اجازه نسته، (ژباړن).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي پوهېدم چي د دغي مبارزې جګړېزه اړخ څونه ستونزمن و، روسان او د هغوی افغان ملګري په اورنۍ جګړه کي خورا ګټور و.

دوی مځکه په ټانکونو، هوا په خپلو (Hind) هيلوکوپټرونو او (Sukhoi) جنګي الوتکو کنټرولول او همدا شان يې درنه توپچي لرل. کله چي به مجاهدينو ته د مختلفو هيوادونو له خوا په پټه وسلې رسېدلې هغه به هم د پاکستان د لاسه موږ ته راوتلې، چي اکثره به سپکي وسلې وې، چي هغه افغانستان ته د مجاهدينو پر اوږو او د قچرو، اسانو او اوښانو پر شا وړل کېدلې.

دا د مجاهدينو د جنګ ډول و: د جنګياليو يوه کوچني ګروپ به سپکي وسلې او يو څو د (RPG) راکټونه او يا هوان افغانستان ته دننه د يوه خاص هدف له پاره د ځان سره وړل، چي هغه ته رسېدل به څو ورځي وخت په بر کي ونيو. کله چي به دوی د هدف ځای ته راورسېدل دا به يا د افغان اردو اډه يا به د سرو لښکرو پوسته او يا به د غرونو په منځ کي پر غزېدلې لار د کمين سيمه وه. دوی به هلت ځای پر ځای حمله به يې وکړه، څونه مرګ ژوبله چي به يې اړولای سول وابه يې ړول، بيرته به په غرونو کي پر همهغه لار خپلي فناه ځای پاکستان ته واوښتل. نور وختونه به ګوريلايي ګروپونه په يوه ځای کي تر څو ورځو پوري پاته سول او هلته به يې ډېر هدفونه په نښه کړل.

د مجاهدينو اکثره جنګي عمليات په غرونو کي پر پښنو تر سره کول، چي دغه غرونه به په کال کي څو مياشتي په واورو پوښلي وه. کرزی وايي چي زيات وخت به جنګياليو د سړک پر ځای د موټرونو له پاره د سيندونو د نس او يا د اسانو او اوښانو له لارو څخه کار اخيست چي هغه يې هم يوازي د شپې لخوا بېله بتيو کارولای سول، زه تر اوسه ډېر حيران

(c) ketabton.com: The Digital Library

یم چې دغه ټویوټا ،نیشان اومیټوبیشي وسایطو څنګه پر دغسي لارو تګ کاوه.

په افغانستان کي د پخو سړکانو څخه اخوا په موټرو کي سفر کول کوږ ووږ او ډاروونکی دئ. ځیني وختونه خو سړک داسي ښکاري لکه هیڅ لاره چي نه وي هغه وخت خو بیا ډېر خطرناک وي، چي د کړنګ سر ته په ورختو وي. د یوه ګړي په جریان کي کېدای سي،چي موټر په سوونو فوټه لاندي شوه سي، چي زیاتره دغه د اوښانو لرغوني لاري د هوا څخه په نصواري منظرو کي خو داسي ښکاري لکه یو چا چي په لرګي کرښه ایستلې وي. دغه فرعي لاري د موټر له پاره مناسبي دي خو لویي لویي ډبري پر پرتې دي، تر دې وړاندي چي پر هغه دي موټر تېر سي نو ډبري یې باید په لاس ورڅخه لیري سي.

د جهاد په ورځو کي د دې سخت خطر هم و چي په ناڅاپي توګه د یوې څوکي څخه روسي څرخکي رابښکاره سي او د موټرو، اوښانو او قچرو پرهغه کاروانونو حمله وکړي چي د متحده ایالاتو مرسته سوي وسلې به یې مجاهدینو ته وړلې.

کرزی د همداسي یوه سفر یادونه داسي کوي : یو کوچنی کاروان په پاکستان کي بسته او د لوړو غرونو د لاري افغانستان ته ننوت. دوی څو ساعته پر ډېره خرابه لار سفر وکړ. دی وایي چي موږ تر یوې درې واوښتو چي هلته بیا رود ته ور داخل سو او په ریګستان کي تېر سوو چي هلته واوره اورېدلې وه، چي سړی یې تصور هم نه سي کولای. ما خپل سر د موټر تر کړکۍ دباندي را ایستلی و، چي زکام سوم. همدې ګروپ ټوله شپه سفر وکړ، چي بالاخره د شپې درې بجې یو ځای تم سول. دی وایي چي کله څو ساعته وروسته زه راکښېنستم زما په شاوخوا کي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان د غرونو ښکلا حیران کړم، تر غرمې وروسته لمر موږ ګرم کړو، او یوه شپه مخکې چې زکام سوی وم ورسره ښه سوم.

کله چې دوی هلته ولاړ وه، له دوی څخه یوه کس د خپلې وسلې یو ټک پر واورین غره باندې وکړ، چې ورسره سم د چې ورسره سم د یخو او پاکو اوبو رابهېدل پیل سول. یوه کس یو نلکه ورسره واخیسته په سوري کې یې ور ووهل چې ورسره سم د غره څخه د اوبو رابهېدل پیل سول، چې البته ده دغه کار بل وخت هم تر سره کړی و.

دا په هغه ګروپ اړه لري چې د روسي ځواکونو څخه څنګه ځان چېوي او کومه لار اخلي. دغو موټري سفرونو به په ښه ورځ کې ۱۲ ساعته سفر کاوه خو که به کوم مشکل پېښ سو تر دې به هم اوږدېده، کله چې به دوی خپل منزل ته ورسېدل هلته به پنځلس یا شل ورځې پاته کېدل د حمله وکه او وځغله عملیات به یې تر سره کول او په کلیوالو سیمو کې به اوسېدل. استراحت، خوراک به یې کاوه او د محلي خلکو سره به یې کتل. کرزی وایي دا له دې کبله و، چې مجاهدینو دننه په هیواد کې د پوره ملاتړ څخه برخمن وه او هر چیري چې به موږ تللو دوی به موږ ته اوبه، ډوډۍ او نور هغه څه راکول، چې د دوی به په توان کې وه. همدا ډول محلي خلکو به موږ ته استخباراتي معلومات هم برابرول پر وخت به یې د کمونستي ځواکونو له حرکت څخه خبرولو. خو همېشه د دې خطر و داسي نه چې په دغه کلي کې کمونستانو کوم جاسوس ونه لري له همدې کبله نو مجاهدینو هیڅکله په پوره توګه استراحت نه دی کړی. موږ همېشه هڅه کوله چې ځان پټ وساتو خو بیا به هم له دې څخه بېرېدلو چې په کمین کې ونه خېژو.

یوه شپه کرزی د یوه ګروپ جنګیالیو سره د کندهار ښار هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیمي ته ولاړ، چي دی پکښې بلد و. دوی تر نیمي شپې وروسته هغه ځای ته په خیر ورسېدل او ورته د محلي خلکو له خوا شلومبې ورکړل سوې، کرزی وایي چي زما هغه عملیات یو څه د هغه خلکو د سخاوت له کبله په یاد دي، او یو څه له دې وجې چي زه تر اوسه په دې پوه نه سوم، چي ولي هغه موږ تر سره کړي. ده له ځانه سره د (RPG-7) راکټ ګولۍ وړلې او د جنګیالیو ګروپ تر ۵ – ٦ ساعته پیاده تګ وروسته د شپې پر یوه بجه کندهار ته راورسېدل. د چای او شلومبو تر نوشجان کولو وروسته مو یوه کوچنۍ حمله تر سره کړه، چي یو څو دقیقې یې دوام وکړ، چي وروسته په ځغستا بیرته د خپلو مرکزونو پر لور وخوځېدو.

دی فکر کوي چي دا ډول عملیات په کلیوالي سیمو کي ګټور وه، خو په ښارونو کي بې ګټې وه. ځکه چي غیر ضروري تلفات به یې د لږ څه په بدل کي اړول. کرزی وایي چي زه تر اوسه هغه ته زموږ د غورځنګ د غیرتاکتیکي عمل د نمونې په توګه ګورم.

کله ناکله به مجاهدینو د سرو لښکرو سرتېري او هغه افغانان ونیول چي د کمونستانو سره به یو ځای سوي وه.

کله چي کرزی په لومړي ځل د کمونیستي اردو د افغان نیول سوي سرتېري سره مخامخ سو، د هغه څه له امله چي هغه بندیانو ورته وویل ډېر حیران سو. دوی فکر کاوه چي موږ یعني مجاهدین د افغانستان سره خیانت کوو، ځکه چي موږ له هیواد څخه بهر په یوه بهرني هیواد کي ژوند کاوه او دوی همدلته وه، چي د هغه څه له پاره جنګېدل چي فکر یې کاوه صحي دئ.

کله چي به کمونیستي سرتېري ونیول سول، که به افغان او یا روسی و نو ژوند به یې خورا لنډ بده. ځیني وختونه روسي عسکر د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهدینو د یو قوماندان د تبادلې له پاره ساتل کېدی، خو په ټولیز ډول په افغانستان کې د ننه ګوریلایانو پر پښتو عملیات تر سره کول چې په داسې صورت کې نو د بندیانو سره د معاملې هیڅ ځای نه پاته کېدی. د کرزي د ګروپ پالیسي دا وه ،چې یا بندیان پاکستان ته ورسره بوزي او یا یې د (ICRC) دفتر ته ورتسلیم کړي. کرزی د دغسي یوې پېښې یادونه کوي، چې په یوه ډېر یخ غره کې د چای څښلو له پاره په یوه جونګړه کې تم سو. په هغه وخت کې له بندیانو څخه یو تن چې افغان کمونیسټ و کرزی ته راغلی ورته وې ویل : لطفاً ما پاکستان ته مه وړه. دلې مې ووژنه،پرېږده چې په دا خپل وطن کې مړ سم.

کرزي په جواب کي ورته وویل : ولي دا فکر کوې چې موږ به تا پاکستان ته تا په لاس ورکړو ؟هیڅ فکر مه خرابوه، موږ به هیڅکله داسي ونه کړو. کله چې دغه ګروپ پاکستان ته ورسېد دوی بندیان (ICRC) ته ور حواله کړل او کرزي له (ICRC) څخه وغوښتل هغه نفر چې د دې خواست یې کړی و، چې په خپل وطن کې دي ووژل سي بیرته خپل وطن ته بوزي او په خوندي توګه یې د کابل او کندهار پر لویه لار آزاد کړي. کرزی وایي چې هغه کس تر اوسه ژوندی دئ. زه هغه پېژنم ځکه چې هغه ما ته راغلی او راته ویې ویل چې هغه پېښه مي په یاد ده، او زه اوس وپوهېدم چې تاسي یو ربښتینی وطن پال یاست او زه له دې کبله چې د کمونیستانو د پوځ سره ولاړ وم پر غلطه وم. هغه څه چې د سرو لښکرو سره د جنګ په ډګر کي یې تغیر راوست امریکایي ستینګر توغندی وې، چې د CIA له خوا پټي مجاهدینو ته ورکړل سوې. دغه قوي د اوږې څخه ویشتونکي توغندی د (Raytheon) کمپنۍ له خوا جوړي سوي وې چې په مقناطیسي برېښنایي پلټونکي الې سمبال او خورا مغلق چلېدونکی سیستم لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغــه توغنــدۍ ډېــرې ســپکې وې، چــې د مجاهــدينو پــر اوږه افغانـسـتان تـه ولېـږدول سـي. د يـوه ښـه تربيـه سـوي ويـشتونکي پـه لاس هغـوی د روسـي حملـه کوونکـو څرخکـو او الوتکـو پـه مقابـل کـې خـورا اغېزمن و. CIA په سوونو سټينګر توغندۍ مجاهدينو ته ورکړې او داسې ويل کېږي چې له کبله يې درې سوه الـوتکې راغورځول سوي دي. لـه دې کبله چې د مجاهدينو هر ګروپ سټينګر د ځان سره لرل د جنګ بڼه بدلـه کړل ځکه چې روسي الوتکو به په لوړه فضا کې پروازونـه کولـه چې لـه همدې کبله به پر مځکه د جنګياليو په مقابل کي بې اغېزې وې.

د مجاهـدينو پـه لاس کـي ددغـو توغنـديو ايـښوول د روسـانو هوايي بهتري ته د پای ټکی کېښېښود. او د زيـاتو الـوتکو او پيلوټانو د بايللو له کبله يې جګړه ډېره لنډه کړه، کرزی وايـي چـې د نـړۍ لـه پـاره دا ډېره ګرانه وه، چې پـه دې بـاور وکـړي چـې افغانـان بـه د نـړۍ د دوو سترو ځواکونـو څخـه يـوه تـه ماتـه ورکـوي. پـه تـدريجي توګـه مـوږ د روسـانو د افغانستان د اشغال او د امريکا د ويټنام د تجربو د مقايسه کولو اورېدل پيل سول. عينـي هغـه څـه چـې امريکـا پـه ويټنـام کـې ليـدلي و داسـې چـې روسان د يوه ښورښ سره مخامخ و داسې جګړه چې د پـای او ګټلو هـيڅ څرک يې نه ښکاري. د سياست په ډګر کې تـر ټولـو لـوی تغيـر ورکـوونکی ټکی دا و، چې کلـه ميخايـل ګورباجوف واک تـه ورسـېد او د کمونيـسټ ګوند کانګريس ته په وينا کې يې وويل چې افغانستان شـوروي اتحـاد تـه د يوه ويني بهېدونکي ټپ په توګه اووښتی دئ.

کرزی وايـي کلـه چـې د شـوروي اتحـاد د مـشر څخـه داسـي خبـري اورېدل کېدې، دا د دې نښه وه چې هغه غواړي د افغانـسـتان څخـه پـر شـا سي. موږ په دې پوهېدو چې د روسانو وتل حتمي دي، او پـه نظـامي ډګـر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي هغوی لا د وړاندې ماتې خوړلې وه.

د نونس سوه اتیایمو کلونو په وروستیو کې روسي ځواکونه د کلیوالي سیمو څخه ورتیول سول چې هلته خورا بې اغېزې وه او ښارونو ته راغونډ سول تر څو د هغوی څخه د وروستي کربښې په توګه دفاع وکړي. تر دې وروسته د هغوی سره یوازې د ښارونو او لویو لارو کنترول پاته و. کرزی وایي چې افغان ولس د هغوی سرسختی دښمن و. هیڅ یرغلګر ځواک نه سي کولای چې په افغانستان کي پاته سي. چې تر اوسه هیڅوک پر دې نه دي توانېدلي او نه به وتوانېږي. له همدې کبله نو موږ له هغه لومړي سره پوهېدو، چې روسان به وزي. څه چې موږ یې په اړه وړاندوینه نه سو کولای هغه ورسره راوروسته غمېزه وه.

د کرزي په ۱۹۸۷ م کال کي د یوه ځوان امریکایي ژورنالیست سره خبري کول په یاد دي، دا هغه وخت و چې ما تازه د ملي نجات د معلوماتو څانګه جوړه کړې وه او د یوه ژورنالیست سره مي لومړی سلسله یي مرکه وه. هغه زما څخه وپوښتل چې روسان به ووزي؟ ما ورته وویل چې بلې ! هغوی به ووزي. تر هغه وروسته موږ د روسانو سره تر وروستۍ مورچې پوري جنګ وکړ.

د ۱۹۸۸ م کال په اپریل کي پاکستان او افغانستان او متحده ایالات او روسیه د ضمانت کوونکو په توګه یو قرارداد لاسلیک کړ، چي د ۱۹۸۹ م کال تر فبروري پوري د ټولو روسي سرتېرو د وتلو غوښتنه پکښې سوې وه.

دا چي د روسي لښکرو تر وتلو وروسته به څه پېښېږي کرزی یې په اړه هیڅ نه پوهېده، خو نورو بیا دا هر څه لیدلای سوای. په ۱۹۸۵ م کال کي دی فرانسې ته د ژورنالیزم په یوه کورس کي د ګډون له پاره ولاړ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي د فرانسوي حکومت له خوا افغان معلوماتي افسرانو ته اماده سوی او دا په ملي نجات کي د ده وظيفه وه. د اوو تنظيمونو د هر يوه څخه دوه دوه تنه ولاړل. کرزی وايي چي زما په ياد دي، چي د پاريس په يوه جاده کي مي د اسلامي حزب د يوه ملګري سره قدم واهه، چي هغه هم د همدې کورس ګډونوال و ، په همدې وخت کي د فرانسې پر ښايست او ترقي ږغېدو ، چي دا څونه په زړه پوري ځای دئ. ما خپل ملګري ته وويل کله چي سرې لښکري له افغانستان څخه ووزي افغانستان به په داسي سوله کي وي لکه فرانسه. په همدې شان مترقي او خوشبخته به وي، زما ملګري راسره مخالفت وکړ، چي نه دلته نور ځواکونه په کار لګيا دي.

د اسلامي حزب همدې غړي ده ته وويل چي د سرو لښکرو تر وتلو وروسته به د راډيکالو ډلو تر منځ د افغانستان د کنټرول پر سر په کلونو جګړه روانه وي. کرزي په هغه اعتبار نه کاوه. دی وايي چي ما ورته وويل، چي ستا په خبرو باور کول راته ګران دي. کرزی يوازي په جنوبي او جنوب غربي افغانستان کي جګړه کړې وه، په ځانګړې توګه په کندهار کي چي د ده سيمه وه، چي د راډيکالو پر ځای يې خپل قوميان پکښې واکمن وه. دی په دې نه پوهېده چي د هيواد په نورو سيمو کي توندلارو څونه نفوذ کړی دئ.

خوالبته په خواشيني سره هغه څه پېښ سول، لکه زما ملګري چي ويلي وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

د سولي له منځه تلل

کله چي نړۍ افغانستان هېر کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څلورو ډلو تړون چې له افغانستان څخه د شوروي ځواکونو وتلو ته لاره برابره کړې په جنیوا کې د افغانستان د کمونیستې حکومت، پاکستان، امریکا او روسیې چې دا وروستیو دو هیوادونو د ضمانت کوونکو رول لوبوی تر منځ سره سو. د نړیوالي غلطي ډیپلوماسۍ په پایله کې چې په افغانستان کې یې پر مخ بېول مجاهدینو هیڅ قانوني ارزښت نه درلود. په رسمي توګه خو افغان کمونیستې حکومت روسان افغانستان ته وروبلل. پاکستان چې افغان مقاومت ته یې مهاجر برابرول په رسمي توګه هغه هیواد و، چې پر خپل ګاونډي یې د سرو لښکرو یرغل خپه کړی و. امریکا چې په هغه وخت کې یې مقاومت ته د پاکستان له لاري پټې مرستې ورکولې او روسانو چې په کابل کې د رژیم سره نظامي مرستې کولې د دوی په زړه پوري ډلي وې او دوی یې ضمانت کوونکي و.

د مجاهدینو ډلي په دې باندي چې په رسمي تړون کې نه وه شامل سوي ډېر خوابدي وه، ځکه چې هغوی فکر کاوه چې همدا اوس یې د نړې یو زبر ځواک پر ګونډو کړ. د پردې شا ته هم د مجاهدینو او نجیب الله د حکومت تر منځ خبري رواني وې، چې ځیني پټې او ځیني ښکاره وې چې د حامد کرزي له نظره چې دا تر روسانو وروسته افغانستان په وضعیت پوري اړه درلوده، په جنیوا کې د کابل او مقاومت کوونکو ډلو تر منځ غیر رسمي تماسونه هم نیول سوي وه او داسي پلان هم و، چې مجاهدین د هغه څه څخه خبر کړي څه چې د څلورو ډلو تر منځ په خبرو کې وویل سول.

روسانو موافقه وکړه چې د ۱۹۸۹ م کال د جنوري پر ۱۵ نېټه به خپل ټول ځواکونه له افغانستان څخه باسي. د دې موافقې تر ټولو منفي ټکی دا و، چې روسان او امریکایان پر دې سلا سول، چې په افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي دخيلو ډلو تـه بـه وسلې نـه ورکـوي او د افغانسـتان پـه چارو کـي بـه لاسوهنه نه کوي، خو دې ببله تـشريفاتي چـارو بـل کـوم څه د ځـان سـره نـه لرل.

کـرزی وايـي چي د مقاومـت هغـو ډلـو چي د دغـه تـړون سره يې نظريات ډېر په ټکر کي راتلل او ځينو نورو ډلو چي عملاً د جګړې پـه ډګـر کي وه دغه تړون لـه دې کبلـه رد کـړ چي مجاهدينو تـه ګـډون نـه و پکـښې ورکړل سوی. خو په عمـومي توګـه د مجاهـدينو د مقاومـت ډلـو نظـر ورتـه مثبت و. مقاومت وګټـل او روسان لـه افغانسـتان څخـه ووتـل، د اوو ډلـو ائتلاف اماده ګي نيول تر څو د روسانو تر وتلو وروسته خلا ډکه کـړي خـو دغه ائتلاف د روسانو تـر اشـغال وروسـته د مقاومـت پـه جريـان کي خورا ډېر سره وېشل سوی و. په دوی کي درې منځلاري ډلي او څلور تونـدلاري ډلي وې. په منځلارو کـي د پـروفيـسر صـبغت الله مجددد اسلامي نجات، اسلامي حرکت او اسلامي محاز شامل وو. څلور تونـدلاري عبـارت وه لـه جمعيت اسلامي، اسلامي اتحاد، د حکمتيار اسلامي حزب او د خـالص اسلامي حزب. کرزی وايي چي په دغه توندلارو کي بيا هم ځيني نرم هم وه لکه رباني او خالص چي د هغه درو منځ لارو ډلو ائتلاف ته نژدې وه او پـه زياتو غونډو کي به يې ګډون کاوه.

پـه اسـلامي نجـات کـي د حامـد کرزي رول د هغـه د کـورنۍ پـس منظر، تعليم، د ژبي ځواک او طبيعي اغېزمنتيا له کبله ډېر سـوی و. دغـه ډله پـر ده ولاړه وه پـه ځـانګړې توګـه د غربـي هيـوادونـو سـره د نماينـده پـه توګـه ځکـه چي ده د امريکـا د متحـده ايـالاتو د چـارواکو او نـورو عربـي ډيپلوماټانو سره ښه اړيکي جوړي کړي وې، په دغه اړيکو کي ببلـه شـکه هغه د CIA سره ښه اړيکي لرل او هغه اړيکو او ملګرتيا چي کرزي د جهاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دوران کي جوړ کړي وه دی يې د يو ايډيال په توګه پرېښود که چيري افغانستان ته کلونو وروسته يو رهبر ته اړتيا ولري لکه تر طالبانو وروسته نو دی به وی.

ملي نجات تر ټولو د شاه خوښوونکې ډله وه، چي رهبري يې همېشه د پاچا سره چي په ايټاليا کي اوسېدی په تماس کي وه. حامد کرزی د ډلي نماينده و. کرزی وايي چي په ۱۹۸۸ م کال کي ما ايټاليا ته په منظمه توګه سفرونه پيل کړل، چي د کاله به يو يا دوه ځلي هلته تللم تر څو د عليحضرت سره ووينم، همدا ليدني خو د طالبانو په وخت کي خورا ډېري سوې. کرزی وايي چي زه وپوهېدم چي باچا څونه د افغانستان په چارو بوخت دئ، چي همېشه به خوشبين او د درک وړ يو افغان و. په ايټاليا کي به ده کرزي ته هغه څه ويل چي په عين شکل به هغه څه ده له قومي مشرانو او مذهبي رهبرانو څخه د افغانستان په دننه کي اورېدل. اعليحضرت به همېشه هغه پوښتنې مخ ته راته ايښودلي لکه څنګه چي به زما پلار راڅخه کولي داسي چي ته د امريکا ملاتړ د ځان سره لرې؟ نو کله چي به ما په هو جواب ورکړ نو ده به ويل ډېر ښه. اوس موږ دغه کار کولای سو. معنی دا چي شاه په دې باور و، چي په آخر کي به مقاومت کمونيستي حکومت رانسکوروي او افغانستان ته به آزادي ګټي او د افغانستان خلکو ته به يو نظام رامنځته کړي که چيري امريکا د دوی تر شا ودرېږي لکه څرنګه چي د جهاد تر شاه ودرېد د وسلو او تجهيزاتو مرسته يې ورسره وکړه. کرزی وايي هغه ډېر واقعيت بينه او په غوره توګه د مشکلاتو حلوونکی و.

کرزی وايي چي زما د ژوند يوه تر ټولو غوره کاميابي او خوشحالي دا وه چي زه پر دې بريالی سوم چي د ۲۰۰۲ م کال په اپريل کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

روم ته ولاړ سم، او اعليحضرت بيرته خپل ګران افغانستان ته راولم، په ځانګړې توګه هغه قصر ته چي ده په هغه کي بادشاهي کړې او ۳۰ کاله ورڅخه مسافر و.

کله چي روسان د وتلو په حال کي وه امريکا او پاکستان او (سعودي عربستان په افغانستان کي د تونداري اسلامي حکومت په راوستلو کي دلچسپي لرل او ايرانيان د شيعه) د درو سوو په شاوخوا کي افغان قومي مشران په اسلام اباد کي سره، راغونډ سول تر څو په جلا وطني کي يو حکومت رامنځته کړي. کرزی وايي چي ځينو مهمو قومي مشرانو په هغه کي د ګډون کولو څخه ډډه وکړل ځکه چي يو خو دا غونډه د افغانستان په خاوره کي نه وه، بل دا چي دا د بهرنيانو لخوا رامنځته سوې وه. سره له دې بيا هم ټاکني وسوې، پروفيسر مجددي د ولسمشر او پروفيسر سياف د لومړي وزير په توګه وټاکل سول. هيڅ هيواد د دغسي يوه جلا وطنه حکومت د رسميت پيژندلو سره دلچسپي نه لرل. خو موږ د دې شي کومه پروا نه کوله، ځکه چي موږ د دغه حکومت په جوړولو کي د مخ په وړاندي تګ يو ځرک وليد دغه شي مقاومت کوونکي پر يوه ميز سره کښېنول ځکه چي تر دې وړاندي هيچا داسي نه وه سره ليدلي. که څه هم د يووالي خوند مو نه و. حکمتيار چي په هغه حکومت کي د بهرنيو چارو وزير ټاکل سوی و، ډېر ژر له حکومت څخه جلا سو او پر ځای يې پروفيسر رباني وټاکل سو. د نظامي کارپوهانو په نظر د حکمتيار کسان چي د جهاد په دوران کي عادي جنګيالي وه تر روسانو او طالبانو وروسته په تر ټولو ورانوونکو او تجزيه کوونکو توپکسالارانو واوښتل.

کله چي روسان له افغانستان څخه ووتل تر شا يې يو غلام حکومت د ډاکټر نجيب په مشري پرېښود او نجيب هغه څوک دئ چي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۸۶ م کال کي د ببرک کارمل ځای ناستی سو. نجیب په خټه پښتون دئ خو د زده کړو په جریان کي کمونیسټ سو. په ۱۹۷۹ م کال کي چي کله روسانو افغانستان اشغال کړ، دی یې د خاد د مشر په توګه نصب کړ. خاد د روسانو د KGB معادل دئ. پر همدې چوکۍ نوموړی په خورا وژونکي او ډارونکي انسان واوښت چي ډېر ژر یې د قصاب لقب وګاټه.

د مقاومت ډلو، عربي حکومتونو او په پېښور کي د غربي مرستو ټولني فکر کاوه چي مجاهدین به ډېر ژر په کابل ورننوزي او د نجیب حکومت به د هغوی په مخ کي د بوس په شان وي. کرزی وایي چي موږ یعني مقاومت کوونکو فکر کاوه چي د نجیب حکومت به ډېر ژر اخیري سلګۍ ووهي. خو موږ غلط فکر کاوه. روسانو افغان کمونیسټ اردو تر هغه ډېر ښه روزلې، منظم کړې، تجهیز کړې او په یو جنګي ماشین بدل کړې و تر هغه چي موږ یعني مقاومت کوونکو یې فکر کاوه.

کرزی وایي چي موږ په دغه شي تر یوه ډېر سخت درس اخیستلو وروسته ډېر ژر پوه سوو، چي په ۱۹۹۰ م کال کي د موقت حکومت تر جوړولو وروسته مو پر جلال آباد حمله وکړه. جلال آباد د کابل او پېښور په منځ کي پروت دئ او د خیبر کوتل ته تر ټولو نژدې افغان ښار دئ. د افغانستان او پاکستان تر منځ لویه لار هم له همدې ځایه تېرېږي او د کابل شرقي دروازه ده. کرزی وایي چي موږ هلته سخته ماته وخوړل او دا د مجاهدینو له پاره یوه غمیزه وه. اطراف او کلي د هغوی د واک څخه بهر و خو لوی ښارونه تر هغه وخت پوري د دوی په واک کي وه تر څو چي ټوله حکومت په وروستي ځل تسلیم سو. د نجیب حکومت تر درو کالو پوري بېله د روسانو د مستقیم نظامي ملاتړ څخه ژوند وکړ.

مجاهدینو نور حیرانوونکي شیان لرل. نه یوازي دا چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمونیستې حکومت تر روسانو وروسته دونه قوي راووت چې فکر یې نه کېدی. بلکې افغانستان په خپله نور هغه ځای نه و لکه څنګه چې مهاجرو د جنګونو په کلونو کې پرېښي و. کرزی وایي روسانو د اشغال په دوران کې د افغانانو اروا بدله سوې وه. مورږ یعنې مقاومت کوونکي اوس بهرنیان سوي و او هغه افغانان چې د جنګونو په جریان کې په افغانستان کې پاته سوي وه داخلیان وه.

البته ډېر مجاهدین چې په کلونو د روسانو په مقابل کې جنګېدلي وه ببله دې چې وسلې پر مځکه کښېږدي، خپلو کورونو ته راستانه سي او په خپلو مځکو کې کار وکړي نور هیڅ نه غوښتل. دوی احساس کاوه چې د څه له پاره چې دغه مقاومت راپورته سوی و هغه یې تر سره کړ، چې هغه له هیواد څخه د سرو لښکرو ایستل وه. د دوی له پاره جګړه نوره ختمه وه او هدف تر سره سوی و. کرزی وایي چې زه په دغه شي د روسانو تر وتلو وروسته ډېر ژر وپوهېدم. دی وایي چې زه د کندهار ښار جنوب پلو ته په یوه کلي کې وم چې د یوه ښه مجاهد سره مې ولیده، دا شین کالی ملنګ و، ما له هغه څخه وپوښتل چې اوس په څه لګیا یې ده راته وویل چې د روسانو تر وتلو وروسته مې نه غوښتل چې د افغانانو سره جګړه وکړم له همدې کبله مې جنګ بس کړ اوس بزګري کوم.

په همدې شیان ډېری مجاهدین وه چې خپلې وسلې یې پر مځکه کښېښوولې او د کرزي له نظره همدا دوی تر ټولو ښه مجاهدین وه. خو د مقاومت لویې برخې په پاکستان کې د خپلو مرکزونو څخه د کمونیستې حکومت په وړاندې جګړو ته ادامه ورکړه، او د مهاجرو یوه لویه برخه یې چې په پاکستان، ایران او نورو ځایونو کې اوسېدل هم افغانستان ته راونه ګرځېدل. معنی دا چې د روسانو تر وتلو وروسته ډېر لږ تغیرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغلل. کرزی وايي موږ د روسانو د اشغال د دوران قصابي د نجيب د حکومت سره تړل او فکر مو کاوه چې جهاد ته بايد تر پايه ادامه ورکړل سي.

د مهاجرو لويه برخه د نولس سوه نيويمو کلونو په اوږدو کي او بيا د ۲۰۰۱ م کال د طالبانو تر سقوط پوري چې په افغانستان کي ځه وراني روان و ليري پاته سول. کله چې طالبان د کابل څخه ليري سول او د حامد کرزي په مشري لنډ مهاله اداره رامنځته سوه وروسته په لوی شمېر مهاجر افغانستان ته رامات سول. په دوی کي زياتو خپل کورونه د تېرو شلو کلونو راهيسي نه وه ليدلي او په همدې جلا وطني کي يې يو نوی افغان نسل زېږولی و. چې په هغوی کي ډېرو يې د خپل لس کلني او شل کلني ژوند په جريان کي پښه په خپل هيواد کي نه وه ايښې چې زياتو يې د ځان سره نوي ارزښتونه او توقعات راوړل.

د نجيب الله سره د درې کلني جګړې په جريان کي يو بل مشکل راپورته سو، چې حتی د روسانو تر وتلو وړاندي لا د مقاومت کوونکو ډلو لخوا د واک د تر لاسه کولو له پاره جګړه پيل سوه. د روسانو تر وتلو وروسته دا جګړه نوره هم سخته سوه. کله چې مختلفو ډلو د واک د تر لاسه کولو له پاره په مانورو لاس پوري کړ او نجيب په ۱۹۹۲ م کال کي په داسي حال کي مجاهدينو ته واک وسپاره چې د هغوی تر منځ سخته بې نظمي رامنځته سوې وه. د حکمتيار ځواکونه چې د پاکستان د ISI د چينل د لاري امريکا حمايه او شتمن عربي اسامه بن لادن تکويه کول په پراخه توګه د شمال د افسانوي قوماندان احمدشاه معسود سره نښتل، چې هغه هم په پراخه پيمانه د امريکا له مرستو څخه برخمن و.

دغو دوو مسلطو ځواکونو د دې له پاره مانورونه کول تر څو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل کي داسي ځايونو ته ځان ورسوي چي په پای کي نجيب واک وسپاري. دوی کابل تر لاسه کړ. د نجيب رژيم وروستی سلګی وهلې چي پر دېوالونو به داسي شعارونه ورته ليکل سوي وه چي يوازي يو له بل سره د خپل ځان ساتلو له پاره جګړه وکړئ. ځواکمن ازبک توپکسالار* چي په شمال کي د نجيب قوي متحد و د ۱۹۹۲ م کال په جنوري کي د خپلو ملېشو سره دنجيب څخه بېل سو او د مسعود سره ملګری سو. د نجيب څخه د دوستم جلا کېدنه د هغه د حکومت د پای شېبې خورا لنډي کړې. په جنيوا کي د ملګرو ملتونو تر نظارت لاندي خبرو پر دې موافقه وکړل چي نجيب دي د مجاهدينو د ډلو پر ځای (يوې بې طرفي اداري) ته په تدريجي توګه واک وسپاري. کرزی وايي چي دا نو هغه وخت و، چي د نجيب حکومت وروستی سلګی وهلې او موږ يعني مقاومت کوونکو د تغير راوستلو له پاره اماده ګي نيول.

کله چي د نجيب په حکومت کي درزونه پيدا سول، تر دې حده چي په خپله ونړېږي، حکومتي ګارنېزيونونه خپلي خواوي بدلي کړې او مقاومت ته د ښار ګوټو تسليمول پيل شول خو هر څه مځکي لا پر غلطه لار خوځېدلي وه چي د کابل لار د مجاهدينو د نورو وينو او وحشت سره تړل سوې وه.

لوموړي ښارګوټي چي مجاهدينو ته په لاس ورغلي هغه د ارزوګان ولايت مرکز ترينکوټ و. د کرزي هغه ياد دي وايي چي کله موږ د ښار پر لور حرکت کاوه يوه قوماندان ما ته را ږغ کړل چي ژر کوه ښار د سقوط په حال کي دئ. ما هغه ته وويل چي ته ژر مځکي ولاړ سه او زه هلته دوې ورځي وروسته ورسېدم. کله چي هلته ورسېدم او څه چي مي

---

* ليکوال دوستم په غلطۍ سره تاجک لکړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وليدل تکان مي وخوړ. تياره يوه قصابي وه چي هر چيري د انسانانو جسدونه تر سترګو کېدل چي دا ټوله افغانان وه. کرزی وايي ما فکر کاوه چي ولي دا خلک ووژل سول؟ چا ووژل؟ زه د هغه وخت راهيسي د هغه سوالونو په جواب پسې ګرځم خو تر اوسه مي لا جواب نه دي ورته موندلي. زه اوس په دې باور يم چي هغه وژني او وحشت زموږ له پاره يوه ښه نښه وه، خو موږ دونه هوښياران نه وو، چي په هغه په خپل وخت کي وپوهېږو. د ترهګرو تاکتيکونه يوه نوې پديده وه، چي ښېله شکه ورته د مقاومت په جريان کي د داسي کسانو لخوا لکه حکمتيار ورپېښچکاري سوې وه، چي د هغه د قدرت تندي هيڅ حدود نه پېژندل او د هغه سخت دريځه بنسټپالنه د هغه د سعودي او ISI ملاتړو لخوا هڅول کېدل.

کرزی وايي څنګه چي مجاهدين پر مخ تلل او ښارګوټي يې نيول د بهرنيانو د نفوذ نښانې راڅرګندي سوې هر شي وحشي ښه غوره کړل او افغانان پخپله دونه ظالم او شديد سول چي يو د بل په وينو نه اوښېدل. کرزی وايي کله چي کابل موږ ته تسليم سو، وژني رواني وې خو دوه کاله وروسته کله چي مجاهدين يو د بل په وړاندي جنګېدل دا هر څه خورا په وحشي ښه او خلاص مټ تر سره کېدل، چي تر هغه وروسته مو په پوره او رښتينې توګه د افغاني دولت ټوټه ټوټه کېدل وليدل.

په همدې وخت کي يو بل دولت هم پر نړېدو و، له افغانستان څخه د سرو لښکرو تر وتلو وروسته کمونيستي زبر ځواک هم رانسکور سو. د برلين دېوال ونړېد، اوسپنيزه پرده ماته سوه او د نورو خپلواک سوو هيوادونو له کبله د شرقي اروپا په نقشه کي تغير راغی. سړه جګړه پای ته ورسېده او غربيانو وګټل. دا نړۍ د پېښو سلسلې سره ښورول هغه زلزلې چي شوروي اتحاد يې نسکور کړ او ځينو نورو تکانونو يې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان له پاره روښانه او خواشینوونکې لړۍ لرل. د حامد کرزي په پلرني ټاټوبي کې د غربي نړۍ دلچسپې پر یوه اصول ولاړه وه. په جنوبي اسیا کې د روسانو مخه ډب کول او سرې لښکري په داسې یو جنجال اخته کول او بې کفایته کول چې ښورښ ته ماته ورکړي لکه څنګه چې متحده ایالاتو په ویتنام کې ماته وخوړل. کله چې سرې لښکري ووتلې هغه هدف هم ورسره سم دستي سر ته ورسېد.

په ۱۹۹۲ م کال کې د مقاومت کوونکو ځواک پر دوو اصلي ځواکونو ووېشل سو، ملېشه هم ور اضافه او د ګلبدین حکمتیار ځواکونه چې د جنوب لخوا یې پرمختګ کاوه د افغان پلازمینه د دوو ځواکونو د زامو تر منځ راګیر و خو دا وخت دا زامې یو د بل په مقابل او د نجیب د پاته شونو ځواکونو په وړاندې کار کاوه. مسعود لومړی په حمله لاس پوري کړ د افغاني اردو د پاته شونو څخه یې د هوایي ډګر په شمول د ښار لویې ودانۍ ونیولې. حکمتیار په خوب بیده و چې له امله یې ځواکونه د ښار په څنډو کې پاته سول.

کرزی هغه روښانه پېښه بولي. دی وایي چې په ۱۹۹۲ م کال کې زه د مجاهدینو په هغه لومړۍ ډله کې وم چې کله نجیب د واک د سپارلو اعلان وکړ کابل ته ننوتل. ما د پروفیسر مجددي سره سفر کاوه ځکه چې هغه اوس د افغانستان ولسمشر و او هغه ډېره ترخه تجربه وه. کرزی د ۱۹۷۸ م کال راهیسي د کابل ښار نه و لیدلی په ځانګړې توګه پر داود خان تر خونړۍ کودتا وروسته چې ده هیواد پرېښاوه. په اپریل کې چې د مسعود ځواکونو په لویه پیمانه د ښار په شرقي دروازې یرغل ور وړ کرزی په پېښور کې د جلا وطني حکومت په غونډه کې و او ناکامي هڅې یې کولې، تر څو مسعود او حکمتیار وهڅوي چې ځواکونه سره یو کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو حکمتيار هغه رد کړ. کابل ته د مجاهدينو په بريالی او منظمه توګه راتګ د کرزي ياد دي. موږ په يوه کاروان کي سفر کاوه. چي په سلګونو کسانو د ټولو مقاومت ډلو استازيتوب کاوه خو حکمتيار زموږ سره نه و، ځکه چي دغه کاروان د مسعود لخوا چي په يوه ټانک کي سپور و رهنمايي کېدی، موږ د پېښور څخه جلال آباد او بيا کابل ته ولاړو. په دا سبا چي کابل ته ننوزو شپه مو د څرخي پله او نظامي اکاډيمی سره نژدې تېره کړه. ما په هغه شپه خپله خونه له جنرال نوروز سره شريکه کړه، چي زما انډيوال او په لنډ مهالي اداره کي لوی درستيز ټاکل سوی و، چي يو خورا باډسپلينه او مسلکي عسکر و. هغه شپه ډېره يخه وه. په دا سبا افغان اردو همهلته و چي مجاهدين د کابل ښار ته بدرګه کړي.

کرزی وايي چي کله مي هلته راغونډ سوی نظامي ځواک وليد ښايست او مسلکيتوب يې ډېر حيران کړم او دا زما لومړی ځل و چي روسي روزل سوی اردو له دونه نژدې څخه وينم، چي مجاهدينو په کلونو ورسره جګړه وکړه. د هغوی لباس خورا منظم، او وسلې او وسايط يې خورا پاک او اخلاق يې د باډسپلينه سرتېرو و. د اردو مشران د ولسمشر مجددي سره يوې خوني ته ننوتل چي ورسره د تسليمی پر شرايطو وږغېږي، وروسته موږ موټرانو ته وختلو او د کابل پر لور روان سولو.

د ښار اوسېدونکي کله چي مقاومت کوونکي دښار ځنډو ته ورسېدل د جګړو سره ډېر اشنا سوي وه چي هيڅ د وارخطايی احساس يې نه کاوه خو د همدې بري له کبله يو ډول محتاط و. خو کله چي موږ ښار ته ننوتو په خلکو کي مي يو ډول ببره وليده. کله چي موږ د روسي جوړ لوی اپارتمانونو يعني مکروريانو څخه تېرېدو د اپارتمانونو پر کړکيو پردې کش سوي وې او خلکو د کړکيو تر شا موږ ته کتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغو مشرانو په موقتي توګه په یوه ماڼۍ کې واړول چې وروسته د متحده عربي اماراتو سفارت سو. کرزي خپل پلرني ښار ته په حیرانوونکي احساس سترګي ور واړولې. کرزی وایي چې کابل لا تر همدې وخت پوري روغ و خو را وروسته ونړېد. د روسانو سره د جګړې کولو وروسته د نجیب سره د جنګ په دوران کې کابل لا تر دي مهاله هغسي روغ رمټ ، پاك ستره او منظم ښار و لکه کرزي چې په ځواني کې پرې ایښی و. د ښار لویي ودانۍ د وزارتونو په شمول، مسجدونه او د دارالامان پرتمینه ماڼۍ چې د شاه امان الله خان له پاره په نونس سوه شلمو کلونو کي جوړه سوې وه تر اوسه ولاړه وه. خو بالاخره دا هر څه د راوروسته کلونو په جریان کي ونړېدل. زه چي هلته وم ډېر احساساتي وم خو هغه وخت خوشحالي په دې کي وه چي موږ بری لمانځه خو په دې نه و خبر، چي دا د تراتیژیدیو پیل دئ. مجاهدینو د همدې بري د لمانځني په خاطر په زرګونو د توپکو ګولۍ په هوا کي فیر کړې چي بیرته مځکي ته راتګ یې په درځنونو بېګناه انسانان او یوه شپه دمخه د کرزي د خوني ملګری جنرال نوروز د ورور په شمول یې ووژل.

په جادو کي د ډزو ږغونه اوربېدل کېدل، ځکه چي د نجیب د اردو ځینو پاته شونو مقاومت وکړ خو نور اکثره ډزي د خوشحالۍ وې، خو د مسعود او حکمتیار د زرګونو جنګیالیو سره ګډیدل ډیر ژر یوې بلي چاودني ته زمینه برابره کړه او دا د بلي افغاني جګړې پیل و.

نوي حکومت په پېښور کي د مقاومت کوونکو تر منځ د خبرو په ترڅ او د څلورم لاربنود د واک د سپارلو د موافقې په رڼا کي منځته راغلی. داسي چي پروفیسر مجددي به دوې میاشتي د ولسمشر په توګه وظیفه تر سره کوي. وروسته به رباني څلور میاشتي او تر هغه وروسته به

(c) ketabton.com: The Digital Library

واک د مجاهدینو د رهبرانو شورا ته سپارل کېږي. تر هغه وروسته به لویه جرګه د افغانستان حکومت ټاکي چې پر همدې لار به ملت مخ په وړاندې درومي. کرزی وايي چې هیڅ شی د پلان مطابق تر سره نه سو. کله چې مجاهدینو واک تر لاسه کړ خپله په دوی کې د ځینو ډلو تر منځ جګړه نوره هم بنسټیز سوه.

په حقیقت کې د واک د رسمي سپارلو څو ساعته وروسته د مسعود او حکمتیار تر منځ جګړه پیل سوه، چې یو د بل ځواکونو کابل ودانۍ په ودانۍ او بلاک په بلاک په کنډواله بدل کړ. کرزی په دې باور دئ چې د دغه ورانوونکي جګړې تخم په ډېره ښه توګه د واک سپارلو وړاندي کرل سوی و چې کله د مجاهدینو ځینو مشرانو او د بهرنیانو د ګټو ساتونکي کابل ته د نجیب د حکومت سره د خبرو کولو له پاره پر خپل سر راغلل. د پردې تر شا خورا ډېر کسان وه چې د هري ډلې په وړاندې به یې دسیسې جوړولې. هر هیواد کوښښ کاوه چې د پلازمېنې یا هیواد یوه برخه ونیسي تر څو دوی پر واکمن وي.

د مجاهدینو تر بري وروسته کرزی د بهرنیو چارو وزارت ته ولاړ تر څو همدلته د بهرنیو چارو د وزیر د مرستیال په توګه خپل یو پوسټ اشغال کړي. خو د هغې ورځې وروسته په افغانستان کې هر څه پر بد مخ واوښتل. دی وايي چې دا یوه بدمرغي وه. د ملي یووالي ټولي هڅي په اوبو لاهو سوې. اردو او وسلې یې سره ووېشل سوې، هري ډلي چې په کومه وسله، ټانک یا الوتکي نیولي وې خپل دډلي نوم به یې پر لیکلی و. د کرزي د اټکل له مخې د دوو درو کلونو په جریان کې ډېر ښه افغان هوايي ځواک چې شلور سوه روغي الوتکي او سل څرخي الوتکي یې لرلې او په سوونو ښه روزل سوي پیلوټان یې په ډېره اساني سره له منځه ولاړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل د درو څلورو ډلو تر منځ وویشل سو. چې نور افغان ښارونه هم همداسي در واخله. کندهار چې د کرزي پلرنی کور دئ، قومي وفادارو د ډلو ځای ونیو او ښار د درو څلورو قومونو تر منځ سره وویشل سو. یوازینی ځای چې د یوه کس په واک کي و هغه غربي ولایت هرات و چې د ایران سره پر پوله پروت دئ. کرزی وایي چې د اسمعیل خان تر قوي رهبری لاندي هرات جوړ پاته سو او ژوند هم پکښې ډېر ښه و، چې وروسته بیا کرزي هغه کابل ته راوست. هر چیري د ښارونو په شمول د ډلو تر منځ خپل منځي جګړه پیل سوه. ځورونه د هري ورځي کار وګرځېد. دی هغه ته د افغانستان د ودانیو، ملکیتونو، میراثونو، قانونیت او په لویه توګه د خلکو د ژوند اساسي بربادي وایي. ما تاسي ته د اساسي ورانۍ وویل دا ځکه چې زه په دې باور یم چې دا د دغو ډلو هدف و چې د افغانانو ژوند ور وران کړي او هیواد د بېوسۍ منګولو ته ور ټېل وهي. پر روسانو باندي زموږ بری په غمیزه او ماته بدل سو.

پروفیسر مجددي یوازي تر خپل ټاکلي وخت پوري چې دوې میاشتي و واک په لاس کي درلود، چې وروسته یې رهبري شورا ته واک وسپاره او هغوی د افغاني لنډ مهالي ادارې مطابق چې په پېښور کي ټاکل سوی و رباني د ولسمشر په توګه وټاکی. خو د کرزي په نظر اصلي مشکل وروسته رادبره سو. حکمتیار همدا پروسه رد کړه او پر کابل یې راکټونه و اورول، چې په زرونو خلک یې ووژل او بې شمېره ودانۍ یې ورانې کړې. د مسعود ځواکونو په جواب کي د حکمتیار پر مرکزونو حمله وکړه چې په همدې ترځ کي نور ګروپونه هم په جګړه کي ورګډ سول. کرزی وایي چې ځیني ورځي خو به له کورونو څخه نه سو وتلای او کله کله خو به راکټونه زموږ په کورونو کي هم ولګېدل. دی وایي چې زما په

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصي کور کي دوه ځله راکتونه ولګېدل. موږ کوښښ کاوه چې حکومت همداسي فعاله وساتو ، خو ناممکن و. لنډه مهاله اداره په خپله تر دې وروسته په خورا بېوسه توګه وېشل سوې وه. کرزی وايي چې يوه ورځ د بهرنيو چارو په وزارت کي زما دفتر ته يو پوليس راغی ماته يې وويل چې موږ دوه کسه پاکستانيان نيولي دي چې هغوی د نورو دو کسانو سره ليدل سوي وه، چې د لومړي وزير له دفتر څخه راروان وه. کرزي وايې ما وويل چې دا څنګه امکان لري چې موږ دي همداشي بهرنی نړۍ او افغانانو ته تشريح کړو چې د ولسمشر کسان دي له دې کبله يو څوك توقيف کړي چې د لومړي وزير له کسانو سره قدم وهي.دا داسي يوه نړۍ وه چي هر څه پر خپل سر پکي روان و ، چې په مکمله توګه د عادي او نورمال حالت اصول پکي له منځه تللي وه ، چې دا شي هر چا ته څرګند و.

د بهرنيو چارو د وزير په توګه د ده د رول له مخي کرزی په بار بار د ملګرو ملتونو او په غرب کي د خپلو زړو ملګرو څخه مرسته وغوښتله خو هيچا يې پر خبره غوږ ونه نيوی. کرزی وايي چې دا اوس ډېره روښانه وه چې د شوروي اتحاد تر ماتېدلو وروسته افغانستان غربيانو پرېښود خو حتی موږ د غرب د پرېښوولو دا نښې په ۱۹۸۹ م کال کي د روسانو تر وتلو وروسته لانه ليدی ځکه چې وسلي د جنېوا د تړون پر خلاف را رواني وې. تر هغه وخت پوري چې کله موږ په پېښور کي و د غرب ډيپلوماټيکه ټولنه زموږ سره په چارو کي دخله وه خو چې کله مجاهدينو په کابل کي واك تر لاسه کړ غرب ولاړ.

امريکا خو د CIA د افغان عملياتو تر بندولو څو مياشتي وړاندي کډه بار کړه. د برطانيې سفارت چې د روسانو د ټوله اشغال او د کمونيستي حکومت په جريان کي پرانيستی و وتړل سو. کرزی وايي چې ما هغوی ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خورا ټينګه وويل چي دا کار مه کوئ، خو هغوی وکړ. د امريکا سفارت خو څو کاله وړاندي لا افغانستان پرې ايښی و، حال دا چي د امريکا حکومت د روسانو ضد جګړه کي د افغان مقاومت ملاتړ کاوه. خو اوس د ۱۹۹۲ م کال په پسرلي کي دا دخالت پای ته رسېدلی و. افغانستان د يوه بې ارزښته دولت حيثيت خپل کړی و. کرزی وايي چي د دغو غميزو د لړلي تر شا دغه سببونه وه چي موږ افغانان يې په کلونو د اور په لمبو کي وسوځولو چي وروسته يې په ۱۱/ ۹ کي امريکا او ټوله نړۍ په غېږ کي راونغاړل.

د غرب د ملاتړ پرته افغانستان د نورو د اغېزو په مخنيوي کي ناتوانه و او دا دغرب دښمني ايډيالوژۍ وې چي غرب د دغه خطر په پېژندلو کي پاته راغلی و. د سعودي شتمن اسامه بن لادن چي وروسته پر غرب د حملو له کبله د نړۍ تر ټولو ستر غوښتونکی جنايتکار سو د جهاد تر پردې لاندي يې په خورا ارامه توګه خپل فعاليتونه کوله چي د نولسوه اتيايمو کلونو په جريان کي د پېښور په شاوخوا کي ليدل کېدی. هغه په سعودي کي بسپنه راغونډول تر څو توندلاري ډلي په حمايه کړي، لکه حکمتيار او سياف او ځوان سعوديان به يې په افغانستان کي د جګړې له پاره استخدامول. د ۱۹۸۸ م کال په شاوخوا کي يې يوه ډله جوړه کړه، چي په القاعده سره وپېژندل سول. چي ورته (Matia costa nostra) وايي چي ساده مفهوم يې بنسټ کېدای سي. د شاهي کورنۍ سره د ده د تقريري مخالفت په پايله کي هغوی دي په ۱۹۹۱ م کال کي له هيواد څخه وشړی او ده خپل ټول پام په افغانستان او افريقا کي د راډيکال اسلامي غورځنګونو و ملاتړ ته واړوی، په سوډان کي يې يو کور رانيوی چي له هغه ځايه به يې په يمن او افريکا کي امريکايي هدفونه په نښه کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرزی د مجاهدینو دوره د نورو ځواکونو له پاره د لویو مداخلو وخت بولي چې البته دا مثبتي مداخلې نه وې. دی وايي چې هیواد په نابېره توګه د ټولو ګاونډیانو د پلانونو له پاره پرانیستل سو. که چیري دوی غوښتل چې وران یې کړي کولای یې سوای. که یې زړه سوی وای چې یوه ډله د هغه بلي په وړاندي وجنګوي ورته مشکل نه وه. که یې غوښتي وای چې وژني وکړي په مخ کي ورته کوم خنډ نه و. ځینو مصلح کسانو غوښتل چې د افغانستان په اړه خپل اواز پورته کړي خو هغه چا نه اورېده. افغانسان خپل اواز له لاسه ورکړی و، او دا چې غربیان له افغانستان څخه پر شا سول د کرزي په وینا په لوی لاس د افغانستان ټولواکي کمزوري سوه.

کرزي بالاخره په ۱۹۹۹ م کال کي کابل پرېښود ځکه چې نور هلته د ده له پاره ژوند کول ناممکن و. دی وايي چې د ولسمشر رباني او بهرنیو چارو د وزیر سیاف سره یې ښې اړیکي لرلې خو په کابل کي حالت ورځ تر بلي خرابېدی. د بې نظمۍ په دغه دوران کي به کرزي هره ورځ وزارت ته د کار راپور ورکاوه، ماسوا له هغو ورځو څخه چې راکټي حملې به خورا ډېري وې او مور به له کوره نه سوای وتلای. وروسته یوه ورځ یو افغان چې ده نه پېژندی د ده دفتر ته راغلی ورته وې ویل چې ولسمشر رباني غواړي ستا سره ووینې. دی وايي چې زه یو څه شکمن سوم ځکه چې دا هغه عادي لار نه وه چې زه به ولسمشر ورغوښتم سره له دې بیا هم ما ورته وویل چې دا سې ده نو درځه. هغه ناآشنا کس کرزی یوې ودانۍ ته بوتلی چې دی ډېر ښه پوهېدی چې دلته رباني د چا سره نه ګوري او لوړ منزل ته یې رهنمایي کړ، چې هغه ځای د تحقیقاتو د دفتر غوندي ښکارېدی. مور کښېنستو چې یو بل نابلده کس هم راغی او زما

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه يې پوښتني پيل کړې داسې چې څوک د ملي نجات پر طرف و؟ مختلفو کسانو د چا خوا ونيول؟ دا دغو کسانو خورا ناوړه پوښتنې وې چې زه هيڅ نه پوهېدم چې دا څوک دي چې زما څخه پوښتني کوي. د کرزي ژوند شايد په خطر کې لوېدلی وای ځکه چې دی په غيرخوندي ځای کې د ناپېژندلو کسانو سره په يوه وژونکي او ډاروونکي ښار کې و. خو کله چې به اوس ده جواب ورکاوه او يا به يې د تشريح له پاره غوښتنه ځني کول، راکټ د همدې ودانۍ پر سر ولګېد، خاوري، ډبري او د ښيښو ماتي ټوټې پر دوی راشوه سوې. کرزی له ودانۍ څخه وتښتېد او وزارت ته راغلی هلته يې ويني او هغه دوړې و خاوري له ځان څخه پرېولې او د بهرنيو چارو وزير يې پيدا کړ او له پېښې څخه يې خبر کړ. هغه ډېر حيران سو چې داسې پېښه څنګه امکان لري چې تر سره دي سي، چې دا زما او ستا دواړو له پاره يوه اشاره ده چې نور حالات د کنټرول څخه بهر دي. وروسته ما ده ته وويل چې نور دا ځای زما څخه پاته دئ. کرزي موټر کرايه کړ له هغه ځايه پېښور او بيا کوټې ته ولاړ. رباني دغه پېښه په سختو ټکو وغندل او هغه خلک چې له ده څخه يې پوښتني کړي وې د افغانستان دښمنان وبلل خو په هغه وخت کې د ده خبرو چنداني ارزښت نه درلود.

د هغه وخت کيسې ويل د ځوروني، وراني، هيواد پلورني او د افغانستان د خلکو د غميزي او غربت پارونه ده. داسې ډېري کيسې سته چې هغه کسان چې خپل هيواد ته راستانه سول، څنګه بيرته پاکستان او ايران او نورو هيوادونو ته وتښتېدل. کرزی وايي چې د ډېرو داسې دسيسو کيسې سته چې د بهرنيانو لخوا پر لار اچول سوي وې تر څو د افغانستان روح ور ووژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغـه دا و چـي طالبـان صـحنې تـه راوړانـدي سـول او د افغانـانو
اکثریت د حامد کرزي په شمول د هغوی خوا ته ور مات سول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

د طالبانو راپورته کېدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

طالبان چي په لومړي سر کي د مجاهدينو له پخوانيو ډلو څخه جوړ وه راپورته سول، ځکه يې طالبان بلل، چي د مذهبي ښوونځيو څخه راوتلي وه. طالب په اصل کي مذهبي عالم ته ويل کېږي. دغو ښوونځيو ته مدرسې هم وايي چي د پاکستان په خاوره کي موقعيت لري او زده کوونکي يې هغه افغان ځوانان دي چي کورنۍ يې د روسانو د اشغال په وخت کي پاکستان ته مهاجري سوي وې.

مدرسې د اسلام ډېر زيږ او سختګيره شکل تدريسوي، چي تر جګړې وړاندي افغانانو هغه هيڅ نه پېژانده. ډېرو افغانانو د سوني اسلام په حنفي ښوونځيو کي زده کړې کړې دي چي د قرآن تر ټولو د زغمه ډکه ترجمه ده. په پاکستان کي مدرسې وهابيزم تدريسوي چي په لويه پيمانه د سعوديانو لخوا راوړل سو، چي غوښتل يې د روسانو له خوا د اشغال سوي افغانستان په مذهبي او سياسي چارو کي نفوذ وکړي.

د ځوانو افغانانو جذبېدنه او د دغه ايسار سوي ديني زده کړو په اړه د دوی د نه پوهي له کبله مدرسو دغه متعصب ځوانان سره راغونډ کړل، تر څو د طالبانو تر سپين بيرغ لاندي د مذهب په نامه مارچ وکړي.

په ۱۹۹۴ م کال کي رواني کورنۍ جګړې هيواد ټوټه ټوټه او په يوه بې قانونه دولت او د سيمي د ټوپکسالارانو او بدمعاشانو په خوندي ځای يې بدل کړ. افغانانو سولې، نظم او ثبات ته ډېره اړتيا لرله او دوی طالبان خپل ژغورونکي وليدل، په نولس سوه نويمو کلونو کي طالبان د يو ځواک په توګه د راپورته کېدو په حال کي وه، چي د ۱۹۹۴ م کال په پسرلي کي تر يوې پېښي وروسته په پرهېزګارو سره مشهوره سول. کرزی هغه کيسه داسي کوي، چي په کندهار کي يو ټوپکسالار له خپلي حريفي ډلي څخه دوې نجوني وتښتولې چي وروسته د هغه ټوپکسالار په مرکز

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي ورسره ډله ييز جنسي تېرى وسو ، د طالبانو يوې کوچنۍ ډلي پر هغه مرکز حمله وکړه ، نجوني يې آزادي کړې او هغه خلک يې په دار وځړول. د دغـي ډرامـاتيکي ژغـورني خبـر خـورا ژر پـه پراخـه کچـه خپـور سـو. پاکستانيانو دا يوه موقع وګڼل او د طالبانو سره يې د وسلو ، وسايطو او نظامي مشاورينو مرسته پيل کړه. پاکستان د هغـي ستري تجارتي لاري چي مرکز يې اسيا ته غزېدلى دئ، چي د افغانستان له جنوب څخه تېرېږي پـه اړه ډېـر تـشويش درلـود ، دغـه لار د حکمتيـار د ځواکونـو لخـوا کنټرولېده، د دې مخالفت يې وکړ چي دغه پاکستاني بار سوي موټران دي افغانستان ته نه را اوړي، او هلته دي پر پوله پـه افغـاني موټرانـو کـي خالي سي. حتى تر دې وروسته هم لاره ډېره ډاروونکې وه او اکثره به دغـه مـوټران د وسـلوالو داړه مـارانو لخـوا تـښتول کېـدل. کلـه چـي طالبـانو سـرحدي ښـارګوټى سـپين بولـدک د اسـلامي حـزب لـه ځواکونـو څخـه ونيـوى، پـاکـستان دوى دې تـه وهڅـول چـي هغـه تـښتول سـوى کـاروان راخوشي کړي چي البتـه دوى هم همـدا کـار وکـړ. پـه همـدې اوونـۍ کـي طالبانو کندهار ونيوى او د کابل پر لور په حرکت کي سول.

کرزى وايي د کندهار هر سړى پخپله طالبانو ته تسليم سو ، ځکه وژني، لوټماري او ورانۍ لا رواني وې د کله چي د مجاهدينو ډلو يو د بل په وړاندي جګړه پيل کړې وه. د مجاهدينو ځينو ډلو د طالبانو سره جګړه وکړه خو ډېر ژر يې له دې کبلـه ماتـه وخوړه چي طالبـانو پـه پراخـه اندازه ملاتړ تر لاسه کړى و او مجاهدينو هم د زړه له کومي جنګ نه کاوه. کرزى وايي چي موږ د دغه غورځنګ پـه اړه خورا لـوړي هيلي لرلـې، مـوږ هيلـه لرل چي طالبان به سوله راولي او افغانستان بـه بيرتـه افغانـانو تـه پـه لاس ورکړي. ولسمشر رباني، ما او نورو ګروپونو د دوى حمايت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طالبانو د شمال پر خوا مخ پر کابل روان سول، او په غرب کي د هرات پر خوا چي د اسماعیل خان له خوا اداره کېدی، د ده ځواکونو د ځو اوونیو له پاره مقاومت وکړ خو بالاخره د ۱۹۹۵ م کال د سپتمبر په میاشت کي هرات د طالبانو لاس ته ولوېدی. اسماعیل خان ایران ته مهاجر سو، طالبان په همدې کال د کابل تر څنډو پوري ورسېدل، د لاري په اوږدو کي به یې د حکمتیار ځواکونه خالي سلاح او ماته ورکول خو د احمدشاه مسعود د ځواکونو له خوا چي د کابل د ساتلو هڅه یې کول مخه ونیول سوه. بالاخره طالبانو چي په پراخه اندازه د پاکستان او سعودیانو لخوا اکمال سوي وه د ۱۹۹٦ م کال د اګست په وروستیو کي یې جلال آباد چي د مرکز شرقي دروازه وه ونیوی او تر هغه یوه میاشت وروسته یې کابل پخپله ولکه کي کړ. برطرفه سوی کمونیست ولسمشر نجیب الله چي د ۱۹۹۲ م کال راهیسي یې د ملګرو ملتونو په دفتر کي پناه اخیستې وه له هغه ځایه راوایست او د ولسمشر ماڼۍ ته نژدې یې په دار وځړاوه. طالبانو دوه کاله په شمال کي د مزار شریف د نیولو له پاره چي د دوستم ټینګ مرکز و د د ډېرو تلفاتو په ورکولو سره جګړه وکړه خو دغه چاره ډېر ژر په پاکستاني مدرسو کي د طالبانو په استخدامولو او د وسلو او موټرو په اکمال سره تر سره سوه. د ۱۹۹۸ م کال په مني کي طالبانو د افغانستان پر ۹۰ فیصده خاوره کنټرول درلود. هغه نوره ۱۰ فیصده خاوره چي د شمال غرنۍ سیمه وه د احمدشاه مسعود او د تاجکو، ازبکو او هزاره وو د شمالي اتحاد تر یوه بیرغ لاندي اداره کېده. طالبان په دې ونه توانېدل، چي د شمال دغه سیمي تر خپل واک لاندي راولي خو په نور ټول افغانستان کي یو زیږ قانون حاکم کړ. په تدریجي توګه هیواد د بهرنیانو لخوا یرغمل سو چي داسي اسلام یې ورته راوړ چي نړۍ یې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولړزول.

کرزی وايي چي افغانانو په لومړي سر کي ځکه طالبانو ته ښه راغلی وو ايه چي قانون او نظم يې رامنځته کړ چي تر دې وړاندي بې قانوني، وژني او ورانی روان و. هر ځای چي به طالبانو نيوی هلته به سوله راتله. خو هلته به ډېر فشار او خورا ډېر ټينګار و. دوی هيواد شا ته بوتلی او ټوله هغه منځلاري شيان يې بند کړل چي په پراخه توګه منل سوي دي.

د ساعتيري پر ټوله فورمو، د کاغذباد الوزولو په شمول بنديز لګېدلی و. دوی خلک دې ته اړ ايستل چي راډيوګاني او تلويزيونونه مات کړي او د هر ډول موسيقۍ پر اورېدلو بنديز و. نارينه له ږيري خريلو څخه بند سوي وه. د ورځي پنځه وخته لمونځ چي د افغانانو عادت ګرځېدلی دئ چي په هر ځای کي يې وخت راورسېد تر سره کړي اوس بايد په مسجد کي ادا سوی وای، خو پر ښځو د بنديز له کبله بيا طالبان د بهرنۍ نړۍ د ډېري غندني سره مخامخ وه. هيڅ ښځي نه سوای کولای چي بې له محرم کس څخه چي هغه به هم بالغ وي تر کور بهر ووزي، خو دا بيا د هغو ښځو له پاره خورا لوی مشکل و، چي مړونه به يې په جګړه کي وژل سوي وه. حتی که به يو څوک هم ورسره و نو بورقه يې بايد اغوستې وای. ښځو ته د کار او زده کړي اجازه نه وه خو دوی وعده کړې وه چي کله پر ټول شر او فساد بريالي سي بيا به د نجونو ښوونځي پرانيزي او کرزی وايي چي دوی لا خپل هغه شکنجو، د لاس و پښو پرېکولو او د اعدامولو قانون ته زور ورکړی و. خو غرب ته تر ټولو تکان ورکوونکی شي د کوچنيو خطاوو له کبله په جادو کي د خلکو وهل، په لوبغالو کي د سرونو پرې کول او په ډېرو ويشتل چي خلکو به هغه ته په ډېره خاموشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره کتل.

طالبانو د خبرو نه کولو او هیڅ معاملې تر سره کولو قانون هم وضع کړ. کرزی وایي کله چي طالبانو کابل ولکه کړ دوی له دې څخه انکار وکړ چي د مجاهدینو د هغه ډلو سره قدرت شریک کړي چي له دوی سره یې د کابل په نیولو کي مرسته کړې وه او زیات دغه ناراضه مجاهدین د طالبانو پر ضد سول. کرزی له همدې غورځنګ څخه په لومړي سر کي بېل سو. د طالبانو په اړه چي په لومړي ځل په بدو شیانو وپوهېدم هغه په ۱۹۹۴ م کال کي د اعتراض په شکل کرزي په کابل کي د مجاهدینو د غیر فعال حکومت ته استعفی ورکړل، کابل یې پرېښود او کوټي ته راغلی چي هلته تر اوسه لا د پروفیسر مجددي مرکز موقعیت درلود. د طالبانو یو غړی چي یو ملا و کرزي د سرو لښکرو سره د جګړې راهیسي پېژنده د ده لیدلو ته راغلی. دغه ملا د افغانستان څخه راغلی او یو ناروغ یې راوستی او له کرزي څخه یې وغوښتل چي داسي زمینه ورته برابره کړي چي دغه مریض جرمني ته او یا بل غربي هیواد ته د تداوي له پاره ولېږي. کله چي مو د ناروغ کس په اړه خبري پای ته ورسولې د افغانستان په اړه بحث شروع سو. ده وویل ښاغلې کرزیه! د طالبانو دغه غورځنګ مخ په وړاندي ځي خو زه غواړم تاسي ته یو شی ووایم، زموږ تر منځ مېز و او دغه ملا خپل لاس لوېشت کړ او پر مېز یې کېښېښود او ویې ویل: بهرنیان چي زموږ هره لوېشت خاوره نیسي د زرګونو افغانانو وینې به وبهوي. دوی به د دې له پاره زموږ په زرګونو خلک ووژني. دوی به هیڅ رحم ونه کړي. دا د طالبانو د غورځنګ دریمه میاشت وه، چي زه په دغه لومړي خطر وپوهېدم چي هر څه سم نه دي.

راتلونکي خبر یو بل ملا چي ملا یارمحمد نومېده ورته راوړ. یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځ هغه په کوټه کي د کرزي دفتر ته ورغی او ورته ويې ويل چي په دغه تحريک کي داسي کسان سته، چي موږ يې نه پېژنو. دوی په ناڅاپي توګه زموږ په هيواد کي راښکاره سول. دا څوک دي؟ موږ هغوی نه پېژنو. خو تر اوسه لا خورا مجهز او خورا ښه وسلې لري. دا څه روان دي؟ ولي موږ افغانان دونه مسکينان يو چي دغه بهرنيان بيا خورا په غوره کي دي.

همدا رازونه همداسي پسې ښکاره کېدل، کله چي طالبان د کابل پر لور روان وه داسي چي سيمي به ببله د افغانانو د ښکاره دخالت څخه ورته تسليمېدلې. په داسي حال کي چي د طالبانو مهم مشران او قوماندانان په کندهار کي وه او ځايونه به ورته تسليمېدل. کرزی وايي دا چا کول؟ د رازونو افشا کېدل په همدې شان روان وه او زه وپوهېدم چي د طالبانو غورځنګ څونه تر اغېزې لاندي دئ.

په غورځنګ کي يوه بله نښانه هم راد بره سوه : په ۱۹۹۵ م کال کي هيڅ افغان طالب د کرزي سره تماس نه درلود. زه په دې وپوهېدم چي دوی زما سره په تماس نيولو کي مايوسه سوي دي او په کوټه کي زموږ کور ته راسي چي ما او زما پلار د پروفيسور مجددي په اداره کي کار کاوه او په دې هڅه کي و تر څو غربي هيوادونه افغانستان ته د مرستي له پاره رامات کړو. طالبانو به له کرزي سره د يوه مخالف کس په توګه کتل. چي البته دوی صحي هم وه. د ۱۹۹۵ م کال په نيمايي کي دی په دې وپوهېدی چي ځيني شيان خورا بد پر خرابېدو دي، ځکه چي طالبانو افغان کريکټر بايله او غورځنګ يرغمل سوی و. د چا له خوا؟ کرزی وايي چي يوه ورځ د څرخي الوتکي يوه پيلوټ چي ماله ډېره وخته راهيسي پېژانده زما د ليدلو له پاره څو واره زموږ کور ته راغی خو د دريم او که د څلورم مجلس په جريان کي يې ما ته وويل چي ما د طالبانو له پاره يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وظیفه تر سره کړل. ما ته وویل سول چي یو لوی ږیري عرب سړي د څو نظامي افسرانو سره د شرقي ولایتونو له یوې سیمي څخه کندهار ته راوړه. دی وایي چي دغه عرب د پیسو دوه ډک بکسونه د ځان سره لرل او دی د طالبانو مرکز ته ورغلی چي د ملا عمر او ملا رباني سره وګوري.

د دغه پیلوټ د کیسې تر اورېدلو وروسته کرزی په دې خبر سو چي د عربي هیوادونو ډېر کسان د نورو بهرنیانو سره د کندهار د هوایي ډګر شاوخوا سیمي ته راغلي دي.

په همدې شان ډېري همدا ډول کیسې کرزي ته د هغو پخوانیو مجاهدینو لخوا ویل کېدې چي د جهاد له وخت راهیسي یې ورسره پېژندل او په افغانستان کي د دننه د روان بحران څخه خبر وه. وروسته نوموړی وپوهېده چي طالبانو پر هغه بندیزونه لګولي دي. یوه کس ده ته وویل چي په کندهار کي د بهرني استخباراتي شبکي یوه افسر راته وویل چي د کرزي څخه لیري ګرځه. وروسته چي کله امریکایي ځواکونو په هغه پسي د سوالونو د جوابولو له پاره کتل موږ د هغه د تسلیمي چاري منظمي کړې خو هغه پاکستان ته وتښتېد هلته د پاکستانیانو له خوا ونیول سو او امریکایانو ته یې په لاسه ورکړ چي هغوی بیا ګوتنامو ته ولېږه. د همدې تېښتي له کبله ده خپل ځان مشکوک مجرم ثابت کړ. یو بل وخت چي طالبانو کابل ولکه کړ او په شمال کي د احمدشاه مسعود د ځواکونو سره په جګړه لګیا وه یو ځوان طالب په کوټه کي زموږ کور ته راغلی او زما د لیدلو له پاره یې هلته څو ورځي تېري کړي وې. بالاخره یوه کس وویل چي دغه نفر د یوې هفتې راهیسي انتظار کوي که چیري وخت لرې له هغه سره وګورئ. د هغه سره مي د ماخستن تر ډوډۍ وروسته وخت وټاکه کله چي ډوډۍ وخوړله سوه، هغه مي په لوړ منزل کي خپل د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجلس خوني ته راوغوښت، چي موږ به هلته کار کاوه. ما تري وپوښتل چي تاسي څوک یاست؟ ده کرزي ته خپل نوم ووایه او هغه نفر په مرکزي افغانستان کي د ارزګان ولایت څخه و. ده کرزي ته وویل چي زه د پروان په ولایت کي وم، چي دا ځای د کابل شمال پلو ته دئ او هلته مي یو ډېر نابلده شی ولید. ده وویل چي زه د طالبانو د هغه ۱۵۰ کسیزي ډلي غړی وم چي موږ ته وظیفه راکړل سوه، چي د پروان ولایت د غوربند د سیمي کنټرول په لاس کي واخلو. خو کله چي موږ د هغه ولسوالۍ کلي ته ورسېدو چي نور ځواکونه بیا د وړاندي لا هلته رسېدلي وه او ډېر خلک یې وژلي وه. موږ هغه څوک و چي باید پر دغه ځای مو حمله کړې وای.

دغه ځوان کرزي ته وویل چي په دا سبا سهار موږ د څلورو پنځو SUVموټرانو کاروان ولیدی، چي توري سیښې یې وې له دوی څخه تېر سول. دی وایي چي کله دوی تېر سول موږ زموږ قوماندان سره راغونډ کړو او راته ویې ویل چي دا یو راز دئ، چي دا خلک څوک وه او څوک هلته تر موږ مخکي ورسېدل. موږ د چا له پاره جګړه کوو؟ ما فکر کاوه چي موږ د افغانستان له پاره جنګېږو، د ښه حکومت له پاره جګړه کوو خو دلته اوس نور کسان دي. دغه قوماندان ولاړی چي د همدې شیانو په اړه ښه فکر وکړي، چي وروسته یې بېرته موږ سره راټول کړو. ده خپلو جنګیالیو ته وویل چي زه نور په دغه جګړه باور نه لرم. دا زموږ جنګ نه دئ. دا افغاني شی نه دئ، په تاسي کي چي هر څوک غواړي ولاړ سي کولای سي ځکه چي دغه کسان به سزا ونهویني.

دغه ځوان طالب کرزي ته وویل چي وروسته ما خپل ګروپ پرېښووی خپل کلي ته راغلم او هلته مي دا کیسه خپل پلار ته وکړه، هغه راته وویل چي کوټي ته ولاړ سه هلته همدا کیسه حامد کرزي ته وکه. دا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ځوان داستان و، چې تر هغه وروسته د کرزي د کور څخه ولاړ او بیا یې تر اوسه نه دئ لیدلی.

کرزی وایي چې دغه پېښي زه په دوو شیانو باوري کړم، یو دا چې د افغانستان په ورانولو کې د بهرنیانو لاس و بل دا چې زه یې په سهېل ختیځ کې د طالبانو په مخالف مرکز بدل کړم. ما نه دغه طالب پېژانده او نه هم د هغه پلار، خو بیا هم هغه خپل زوی سیده ما ته راولېږه.

د کرزي په باور چې یو څرګند لاس او هڅي په طالبانو کې لیدل کېدې، چې افغانستان بې حرمته کړي. نژادي نفرت راولاړ کړي. د افغان ټولني سپکاوی وکړي، زړه ورتوب یې ور مسخه کړي او په خپلو کولمو یې نس ور وګنډي. دوی غوښتل چې افغانان بې عزته کړي. د خپل پېژند څخه یې محروم، غیرانساني او بې کلتوره یې کړي. د بېلګي په توګه چې ښځه د خپل خاوند په مخ کې وهل او یا مېړه یې د خپلي ښځي په وړاندي له دې کبله په بازار کې وهل او سپکول چې مېرمني یې غلط رنګ بوټونه په پښو کړي دي. کرزي ته په همدې اړه د ملګرو ملتونو د یوه کارکوونکي لخوا چې د بنګله دیش هیواد اوسیدونکي و د هغو تاکتیکونو په اړه وویل چې کله ده په افغانستان کې د کار کولو پر وخت لیدلي و. ده ماته وویل چې زه په افغانستان کې د بنګله دیش په شان د توهینونکو پېښو شاهد یم او کله چې ما هغه ولیدي سمدستي وپوهېدم چې خورا اساسي هڅي رواني دي تر څو د افغانانو څخه خپل تهذیب واخلي، اروا یې ور ووژني، او په مذهبي توند لاریتوب یې وربدله کړي. اسلام؟ طالبانو هیڅ اسلام نه عملي کاوه، برعکس دوی اسلام ته د ماتي ورکولو اله وه چې د همدې له پاره راوتلي و چې اسلام او افغانستان یو ځای سره وران کړي. هر څه چې دوی تر سره کړل هغه د اسلام پر ضد وه. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځو سپکاوی اسلام نه دئ، کوچنیان د ښوونځیو څخه محرومول اسلام نه دئ، د ژوند اخیستل د اسلام پر ضد دي او خپل هیواد خرڅول د اسلام پر ضد کار دئ.

کرزی په دې باور دئ، چې طالبان د بهرنیو ځواکونو اجنټان سول، تر څو افغانستان د زرګونو کلونو د تاریخ او کلتور څخه بې برخې کړي او افغانان هغه وخت په دې وپوهېدل چې د افغاني مشرانو اساسي وژني پیل سوې، چې په هغو کې د کرزي خپل پلار، او بل لوی قوماندان عبدالحق وژل او د بامیانو د بتانو ورانول شامل وه. د بودا دغه جوړه مجسمې چې یوه یې ۱۷۵ فوټه لوړه په بامیانو کې په یوه پرښه کې ۱۸ سوه کاله په افغانستان کې تر اسلام وړاندې جوړه سوې وه، دا یوه تاریخي خزانه وه، خو طالبانو هغه د ۲۰۰۱ م کال په اپریل کې په چاودېدونکو توکو او توپونو ونړول او ذره ذره یې کړل. چې په نړۍ کې یې په پراخه توګه پر ضد مظاهرې وسوې. کرزی وایي چې افغانانو دا کار غلط باله، خو په هغه وخت کې دوی د همدې شي د مخنیوي له پاره توان نه درلود. په هزاره بامیانو کې د طالبانو څخه نفرت کېده، هزاره ګانو د شمالي ټلوالې په ملاتړ په مزارشریف کې جګړه وکړه خو د طالبانو له خوا په اساسي توګه د کسات اخیستلو له کبله ووژل سول. د بامیانو اوسني اوسېدونکي وایي چې دوی د دې شاهدان دي چې دغه بتان د پاکستان د نظامي مشاورینو لخوا ونړول سول.

که څه هم کرزی او پلار یې په افغانستان کې نه وه، خو دوی د هغو پخوانیو مجاهدینو له کبله چې په پخواکې یې ورسره ملګري وه او اوس د طالبانو د غورځنګ غړي وه په واسطه په افغانستان کې معلوماتو ته په پراخه کچه لاس رسی درلود. دغه معلومات کرزیانو ته پر هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سربېره راتلل چي د کرزي سره د تماس نه نيولو اخطارونه ورکول کېدل. کله چي د داسي کيسو اورېدل ډېر سول چي د طالبانو په غورځنګ کي د افغانانو واک ورځ تر بلي لږېږي کرزی په دې فکر کي سو چي د طالبانو په وړاندي يو مقاومت سره منظم کړي. کرزی وايي تر دې وړاندي چي موږ دغه مرحلې ته ورسېږو موږ کوښښ کاوه چي له دوی سره خبري وکړو. موږ د ۱۹۹۵ م کال په پيل کي يو لوړ رتبه پلاوی کندهار ته د ملا عمر سره د ليدلو له پاره ورولېږی خو ده له موږ سره د ليدلو څخه انکار وکړ او خپل مرستيال دوهم لمبر کس ملا رباني يې د هيئت سره د ليدلو له پاره ور ولېږی. د کرزي پلاوي دوی ته وړانديز وکړ، چي طالبان دي د افغان کارپوهانو څخه مرسته وغواړي لکه اقتصاد پوهان، انجنيران او تيکنوکراتان چي هيواد پر پښو ودروي. خو طالبانو دغه وړانديزونه رد کړل. کله چي طالبانو په ۱۹۹۶ م کال کي کابل ونيوی دوی حامد کرزی په ملګرو ملتونو کي د خپل استازي په توګه وټاکی، خو ده دغه وظيفه د ځينو ښکاره لاملو له کبله رد کړه. دی وايي چي ما به د افغانستان نماينده ګي نه کولای بلکي د بل چا استازی به وای. په ۱۹۹۸ م کال د طالبانو د بهرنيو چارو وزير چي تر اوسه لا د کرزي نږدې ملګری و، ورڅخه وغوښتل سول چي د امريکا د شاردافير سره وګوري. چي طالبانو وروسته دغه پېښه په رسمي توګه پر کرزي تړل. امريکايي شاردافير وويل چي امريکا داسي معلومات تر لاسه کړي دي چي د خوست په ولايت کي د ترهګرو روزنيز مرکزونه دي کوم چي د افغانتسان سهېل ختيځ کي د پاکستان پر پوله پروت دئ. د بهرنيو چارو وزير وويل ډېر ښه که تاسي زما څخه په دې اړه پوښتنه کوئ زه خو په داسي هيڅ شي نه يم خبر او نه موږ هلته کومي اډې لرو، شاردافير وويل چي موږ شواهد لرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزیر وویل که تاسي د دغو شیانو په اړه معلومات لرئ نو په دې به هم پوهېږئ چي دغه اډې چیري دي، د هغوی اکمالاتي لاري درته معلومي دي او تاسي باید په دې هم خبر یاست چي چا جوړي کړي دي او د دغو فعالیتونو اصلي مرکزونه چیري دي. نو په دغه قضیه کي تاسي د اصلي سړي سره خبري نه کوئ. د کرزي په قول چي د درو میاشتو په جریان هغه وزیر د خپلي دندي څخه لیري سو. د تروریستانو د روزنیزو مرکزونو مسئله د طالبانو تر وس تېر کار و.

د ۱۹۹۵ م کال په پای کي کرزي په آزاده توګه د طالبانو مخالفت پیل کړ او په ۱۹۹٦ م کال کي په فعاله توګه یې د دوی د مخالفینو په راغونډولو لاس پوري کړ. دا د ملي نجات د رهبري سره د بحث کولو څخه راپیل سو او د نورو منځلارو افغانانو سره چي په کوټه کي اوسېدل او له هغه ځایه پاشل سوي وه. په اسلام آباد کي د غرب د مختلفو هیوادونو د سفارتونو سره په ملاقاتونو کي به کرزي د طالبانو په وړاندي خبري کولې او غربیان به یې په غورځنګ کي د راپورته کېدونکي خطر له نښو څخه خبرول. مګر په یوه سفارت کي د ملاقات پر وخت یوه غربي ډیپلومات ده ته وویل چي تا د طالبانو پر ضد خورا خپله خوله پرانیستې ده. سړیه له ځان سره پام کوه هغوی به دي کوکي موکي کړي. خو کرزی وایي څونه چي به زه په افغانستان کي له حالاتو خبرېدم هغونه به زه د طالبانو مخالف واقع کېدم.

ده په اسلام آباد کي غونډې تر سره کړې او بله یې په استانبول کي د افغان ګروپونو سره ملاقاتونه وو. دغه پروسه ډېره لویه سوه چي په ۱۹۹۸ م کال کي په فرانکفورټ کي یې لویه غونډه راوبلل چي وروسته ټلوبښت مخور افغان مشران په روم کي سره جرګه سول کرزی وایي چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر هغه وروسته د طالبانو ضد دغه غورځنګ ډېر ژر وغوړېدی، او هر یوه لکه رباني، ملي نجات، احمدشاه مسعود او مور ټولو برخه پکښې اخیسته. د دغو خبرو نتیجه دا سول چي دا ټوله د افغانانو حل و او هغوی د لويي جرګې د رابللو پرېکړه وکړه. د طالبانو ضد دغه ټلوالي اعلامیه خپره کړه چي د نړۍ مطبوعاتو هم ورته توجه وکړل. مور همدا شان دا اعلامیه طالبانو ته ولېږل او هغوی ته مو په لویه جرګه کي د ګډون بلنه ورکړه خو دا هر څه يې رد کړل.

کرزي په دوامداره توګه د نړیوالي ټولني سره په تماس کي و او په هفته واره توګه به يې په اسلام آباد کي د امریکا ، برطانیې، فرانسې، جرمني او ایټالیا له سفارتونو څخه لیدني کولې.کرزي په منظمه توګه روم ته شاه ته د حالاتو په اړه د راپور ورکولو له پاره سفرونه کول او ده د طالبانو د نسکورولو له پاره یوه پلان هم جوړ کړي و چي د لوي جرګي جوړول هم پکي شامل و.

کرزي څو واره واشنګټن ته سفرونه وکړل د سنا د بهرنیو اړیکو کمېټې ته يې وینا وکړه او د بهرنیو چارو د وزارت د مامورینو سره يې د سنا او پارلمان په ډېرو غونډو کي ګډون وکړ. دی وایي چي دې کار بېله دې چي سیاسي ملاتړ تر لاسه کړم نور کومي خاصي پایلي نه لرلې. په افغانستان کي د نظامي عملیاتو له پاره هیڅ ملاتړ نه و موجود. شاید افغانستان دونه مهم نه و او د افغانستان غمیزه او د افغانانو وژنه د دغوهیوادونو له پاره کوم د اندېښني وړ شی نه و. مور يو غریب هیواد و په تجارتي لحاظ مو دوی ته څه نه سوای ورکولای. کرزی وایي چي غربي حکومتونو د افغانستان مسئلې ته د غرب په عینکو کي کتل. زه اوس پوهېږم چي دوی به شاید غوښتل چي زمور ملاتړ د اصولو له مخي وکړي او دوی زمور په

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړونو او روح کي د دې توان نه لیده چي موږ دي طالبان راوپرزوو. دوی یوازي پر ټانکونو او توپونو حساب کاوه. دوی د دغه ځواکمن ملت د زړه اواز نه اورېده چي دا هر څه تر سره کولای سي، خو نه دا چي په افغانستان کي رواني غمیزي ته د پای ټکی کښېږدي.

د قومي مشرانو څخه نیولې د ناراضه طالبانو په شمول او ژورنالستان په کوټه کي د کرزي کور ته راتلل او د بي بي سي، امریکا ږغ او آزادۍ راډیو له پاره به یې مرکې ورسره کولې. د ده ږغ وزن درلود چي دی په هغه وخت کي نه و په خبر، خو د بي بي سي دري او پښتو څانګو به افغانانو ته معلومات رسول چي حتی طالبانو د دغسي پروګرامونو پر اورېدلو بندیز لګولی و خو ډېرو افغانانو به په پټه غوږ ورته نیوی. کرزی وایي چي په یوه مرکه کي ما پر طالبانو ږغ وکړ، چي د بهرنیانو څخه خپل ځانونه جلا کړي، ما ویل چي پروګرام ستاسي سره یعني د افغاني طالبانو سره نه دئ دا بهرني طالبان دي چي هیواد یې یرغمل کړی دئ. دغه نشراتو خورا زیاتي اغېزې لرلې، تر دې وروسته افغاني طالبان تر ډېر فشار لاندي راغلل ځکه چي پر دوی باندي نور هغو بهرنیانو چي غورځنګ یې کنټرولوی اعتبار د لاسه ورکړی و.

د طالبانو او د هغوی د پلویانو له پاره د کرزیانو فعالیتونه د یوه زنګ په معنی وه او حامد د دوی یو ښکاره او ژبور مخالف راڅرګند سو. لومړی دوی هڅه وکړه چي دی راضي کړي. یو ځل دوی ده ته قومي مشران ور واستول چي ته څه غواړې؟ راسه زموږ سره یو ځای سه که غواړې چي د بهرنیو چارو وزیر سې موږ به دي همدا اوس وټاکو. په جواب کي کرزي ملا عمر ته یو لیک ولیکه، چي په هغه کي راغلي وه، چي افغانانو ستا څخه ډېري هیلي لرلې خو تا دوی ته غم او مایوسي راوړل. داسي چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان کوچنیان دي له ښوونې څخه محروم کړل. په هیواد کې آزادي نسته او همدا شان داخلي جنګونه. ما ده ته وویل چې یوازینۍ لار چې هیواد له دغه غمیزې راوباسي هغه د لویې جرګې رابلل دي، چې بله هیڅ لاره نسته. ښېله دې چې فنا کېږي. ملا عمر په جواب کې وویل چې زه ستا د ځینو غوښتنو سره موافق یم خو نه د لویې جرګې سره.

طالبانو همدا شان کرزي ته د ده د سرکښو فعالیتونو او د طالبانو پر ضد د وینا له کبله اخطار هم ورکړ، چې په پایله کې یې په ۱۹۹۹ م کال کې پلار ور مړ کړ. دی وایي چې شاید دوی به په ما پسې وه دا چې دوی زه نه سوم پیدا کولای نو زما پر ځای یې زما پلار وواژه. خو ما پر خپل ځان چاپېر هیڅ څوک نه لرل چې ما دې وژغوري، حامد او پلار یې څو واره د ممکنه ترور په اړه سره ږغېدلي و خو مشر کرزي به ویل دوی په ما هیڅ هم نه کوي ځکه چې زه سپین ږیری یم او له بله پلوه دوی پوهېږي، چې دا ټولې چارې ته تر سره کوې. له ځان سره دې پام کوه. حتی یوه ورځ تر هغه وړاندې چې د ده پلار ووژل سي د کرزي په یاد دي چې په کوټه کې هغه زما کور ته چې دده د کور په مخامخ کوڅه کې و راغلی او زموږ ځینو کسانو هغه احاطه کړی او بدرګه کاوه. ده ورته وویل چې دا تاسې هلکان څه کوئ؟ دوی به په ما هیڅ هم ونه کړي بلکې د ده پر شاوخوا راټول سئ یعني د حامد امنیت وساتئ. خو په دا سبا مشر کرزی وویشتل سو او مړ سو.

د کرزي د پلار دا هیله وه، چې په خپل کلي کې دې ښخ سي. د ده د همدې هیلې د پوره کولو په خاطر حامد کرزی د خپلو ملګرو افغانانو د درناوي له پاره همدا کار وکړ. دی وایي چې ما یې جسد له کوټې څخه د افغانستان کندهار ته انتقال کړ. په سلګونو کسان به په مراسمو کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډون له پاره راتلل خو طالبانو هيڅ مزاحمت ونه کړ.

د ده د پلار تر وژلو وروسته په پاکستان کي د امريکا سفير ده ته وويل چي بايد نور دا ځاى پرېږدې ځکه چي کېداى سي هغوى تا هم ووژني، کرزي په جواب کي ورته وويل زه به هيڅ کله ولاړ نه سم، ددې پر ځاى چي ما ته د دې ځاى د پرېښوولو وواييې زما سره مرسته وکه. طالبانو په وار وار هڅه وکړه چي دى ووژني خو تر هغه وروسته د ده امنيت خورا ټينګ ساتل کېده. دى وايي چي خداى موږ وساتلو.

د ۲۰۰۰ م کال په جون کي کرزى د افغانستان کندهار ته (د شپې ليکونه واستول) چي هلته په پټه ووېشل سي چي په هغه کي يې د خلکو څخه غوښتي وه چي د طالبانو په وړاندي مقاومت وکړي او دغه رژيم ته خاتمه ورکړي. په ليک کي دا هم ويل سوي وه چي هيواد پر بهرنيو خرڅ سوى دئ او په خپله يې د افغانانو تر منځ مشکلات راپورته کړي دي. کرزي واي چي موږ يو ۱۵ کلن کوچنى پر بايسکله د شپې ناوخته د کندهار شاوخوا ته ولېږى او هغه د دغه ليک دوولس سوه کاپۍ توزيع کړې. طالبان وارخطا سول، او په زياته اندازه ځواکونه يې ښار ته ور داخل کړل، سړکونه يې وتړل او په ټوله ښار کي يې مورچلونه ونيول.

د ۲۰۰۱ م کال وروسته چي کله طالبان له واکه ګوښه سول، دوى هم همدا د شپې د ليکونو خپرول په کليو کي پيل کړل، په هغو کي به يې خلک ګواښل چي که د ناټو او ائتلافي ځواکونو سره همکاري وکړي نو د وهلو، شکنجه کولو او د مرګ د سزا سره به مخامخ سي.

د دې ټولو سره کرزي د هر چا سره چي غوږ به يې نيوى خبري کول جاري وساتل او د طالبانو په وړاندي کار يې همداسي جاري روان و.، چي دقيقه په دقيقه په افغانستان کي دننه خلکو ته ټليفونونه کول هغوى به

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې په کوټه کي منل او له هغوی څخه به يې معلومات تر لاسه کول او ورته ويل به يې چي په افغانستان کي څه روان دي او کوښښ به يې کاوه چي د هغوی موړال ور لوړ کړي. کرزی وايي کله چي نړی زموږ مرستي ته راغله او موږ منظم سولو سبب يې دا و چي موږ دغه بې شانه ملاتړ مخکي تر لاسه کړی او منظم کړی و. د هغه پيلوټ کيسه چي څو مياشتي وړاندي يې د يوه ږيره ور او جګ عرب په اړه ويلې وه چي د پيسو دوه ډک بکسونه ورسره وه و کرزي ته خبرداری و، چي د پاکستان تر څنګ نور خارجي عناصر هم په افغانستان کي د نفوذ غځولو په هڅه کي دي. دغه جګ عرب ببله شکه اسامه بن لادن و. کله چي ده د نولس سوه اتيايمو کلونو د جهاد په جريان کي خپل ځان په افغاني چارو کي ور داخل کړ، نو ده د منځلاري پروفيسور مجددي د ملي نجات سره هيڅ اړيکي نه ساتل د هغه پر ځای يې دې ته ترجيح ورکول چي خپلي پيسې او ايډيالوژي چي په توندلارو اسلامي ډلو کي نفوذ وکړي په ځانګړې توګه د حکمتيار او سياف سره.

په هر صورت هر يو زموږ په شمول د دې مسئوليت لري اوبايد وغندل سي چي داسي کسانو ته يې د راتګ اجازه ورکول، مګر غرب او راډيکال توند لارو مسلمانانو يو ځای کار سره کاوه، هيڅوک نه سي کولای غرب ددغه مسئوليت څخه خلاص کړي چي د دوی د مرستو څخه څه کوچ راووتل. په دا خورا نژدې وخت کي چي په افغانستان کي مذهبي توندلاري توب غوړيدلي و ملت يې سپك كړ او افغانانو ته يې لويه غميزه راوړل. اسامه په آزاده توګه کولای سوای چي په کندهار او د هيواد په نورو برخو کي خپل د روزني مرکزونه جوړ کړي له همدې امله نو نړيوالي ترهګری په يوه داسي هيواد کي چي فعاله هوايي ډګرونه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

الوتکي او په پراخه پيمانه وسلې يې لرلې خپل وزرونه وغوړول .

په ۱۹۹۸ م کال کې چې کله د طالبانو د بهرنيو چارو وزير امريکايي شاردافير ته ويل چې دوی په خوست کې د ترهګرو د اډو په اړه هيڅ معلومات نه لري په همدې وخت کې په شرقي امريکا کې نايروبي او دارالسلام کې القاعدې د امريکا پر سفارتونو بمي بريدونه وکړل. د اګست پر اوومه په يوه وخت کې دغه موټرو چاودنو ۲۵۰ کسان ووژل او په سلګونو نور يې ټپيان کړل. امريکا په مستقيمه توګه بن لادن په دغو حملو کې په لاس لرلو تورن کړ. د اګست پر ۲۰ مه ولسمشر کلنټن د افغانستان په خوست کې د اسامه بن لادن ښوونيز مرکزونه او په سوډان کې يوه فابريکه چې د اسامه بن لادن ملکيت و او د امريکا د استخباراتو د راپورونو له مخې چې دا ځای اټومي وسلو بټۍ ده په کورز توغنديو وويشتل.

کرزی نن پوښتي چې ايا ولسمشر کلنټن په هغه وخت کې تر دې نور څه نه سوای کولای؟ که په هغه وخت کې نړۍ تر هغه ډېر څه کړي وای د نيويارک غبرګولي ټاورونه به نن ولاړ وای. دغه قوي درس مخکې لا هېر سوی و مشکل بيا راپيدا سو، او افغانستان يو ځل بيا ژغورلو ته اړتيا لرل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦)

د ۲۰۰۱ کال د سپټمبر ۱۱ مه

په افغانستان کې د تروريزم پر ضد د جګړې پيل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۰۱ م کال د سپتمبر پر نهمه دوه عرب د ژورنالستانو په بڼه یوه ویډیو کیمره عیار کړل او د افسانوي قوماندان احمدشاه مسعود چې د پنجشېر د زمري لقب یې ګټلی و پخپله پلرنۍ غرنۍ ښایسته دره کې چې په بریالۍ توګه د هغه په دفاع توانېدلی و د مرکې امادګي ونیول. مسعود د روسانو سره د جګړې په اوږدو کلونو کې ژوندی پاته سو، چې هغوی په وار وار هڅه وکړه، چې مځکه په بمباریو، ټانکونو او توپونو پر هغه باندي سور تنور وګرځوي. ده او د ده تاجک، ازبک او ترکمن اردو په دوامداره توګه روسانو ته سرخوږی جوړ سو او د شمال غرونه یې د جګړو په ټول جریان کې وساتل.

کله چې په ۱۹۹۲ م کال کې کمونیستي حکومت رانسکور سو، مسعود د مجاهدینو د بې اتفاقه حکومت د دفاع وزیر سو. کله چې په ۱۹۹۶ م کال کې طالبانو کابل ونیو دی غرونو ته پر شا سو او هلته یې په تکرار سره د طالبانو حملې د روسانو په شان پر شا کړې. چې د هغوی نظامي افسرانو د مجاهدینو په ټولو نظامي قوماندانانو کې ده ته د هوښیار قوماندان په توګه قایل وه. روسانو وروسته دی د طالبانو په وړاندي په جګړه کې حمایه کاوه.ښایسته، جادوګر، هوښیار او توریالي مسعود خورا لږ غرونه پرېښوول خو د هغو ژورنالیستانو سره به یې په ازاده توګه مرکې کولې چې پنجشېر ته به ورتلل او د افغان لانجې په وخت کې یو نړیوال اتل سو. ده د طالبانو سره وسله واله مبارزه کوله او په ځو ځو واره یې د امریکا او غربي هیوادونو څخه وغوښتل چې له ده سره د افغانستان څخه د طالبانو او د هغوی د عرب ملګرو په شړلو کې مرسته وکړي.

همدې شي دی نه یوازي د طالبانو او د هغوی د مشر ملا محمدعمر په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن بدل کړ، بلکي د اسامه دښمني هم ور تر غاړې سوه، چي په يو ترهګر سره پېژندل کېده او په ۱۹۹۸ م کال کي په افريقا کي د امريکا پر سفارتونو د حملو طراح و.

مسعود د هغي کېمرې مخ ته کښېناست چي هغه عرب عيار کړې وه، تر څنګ يې پخواني ملګری مسعود خليلي ناست و، چي اوس د مسعود په اداره کي په هندوستان کي سفير و. او د اسلامي وحدت سره يې تړاو درلود. خليلي د انګليسي په شمول په څو ژبو رږغېدلای سي، چي په دغو عربو کي د يوه يې هم انګليسي زده وه.

يوه عرب کېمره روښانه کړه، چي سمدستي ورسره چاودنه رامنځته سوه. يو ډېر زوره ور بم په هغه کي ځای پر ځای سوی و او د مسعود کسانو د هغه په چيک کولو کي غفلت کړی و. مسعود ډېر شديد زخمي سو. يو عرب ځای پر ځای مړ سو او هغه بل چي کله د تښتي هڅه کوله د مسعود د ساتونکو لخوا ووژل سو. مسعود خليلي او فهيم دشتي چي پر مسعود يې مستند فلم جوړاوه هم سخت ژوبل سول.

مسعود ګاونډي تاجکستان ته په څرخکه کي واستول سو، چي هلته يې ملګرو خورا زيات کوښښ وکړ، چي هغه وژغوري خو وې نه سوای کولای، خو ځيني څارونکي بيا وايي چي مسعود په هغه چاودنه کي سمدستي مړ سو.

دا حمله د القاعده کار و، خو دا چي دغه وژني د ۱۱ سپتمبر له پېښي سره تړاو درلود که نه لاتر اوسه نه ده روښانه. خو دا هم سر سره لګوي چي بن لادن غوښتل چي مسعود تر ۱۱ سپتمبر تر پېښي وړاندي له مخي ليري کړي او ځواکونه يې سره بې نظمه کړي، ځکه چي دی پوهېده چي امريکا به په امريکا کي تر حملو وروسته په طالبانو پسې راځي، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حامد کرزی په دې نه دئ خبر چي د دغو پېښو تر منځ تړاو و که نه. سړی نه پوهېږي چي د دغو دوو پېښو تر منځ ته تړاو و او که په تصادفي توګه يې وختونه سره برابر سول. دا هغه څه دي چي شايد موږ هيڅکله په خبر نه سو. په څه چي موږ پوهېږو هغه دا چي يو لوی افغان توريالی مو د لاسه ورکړ.

په ژوند کي مسعود اتل و خو په مړيني يې د پير مقام تر لاسه کړ. ده ته د ملي اتل لقب ورکړل سو او د هغه تصويرونه به د دوکانونو پر دېوالونو او په کورونو کي ځړېدل او يو رنګه تصوير يې چي څو منزله لوړ دئ د کابل په ترمينل کي د کرزي د کوچني عکس تر څنګ مښتی دئ. کاشکي مسعود ژوندی وای چي خپله شمالي ټلواله يې ليدلې وای چي طالبان له کابل څخه باسي او د ولسمشرۍ له پاره يو ځواکمن کانديد و.

د ۲۰۰۱ م کال د سپټمبر پر ۱۱ مه کرزی په اسلام آباد کي و او د سفارتونو دوره يې کوله چي پر مسعود د حملې يې واورېدل خو په هغه وخت کي لا دا څرګنده نه وه چي د پنجشېر زمری وژل سوی دئ. کرزی تر ۱۱ سپټمبر يوه مياشت مخکي له مسعود سره ليدلي وه او د طالبانو په وړاندي پر روان کمپاين سره ږغېدلي وه او پر دې موافقې ته سره نږدې سوي وه چي دغه ږغيز مخالفت به په وسله وال شورش اړوي. په اسلام آباد کي د ورځي تر ملاقاتونو وروسته کرزی د ماښام د ډوډۍ دمخه قدم وهلو ته ولاړ، دا په اسلام آباد کي د ورځي پای خو په متحده ايالاتو کي د نه هېرېدونکي ورځي پيل و.

کرزی وايي چي زما موبايل ټليفون ته زنګ راغی. دا زما د ورور ږغ و، چي ويل يې يوه الوتکه د نيويارک په ښار کي د نړيوال تجارتي مرکز له يوه ټاوره سره ولګېده، کله چي مي دا واورېدل زه د ستي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وپوهېدم چي دا اشتباه نه ده، کله چي يوه بله الوتکه د نړيوال تجارتي مرکز د هغه بل ټاور سره ولګېدل زه پوه سوم چي دا يوه تروريستي حمله ده.

د ورور تر ټليفون وروسته کرزی د سبا ورځي له پاره په سفارتونو کي خپلي غونډي وځنډولې. دی وايي چي تر دې وروسته به نو د دوی هغه ټول څه ور په زړه سوي وي چي ما په دا تېرو شپږو کلونو کي ورته ويل. کرزي غرب ته د خطرناکه توندلاري غورځنګ په اړه خبرداری ورکړ، چي د طالبانو تر واکمنۍ لاندي يې په افغانستان کي خوندي ځايونه پيدا کړي وه. ده کوټي ته د تګ تياری ونيو، او په دې پوهېده چي نور د خبرو وخت تېر دئ او هغه وخت رارسېدلی دئ چي افغانستان ته دننه ولاړ سم او طالبان له واکه ليري کړم.

يوه ورځ وروسته کرزی کوټي ته راورسېد په سلګونو کسان له ټولو سيمو څخه و ښار ته راغلي او دوی په دې باور وه چي اوس نو بايد يو څه تر سره سي. کرزی د طالبانو په وړاندي پېژندل سوی مشر و او افغانانو هغه ته د لارښووني له پاره کتل. د طالبانو تر واکمنۍ لاندي افغانستان په يوه تياره هيواد بدل سوی و، چي يوازي پاکستان، سعودي عربستان او متحده عربي اماراتو په رسميت پېژانده. اوس پر متحده ايالاتو باندي ترهګرو بريدونه کړي وه چي هغوی په افغانستان کي تربيه سوي وه او د اسامه بن لادن له خوا هلته د ځانمرګي عملياتو له پاره لېږل سوي وه، نو له همدې کبله افغانانو په عکس العمل کي د امريکا او د ملګرو د يوې لويي حملې تمه لرل. کېدای سوای چي افغانستان بيرته افغانانو ته حواله سوی وای.

کرزی وايي چي زموږ د کور پر شاوخوا خورا لويه ګڼه ګونه وه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور هم پسې را روان وه. په راتلونکو څو ورځو کې مې په پټه افغانستان ته د تګ تابيا وکړل. چې زه لا د وړاندې دې کار ته چمتو وم. کرزی په تېر مارچ کې د هرات د ځواکمن قوماندان اسمعيل خان سره وليدل، چې اوس په ايران کې د طالبانو له کبله مهاجر سوی دئ، چې چارې سره همغاړې کړي. تر دې وړاندې شمال ته د مسعود د ليدلو له پاره تللی و. نو نور څه هغه دا چې پاکستان د کرزي د وېزې د اوږدولو څخه انکار وکړ، چې شايد دا به د طالبانو ضد فعاليتونو له امله و. دی وايي چې زما له پاره نور څه نه وه پاته چې تر سره يې کړم. زما له پاره يوازينۍ لار دا وه چې يا به تسليمېدلای او يا به افغانستان ته دننه تللای، تر څو حمايت تر لاسه او جګړه وکړم.

تر دې څو ورځې وړاندې چې کرزی کوټه پرېږدي ده خپل ورور ته وويل چې د ده له پاره پيسې پيدا کړي او ورور ته يې وويل چې زه افغانستان ته ځم. هغه ډېر حيران سو او ما ته يې وويل چې خپل له دې پرېکړې څخه تېر سم، خو ما ورته وويل چې نه زه به خامخا ځم. د دا سبا ورځې د ماپښين پر پنځه بجې کرزي خپلې مېرمنې ته وويل چې زه سرحد ته د يوه ملګري وفاتحې ته ځم چې زما يو څو جوړې کالي، د غاښو برس او کريم سره تيار کړي. دې وويل چې نو بيا دې شيانو ته څه اړتيا ده. ته کولای سې چې په يوه ګړۍ کې ولاړ سې او بيرته راسې. ما ورته وويل چې خبره داسې نه ده که زه په دوو ورځو کې نه راغلم او يا مې ټليفون نه راوکړ، نو ما هېر کړئ. د کرزي مېرمن ډېره حيرانه سوه، خو تر دې چې هغه نور څه ووايي کرزي دروازه بنده کړه او ووت. کرزی وايي چې ما نه غوښتل چې هر چا ته دا موقع ورکړم چې ما دي له خپلې پرېکړې څخه واړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کوټه کي د هغو ورځو په جريان کي چي دی لا افغانستان ته نه و تللی له ډېرو خلکو سره چي په هغه کي د امريکا نامعلوم چارواکي هم شامل وه وليدل، او هغوی له ده سره ژمنه وکړه چي کله ته افغانستان ته ننوزې نو ستاسي مرسته به کوو. خو دی په دې نه پوهېدی، چي څونه ژر او په څومره پيمانه به امريکا په افغانستان کي د نظامي لحاظه مشغوله سي. له ده سره د نظامي ملاتړ وعده وسوه، خو په دې ډاډه نه و چي معنی هوايي ملاتړ دئ که مځکنی. ځواکونه دي او که يوازي وسلې او مهمات دي. کله چي کيسه ښکاره سوه ده دا هر څه او تر دې زيات لرل.

د ۱۱ سپټمبر تر پېښې وروسته د بوش اداري توجه د ساعتونو او ورځو په جريان کي افغانستان او اسامه ته راواوښتل. واشنګټن له پاکستان څخه ځيني غوښتني وکړې چي په هغه کي د پاکستان هوايي اډې او خاوره د امريکايي نظامي عملياتو د مرکز په توګه کارول و، خو په دغو شيانو کي ځيني شيان د پروېز مشرف له پاره د سياسي نګاه څخه ډېر ګران وه، چي ورسره موافق سي. د دې ټولو سره پاکستان په افغانستان کي د طالبانو حکومت په رسميت پېژانده او استخباراتي اداره ISI يې د دغه غورځنګ په چارو کي ډېره داخله وه.

د بوش اداري د دې غوښتنه هم وکړه چي طالبان دي اسامه ونيسي او دوی ته دې وسپاري، په اسلام آباد کي د طالبانو استازي وويل چي دوی اسامه ته د افغانستان پرېښوول وويل ، خو د هغه په وړاندي به اقدام ونه کړو.

په افغانستان کي د اسامه د ترهګرو د روزلو کمپونو تر ۱۱ سپټمبر وروسته خورا ژر خالي سول او د امريکا د حملو د بېري له کبله په غرونو کي سمڅو ته وتښتېدل، چي د امريکايي بم غورځوونکو الوتکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره يې هيڅ مهم هدف پرې نه ښود. امريکايي نظامي پلان جوړونکو د بمبار له پاره په کابل کې ځيني هدفونه تر لاسه کړل چې کولای يې سوای د طالبانو پښې ور سستي کړي، خو په کورنۍ جګړه کې د هيواد زيربنا نړېدلې وه. دوی تر ټولو ښه لار دا ګڼل چې افغانستان ته کمانډو واستول سي، هلته د ترهګرو روزنيز مرکزونه او پټن ځايونه له منځه يوسي او د شمالي ټلوالي په مرسته چې اوس يې مشري د احمدشاه مسعود د مشر نظامي قوماندان محمدقسيم فهيم پر غاړه ده پر کابل او نورو ځايونو حمله وکړي او د اړتيا په وخت کې د امريکا د هوايي ځواک څخه کومک وغواړي. امريکايي چارواکو د شمالي اتحاد او پښتنو له مشرانو سره چې په هغه کې حامد کرزي او وتلي جهادي قوماندان عبدالحق او حتی په روم کې له ظاهرشاه سره خبري پيل کړې. باچا وويل چې دی غواړي د يوه سمبول په توګه د افغانانو خدمت وکړي او دوی بيرته سره راټول کړي او ده زياته کړه چې هيڅکله به بيا تخت قبول نه کړي. متحده ايالات همدا شان د ائتلاف جوړولو په هڅه کې وه چې په هغه کې برتانيه هم د نظامي ملګري په توګه ورسره وه.

دابېره وار په وار پر ډېرېدو وه، چې د امريکا حمله به طالبان بې نظمه کړي. داسي راپورونه هم وه چې طالب سرتېري اماده دي چې شمالي اتحاد ته تاوان ور واړوي، ملا عمر چې مرکز يې په کندهار کې و او له هغه ځايه يې افغانستان اداره کاوه د خپل دفتر څخه ووت په غرونو کې پټ سو، له ده سره دا ېېره وه چې کېدای سي ځيني کسان د ده خوا پرېږدي او حامد کرزی يې پر ځان راټول کړي.

کله چې کرزي کوټه پرېښووله شپه يې د افغانستان او پاکستان پر پوله د خپل يوه ملګري سره تېره کړه. سهار وختي يې هغه کور پرېښود

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د سهار ناري يې د خپل يو بل ملګري کور ته ورسوي، هلته يې د خپلو درو ملګرو سره وليدل چې د ده د طالبانو ضد غورځنګ غړي و. ده وويل موږ پر موټرسايکلانو سپاره بګړۍ مو وتړلې پولي ته پر عمومي لاره ور روان سولو. دغه وخت بېغمي وه او پر سړک چندان موټران نه وه. همدارنګه پر پوله نه ډېر پاکستاني عسکر او نه هم ډيرطالبان وه چې له همدې کبله موږ تر سرحد بېله کوم مشکله څخه واوښتو. دا چې د امريکا د خورا درنې هوايي بمبارۍ تمه کېده نو پر موټرسايکل سپرو کسانو ته د چا توجه نه ور اوښتل. کله چې دغه کوچنۍ ډله د کندهار هوايي ډګر ته راورسېدل، ډېر طالبان يې وليدل چې د پاکستان څخه راتلونکي او تلونکو موټرانو تلاښي يې اخيستل. کرزی وايي چې زما يوه ملګري راڅخه وپوښتل چې اوس بايد څه وکړو؟ ما جواب ورکړ چې هسي باندي درڅه که يې ودرولو ويې درولو او که يې نه ودرولو ځني تېرېږو به. همدې شي کار وکړ ځکه چې طالبان د لويو موټرانو په چيکولو مصروف وه او موږ ته يې هيڅ پام نه سو. موږ له دوی څخه تېر او خدای موږ وساتلو.

دغه کسان د کندهار ولايت يوه کلي ته ولاړل، هلته ډېره آرامي وه هيڅوک شاوخوا نه تر سترګو کېدل، دوی د کرزي د اکا د زوی کور ته ورغلل خو چې هر څه يې دروازه وټکول چا جواب ور نه کړ. کرزی وايي چې بالاخره زما يو ملګری راغی موږ يې خپل کور ته بوتلو زموږ يې ښه عزت وکړ، د ماخستن ډوډۍ يې راکړه او د خوب له پاره يې ښه ځای. تر دې ټولو وروسته دا هغه سيمه وه چې کرزی پکښې لوی سوی، ډېر قريبان او انډيوالان يې دلته اوسېدل، او د ده کورنۍ دلته د ښه نامه څښتنه وه. اوس چې ده مرستي ته اړتيا لرل دوی بېله پوهېدلو ورسره وکړه. په دا سبا سهار کوربه دوی ته راغلی او ورته ويې ويل کومه وظيفه چې تاسي پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړه اخیستې ده خورا درنه ده. بیرته کوټې ته ولاړ سئ ناحقه خپل ځانونه مه وژنئ. کرزي له ده څخه مننه وکړه او ورته ویې ویل چې نه. د همدې ملګري په کومک دوی د ورځې په نیمایي کې یې دغه کور پرېښود او د یوه بل د تره زوی کره ورغلل. د اکا زوی دوی ته د غرمې ډوډۍ ورکړه هغه ډېر بېرېده چې حتی خپله د دوو کالو لور یې هم مېلمستون ته نه پرېښوول، چیرې چې دوی ناست وه. په همدې شپه د امریکا بمبارۍ پیل سوې.

امریکایي الوتکو به له هندي سمندر څخه د الوتکو لېږدوونکې بېړۍ څخه پروازونه کول او حتی د امریکا په متحده ایالاتو کې له اډو څخه به یې پروازونه کول او په افغانستان کې به یې هدفونه ویشتل، په امریکایي او برتانوي کورز توغندیو به په افغانستان کې د طالبانو نظامي اډې نوري مشکوکې قرارګاوې د ترهګرو روزنیز مرکزونه او د وسلو ډیپوګان ویشتل کېدل. د کابل په شمال کې د شمالي ټلوالې سرتېري د لومړۍ لیکې پر لور وخوځېدل او د مرکز څخه د یوې حملې په اندازه لیرې وه.

په کندهار کې بمونه د طالبانو پر لویو وسله تونونو ولګېدل، او راکټونه هرې خوا ته په ښار کې مونښتل. کرزی وایي چې موږ بهر راووتلو ډېر خلک مو پر سړکونو ولیدل، چې د چاودنو څخه تښتېدل. موږ بل داسې ځای هم نه درلود چې ورسو نو له همدې کبله په همدې هیله چې راکټونه به راباندې ونه لګېږي همدلته پاته سوو.

په دا سبا د کرزي د ډلې سره د طالبانو مخالف ډلې یو بل ګروف یو ځای سو، چې هغوی لا د وړاندې د کندهار شمال ارزګان ته لېږل سوي وه، دغه ډلې پر دې خبرې سره وکړې چې په کندهار کې پاته سي او که

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترینکوټ ته ولاړ سي، چي د ارزګان ولایت مرکز دئ، او له کندهار څخه ۷۰ مایله لیري د شمال خوا ته دئ. کرزی وایي چي فیصله پر دې باندي وسوه چي ترینکوټ ته ولاړ سو، یو ټکسي موټر مو راوغوښت، چي زموږ یوه ملګري چلوی او د ترینکوټ پر خوا روان سولو. موږ د شپې تر اتو بجو پوري سفر وکړ چي یو داسي ځای ته راورسېدو چي هلته د طالبانو ډېر ځواکونه پراته وه او د شپې پر اته بجې به ګرځ بندیز لګېده چي له همدې ځای څخه هیچا ته د تېرېدو اجازه نه ورکول کېده. یوه طالب پیره دار دغه کسان ودرول او موټر یې تلاښي کړ. هغه یو شی پیدا کړ چي کېدای سوای دوی ټوله یې په مشکل اخته کړي وای چي هغه سټلایټ ټلیفون و.

په افغانستان کي د سرو لښکرو تر وتلو وروسته په کورنۍ جګړه کي د ټلیفون سیستم وران سوی و. د مجاهدینو قوماندانان د جهاد په دوران کي په دې عادت سوي وه چي خپلي ټولي چاري او نظامي عملیات د لاسي مخابره له لاري سمبال کړي. موبایل ټلیفونونه چي تر طالبانو وروسته په افغانستان کي د نړیوالو اړیکو برقراره کوونکي سول، بندیز پر لګېدلی و خو د اوږدې فاصلې د تماس نیولو له پاره یوازي سټلایټ ټلیفونونه وه.

پیره دار ټلیفون راپورته کړ او ویې پوښتل چي دا څه شي دئ؟ د کرزي یوه نفر جواب ورکړ چي دا مازي یو بکس دئ، هغه وویل چي د مازي بکس څخه دي مطلب څه شي دئ؟ طالب وویل چي زه پوهېږم دا بکس نه دئ. هغه یو افغان طالب و د کرزي په نظر چي هغه خورا زورور افغاني احساس درلود. د امریکا په بمباریو سره ډېر طالبان په دې فکر کي وه چي له کوم طرف سره ودرېږي، کرزي نه غوښتل چي وپېژندل سي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې يوه بله ډله يوې غونډې ته ور وختل تر څو هلته د طالبانو قوماندان راضي کړي، چې دوی پرېږدي. د طالبانو قوماندان وويل پروا نه لري تاسي کولای سئ چې ولاړ سئ.

کرزی وايي چې کله يې ايله کړو ټکسي مو دونه تېز کړ چې په توان کي يې و، چې يوه رود ته ورسېدو او هلته ځني راکښته سوو. تر رود واوښتو بيا پر پښو روان سولو، چې د شپې پر يوولس بجې د ترينکوټ څنډې ته د يوه ملګري کور ته راورسېدل او شپه يې همدلته تېره کړه.

په دا بله ورځ دغه ډلې د دغه ملګري کور د لمر لوېدو پر مهال پرېښود او د ترينکوټ هغه بلې خوا ته د يوه محافظه کاره ملا کور ته ورغلل چې کرزي له ډېر پخوا څخه پېژندہ او اوس يې ورور د ارزګان په ولايتي اداره کي قاضي و. تر دې وړاندې چې موږ هلته ورسېږو ما هغه ملا ته پيغام ولېږه چې قومي مشران راغونډه کړي، کله چې موږ هلته ورسېدو نو هغه قومي مشرانو هلته انتظار کاوه. کرزی وايي چې تقريباً د شپې پر نهه بجې ما په افغانستان کي دننه د طالبانو پر ضد خپل لومړی مجلس تر سره کړ. په دغه غونډه کي زما دوه ملګري ملا او څلور قومي مشران حاضر وه.

تر دې وړاندې چې کرزی څه وو ايي يوه قومي مشر کرزي ته وويل چې موږ په دې پوهېږو چې ته د څه له پاره راغلی يې ايا امريکا ستا ملګرې ده؟ کرزي ورته په هو جواب ورکړ او ويې ويل چې حتی تر يوولس سپټمبر وړاندې زه نه يوازې د امريکا سره په تماس کي وم بلکي د فرانسې، ايټاليا، برتانيې او نورو سره مې اړيکې لرلې، چې هغوی زما سره د مرستې ژمنه کړې ده. ما تر دې وړاندې چې افغانستان ته راسم له واشنګټن، روم څخه مې پيغامونه تر لاسه کړل او په کوټه کې مې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

امریکایې چارواکو سره ولیدل. کرزی وایي په څه چي زه نه پوهېدم هغه دا و چي دوی به راسي او که به یوازي وسلې راولېږي، وروسته ملا وویل چي ستا سره خوستلایټ ټلیفون درسره دئ امریکایانو ته ټلیفون وکه چي راسي په ترینکوټ کي دطالبانو د قوماندې پر مرکزونو بمباري وکړي.

کرزي ورته نه وویل او زیاته یې کړه چي دی به داسي کار ونه کړي. دی وایې ما وویل چي دا زما ضمیر نه قبلوي چي امریکایانو ته ووایم چي زما خلک او هیواد رابمبار کړي. ملا وویل چي داسي ده نو بیا خو ته ډېر یو وطن پال انسان یې. کرزی هم په هوجواب ورکړ. ملا وویل په داسي حال کي به نو ته ګټونکی نه بلکي بایلونکی یې.

کرزي په قار جواب ورکړ، چي ستا مطلب څه دئ؟ وروسته ملا وویل ښه نو چي داسي ده نو ولس ستا سره دئ، او موږ به تاتر وروستۍ سلګۍ پوري وساتو. خو دغه کسان چي موږ یې په وړاندي درېږو ډېر ظالمان دي او له هیواد څخه بهر پراخ ملاتړ لري، چي پر موږ به هیڅ رحم ونه کړي. دوی به موږ بمباري کړي، کورونه به مو په راکټونو راوولي او د ښځو او کوچنیانو غوښي به مو په درختو پوري وځړوي. ایا ته همدا غواړې؟ کرزي وویل چي نه زه دا نه غواړم . ملا وویل چي نو بېله امریکایانو موږ نه سو بریالي کېدلای. که ته دوی ته د بم غورځولو له پاره نه وایې دا نو ورته ووایه چي یو څه وسلې راته راوغورځوي چي کرزی هم ورسره موافق سو.

کرزی د همدې ملا په کور کي څو ورځي تېري کړې او د ملا قاضي وروز به هر ماپښین د چای څښلو له پاره ورته راتلی. ده کرزي ته وویل چي ته به دا جګړه ونه ګټې، خو زه به ستا په اړه خبر ور نه کړم. په هر صورت طالبان په ښه توګه په افغانستان کي د کرزي د حضور څخه خبر و

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دوی لـه وضعیت څخـه ډېر پـه ډار کـي وه او پـه دې هڅـه کـي وه چـي د کرزي ملګري پيدا کړي.

کرزی وايي چي دلته تقريباً تر لسو ورځو تېرولو وروسته زه بيرته هغه کور ته راستون سوم چي ما پـه ارزګـان کـي لـومړۍ شـپه پکښې تېره کـړې وه، او هلتـه مـي د طالبـانو د يـو لـوړ پـوړي پـلاوي سره وکتـل. دوی راته وويل که چيري امريکا درسره ملګرې ده نو سمه ده خو کـه نـه وي پـام کوه چي يوه کوچنۍ هڅه هم ونه کړې. مه خپل ځان وژنه مـه تـاريخ خرابـوه او مه د دې سيمي خلک تباه کوه.

دا طالبانو ته څرګنده ده، چي ډېر افغانان اوس کرزي تـه د خپـل مشر په سترګه ګوري او هغـه څـوک دئ چـي کېـدای سـي د افغانـانو څخـه هغه ظالم قانون ليري کـړي چـي طالبـانو پـر ايـښی دئ. يـوه شـپه کـرزي تـه پيغام ورسېد چي مـلا عمـر د ارزګـان والـي تـه ټليفـون وکـړ چـي ويـل يـې کـرزی ستا پـه ولايـت کـي دئ، چـي ولـي سـتاسـي ځـواکونو لا هغـه نـه دئ نيولی؟ والي په جواب کي ورته وويـل چـي زه پـوره ځـواکونـه نـه لـرم، چـي هغه ونيسم. ملا عمر په جواب کي ورته وويل چي د ځواکونو د نه لرلو څه دي مطلب څه دئ، کرزی يوازی د لسو کسانو سره هلتـه دئ. والـي جـواب ورکړ چي ولس د هغه تر شا دئ او خلک ټوله د هغـه پـر خـوا دي. مـوږ دوه ځله کوښښ وکړ چي هغه ونيسو خو د کليوالـو لـه خـوا بـه زمـوږ مخنيـوی وسو او زموږ له ورتګ څخه يې دی خبر کړی و. ملا عمر وويل چي داسي ده نو دی به يې له کندهار غـم وخوري او دوې ورځـي وروسـتـه د زرو نفـرو په اندازه يو ځواک راورسېد تر څو کرزی ونيسي يا يې مړ کړي. بيا هم ده ته د خلکو لخوا خبر ورکړل سو چي وتښتي.

کرزی وايي طالب ځواکونو فيصله وکـړه چي پـه همـدې شـپـه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی راورسېدل په موږ پسې راسي خود سیمي خلکو موږ ته خبر راوړ او د طالبانو له پلان څخه یې خبر کړو. ده او ملګرو یې دغه ځای پرېښود او دوه ساعته یې پیاده مزل وکړ چي د یوه بل قومي مشر کور ته راغلل هلته یې شپه تېره کړه چي البته د دغه قومي مشر دوه زلمي زامن د طالبانو قوماندان وه. دوی په همدې شپه په کور کي وه خو د کرزي په وړاندي یې هیڅ اقدام ونه کړ. سهار وختي موږ دغه ځای پرېښود او د ترینکوټ شمالي غرونو ته روان سولو، چي هلته به طالبان نه سي رارسېدلای او وسلې به هم راته راوغورځول سي.

دی په داسي ځای پسې ګرځېده چي د کلیو څخه لیري وي که چیري جنګ مښلي ملکي خلکو ته خطر نه وي، د طالبانو او د هغوی له پیکپ موټرانو څخه لیري وي، که چیري وسلې ورته راوغورځي داسي نه چي تر دوی وړاندي طالبان ورته راورسېږي.

ده خپل ستلایټ ټلیفون راوکیښ او په اسلام آباد کي یې د امریکا سفارت د خپل پلان څخه خبر کړ، چي وروسته د غرونو پر لور رهي سو. د ده ډله اوس پنځوس کسیزه سوې وه.

کرزی وایي چي د شپې پر اته بجې مو مزل پیل کړ او د شپې پر یوه نیمه بجه د غره یوې څوکي ته ورسېدو، چي البته دا د غره تر ټولو لوړه څوکه نه وه، خو بیا هم په دغه سیمه کي تر ټولو لوړ ځای و، چي خورا ټینګ یخ و، چي زما په ګمان هغه مي د ژوند تر ټولو سړه شپه وه. ده د دوبي کالي اغوستي وه چي حتی د اکتوبر په نیمایي کي پر اواره مځکه هوا ګرمه وي خو کله چي دوی له اواري مځکي څخه پورته سول هوا یو دم یخه سول. کرزی وایي چي غره ته ختلو زه ډېر ګرم کړم خو کله چي موږ ودرېدو نو ټوله بدن مي خوله و. موږ ټوله بیده سوو خو تر شلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دېرشو دقیقو وروسته بیرته راپاڅېدو، خو د یخي له کبله داسي ربړېدو چي هیڅ مو ځان نه سو کنټرولولای. کرزي خپل زنګنونه په سینه پوري ونیول خو بیا یې هم لړزه نه کړه راکابو. هغه نورو کسانو ځومره چي په توان کي یې وه هغونه لرګي راغونډ کړل او اور یې بل کړ خو بیا هم دوی سم نه سول تاوده. تر دې وروسته یې بیا حرکت وکړ چي د سهار پر نهه نیمو بجو یو ښایسته درې ته ورسېدل، چي غرونه پرې چاپېره وه او هلته یوې کورنۍ ژوند کاوه. کرزی وایي چي موږ له هغه سړي ځخه چای وغوښتې او ده هم یو لوی چاییر چای پر اور راجوش کړې. ده یوازي شپږ ګیلاسونه لرل چي موږ به هر یوه یو ګیلاس وڅښه هغه بل ته به یې ورکړ، چي په همدې سره ټولو تودې چای نوشیجان کړې. په همدې وخت کي یې زموږ له پاره کډو راپوخ کړ. کرزی او ملګرو یې هلته دوې ورځي استراحت وکړ او دغه بزګر به هم چي ځنګه یې توان و هغسي به یې دوی مړول، خو هغه د دې تیاري نه لرل چي پنځوس کسه دي هره ورځ ماړه کړي. د همدې له پاره کرزي ځو کسه نژدې بازار ته ولېږل چي خوراکي توکي رانیسي. خو دغه اکمالات هیڅکله تر کرزي پوري ونه رسېدل، ځکه چي طالبانو د غرونو ټولي لاري تړلي وې.

کرزي تر دې وړاندي چي طالبان یې ونیسي لاس په کار سو، په خپل ستلایټ ټلیفون یې په اسلام آباد کي د امریکا د سفارت سره تماس ونیوی چي وسلې ورته راوغورځوي.

هغوی وپوښتل چي تاسي چیري یاست؟ کرزي وویل چي موږ په ارزګان کي په یوه سیمه کي یو. همدلته نوموړي ته د امریکایي ټکنالوژۍ د غوره والي ځرک ولګېد. امریکایانو ورځخه وپوښتل چي تاسي د ترینکوټ ځخه پر کومه خوا راغلاست او ده هم په هغه اړه معلومات

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړل چې پر کومه لار راغلي او څونه ليري تللي دي. امريکايانو ورته وويل چې د سلو مترو په اندازه د اور مربع جوړه کړئ او په دا سبا بيا موږ ته ټليفون وکه.

دوی بوټي راغونډ او په هغه شانې يې اور بل کړ، چې څنګه امريکايانو ورته ويلي وه، په همدې شپه دوی د هيڅ الوتکي ږغ وانه وريد، چې د دوی پر سر الوزي خو په دا سبا چې کرزي امريکايانو ته ټليفون وکړ هغوی ورته وويل چې موږ ستاسي اور وليد. اوس موږ ته ستاسي موقعيت رامعلوم دئ. په همدې شان سبا شپه هم اور ولګوئ چې د شپې پر اته بجې به موږ تاسي ته وسلې در وغورځوو. دوی بيا اور بل کړ خو هيڅ الوتکه رانغله. کرزی وايي چې ما امريکايانو ته ټليفون وکړ، او ورڅخه ومې پوښتل چې څه پېښ سول دوی په جواب کي وويل چې په هغه شپه الوتکه له جرمني څخه راتلل خو پر وخت راونه رسېدل خو سبا به يې درته ولېږو.

په دا سبا شپه دوی بيا اور ولګوی او انتظار يې کاوه، دی ډېر ستړی و چې په نيمه شپه کي بيده سوی و، چې وروسته د شپې پر يوه نيمه بجه يوه کس نارې کړې چې الوتکي !

موږ الوتکي نه ليدې ځکه چې بتۍ يې نه لګېدې، خو ږغ مو يې اورېده خو چې کله يې پراشوټونه مځکي ته راخوشي کړل او د مځکي پر لور را راوان وه ليدل مو. دوه درې پر هغه نښاني سوي مځکه ولګېدل خو هغه نور په نورو سيمو کي راشوه سول. دوی نژدې ښکارېدل چې کرزي څو نفره ورسره روان کړل چې هغه راوړي، دوی په غره کي درې ساعته سخت مزل وکړ، تر څو هغه ځای ته ورسېدل چې پراشوټونه راشوه سوي وه. کله چې کرزي او کسانو يې د وسلو او مهماتو کريټونه پيدا کړل. نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته څرګنده سوه چې دا ډېر درانه دي او دوی نه سي کولای چې ورسره یو یې سي. په همدې وخت کي سهار سوی و او د ده له کسانو څخه څو نفره ولاړل چې اوښان راولي . دوی اوښان پیدا کړل او د مالک څخه یې د یوې ورځي له پاره کرایه کړل، وسلې په دا سبا پر اوښانو د کرزي ځای ته راورسېدې، خو اوس د ده د کسانو شمېر ۱۵۰ ته رسېدلی و. اوازې په ټوله ولایت کي خپرې سوې او د ولایت د مختلفو برخو څخه به کسان راتلل د کرزي سره به یو ځای کېدل. په دغه وسلو کي (RPG-7) راکټونه ، توپکونه او مهمات شامل وه، کرزی وایي چې وسلې په خورا ښه وخت کي راورسېدې ځکه چې طالبانو ته زموږ ځای معلوم سوی و او په دا سبا شپه یې پر موږ حمله وکړه.

د غره پر هغه بلي خوا د کلي ملا د سهار پر درې بجې د لمانځه له پاره اماده ګي نیول چې د خلکو حرکت یې ولید هغه سمدستي د کرزي پر لور روان سو او دی یې خبر کړ د سهار تر لمانځه لږ مخکي د ټوپک ډزي واورېدل سوې چې دا د حملې خبرداری و. له ده سره سټلایټ ټلیفون و خو د ده کسان چې پر څو کوچنیو ګروپنو وېشل سوي وه هیڅ د ارتباط نیولو اله یا مخابره نه لرل. له همدې کبله نو یو ګروپ د هغه بل د حال څخه نه و خبر، چې څه ورپېښېږي. د ټوپکو دا جګړه د ماپښین تر څلوروبجو پوري روانه وه، کرزي هغه قومي مشرانو ته چې د ده سره ورسره وه، وویل راځي چې خپل ځانونه څرګند کړو. راځي چې د لویې جرګې ږغ وکړو. وروسته که موږ ووژل سو دغه اواز به ژوندی وي. د لویې جرګې ږغ به د دې زمینه برابره کړي چې ټوله ولس د طالبانو پر ضد راپورته سي. د هغو غرونو څخه کرزي د بي بي سي راډیو ته ټلیفون وکړ.

په لومړي سر کي یوه کس د ده سره د خبرو کولو څخه انکار وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرزی وایي چي ده وویل که موږ ستا ړغ خپور کړو نو تاسي به ټول په هغه غرونو کي ووژل سئ. ما ورته وویل چي ته دا د ټوپکو ډزي نه اوري؟ ایا دغه ټکان نه اوري؟ زما په اړه د تشویش کولو اوس خورا ډېر ناوخته دئ. موږ غواړو چي زموږ همدا ټلیفون دي خپور سي. لطفاً دغه شېبه د افغانستان له پاره مه وژنه. بالاخره هغه نفر راضي سو او کرزی ټلیفون خپل ویاند ته ورکړ. (دا چي ولي کرزي دغه مهم وخت خپل ویاند ته ورکړ ده یې په اړه څه ونه ویل) ویاند وویل چي زه د کرزي په استازیتوب خبري کوم. موږ د طالبانو پر ضد لویه جرګه رابولو. دا د طالبانو په وړاندي یو ملي پاڅون دئ. د هغه وینا بي بي سي په افغانستان کي نشر کړه. کرزی وایي چي دا زموږ اخیري ټلیفون و، چي و مو کړای سو ځکه چي د ټلیفون بطرۍ ختمي سوې.

تر همدې ټلیفون وروسته قومي مشرانو کرزي ته وویل چي نور خپل کسان له دې ځای څخه وباسي ځکه چي کېدای سي ډېر ژر زموږ شمېر کم او یا محاصره سو، چي بیا به موږ ته د رارسېدو څوک نه وي. ما ورسره خوښه کړه او ومي ویل چي راځئ. مشرانو لومړی حرکت وکړ ځکه دوی سوکه وه او د غره څخه مخ پر کښته روان سول، کله چي موږ حرکت کاوه زموږ یو کس چي پر هغه بله تپه و راغلی ویل یې چي تاسي چیري ځئ؟ موږ بری تر لاسه کړ. طالبانو ما ته وخوړه او هغوی ولاړل.

طالبانو شاید ما ته خوړلې وي خو دوی خپلو قوماندانانو ته د دې اجازه ورنه کړه. دوی اوازه خپره کړه چي کرزی یې وواژه. له همدې وخت راهیسي په بهرنۍ نړۍ کي هیڅوک په دې نه و خبر چي دی چیري و. دی هم پدې نه و خبر چي په نور هیواد کي څه روان دي او نور یې د خپل ستلایټ ټلیفون څخه ټلیفونونه هم نه سو کولای. دی وایي چي پر موږ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

طالبانو حملې هر څه بدل کړل او زما د مرګ اوازه خپرول یې تر ټولو لویه غلطي وه، ځکه چې دې د ترینکوټ خلک په دې اړ کړل چې ځانونه سره منظم او خپل مرکز بیرته تر لاسه کړي.

د طالبانو د ځواکونو تر ماتې وروسته چې په غرونو کې یې د کرزي پر ګروپ حمله وکړه دوی کولای سول، چې هلته استراحت وکړي او راتلونکي حرکت پلان کړي خو سپین ږیري قومي مشران لا د وړاندې درې ته شوه سوي وه، دا ښکاره وه چې قومي مشران او نور کسان په غوسه وه او دا د دوی له پاره ډېر مشکل کار و، چې په غرونو کې دې بیرته د کرزي و ځای ته راوګرځي. له همدې کبله ده خپلو کسانو ته امر وکړ، چې په قومي مشرانو پسې کښته سي او تعقیب یې کړي، خو د ښو د دې اوږده سفر تر ټولو مهمه برخه لا نه وه را رسېدلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)

د طالبانو نسکورېدل

د افغانستان نوی پیل

د افغانستان ولسمشر حامد کرزی د کندهار ولایت په شاه ولیکوټ ولسوالی
کې د امریکایي سپیشل فورس په منځ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرزي کوچنی اردو پر درو ډلو ووېشل سو او په غرونو کي يې هغه ځای پرېښود چي له طالبانو سره يې جګړه پکښې وکړه او په دره کي هغه ځای ته راکښته سول چي الوتکي ورته شيان راغورځولي وه. د کرزي ګروپ چي ټوله يوولس کسان وه د چارچينو د ولسوالۍ پر خوا روان سول، چي هلته د کرزي د پخواني ملګري کور و. کرزی وايي چي موږ په ساعتونو ساعتونو په ډېر اند ېښمن حالت کي چي ډېر يخ هم و په ښايسته منظرو کي مزل وکړ. کرزی وايي چي موږ پر يوه طبيعي تونل وربرابر سوو، چي لاندي درې ته شوه سوی و او هلته مو يو ځای پيدا کړ، چي د اوبو صفا چينه د يوې غونډۍ څخه راوتلې وه. دوی هلته د اوبو څښلو او لږ استراحت کولو له پاره ودرېدل، چي په همدې وخت کي کرزي د سټلايټ ټليفون د بطرۍ په چيکولو مصروف سو. ټوله بطرۍ ختمي سوي وې، چي شايد له هري يوې څخه يو يو ټليفون سوی وای، چي شايد بېله سخت بېړني حالت څخه يې له ټليفون څخه استفاده نه وای کړې. زموږ اړيکي په مکمله توګه له نړۍ سره شلېدلي وې. هيڅوک نه پوهېده چي موږ چيري يو او حتی موږ لا تر اوسه ژوندي يو که نه؟

د امريکا او برتانيې د هوايي بمباريو کمپاين په افغانستان کي د اکتوبر پر ۷ پيل سو، چي کرزي ته په کندهار کي ورمعلوم هم سو. امريکايي او برتانوي کمانډو د CIA د ځينو افسرانو سره په افغانستان کي څو ځايونو ته رسېدلي وه تر څو محلي مقاومت او شمالي ټلواله سره منظمه کړي، چي پر کابل او مزار شريف حملي ته يې چمتو کړي. کله چي کرزی په غرونو کي و په شمال کي سخته جګړه روانه وه. اوس د نومبر په نيمايي کي طالبان د تېښتي په حال کي وه او مخالفانو يې نيم هيواد ځني ولکه کړی و. تر افغانستان بهر هڅي رواني وې چي د ملګرو ملتونو تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظارت لاندي د ځانګړي استازي لخدر ابراهيمي په مشري او د افغان مقاومت د څلورو ډلو په ګډون د جرمني په بن کي يو کنفرانس داير کړي کله چي دا هر څه د تر سره کېدو په درشل کي وه، حامد کرزي د افغانستان په غرونو کي د خپل تقدير پر لور قدم واهه او د افغانستان دا نوی پيل ډېر نژدې و چي د ده د ژوند پای سي.

کرزی وايي چي موږ خپل مزل ته داسي ادامه ورکول چي په يوې غټي درې ننوتلو چي غرونو احاطه کړې وه او د درې په پای کي مو يوه زراعتي مځکه وليده. کله چي هلته راورسېدلو د بزګر کوډله مو پيدا کړه چي ډېره کوچنۍ وه او دروازه يې تر سينې پوري لوړه وه چي يو کس ترې راووت او زموږ سره يې روغبړ وکړ. بزګر دوی دننه رهنمايي کړل چي دکرزي په فکر هلته يې د شپږو يا اوو په شاوخوا کي کوچنيان هم وه، چي دوی ته يې د شنو چايو چايبرونه او ډوډۍ راوړه. کله چي موږ چای وڅښلې هغه نفر ولاړ، چي زموږ له پاره خواړه تيار کړي خو دې ته ډېر حيران يم چي دغه خلک څنګه له کليو څخه ليري د محصولاتو د کوټې ساتنه کوي، چي په همدې وخت کي يې ډېري ښه بينډۍ او څو لوی افغاني ډوډۍ چي پر تبخي پخېږي راوړې. ډوډۍ او بېنډۍ مو نوشيجان کړلې او د لږ وخت له پاره مو هلته دمه جوړه کړه چي د ماپښين پر دوو بجو بيرته د چارچينو خوا ته روان سولو.

دغه ډله يو ځای ته راورسېدل چي د کوچيانو کيږدۍ ښکارېدلې چي ورڅخه يو کس راووت او له دوی څخه يې وپوښتل چي چيري ځي؟ کرزي د سيمي څخه يو رهنما چي په غرونو کي بلد و د ځان سره واخيست چي ډېر هوښيار او په غرونو کي پر پښو ډېر چابک و. رهنما وويل چي دوی واده ته تلل خو هغوی راڅخه ولاړل. مګر هغه نابلده کس د دوی تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخه ډېر چابک یوازي روان و، چي دغه ډله نه سو پسې رسېدلای، چي رهنما پر دغه شکمن سو او ويې ويل راځئ چي پر فرعي لار ولاړ سو. له همدې کبله دوی پر بله خوا پر یوه بل غره روان سول، چي هلته د دوړو داسي توپان و چي دوی تر یوه متره لیري آخوا څه نه لیدل. کله چي دوی د شپې پر اته بجې د چارچینو ولسوالۍ ته راورسېدل هغه رود چي دوی باید پر پوري وتلی وای ټوله د طالبانو د پیکپ موټرونو ډک و، چي بتۍ يې روښانه او په دوی پسې ګرځېدل. هغه کس چي په خیمه کي و ښېله شکه د طالبانو جاسوس و. کرزی وايي موږ ښېله دې چي کشف سو تر رود واوښتو او په کلي کي ورک سولو، خو هغه کس چي موږ یې لیدلو ته راغلي و په کور کي نه و. شکر خدایه ! که چیري موږ هلته پاته سوي وای نو په هغه شپه به طالبانو له منځه وړي وای. طالبان په هغه کلي کي کور په کور په حامد کرزي او د هغه په جنګیالیو پسې ګرځېدل. دغه ډله د کلي بهر د کرزي د ویاند د خور کور ته ورغلل. د هغه اخښي ورته وویل چي د دې هیڅ امکان نسته چي تاسي دلته پاته سئ ځکه چي طالبان خبر دي چي تاسي دلته راځئ.

ده دوی ته بادام او انار ورکړل، او کرزي ته يې وویل چي د خپل امنیت په خاطر بیرته غرونو ته وخېژه. بیرته غرونو ته وخېژه ! کرزی وايي موږ ډېر خواشیني سوو ځکه چي فکر مو کاوه که موږ نور مزل وکړو نو مړه به سو، نو بله مو کومه چاره لرل؟ که چیري موږ په کلي کي پاته سو وبه نیول سو او وبه وژل سو. بیرته په ډېره ستوماني سره د هغه ځای پر لور روان سول په کوم ځای کي چي دوی ته وسلې راوغورځول سوې، مګر پر بله لار چي دا د دوی د مبارزې برخلیک ټاکونکی ټکی و.

تر نیمي شپې پوري تر څلور ساعته مزل وروسته کرزی او ملګري

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې د دمې جوړولو له پاره ودرېدل، يو کس چې دا کښېناست بيا له وختـه خوب په منګولو کې اخيستی و. ده خرهار پيـل کـړ، کـرار کـرار پسـې پـه زوره کېده تر دې چې سپې غپا شروع کړل. کرزی وايي موږ فکر وکـړ چې شايد هلته به کلی او يا د کوچيانو کيږدۍ وي. دوی نه غوښتل چې څوک يې ووينې له همدې کبله د سهار پر څلور بجې راپورته سول چې تـر اوسـه لا تاريکه وه په حرکت يې پيل وکړ چې د غه رهنما نـابېره ودرېـد او کـرزي ته راغی چې آرام سې رږغ مه لرئ. ټوله کښېناستل ده شپېلکۍ وکړ. کـرزي ورڅخه وپوښتل چې څه پېښه ده؟ ده وويل چې مـا يـو کـاروان ولـيـد. دوی ټولو وکتل خو بېله تـاريکې څخه نور څه يې نـه لـيدل. رهنمـا وويـل چې تاسي انتظار وکړئ. تاسي به يې ووينئ، پروت وکړئ.

دوی هلته پـروت وکـړ، چې تـر پـنځلس دقيقـو انتظـار وروسـتـه د زنګولې رږغ واوريدل سو . پـه افغـانسـتـان کې خلك زنګـولې د اوښـانو پـه غاړه تړي، کرزی وايي چې دا ډېر ښايسته آواز و، چې له ډېري ليري څخـه راتلی. جنګيالي آرام پرېوتل چې کله کاروان دونه ليري سو چې نـور يـې د زنګولې رږغ نه راته رهنما وويل چې اوس نو د حرکت له پاره خطر نستـه.

دوی سهار تر پنځو بجو پوري مزل وکـړ، چې مرګـوني سـتړي وه، چې تقريباً ۳۵ ساعته يې مسلسل مزل کړی و دوي بيا د هغـه بزګـر کـوډلي ته راغلل چې دوی ته يې ډوډۍ او چای ورکړي وې. هغـه يـو ځـل بيـا دوی ته ښه راغلې وويل او دننه يې بوتلل او ورته ويې ويل چې بيده سي. کرزی وايي چې اوس هغه شکمن و، چې موږ ساده مسافر نه يو او دا چې موږ به بيا د ده جونګړي ته راځو خو ده هيڅ ونه ويل. تر يـوه سـاعت آرام وروسـتـه بزګر دوی ته چای، ډوډۍ، بادام او آنار ورکړل. دا منی و چې په سيمه کې د بادامو او انارو سېزن وي. بزګر کرزي ته مـشوره ورکـړه چې غرونـو تـه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپنو پر لار ولاړ سي او د نورو لارو څخه ډډه وکړي، ده وویل چي اوس ما ته دا څرګنده ده چي تاسي غواړي د یو چا مخه ونیسئ. دوی روان سول او د ورځي په نیمایي کي تم سول او پر ډبرو د خوب له پاره بیده سول چي لمر هم تاوده کړل بیا یې تر نیمي شپې د کوچیانو د پسونو د دوبي تر څړ ځایونو چي هلته دوی د خوب له پاره سمځي جوړي کړي وې مزل وکړ، ځکه رهنما فکر کاوه چي هلته تاسي ببله خطره خوب کولای سئ دوی هلته تر سهاره پوري خوب وکړ.

کرزی وایي موږ په غرونو کي خورا لیري تللي و، په داسي حال کي چي نه مو خواړه او اوبه لرل او نه مو د چا سره تماس نیولای سوای. دوو کسانو درې ساعته مزل وکړ تر څو اوبه پیدا کړي داسي ښکارېدل چي زموږ عملیات (میشن) پر هیڅ لور حرکت نه کوي او نه کوم پلان او هدف لري.

بالاخره د کرزي ملګري حفیظ الله خان په قار سره کرزی له هغه نورو څخه جلا کړ. ورڅخه وې پوښتل ته څه غواړې؟ ته غواړې چي دلته په غرونو کي مړ سې؟ د لوړي د لاسه هغه هم ناکامه؟ او که غواړي چي بریالی سې؟

کرزی وایي چي البته ما غوښتل چي بریالی سم. حفیظ الله خان وویل چي داسي ده نو دا یې د ګټلو لار نه ده. کرزي یې په جواب کي وویل چي بلې همدا یې د ګټلو لار ده. موږ به ډېر ژر د کلیو سره تماس ونیسو او بیا به ګورو چي څه وکړو.

حفیظ الله خان وویل چي داسي نه ده تاسي پر غلطه یاست. طالبانو باید دا ټوله سیمه محاصره کړې وي. نه موږ کلیو ته رسېدای سو او نه کلي موږ ته. نور موږ خپل توان د لاسه ورکړی دئ. په ورځو مو څه نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي خوړلي. نو څنګه به ژوندي پاته سو؟ کرزي وويل نو ته څه غواړې چې ويې کړې؟ده وويل د امريکا په سفارت کي دي خپلو ملګرو ته ټليفون وکړه هغو ته وو ايه چې راسي موږ پورته کړي.

کرزي وويل ټوکي خو به نه کوې؟ هغوی به هيڅکله زما له پاره دا کار ونه کړي، څنګه به هغوی موږ له دغه غرونو څخه پورته کړي. ده وويل ته خو ټليفون ور وکه بيا به ګورو چې څه کېږي.

کرزي د ټوله ټيم نظر وغوښت. هغوی ورته وويل چې حفيظ الله خان سم وايي موږ بايد د دغه ځای څخه د وتلو يوه لار پيدا کړو. دوی وويل چې دا د بري لار نه ده. جنګياليو وويل د دوی لويه غلطي دا وه چې هغه مرکز يې پرېښود چې طالبانو ته يې ماته پکې ورکړل او بل دا چې ګروپ سره ووېشل سو. اوس دوی د خپلو ټولو ملګرو کليوالو څخه ليري وه او په دې نه پوهېدل چې طالبانو دوی ته چيري کمينونه نيولي دي. دوی کرزي ته وويل په هغه شپه چې تر رود پوري وتو ډېر بختور و. اوس نو ته ټليفون لرې د دې ځای څخه د وتلو يو د حل لار پيدا که.

کرزي وويل که ستاسي فتوا همدا وي زه به هم کوښښ وکړم. خو فکر نه کوم چې بطرۍ دي دونه چارج ولري، چې يو ټليفون په وکړم. د ورځي په ګرم وخت کي ده بطرۍ راوکښلې او لمر ته يې کښېښوولې چې که لمر يو څه چارج کړې خو دی شي هم کار ونه کړ. کرزي يوه بطرۍ ټليفون ته ور واچول او ورور ته يې ټليفون وکړ، چې زه ژوندی يم. وروريې وويل شکر خدايه ! نو ولي دي موږ ته مخکي ټليفون نه کاوه؟ کرزي وويل چې مابطرۍ د سخت وخت له پاره ساتلي وې خو دا چې کرزي نور څه ويل بطرۍ ختمه سوه. وضعيت توپاني ښکارېده. که ټوله بطرۍ په همدې شان کمزوري وای نو د دې امکان نه و چې امريکايانو ته دي هيڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویلای سي. حتی چي مازي یې خپل موقعیت ورښوولی وای. کرزی وايي چي ما د بطریو په چیکولو پیل وکړ چي یوه داسي بطری پیدا کړم چي د یوې یا دوو دقیقو له پاره خبرو کولو چارج ولري. خو یو ناڅاپه مي بخت رابیدرا سو. ما یوه بطری چیک کړل چي پول نوې وه او پوره چارج وه، دا څنګه راځخه پاته سوې وه؟

په همدې چارج بطری سره کرزي په اسلام آباد کي د امریکا له سفارت،د روم او خپل ورور سره بیا خبري وکړې. ده ټولو ته وویل چي زه ژوندی یم او په غرونو کي یم او له هغه ځایه د راوتلو له پاره مرستي ته اړتیا لرم. امریکایانو بیا هغه تکراري پوښتنه وکړل چي تاسي چیري یاست؟ کرزي بیا دوی ته وویل چي دي او ملګرې یې څونه لیري دي او پر کومه خوا راغلي دي. هغوی بیا ورته د مربعي اور د بلولو وویل چي وروسته به مو موږ پیدا کړو. په دغه شپه دوی په غرونو کي یو اوار ځای پیدا کړ او اور یې پر بل کړ. په دا سبا کرزي بیا ټلیفون ور وکړ او ورته ویې ویل چي شاید دا زما وروستی ټلیفون وي ځکه چي دا نوې بطری هم مخ پر ختمېدو ده. امریکایي تماس نیوونکي ورته وویل چي موږ ستاسي اور ولید او سبا ماښام پر اته بجې به موږ درسو.

دوی بیرته د کوچیانو د پسو سمڅو ته راغلل او هلته بیده سول. او په دا سبا ماښام کي بیرته غره ته وختل او اور یې ولګوی. کرزی وایي چي څلورو خواوو ته د وسلو سره کنښناستو ځکه چي کېدای سو طالبان هم زموږ اور ووېني. اتو بجو ته لا پنځه دقیقي پاته وې چي ناڅاپه یې د څرخکو ږغ واورېد. دوی د غرونو تر څوکو کښته پرواز کاوه چي شاوخوا ګرځېدې. دوی نه لیده ځکه چي څراغونه یې نه وه روښانه خو یوازي به یې ږغ تعقیبوی چي نابېره یوه بله څرخکه راغله او هلته کښېناستل چیري چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرزی او ملګرو یې انتظار کاوه، چې بله سمدستي په پسې وه. کرزي وویل چې ځونه په زړه پوري صحنه وه. یو کس چې د شپې دوربین یې پر سترګو و د لومړۍ ځرخکي څخه راکښته سو په زوره یې ناره کړل: ښاغلی کرزیه! دا تاسي یاست؟

دغه ډلې د څلورو خواوو څخه د اور ځای ته راوځغستل او ځرخکو ته وختل خو چې کله یې پرواز کاوه کرزی وپوهېد چې یو نفر کم دئ. دا حفیظ الله خان و چې پر ده په غوسه سوی و او ورته ویلي یې وه چې مرسته وغواړه. دی له ځرخکي څخه راکښته سو او پسې کتل یې. ناري یې ور ووهلې له یوه اور څخه تر بله به یې منډې وهلې او پسې کتل به یې چې بالاخره یې په داسي حال کي پیدا کړ چې ټینګ یې په پټو کي ځان پېچلی و. کرزي پر ږغ کړه چې دا څه کوې؟ هلیکوپټر راغلی دئ حفیظ الله خان وویل فکر کوم چې ما یو څه واورېدل، خو ډېري دوړي وې له همدې کبله مي ځان ټینګ وپېچئ.

ځرخکي دوه ساعته پرواز وکړ، چې بالاخره په هلمند کي یو ځای راکښته سوه، چې هلته یو تعداد د کرزي ملاتړو انتظار کاوه. اوس د پښو شل سوی کوچنی اردو پنځه ځرخکي او خورا مجهز امریکایي ځانګړي ځواکونه (سپېشل فورس) د ځان سره لرل. دوی هلته څو ورځي تېري کړې چې کرزی په دې وتوانېده د خپل ټلیفون بطرۍ چارج کړي او څو ټلیفونونه وکړي. هلته دی په دې بریالی سو چې د حاجي بدر سره تماس ونیسي حاجي بدر د ده د هغو قوماندانانو څخه و، چې د غرونو په جګړه کي یې د ده سره اړیکي پرې سوي وې چې البته ده هم سټلایټ ټلیفون درلود.

کرزي کماندو ته وویل چې دی غواړي هغه کلي ته ولاړ سي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيري چي حاجي بدر دئ خو بدر نه سو کولای چي سم لوری ور وښووي. دوی کرزي ته وويل چي ورته وو ايه چي هغسي اور بل کړي لکه څنګه چي يې په غره کي بل کړی و. امريکايي کمانډو و کرزي ته وويل موږ هم ستا سره ځو او هلته درسره پاتېږو. اوس د هغو اړيکو په مننه چي کرزي په پاکستان او نورو ځايونو کي د متحده اياﻻتو سره د استازي په توګه ساتلي چي اوس کرزی تر طالبانو وروسته افغانستان کي د امريکا له پاره تر ټولو غوره مشر ښکاره سوی و او غوښتل يې چي وې ساتي.

يوه شپه تر هغه وروسته چي بدر اور ولګوی امريکايان، کرزی او ملګري يې د هغه پر خوا الوتنه وکړه تر څو له هغه سره يو ځای سي. څلور څرخکي په خوندي توګه راکښته سوې خو هغه پنځمه دانه چي څلور امريکايي ځانګړي ځواکونه پکښې سپاره وه تر اصلي ګروپ څخه يو يا يونيم مايل ليري کښته سوه، ځکه چي مخکنيو څرخکو دوړي او باد جوړ کړی د پيلوټ له پاره يې مشکلات جوړ کړل ده دغه څلور کمانډو همدلته شوه کړل او ځني وﻻړی. کرزي د حاجي بدر څخه وپوښتل چي دا څه ډول اراضي وه چي څرخکه پکښې کښېناستل وروسته ده امريکايي قوماندان او خپل کسان ورسره واخيستل او په تاريکه کي د هغه ځای پر خوا ور روان سول.

کرزی وايي چي موږ بيا غره ته په ختو سوو او زه ختلو ډېر ګرم کړم چي وروسته باد بيرته يخ کړم. يوه امريکايي راته د وړيو جاکټ راکړ، چي دې هم يو څه مرسته راسره وکړه. وروسته د شپې پر دوولس نيمي بجې موږ خلک وليدل چي په يو څه فاصله کي زموږ پر خوا د ﻻسي او ﻻنتېرين څراغانو سره راروان وه. کرزی وايي موږ نه پوهېدو، چي دا دوستان کليوال دي او که طالبان؟ کله چي هغوی موږ ته نژدې راغلل او

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ یې ولیدو ناري یې کړې چي تاسي څوک یاست؟ کرزی نه پوهېده چي څه جواب ورکړي، چي وروسته یې په مخابره کي پر حاجي بدر ږغ وکړ، هغه ورته وویل چي ورته ووایه چي موږ د ده ملګري یو. ما هم همداسي ورته وویل. خو دوی وویل چي موږ باید څنګه پوه سو چي تاسي د ده ملګري یاست؟ ما ورته وویل چي راسي خپله له ده سره خبري وکړئ. دوی خبري ورسره وکړې او وروسته یې وویل چي داسي ده او تاسي طالبان نه یاست. موږ تاسي ته څلور امریکایي سرتېري راوستي دي.

سرتېري ټوله روغ رمټ وه او هغه کسان بیرته د غرونو اخوا د خپل کلي پر خوا ور روان سول. دا چي اراضي ډېر خراب و نو یوه امریکایي سرباز خپله بجلکه ماته کړې وه او نورو اوږه ورکړې وه او کرار کرار را روان وه. د شپې پر دوو بجې دوی د غره اواري سیمي ته راووتل چي هلته د کلي څخه د حاجي بدر لخوا موټران ورته رالېږل سوي وه او دوی ته انتظار وه، چي وروسته ټولو ټوله لار په موټر کي سفر وکړ.

کرزی وایي چي اوس نو روژه رانوې سوې وه او ما پېشلمی وکړ چي وروسته بیده سوم. کله چي دی راویښ سو د سپېشل فورس عسکرو شاوخوا د کلیو د کوچنیانو سره لوبي کولې چي د امریکایانو د لیدلو له پاره راغلي وه. یوه ماشوم یو امریکایي سرتېری ولید چي سپینه خولۍ یې پر سر کړې وه ورته ویې ویل چي القاعده ! دا خولۍ هیسته کړه. د طالبانو او القاعدې ملګرو به سپیني بګړۍ د سپېڅلتوب د سمبول په توګه تړلې او هغه هلک هر هغه چاته چي سپین شی به یې پر سر و د هغوی په سترګه کتل چي وروسته ده خپله خولۍ و هغه سرتېري ته ورکړه.

کرزي د حاجي بدر په کلي کي دوې ورځي تېري کړې چي هلته ورته د امریکایانو له خوا نوري وسلې راورسېدې. په دغو ورځو کي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی شمېر څو چنده سو، ځکه چي خلک به د هر ځای څخه راتلل او د طالبانو ضد دغه ځواک سره به یو ځای کېدل. دا لومړی ځل و، چي کرزي په افغانستان کي دننه په خپل واک د یوه نظامي قوماندان په توګه کلیوال منل. په دغو راتلونکو کي یو سپین ږیری او یو هلک چي پر خره یې یو څه را بار کړي وه. د کرزي د راتګ په شپه چي کله هغه یوه څرخکه د حاجي بدر د کلي څخه د یوه او یا یو نیم مایل په اندازه لیري کښېناستو ته اړه سوې وه او هغه څلور سپېشل فورس سرتېري یې هلته خوشي کړي وه هغوی تر خاشو لاندي ځني سامانونه پټ کړي وه او کله چي کلیوال د هغوی د ژغورلو له پاره ورغلل دوی په تاریکه کي ونه توانېدل چي هغه بیرته پیدا کړي. دغه زاړه سړي کرزي ته وویل چي موږ دغه سامانونه تر خاشو لاندي پیدا کړل چي فکر مو وکړ چي شاید دا به د امریکایانو وي. موږ فکر وکړ چي شاید دوی به ورته اړتیا لري نو ځکه مو دلته درته راوړل.

په کلي کي د کرزي په دوهمه ورځ یو شپانه تېرېده چي یو څه ګڼه ګونه یې ولیده. ده وپوښتل چي دا څه روان دي؟ ده ته وویل سول چي کرزی دلې دئ. شپانه وویل کرزي ته وواياست چي ترینکوټ سقوط وکړ او خلک په تا پسې ګرځي. په همدې اړه یې په تا پسې هري خوا ته خلک ولېږل.

کله چي کرزي ته دا وویل سول ده پر خپل ګروپ ږغ وکړ، چي سره راټول سي. هغو مشرانو چي د ده سره په غرونو کي وه او نورو ده ته وویل چي د ده په خبرو باور مه کوه. شاید دا یوه دسیسه وي. یو ځل هلته یو څوک ولېږه چي دا خبره کره کړي. کرزي یو ځوان پر موټرسایکل ترینکوټ ته پټ ولېږه چي د دې خبري جاج واخلي او هغه نفر بیرته د نوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبر سره راوګرځېد داسي چي ترينکوټ په رښتيا سره سقوط کړی و. ده وويل چي د افغانستان ملي تور، سور او زرغون بيرغ هلته د طالبانو د بيرغ پر ځای رپېدی. دی د محلي مشرانو هغه جرګې ته ورغلی چي تازه جوړه سوې وه او ورته ويلي وه چي زه د کرزي له خوا راغلی يم. د شورا غړو ويلي وه چي هغه چيري دئ؟ ځوان ورته ويلي وه چي کرزي په خپلي کلي ورجان کي دئ.

کرزي وايي په دا سبا مو د پنځلسو يا شلو موټرو کاروان وليد، چي د کلي پر خوا را روان وو. دا د ترينکوټ د مشرانو شورا وه چي ما ته را روان وه او راته وې ويل چي دوی ښار د طالبانو څخه واخيست او په تاسي پسې مو هره خوا ته پيغام رسوونکي ولېږل، خو موږ نه و خبر چي ته يوازي درې ساعته د موټر د مزل په واټن زموږ څخه ليري په غرونو کي سرګردانه ګرځې.

کرزي ډېر ژر دې ته چمتو سو، چي خپل عمليات و ترينکوټ ته ولېږدوي چي په مخ کي يې پر کنډو او کپر سړک شپږ اووه ساعته سفر پروت. د ټکسيو او پيکپ موټرانو دغه کاروان هلته د شپې پر لس بجې ورسېد، چي کرزی سيخ سيده د ولايت مقام ته ولاړی. ترينکوټ د افغانستان په جنوب غرب کي لومړی ځای و، چي سقوط يې وکړ.

دی وايي چي د طالبانو په شمول خورا ډېر کسان د ده د ليدلو له پاره راغلل. موږ ته اوس خورا ښه جنراتورونه او نور سامانونه د امريکايانو له خوا اکمال سوي وه او د نړۍ سره مو ښه ثابتي اړيکي لرلې. زه اوس په ناڅاپي توګه د نړۍ سره وصل سوم.

په ترينکوټ کي د کرزي په دوهمه ورځ يو طالب ده ته راغی او ورته ويې ويل که ته ما ته خط راکړې زه به خپل دوه موټران او وسلې دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترینکوټ ته راوړم او تاسي ته به یې تسلیم کړم.

کرزي ترې وپوښتل چي ته ولي زما لیک ته اړتیا لرې؟ کندهار، زابل او نوري هغه سیمي ټولي د طالبانو تر واک لاندي دي. نو ته ولي زما لیک ته ضرورت لرې؟ دا سړي وویل چي ښاغلې پر لویو لارو زه کوم مشکل نه لرم خو مشکل په کلیو کي دئ. داسي نه چي موږ په کلیو کي تېرېږو کلیوال موږ ودروي. کرزی همدا خبره د خپلو ملګرو سره شریکه کړه چي تاسي په دې اړه څه نظر لرئ؟ دوی وویل ده ته لیک ورکړه وبه ګورو چي څه پېښېږي؟

کرزي و هغه طالب ته لیک ورکړ، چي د ده د خوندیتوب هیله پکښې سوې وه، چی دوې ورځي وروسته هغه د خپلو موټرانو او وسلو سره راغی او کرزي ته یې وسپارل. دا هغه ښه وه چي کرزي باید نور خپلواک غځولی وای، ځکه چي دا هر څه د حیثیت له کبله وه، ولي چي کرزی کوم ربښتونی ځواک نه درلود. خو په افغانانو کي د حیثیت ځواک خورا ارزښت لري. خورا ډېر کسان ده ته راتلل او د لیکونو غوښتنه یې ځني کول ده هم وېشل چي هغوی هم کار کاوه. کرزی وایي زه په ترینکوټ کي په یوه درې خوني کور کي ناست وم هلته به مي قومي مشران منل، خلکو ته به مي لیکونه ورکول تر هغه ځایه چي به یې کار ورکاوه.

کله چي کرزي د طالبانو وروسته جنوبي افغانستان کي خپله ولکه ټینګول دا مریکا په مشري د هوایي بمباریو کمپاین د طالبانو د ځواکونو د پاته شونو د منځه وړلو پر ضد روان و. ترینکوټ ته د کرزي تر راتګ شل پنځلس ورځي وړاندي امریکایانو د طالبانو په شک په غلطي سره د ارزګان ولایت په لیري پرتو سیمو کي د توري په کلي کي پر یوه کور بم وغورځوي چي د بېګناه ملکي خلکو ډک و او زیات قربیانیان یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوچنیان وه ووژل. بم غورځوونکي الوتکي له همدې ځای څخه د یو نیم کیلومتر په اندازه لیري د طالبانو پر معلومي قرارګاه بمبار کاوه، چي یو بم غلط سو که پیلوټ په خطا سره دا ځای په نښه کړ.

د هغو کوچنیانو نیکه چي په توري کي وژل سوی و، ترینکوټ ته د کرزي د لیدلو له پاره راغی او کرزي ته یې د ماخستن ډوډۍ راوړل ځکه چي کرزی د هغه مېلمه و او دا میلمستیا د عجبي پیښي ډکه و. ما دغه کس امریکایي سپېشل فورس سرتېرو ته ورمعرفي کړ او ورته ومي ویل چي امریکایي بم د ده ټوله کورنۍ ور ووژل. دغه کس وروسته خورا په زړه پوري خبره وکړل چي په هغه کي د داسي شي څرک تر سترګو کېدی چي افغانان څونه د آزادۍ آرمان لري. ده امریکایانو ته وویل د هغه بم د لوېدو له کبله مي خپل اووه کوچنیان له لاسه ورکړل، خو که زه ټوله کورنۍ هم د لاسه ورکړم پروا نه کوي خو تاسي افغانستان آزاد کړئ.

خطا بمونو په دوامداره توګه په افغانستان کي د بېګناه ملکیانو د وژلو وسیله ګرځېدلې وه حتی د طالبانو د حکومت تر رنګېدلو وروسته چي کله به ائتلافي ځواکونو د القاعدې او بیا منظم سوو طالب ښورښیانو پر ضد جګړه کول. خو ټوله پاته سوي کسان د توري د نیکه په شان بخښونکي نه وه.

د نومبر پر اووه ویشتمه پر افغانستان باندي د ملګرو ملتونو خبري د ملګرو ملتونو د استازي لخدر ابراهیمي په مشرۍ پرانیستل سوې. د افغان مقاومت څلور لویو ډلو په کنفرانس کي ګډون درلود. چي په هغه کي شمالي ټلواله، پاکستان مېشت پېښوري ائتلاف، ایران مېشت سایپرس ګروپ او د روم ډله چي د پخواني شاه استازیتوب یې کاوه. کرزی هم د همدې کنفرانس ګډون وال و، چي د ترانسپورټ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشتوالي له کبله يې نه شو کولای چي هلته ولاړ سي او بل دا چي د ده له پاره دا ډېره مهمه وه چي د بن پر ځای په افغانستان کي وي. خو ګډونوالو له ده څخه وغوښتل چي له هغه ځايه دوی ته په سټلايټ ټليفون خپله وينا واوروي. کرزی وايي کله چي کنفرانس پيل سو، زه په ترينکوټ کي په يوه خاورين کور کي د پراشوټ پر يوه ډېره کوچنۍ ټوټه په ډېره يخه خونه کي ناست وم. له بله پلوه زه ډېر سخت زکام وم خو بيا هم زما ټليفون په بن کي د کنفرانس سره وصل سو او ما استازو ته وينا واورول. ده په پښتو او دري خبري وکړې او ويې ويل چي موږ ټوله افغانان يو او د دې هيواد کاميابي بايد ډاډمنه کړو.

وروسته چي کله دی د سيمي د مشرانو سره په غونډه کي و د طالبانو په وخت کي د مجاهدينو د حکومت ولسمشر برهان الدين رباني ورته د کابل څخه ټليفون وکړ او ورته ويې ويل چي زه غواړم ته واک په لاس کي واخلې. زه غواړم چي قدرت تاسي ته وسپارم.

کرزی وايي ما ورته وويل ښه ښاغلې ولسمشره خو اوس زه هيڅ نه پوهېږم چي تاسي ته څه ووايم. دی د يوه کوچني کور په يوه خاورينه خونه کي په داسي حال کي ناست و، چي ډېر ستړی او د نه خوراک او څښاک له لاسه يې د بدن سبک ختلی و. زه هيڅ نه پوهېدم چي دا نړۍ د څه له پاره ده او همداسي نه پوهېدم چي په دې نړۍ کي څه روان دي. تر ټليفون وروسته ده مشرانو ته وويل چي تاسي په دې اړه څه فکر کوئ؟ دوی وويل چي ستاسي مطلب د فکر کولو څخه څه دئ؟ ته بايد همدا کار وکړې.

خو کرزي ته دا اړينه برېښېدل چي دا خبره د ټولو مشرانو سره شريکه کړي چي په دا سبا شپه يې د ټولو مشرانو غونډه راوبلل. دوی پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسایلو خبري وکړي او ټوله په دې راضي وه چي ته باید همدا کار وکړې.

په هغه ورځ چي د بن کنفرانس دایر سو د عبدالحق د مرګ خبر خپور سو، نوموړی د سرو لښکرو په وړاندي خورا مشهور قوماندان و او د طالبانو سرسخت مخالف و. عبدالحق د کرزي په شان پښتون او د مولوي خالص د حزب قوماندان و. په جګړه کي زړه ور او هوښیار پښتون چي د احمدشاه مسعود برابر و. د کرزي په شان په انګلیسي ډېر ښه رږغېدلای سوای. ده د نړۍ له ډېرو مشرانو د امریکا دولسمشر رونالډریګن سره لیدلي وه، چي هغه یې د یو اتل په شان هرکلی وکړ او د برطانیې له لومړي وزیر (Margaret Thatcher) سره .ده په ۱۹۹۲ م کال د مجاهدینو په حکومت کي د کابل د امنیه قوماندان په توګه خدمت وکړ، خو کورنۍ جګړې زړه توری کړ چي تر هغه وروسته یې په لندن او ډوبۍ کي آزاد تجارت پیل کړ. د طالبانو د واک ته رسېدلو وروسته ده ډېر ژر دوی د کرزي په شان وغندل او د کرزي په شان یې د همدې مخالفت خورا لویه بیه ورکړل. په پېښور کي د ده مېرمن او ځوان زوی په ۱۹۹۹ م کال کي ووژل سول چي په همدې کال د طالبانو له خوا د کرزي پلار هم ووژل سو.

تر ۱۱/ ۹ وروسته عبدالحق متحده ایالاتو ته وویل، چي پر افغانستان حمله مه کوئ، ځکه چي دی په دې باور و، چي شمالي ټلواله او د هغوی پښتون سیاله ډله به وکولای سي چي د طالبانو د پوځ د مشرانو په وژلو سره به په خورا لږ وینې بهولو سره د طالبانو څخه واک تر لاسه کړي. د کرزي په شان دی هم خورا ژر افغانستان ته ننوت خو حق په لومه کي ونښت، طالبانو ونیوی چي وروسته یې اعدام کړ. د پاکستان استخباراتي شبکه د هغه سره په خیانت کولو تورنه ده. که نوموړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوندی وای تر طالبانو وروسته افغانستان کي به یو ځواکمن او د درناوي وړ کس وای.

په بن کنفرانس کي تر وینا وروسته کرزی د کندهار پر لور د حرکت په حال کي سو. ده وویل موږ د لاري په اوږدو کي هیڅ جګړه ونه کړه، ځکه چي موږ له یوې ولسوالۍ څخه بلي ته تللو، نو خلکو به زموږ تر ورسېدو وړاندي لا واک د طالبانو څخه اخیستی و. وروسته د کندهار په شمال کي د شاه ولیکوټ ولسوالۍ ته ورسېدو، چي دلته لوبي بل رنګ واخیست. خدای هلته یو ځل بیا زما سره مرسته وکړه.

کله چي کرزی شاه ولیکوټ ته راورسېد، یوه مجاهد ده ته ټلیفون وکړ، چي د طالبانو رهبري غواړي هلته درسي، او واک درته تسلیم کړي. سبا ورځ د غونډي تر سره کولو له پاره وټاکل سوه. کله چي کرزی په دا سبا راکښېناست ډېر ساړه یې کېدل، له همدې کبله یې پرېکړه وکړه چي په کلي کي یوې کوچنۍ رېګني غونډۍ ته وخېژي او تر هغه وخته پوري چي طالبان راځي پیتاوی وکړي. کرزی وایي چي دا د روژې میاشت وه دا چي سرې د ورځي خوراک او څښاک نه کوي نو یخ یې کېږي.
په همدې شپه ډېره امریکایي مرسته راورسېده. چي په هغه کي نور سرتېري، دوا او خواړه شامل وه، ځکه چي د بن په کنفرانس کي د افغانستان د موقتي اداري د مشر په توګه د کرزي د احتمالي ټاکلو له کبله امریکایانو ډېره پاملرنه د ده خوا ته کړې وه.

په دغه سهار ډېر کسان د کوچنیانو او زما د کسانو په شمول پر هغه غونډۍ ښکارېدل، کله چي زه هغه غونډۍ ته ور روان سوم، یو کس په ما پسې راځغستل او ویل یې چي یو ګروپ مشران راغلي غواړي چي ستا سره وویني. زه بیرته راوګرځېدم او په هغه خونه کي د مشرانو سره یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای سوم، چي ما به لیدونکي پکښې منل. کرزی کښېناست او دوی په خبرو پیل وکړ. د خبرو تر پیل څو دقیقې وروسته خونه وچاودل. د خوني کړکۍ او دروازه وغورځېدل او پر مشرانو خاوري او ټوټې راشوه سوې. دی بهر راووت چي جسدونه، کنډوکپر موټرونه او کلی یې په بده ورانی کي ولید. یو ۲۰۰۰ پونډه بم د (B-52) ډوله لوړ ارتفاع لرونکي امریکایي الوتکي څخه پر هغه غونډۍ شوه سو چي یو تعداد خلک پر راغونډ سوي وه او چي کېدای سو کرزي به هم هلته ولاړ وای. ده وویل که چیري دغه خلک زما د لیدلو له پاره نه وای راغلی او په دغه مهمه شېبه کي ما ته د دوی د لیدلو نه وای ویل سوي زه به پر هغه ځای ولاړ وای چي بم پر ولګېد او په ایرو به بدل سوی وای.

په دغه بم کي ده خپل پنځه غوره ملګري، درې امریکایي کمانډو بایلول چي البته په وژل سوو کسانو کي کلیوال د کوچنیانو په ګډون هم شامل وه. د نولسو امریکایانو په شمول خورا زیات نور ژوبل سوي هم وه.

دا د ډسمبر ۵ مه وه او د بن غونډي د پای ورځ وه، چي تر یوې اوونۍ زیات یې په افغان موقتنه اداره کي د واک وېشلو پر سر خورا سخته مناقشه وکړه. تر چاودني وروسته په وینو ککړ کرزی خورا ژر د بم له ځای څخه لري کړل سو او نژدې په یوه ځای کي د بل بم د راپرېوتلو له وېري د پرښو په منځ کي ځای پر ځای کړل سو. کله چي د ده یاور له ده څخه د وینو په پاکولو لګیا و، د ده سټلایټ ټلیفون ته د بن څخه د بي بي سي د لیزدوسیټ زنګ راغی او دا زېری یې وکړ، چي دی د افغانستان د موقتي ادارې د مشر په توګه وټاکل سو. د بن په غونډه کي کرزی د زورواکو سره تر خورا سختو مناقشو وروسته وټاکل سو، چي یو بل ته د غونډي د پرېښوولو ګواښ یې وکړ. کرزی د امریکایانو ملاتړ د ځان سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

درلود چي د ده پر خوا يې د توازن په برابرولو کي مرسته کول او له بله پلوه د مسعود او عبدالحق تر مړيني وروسته کرزی تر ټولو قوي کاندید و. له بله اړخه کرزي د خپلي کورني پسمنظر، د شاه سره د ښو اړيکو او د خپلي نړيوالي اوږدې ډيپلوماسۍ له کبله خورا منطقي انتخاب و.

کرزی وايي چي زه په وينو لړلی د شاه وليکوټ تر کلي دباندي په پرښو کي ناست وم، چي راته وويل سول تاسي د افغان ملت د مشر په توګه غوره سوي ياست. تر دې ډېر ژر د بن څخه د لخدر ابراهيمي رسمي ټليفون راغی او د ليزدوسيټ خبري يې تاييدولې. کله چي ده همدا خبر هضموی او دده ملګرو او امريکايانو مړي او ټپيان د پېښي له ځای څخه ايسته کول د تسليمۍ له پاره د طالبانو پلاوی راورسېد.

کرزی وايي چي موږ د کلي په ښوونځي کي يوې خوني ته ولاړو، او هلته د تسليمۍ له پاره د خبرو کولو له پاره کښېناستو. طالبانو خورا قوي پلاوی رالېږلی و، چي په هغه کي د طالبانو د دفاع وزير، د کورنيو چارو وزير، د ملا عمر شخصي سکرټر او نور شامل وه. دوی هم هلته وروستل سول او کرزي ته يې وويل چي موږ غواړو تاسي ته د افغانستان د نوي قانوني مشر په توګه قدرت تسليم کړو.

ما ورته وويل مننه خو تاسي بايد د تسليمۍ رسمي ليک راوړی وای، دوی ولاړل او په دا ماپښين بيرته د ليک او څوبنديانو سره بيرته راوګرځېدل، چي په هغو کي يو د کرزي نژدې ملګری و، چي وروسته د ارزګان والي سو کرزي ته تسليم کړل. دا يوه ښېله شرطه تسليمېدنه وه.

د طالبانو تر تسليمۍ دوې ورځي وروسته کندهار ته راغی او د ملا عمر په کور کي يې واړول، چي په بمباريو کي خورابد زيانمن سوی و. دا وخت ملا عمر الونيا سوی و. کرزی وايي کله چي موږ کندهار ته راغلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خورا ډېر خلک موږ ته د روغبړ له پاره راغلل. بهرنۍ میډیا هم راغلل چي اوس هغوی ما ته د نژدې لاس رسی درلود.

د کرزي د کابل د تګ له پاره تیاری ونیول سو. او پرېکړه یې وکړه چي کابل ته به یوازي ننوزي. چي هیڅ ځواک حتی یو باډیګارډ به نه وي ورسره. ده د قومي مشرانو او نورو مخورو کسانو غونډه راوبلل او د خپل پلان څخه یې خبر کړل. د ده د همدې پرېکړې سره ځینو مخالفت وکړ. دوی ویل ته باید کابل ته د درو څلورو زرو کسانو سره خورا په درب ننوزې. خو اکثریت زما ملګري سول. هغوی وویل یوازي ولاړ سه ځکه چي هر افغان یو افغان دئ که چیري یو کندهاری ستاسي ساتنه کولای سي نو ولي یو کابلی او نور ستا ساتنه نه سي کولای. زما پرېکړه ومنل سوه چي البته دا تر ټولو ښه پرېکړه وه.

کرزی د کابل پر لور په امریکایي نظامي الوتکه کي د خپل ورور، اکا او د کورنۍ د یوه نژدې ملګري سره والوت. کرزی وایي بس همداسي مو وکړل. د باګرام هوایي اډې ته زموږ سره د لیدلو له پاره خورا ډېر کسان راغلي وه او ګڼ شمېر موټران یې ورسره راوستلي وه، ځکه چي دوی د خوراډېرو کسانو د راتګ له پاره تیاری نیولی و. خو چي کله موږ د الوتکي څخه کښته سوو موږ یوازي څلور کسان وو. شپه ناوخته وه او د شمالي ټلوالي جنګیالیو د کابل په تیاره جادو کي ګزمې کولې. کرزی ارګ ته بوتلل سو، چي په دا سبا د کابل د هري خوا څخه خلک راغلل او د ماڼۍ دروازه یې په پلاستیکي ګلونو وپوښل چي خپل نوی مشر ته ښه راغلی ووایي. د افغانستان نوي مشر د ارګ ماڼۍ خپل نوی کور ولید چي د یوې لسیزي جګړې ته په کتو سره یې وضعیت خورا ښه و. دا ماڼۍ پر ۱۸ ایکړه مځکه باندي د کابل په شمال ختیځه برخه کي په اتلس سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتیـایمو کلونـو کـي جـوړه سـوې ده، چـي د هـر افغـان واکمـن کـور و ، خـو حفیظ الله امین پکښې ووژل سو. د مرمیو سوري یې پر بهرنـي دېوال هـر چیري ښکاري او د همدې ستري مانۍ برج رالوېدلی چي د تـشناب کـار ځني اخیستل کېده، خو دننه په مانۍ کي ورانـي ډېره لږ سوېده. ګلخانـه چي د ولسمشر د کار د دفتر ودانـۍ ده او مسجد جوړ او روغ و او همـدا شان د استوګنې سیمه چي دوهمه درجه لویه دفتري ودانـۍ ده. دلکـشاه مانۍ چي د شاه رسمي د اوسېدو ځای دئ او د کله چي باچا ظاهرشاه لـه واک څخه په ۱۹۷۳ م* کال کي لیري کړل سو نه ده اشغال سوې دلکشاه اوس بیرتـه رغـول سـوې او د درنـو خلکـو لـه پـاره مېلمستون دئ. پـه دې مـانۍ کـي د بـاختري دورې دوه زره کلـن زاړه تـاریخي آثـار کلـه چـي پـه (۱۹۷۸ م) کال کي پیدا سول سمدستي پټ کړل سوي وه. ډېر کلونـه دغـه خزانه چي شل زره طلایي توکي، لکه د پیل غاښونه، او غمي یې لـرل پټـه سوې وه. داسي ښېره وه چي د جګړې په جریان کي دغه اثار ورك سوي وې او یا به د ټوپکسالارانو له خوا ویلي کړل سوي وي. خو یوازي څو کـسانو تـه دا حقیقت څرګند و او کله چـي کـرزی ولـسمشر سـو، د دغـه لـوی راز ښخوونکو فیصله وکړه چي دغه خزانه باید نوره راڅرګنده سي. دغه توکي اوس کیـتلاک سـوي دي او پـه ۲۰۰٦ م کـال کـي یـې سـل پـه پـاریس کـي ننداري ته وړاندي سول. کله چي کرزی په ارګ کي ځای پر ځای سو، نـو د ولسمشر رباني او نورو سره د غونډو لړۍ پیل سوې، وروسته یې روم تـه پرواز وکړ چي د باچا ظاهرشاه دعا وغواړي. کرزی وایي چي ده ما ته قرآن کریم او خپله چتۍ راکړل. بیرته کابـل تـه راوګرځېد او د واک تبدیلي یې په رسمي توګه تر سره کړه. په اپریل کي کـرزی بیـا روم تـه ولاړ چـي دا وار

---

* پـه اصـل کـي لـیکـوال د شـا د لـیري کېدو کـال ۱۹۳۳ بـلـلـی دئ (؟)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې پاچا د ځان سره راوست. کور ته د شاه ظاهرشاه راتګ باید یوه میاشت مخکې په مارچ کې تر سره سوی وای خو امنیتي ځواکونو یوه دسیسه کشف کړه چې په هغه کې د شاه او کرزي د مرګ پلان جوړ سوی و.
هغه مراسم چې کرزي او نورو ملیونونو افغانانو یې په خورا لېوالتیا تیاری نیولی و وځنډېدل. خو ټولو افغانانو د شاهي نظام د بیرته فعاله کېدو هرکلی ونه کړ، مګر په جنوري کې د افغانستان په شرقي ښار خوست کې په زرګونو پاچا پلوه قبایلو لاریون وکړ چې ویل یې امریکا د شاه ضد شمالي ټلوالي چې د تاجکو او ازبکو څخه جوړه ده پلوي کوي چې البته یاد سو قومونو خورا ډېر وخت د پښتنو تر واکمنۍ لاندي تېر کړي دي.
د ۲۰۰۲ م کال د اپریل پر ۱۸ شاه ته د کابل په نړیوال هوایي ډګر کي خورا تود هرکلی وویل سو، خو مراسم یې خورا ټینګ کنټرول سوي وه. کله چې د ایټالیا هغه نظامي الوتکه چې شاه پکښې سپور و، د کابل بم بېروونکي هوایي ډګر ته راورسېدل امنیت خورا سخت کړل سوی و چې یوازي یو څو ځانګړو قومي مشرانو شا ته د نژدې ورتګ اجازه لرل. امنیتي چارواکي هغه وخت د خورا مشکل سره مخامخ سول، چې کله قومي مشرانو د شاه د لاس مچولو له پاره کوښښ کاوه. دا مهال شاه ۸۷ کلن و، چې کله له الوتکي څخه را روان سو نو خورا کمزوری ښکارېده، چې کرزی ورسره کومک کاوه. د افغان ملي جامو پر ځای ده د توري نرمي ثرمني کوټ اغوستی و. یعني هغه جامه چې اوس کرزی په مشهوره دئ لکه د قره قول خولۍ او اوږده زرغونه چپنه.
ظاهرشاه اوس په هغه مانۍ کي اوسېږي چې یو وخت ده پکښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واکمني کول، چي کورنۍ او دوستان يې پر راګرځېدلي دي*. په بن کنفرانس کي د افغانستان د حکومت له پاره ټوله وزيران ټاکل سوي وه، چي اوس يو فعاله اداره پر ځای و. کرزی وايي د موقتي ادارې د مشر په توګه ما بېله غونډو او بحثونو څخه بل کوم جلا کار نه دئ کړی. ما به خورا ډېر د محلي خلکو سره ليدل. په دې ټولو کي زما ښه اصول همهغه و: کار له افغانستان له پاره ډېر ساده. د طالبانو تر نسکورېدلو وروسته په افغانستان کي خورا ډېر تغيرات راغلي دي، خو کرزی د هغه د کريډيټ اخيستلو څخه ډډه کوي. دی وايې دا تغيرات خپله افغانانو راوستل، ځکه چي دوی تغير غوښت او دوی بالاخره د همدې کار د تر سره کولو له پاره آزاد وه.

* د کتاب دليکلو پر مهال د افغانستان پخوانی شاه محمد ظاهر ژوندی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۸)

د نوي افغانستان جوړول

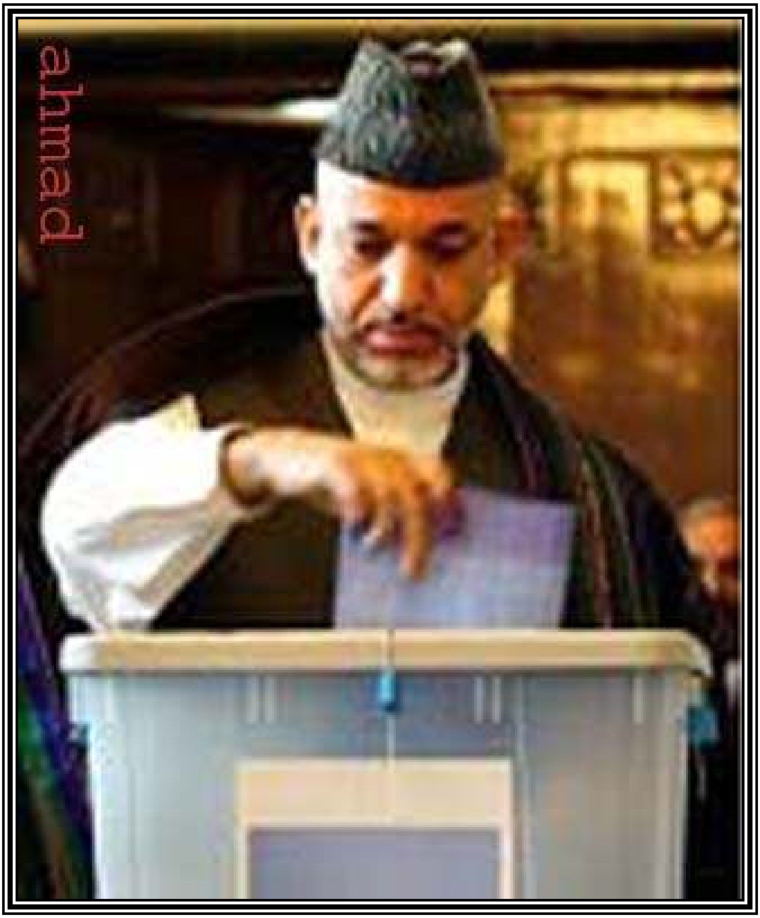

د افغانستان ولسمشر حامد کرزی د رايي ورکولو پر مهال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بن غونډې دافغانستان دموقتي ادار ې پر وزيرانو چي په سر کي يې حامد کرزی و موافقه وکړه. همدې موافقې د هيواد له پاره يو دايمي حکومتي چوکاټ رامنځته کړ او په شپږو مياشتو کي دننه يې د بېړنۍ لويي جرګې جوړول وغوښتل. د بېړنۍ لويي جرګې وظيفه دا وه چي د دوو کالو له پاره د افغانستان د انتقالي ادارې مشر وټاکي. د يو آزاد کمېسيون يوويشت غړو چي مشهور اقتصاد پوهان، اداره چيان او مذهبي مشران وټاکل سول، چي د لويي جرګې چاري منظمي کړي. د جرګې تر سره کېدو څو مياشتي وړاندي په ټوله هيواد کي د ډلو تر منځ د استازو د ټاکلو له پاره غونډې تر سره سوې. دغه استازو د ولايت په سطحه غونډې تر سره کړې چي خپل نماينده ګان و لويي جرګې ته وټاکي چي البته دغه ټاکني ښکاره وې. کله چي د زرو استازو ټاکنه په همدې شان تر سره سوه پنځه سوه نور بيا د آزاد کمېسيون له خوا وټاکل سول.

کمېسيون خورا سخته لار په مخ کي لرل، په ځانګړې توګه چي کله به يې غړو د انصاف په اړه د ټوټه سوي افغان ولس په سوونو شکايتونه اورېدل. داسي تورونه هم وه چي رايې رانيول سوي دي خو د کمېسيون له پاره دا ناممکن کار و، چي د پروسې څارنه وکړي، نو ځکه دوی پر محلي شوراوو تکيه وکړه چي محلي شخړي حل کړي تر جرګې پوري يوه دوامداره موضوع دا وه چي جرګه او که به ولسمشر کابينه ټاکي.

د پخواني پاچا پر رول هم بحثونه روان وه. کله چي شاه په اپريل کي بيرته افغانستان ته راوګرځېد ملاتړ يې زياتېده تر څو د دولت د مشر په توګه يې رول بيرته برقرار سي. له بحثونو څخه خورا اساسي شکلونه راووتل چي په هغو کي دا سناريو هم شامله وه، چي شاه ته دي د ملت د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار لقب ورکړل سي، خو کومه ربښتوني حکومتي واک دي نه لري او بلـه دا وه چي شاه دي د ولسمشر او دولت د مشر پـه توګـه وټاکل سي، چي لومړی وزیر به لري او هغه به د حکومت روزمره چاري پر مخ بیایي.

کله چي د لـویي جرګې نېټـه راورسېده، دا ښکاره سوه، چي د جرګې د غړو شمېر ۲۰۰۰ زرو تـه رسېدلی پـه داسي حال کي چي ۱۵۰۰ سیټونه په نظر کي ورته نیول سوي وه. د لویي جرګې کمېسیون جرګـه یـوه ورځ وځنډول تر څو پرېکړه وکړي چي څوک باید له جرګې څخـه منع سي، چي په پای کي ۱۶۵۰ غړو تـه پـه جرګـه کـي د ګډون لـه پـاره اجازه ورکـړل سوه.

نړیوالي ټولني د لـویي جرګې پـه جوړولـو او منظمولـو کي خورا ډېر کومک وکړ. د جرمني حکومت یوه خورا لویـه خېمـه د کابـل پـوهنتـون په انګړ کي د لویي جرګې د تر سره کولو له پاره ودرول. د کرزي پـه قـول د افغانـستان لـه پـاره د ملګـرو ملتونـو خـاص اسـتازي لخـدر ابراهیمـي د جرګې په دایرولو، د مختلفو ډلو سره د خبرو کولو او هغوی ته د مـشورې ورکولـو سـره خـورا سـتر خـدمت تـر سـره کـړ. کـرزی وایـي د افغـان اصـله امریکـایي زلمـي خلیلـزاد حـضور چـي د ولسمـشر بـوش مرسـتیال چـي وروسته بیا په افغانـستان کـي د امریکـا سفیر سو رول هم خورا مهم و، ځکه هغه په ځایي ژبه پوهېده او د افغانانو په منځ کي د درناوي وړ و.

د خلیلزاد حضور به ګټور و خو جنجالي هم و. دی افغانستان ته د جګړې په جریان کي راورسېد، او د شمالي ټلوالي سره یې د طالبانو په له منځه وړلو کي د خورا نژدې سره کار وکړ. دی او کـرزی نژدې ملګـري دي او د کرزي سره یې د حکومـت پـه جوړولـو کـي مرسـته او مـشورې ورکـړې دي. ځینو غړو په جرګه کي هغه د اصلي ځواک په توګه ولید، چي د پردي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر شا به یې د امریکا د نفوذ څخه په کټه اخیستنه به یې د کرزي ټاکل ډاډمنول. د افغانستان په داخلي چارو کي د خلیلزاد د رول پر سر شخړو تر هغه روانه وه چي کله نوموړی دولسمشر بوش له خوا عراق ته د ۲۰۰۵ م کال د اپریل په میاشت کي د سفیر په توګه ولېږل سو.

د ۲۰۰۲ م کال د جون پر ۱۰ مه لویه جرګه په رسمي توګه پرانیستل سوه. شاه شورا ته یوه اطلاعیه ولېږل چي په هغه کي راغلي وه، چي دی په پخله د دولت د مشرتوب له پاره د کاندیدۍ څخه تېرېږي او ولسمشرۍ ته د حامد کرزي ملاتړ کوي. کرزي ولسمشرۍ ته د کاندید په توګه په جرګه کي سیټ نه درلود خو د انتقالي ادارې د مشر په توګه یې شورا ته وینا واورول.

کرزی وایي چي ما یې د پرانیستلو په مراسمو کي ګډون درلود او د ځو غړو سره مي ولیدل چي تر هغه وروسته مي خپل ځان لیري ځني ساتی. د ولسمشرۍ چوکۍ له پاره خورا ډېر کاندیدان وه، چي په هغو کي د مسعوده جلال په نامه یوه ښځه هم وه، چي وروسته بیا د ښځو چارو وزیره سوه. پخواني ولسمشر رباني هم په کاندیدانو کي و چي د شورا په دوهمه ورځ د خپلي کاندیداتورۍ څخه تېر سو او د کرزي څخه یې خپل ملاتړ وښود، چي ویل یې دا کار یې د ملي یووالي په خاطر تر سره کړی دئ.

د جون پر ۱۳ مه استازو د ولسمشرۍ له پاره پټې رایې واچولې چي دا په لویه جرګه کي لومړی ځل و. ملګرو ملتونو رایې شمار کړې او اعلان یې وکړ چي له ۱۵۵۵ رایو څخه ۱۲۹۵ رایې کرزي وړي دي.

کرزي وویل چي اوس نو زه د انتقالي ادارې مشر وم. ما و استازو ته په خپله وینا کي وویل، چي دا ځونه د ویاړ ځای چي یو ځل بیا ټوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانان تر يوې خېمې لاندې سره راټول سوي دي. ما د سولې، ثبات او امنيت پر اړتيا خبري وکړې. ما تر دغې خېمې لاندي د افغانانو هغه ستر ارمان حيسوي چي د خپل هيواد ملکيت بيرته د افغانانو لاس ته ورسي.

د کرزي تر ټاکلو وروسته لويي جرګې د نوي اساسي قانون پر موضوعاتو باندي بحث پيل کړ. د بن په غونډه کي د افغانستان د اساسي قانون د مسودې د جوړولو له پاره يو ځانګړی کمېسيون ټاکل سوی و خو لويي جرګې پرېکړه وکړه چي د اساسي قانون د تصويب له پاره دي په اتلسو مياشتو کي بله جرګه راوبلل سي. د لويي جرګې ناسته يوه اوونۍ وغځېدل، چي خيمي دننه او د کابل په جادو کي خورا کشمکش روان و. ځو واره داسي پېښه سوه چي ځيني خوابدي استازي به د اعتراض په توګه له خېمې څخه ووتل او ځينو نورو بيا چي ويل يې دلته بهرنۍ مداخله روانه ده يوه ورځ له جرګې څخه بايکاټ وکړ. د کابل په جادو کي د ايساف سرتېرو د احمدشاه مسعود د ورور ولي مسعود د وسله والو کسانو سره چي په برتانيه کي د افغانستان سفير دئ، برخورد وکړ، خو په ټوليزه توګه د ايساف عسکرو په مرکز کي ثبات ساتلی و. هغه ورځ چي فکر کېده جرګه به پای ته ورسېږي برتانوي تورن جنرال چي په افغانستان کي يې سوله ساتي ځواکونه ځای پر ځای کړل، په مډال ونازول سو او د استازو له خوا ورته د اوږده عمر او بريالیتوب دعا وسوه.

د جرګې په اخره ورځ استازي د کابينې پر ټاکلو کومي موافقې ته ونه رسېدل، او منتخب ولسمشر کرزي استازو ته وويل چي د جرګې وخت پوره سوی دئ چي زه بايد خپله کابينه په خپله وټاکم.

همدې شي خورا ډېر اعتراضونه راوپارول، او کرزي د استازو څخه وغوښتل چي جرګه دوې ورځي نوره هم وغځوي. د جون پر ۱۹ مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرزي خپله کابینه اعلان کړه، چې په هغه کې د مسعود د اردو پخواني قوماندان جنرال قسیم فهیم د دفاع وزیر په توګه او یو له خپلو دریو معاونینو څخه وټاکی. یو بل مرستیال ولسمشر حاجي عبدالقدیر تر دې یوه میاشت څه کم په کابل کې ووژل سو.

تر ببړنۍ لویي جرګې وروسته کرزي او د ده کابینه د خورا سختي دندي سره مخامخ وه. چې بالاخره د کنډ او کپر افغانستان څخه یو نوی ملت جوړ کړي، چې په هغه کې د یوه فعاله حکومت جوړول هم راځي او په هیواد کې بې شمېره سیمه ییزي اونژادي ډلي سره متحدي کړي چې زیاتي یې لا تر اوسه پوره وسله وال وه.

کرزی وایي چې تر لویي جرګې وروسته د ائتلاف د ځواکونو امریکایي قوماندان په ببړنۍ توګه راغلی چې ویل یې زه ستا د امنیت په اړه خورا اند ېښمن یم. جنرال وویل هغه افغانان چې ستا پر شاوخوا راټول دي ښه روزنه نه لري او د دې جوګه نه دي چې د تروریزم د خوا تاسي ته د متوجه تهدیدونو تر هوده ووتلای سي، او هغه مغلق امنیت ونیسي چې د یوه ولسمشر له پاره اړین وي او ده راته امریکایي امنیتي پلان تشریح کړ. کرزی وایي ما جنرال ته وویل چې زه به په دې اړه فکر وکړم او د خپلو افغانانو سره به دا مسئله شریکه کړم. وبه ګورو چې دوی په دې اړه څه نظر لري. دی ډېر حیران سو چې ټولو افغانانو د هیواد له هر ګوټ څخه د دې خورا په ورین تندي ملاتړ وکړ، چې ما به د همدې پلان په اړه خبري ورسره کولې. دوی کرزي ته وویل دا به ستا تر ټولو غوره کار وي چې تر سره یې کړې او څومره ژر چې امکان لري باید ویې منې. دوی ده ته وویل چې امنیت یوازي په نفرو نه ساتل کېږي، بلکي پوهه، روزنه او تجهیزات خورا ورته مهم دي. ځکه نو زه ورسره موافق سوم او امریکایانو د امنیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په برابرولو کې خورا ستر خدمت تر سره کړ، بلکې دوی هغه افغان هم وروزل چې له دوی څخه مسئولیت واخلي. زه اوس یو ځل بیا افغان ساتونکي لرم چې خورا ښه روزلي او ښه تهجیز دي. امریکایي امنیتي ځواک چې دوه کاله د کرزي پر شاوخوا راټول و تر څنګ یې د افغان ولسمشري ګارډ هم وروزی، د کرزي امنیتي ساتونکو ټولو د امریکایي اردو په ځانګړو ځواکونو کې د کمانډو په توګه او یا په بحري سیلز کې دنده تر سره کړې وه. غښتلو او جګو امریکایانو چې د لمر عینکې به یې پر سترګو وې او خورا ډېرې وسلې به ورسره وې چې کله به کرزی کوم ځای ته تلی هر چیرې به دغه امنیتي کسان تر سترګو کېدل، چې همېشه به تر ده شاوخوا راچاپېر و. کله چې به کرزي د یوه ولایت مرکز ته د والي د لیدلو له پاره تلی نو په څرخکه کې به یې سفر کاوه چې د کښېناستلو سیمه به لا د وړاندې د امریکایانو له خوا ساتل سوې وه. که چیرې به محلي مشرانو او یا دولتي چارواکو د ولسمشر د روغبړ له پاره لیکې جوړې کړې وې او کرزي به ورسره تېرېده دوه امنیتي ساتونکي به یې اړخونو او دریم د اتوماتي وسلې سره د تیارسي په حالت کې د لیکې تر شا روان و.

د انتقالي ادارې د مشر په توګه تر ټاکلو درې میاشتې وروسته د ۲۰۰۲ م کال د سپټمبر پر پنځمه نېټه په کندهار کې چې کله د ورور واده ته تللی و وژونکې حمله پر وسوه، خو دی ژوندی پاته سو. د خپل وطنوال د لیدلو له پاره خورا ډېر خلک راغونډ سوي وه، ځکه چې دا دده تر ټاکلو وروسته کندهار ته د ده لومړی سفر و. کله چې د ولسمشر کاروان په جادو کې د خلکو تر ګڼې ګوڼې کرار تېرېدی یو کس چې د افغان پولیسو یونیفورم یې اغوستی و د کرزي پر موټر یې څلور ډزې وکړې، یوه مرمۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرزي له سر څخه تېره سوه او د کندهار والي ګل اغا شېرزی يې په سر کي ژوبل کړ. د ده زخمونه شديد نه وه او د کرزي امريکايي ساتونکو پر هغه کس ډزي وکړې او ويې واژه. دغه کس عبدالرحمن نومېده چي يو مشکوک طالب و او تر يوه مياشت لږ موده وړاندي د کندهار د والي په شخصي امنيتي ځواک کي شامل سوی و.

تر دې دوه کاله وروسته د ولسمشرۍ د ټاکنو په هيواد کي د پراخ کمپاين پر مهال چي يو ځای ته په سفر و د ۲۰۰۴ م کال د اکتوبر په مياشت کي يې پر هيلکوپټر راکټي حمله وسوه.

خو د اوس له پاره ډېر څه په مخکي وه چي تر سره سي. کرزی وايي مونږ بايد د اساسي قانون د لويي جرګې د دايرولو له پاره خورا سخت کار کړی وای. لومړی کار دا و چي د اساسي قانون د مسودې له پاره بايد کمېټې جوړې سي چي يوه د اساسي قانون مسوده جوړه کړي او هغه بله يې تر نظر تېره کړي. ما د ډېرو کسانو سره تر سلا مشورو وروسته د دغو کمېټو غړي وټاکل او د راتلونکي کال له پاره د دوی په وړاندي خورا ډېر کارونه پراته وه، چي تر سره يې کړي. د کمېټو غړو لومړی د عامو افغانانو نظر وغوښت. دوی کسان د افغانستان هري برخي ته ولېږل، چي د افغان ولس نظر معلوم کړي چي څه ډول حکومت غواړي. څو نظرونه وه چي په هغه کي د رياستي نظام، صدارتي نظام / پارلماني نظام او د شاهي نظام بيرته راتګ غوښتل سوی و، خو مطلق اکثريت د رياستي نظام غوښتونکی سو.

کرزي پخپله د مختلفو موضوعاتو په اړه د افغانانو د نظرياتو په راټولو بوخت و. دی وايي تر دې وړاندي چي زه د افغانستان د انتقالي اداري د مشر په توګه وټاکل سم ما د هيواد د ټولو پرګنو سره غونډې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړې او همدا سي پسې جاري وې. په هغو ورځو کي لومړی شی چي خلکو غوښت هغه بې وسلې کول، بې وسلې کول او بې وسلې کول و. خلکو غوښتل چي د بې شمېره ملېشو او ټوپکسالارانو څخه وسلي راغونډي سي او په هیواد کي د تشدد د بیا راتلو خطر کم سي. افغانانو همدا شان په پوره توګه د قانون پر حاکمیت ټینګار کاوه. تر دغو شیانو وروسته چي نور شیان خلکو کرزي ته ویلي وه هغه ښوونه او روزنه، روغتیایي اسانتیاوي، سړکونه، اوبه، برېښنا او هغه ټوله شیان چي پرمختللي نړۍ ورڅخه برخمنه ده. تر دې وړاندي هم د افغانستان زېربنا پرمختللي نه وه خو اوس بیا ښځي د مرګ پر پوله ولاړ و. یوازي ٦ فیصده خلک د برېښنا څخه برخمن دي او حتی نن هم په کابل کي هر ځای د جنراتورونو ږغونه اورېدل کېږي، ډېر داسي کلي سته چي په ژمي کي یې د واورو له کبله چي پر لوړو کوتلونو و سي د نورو سیمو سره یې اړیکي پرې کېږي. روغتیایي خدمتونه خو تر لویو ښارونو بهر ښځي پر نېست حساب و. د جنګونو په جریان کي په سلګونو ښوونځي نړېدلي وه. د کرزي مکتب حبیبیه لېسه چي په افغانستان کي تر ټولو لوی او غوره ښوونځی دئ په کنډواله بدل سوی و، خو د دې ټولو سره افغانان په دې پوهېدل چي که وسلې ټولي نه سي د پرمختللي ټولني له هیڅ ګټي څخه به برخمن نه سي.

ډي ډي آر یا د بې وسلې کولو پروګرام د ۲۰۰۳ م کال په فبروري کي د افغانستان د نوي پیل پروګرام لاندي د یو ان ډي پي په ملاتړ او د یوناما په همکاري پیل سو. د راتلونکو درو کلونو په جریان کي د ډي ډي آر د پروګرام تر چتر لاندي په زرونو میله وسلې، د توپونو ټوټې، کلاشینکوفونه، ټانکونه، او نوري درنې او سپکي وسلې راغونډي سوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دفاع وزارت په واک کي ورکړل سوې. تر ۲۵۰ زيات مليشه ترخيض او تر ۶۳۰۰۰ ډېر پخواني جنګيالي بې وسلې سول. د ډي ډي آر پروګرام همدا شان د پخوانيو جنګياليو سره مرسته وکړه، چي د حرفوي زده کړو له لاري او نورو وظيفو ته په استخدامولو سره بيرته خپل ملکي ژوند ته راوګرځي او يا بيا په افغانستان کي د نوي ملي اردو نظامي ژوند ته ور وګرځي.

کرزی وايې چي ترخيض سو افسرانو او سرتېرو ته د بيا استخدامولو له پاره ډېر شيان وه، چي په لسو کي نهو يې ملکي چاري انتخاب کړې لکه بزګري ، حرفوي زده کړې او تجارت. دوي نور د جګړې څخه ناروغان او د جنګي الاتو د کارولو څخه ستړي او زاره ترکي و.

د ډي ډي آر پروګرام د ۱۴۱ ميليونو ډالرو په لګښت زياته برخه جاپان پربکړه چي د روسانو په مقابل کي يې د مجاهدينو سره د تجهيزاتو مرسته کوله، په ځانګړې توګه د وسايطو او د ۲۰۰۲ م کال په جنوري کي د افغانستان د بيا رغوني په اړه د نړيوال کنفرانس کوربه و. په يقين سره چي د ټول افغانستان څخه وسلې ټولي نه سوې خو د درنو وسلو لوی اکثريت لکه ټانکونه او توپونه د ملېشو او ټوپکسالارانو د لاسونو څخه ووتل او و نوي حکومت ته وسپارل سول.

افغانستان يوازي دا نه چي د وسلو څخه ډک و، بلکي د نړۍ له نهو ماين ګذاري سوي هيوادونو څخه و، چي په سوونه زره انسان ضد، ټانک ضد اونور چاودېدونکي مواد يې په ډېرينه خاوره کي کرل سوي وه. د ماين پاکۍ هڅي د طالبانو د حکومت د نسکورولو راهيسي رواني دي، خولا هم په افغانستان کي تر ټولو لويه وژونکې وسيله ده چي هره مياشت تر سلو زيات افغانان وژني او يا يې ټپي کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چي مسافرين د کابل و نړيوال هوايي ډګر ته راورسېږي د رن وي او ټکسي لارو پر دوارو غاړو د ماين پاکانو د ډېرو نښانونو په ليدلو حيرانېږي خو د کابل هوايي ډګر تقريباً د ماينونو څخه پاک سوی دئ.

کله چي خلکو وليدل چي د ډي ډي آر پروسه برياليه ده نو لومړيتوب بلي خوا ته وګرځېد داسي چي خلک به د ښووني او روغتيايي خدمتونو په اړه ډېر رږغېدل. کرزی وايي چي يو شی مي ډېر خوشحاله کوي هغه دا چي خلک د هرکلي او ولايت نه زما څخه د پوهنتون غوښتنه کوي. ما کوچنيان وليدل چي په خېمو کي يې زده کړي کولې او داسي ښوونځي چي د بمباريو له کبله به يې چتونه نړېدلي وه. تعليم د خلکو تر ټولو لوی ارمان و.

هندوستان چي حامد کرزي پکښې پوهنتون ولوست او انګليسي يې پکښې زده کړه. د حبيبيې لېسې د بيا رغوني له پاره يې بسپنه ورکړه، د ښووني ستره غوښتنه چي کرزی يې په خبرو کي يادونه وکړه ډېره ښکاره وه، ځکه شاګردان په مختلفو دوروکي ښوونځي ته تلل او راتلل چي په خېمو کي به يې زده کړي کولې او د ورانو ټولګيو د بيا رغوني کار به د دوی په شاوخوا کي روان و.

يوبل شی چي د کرزي څخه به د کلي مشرانو غوښت هغه ښځينه روغتيايي اسانتياوي وې. دی وايي چي ما احساس کړه چي ښه ښځينه روغتيايي اسانتياوي ډېري مهمي دي، ځکه چي خلک يې خورا ډېره غوښتنه کوي. دا زما له پاره په دې معنا وه چي ټوله خلک د ښه ژوند ارمان لري. تر دې وروسته به دوی د سړک او برېښنا غوښتنه کوله چي د تجارت او سوداګرۍ له پاره ډېر اړينه ده.

دی وايي چي نن اول لمبر غوښتنه د برېښنا ده، چي د ده دا خبره د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راډیو د یوه مختـرع پروګـرام چلوونکي لخـوا عـام ولس هم تایـد کـړه. پـه کابل کي یوې شخصي راډیو یوابتکاري پروګرام جوړ کړ چي پـه هغـه کـي بـه اورېدونکي پـه پروګـرام کـي برخـه اخیـستل چي خپـل نظـر ووایـي. د همدې راډیو د ټلیفون شمېره په راډیو کي خلکو ته اعلان سوه چي کله بـه اورېدونکو زنګ ورتـه راوواهـه نـو یـوازي بـه جـواب ورکـوونکي ماشـین بیـپ بیـپ کـاوه چي نـور هـیڅ لاربـښـوونه یـې نـه ورتـه کـول، ځینـو ټلیفـون کوونکو بـه همداسي ټلیفون وکړ چي هیڅ بـه نـه پوهېدل چي څـه وکـړي خـو نورو بـه خپـل پیغامونه پرېښوول او هغه څه بـه یې ویـل چي پـه زړه کـي بـه یې وه. دغه پیغامونه وروسته نشر سول چي وروسته ډېر خلک پـه وپوهېـدل، د دغـه غیـر رسمي او نامنظمو نظریاتو اورېدلو وروسته د راډیو مشر هغـه پـایلي تـه ورسـېد چـي ولسـشمر کـرزی رسـېدلی و. د افغانـانو لـومړني شکایتونه د برېښنا د نستـه والي پـه اړه وه.

د برېښنا غوښتنه بېله شکه چي ډېره وه، خو د طالبانو تر واکمنۍ وروسته چي کله بازار ته برېښنایي توکي راوارد سول څو چنده یـې نـوره هم زیاته کړل. هیواد اوس د موبایل ټلیفون او برېښنا لیک له لاري د نـړۍ سـره وصـل سـو، چـي همېـشني چـارج تـه یـې اړتیـا لـرل. ځـوان افغانـان د کمپیوټر پر خوا ور مات سول، د کمپیـوټر دوکانونـه او کورسـونه د کابـل پـه شمول ښارګوټو او کلیو ته وغځېدل. افغانانو پـه خـورا پـرېمانـه توګـه د موسیقۍ د سي ډي ګانو د کاپي کولو غلاوي پیـل کـړې او پـه ډي وي ډي کـي بـه یـې امریکـایي او هنـدي فلمونـه کتـل. د امریکـایي هغـو فلمونـو غیرقانوني کاپي بـه پـه څو ورځو کي د کابل پـه دوکانونو کي تر لاسه کېده چي تازه بـه پـه امریکا کي ننداري تـه وړاندي سوي وه او پـه کـوچنۍ کېمـره بـه پـه ډېره اسانۍ سره د تیاتر د پردې څخه ریکارډ سوي وه. د دغو ډي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډیانو کتنل داسي وه لکه سړی چي خپله په تیاتر کي وي چي د فلم د لغړیانو، خبري، خندا او ټوخی به پکښېږي اوربدل کېدی. چي بالاخره به يې پرده هغه وخت بنده سول چي کله به يو ليدونکي او ليدونکي ولاړ سول، او پياده رو ته به ووتل. افغانانو همدا شان د ټلويزيون له ليدلو سره مينه درلوده چي دا کار يې د ستلايټ ډيشونو له لاري کاوه او حتى په ليري پرتو سيمو کي به هم تر سترګو کېده.

کرزي وويل چي البته موږ د نوري برېښنا له پاره پلان جوړوو خو دا هر څه ډېر ژر نه سي تر سره کېدلای. اوس دا تر ټولو مهم شی دئ چي نړۍ بايد زموږ سره مرسته وکړي چي تر څو د برېښنا د توليد ظرفيت ډېر کړو.

د نوي افغانستان په دغه لومړيو مراحلو کي تر هغه ډېر ژر وروسته چي نړۍ د جګړې دغه ببرروونکی هيواد ته بيرته راوګرځېدله افغانانو خورا ډېري هيلي او ارزوګاني لرلې، چي دا خورا لوړي وې. کرزي وايې چي ما په خپله داسي فکر کوي چي موږ به هيواد په څو کلونو کي ورغوو، چي البته زه پخپله د ډېرو افغانانو سره غلط وم، هيله بلکي فکر مو کړی و چي دا هر څه به ډېر چسپ ورغېږي. خو د ژر تر سره کولو هيله لا تر اوسه ژوندی ده ځکه چي افغانستان څو کاله له لاسه ورکړي دي دوی د هغه فاصلې په بيرته ډکولو کي خورا په بېړه کي دي او غواړي چي خپل ځانونه نوري نړۍ او په ځانګړې توګه د ګاونډيانو سره برابر کړي.

کله چي هيواد له کورنۍ جګړې له تياري څخه راووت او طالبانو ته واک ورسېد په لومړي سر کي پرمختګ خورا چټک و خو بيرته دغه پروسه ټکنۍ سوه، چي د هيواد حرکت همداسي پاته سو خو اوس ارزوګانو هم تغير کړی و. خلکو لوړي تنخواوي غوښتې چي ښه کالي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

رانيسي او كورونه په سم كړي. كرزى وايي چي كله به ما په لومړي سر كي د خلكو سره غونډي كولې خلكو به خراب كالي اغوستي وه او ستړيا او مشكلات به يې له ورايه له مخه ښكاريدل، نن دوى ډيري ښه جامې اغوندي اونظرونه يې مثبت سوي او د هيلو ډك دي. په افغانستان كي ژوند مثبت تغير كوي چي همدا تغير لا پسې روان دئ. كرزي دا خبره په ٢٠٠٥ كال كي وكړه كله چي د طالبانو په حملو كي زياتوالى راغلى، افغانان د پرمختګ د كراري ودي څخه خواشيني سول، په ځانګړې توګه د هغه ډول امنيت نه ورته برابرول چي دوى يې هيله لرل.

د اساسي قانون لويه جرګه د ٢٠٠٣ م كال په جنوري كي تر سره سوه، كرزى وايي چي هلته خورا سختي چنې ووهل سوې مګر پروفيسر مجددي چي د جرګې مشر وټاكل سو ټوله شيان ده د مختلفو خلكو د ګټو او د هغوى د نظرياتو سره په معامله كي د خورا حيرانوونكي طريقې څخه كار واخيست. د اساسي قانون مختلف شكلونه په نظر كي نيول سوي وه، چي بالاخره استازو رياستي نظام خوښ كړ چي البته دا د افغانانو هيله هم وه. دې كيسې شل ورځې په بر كي ونيولې چي بالاخره مسوده داسي حال ته راورسېده چي لوى مشكلات يې حل او د اضافي تغيراتو راوستلو تر پولي ورسېده. كله چي د نورو تغيراتو راوړلو نور څه نه وه پاته پروفيسور مجددي و هغه ته د رايي وركولو اعلان وكړ. دا آزادي رايي وې چي ده يې د منلو له پاره د دربدلو وويل چي تقريباً ټوله غړي چي تر ٥٠٠ ډېر وه په تاييد يې ولاړ سول. كرزى وايي چي يوازي دوه درې كسان يې په تاييد ونه دربدل. چي دا خورا د حيرانۍ وړ و، ځكه چي افغانستان اوس اساسي قانون درلود چي دا خورا ښه اساسي قانون و چي په نړۍ كي خورا ځانګړى او حكومت ته يې په خورا سمه توګه د رسېدلو چاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظيمول.

د دغه نوي اساسي قانون يوه ځانګړنه دا ده چي کرزي په وياړي چي ټولو ژبو ته پکښې مساوي حق ورکړل سوی دئ، چي اوس به کوچنيان کولای سي چي په خپله سيمه کي په خپله ژبه زده کړې وکړي.

ښځو ته په پارلمان کي ۲۵ فيصده سيټونه ورکړل سوي دي، خو عملاً د هيواد په ډېرو برخو کي خورا مشکل او ناممکن کار دئ، چي ښځي دي په آزاده توګه دمحلي دفترونو له پاره کمپاين وچلوي. په نتيجه کي د پارلمان خرڅ سوي غړي د ځواکمنو په توګه چي په هغو کي قاچاقبران، ټوپکسالاران د چوکيو د تر لاسه کولو له پاره هڅي کوي.

خو بيا هم ښځو ته قانون دا اجازه ورکړېده، چي په پارلمان کي چوکۍ ولري او اساسي قانون هم په دې اړخ کي لږ څه مرسته کړې چي په افغانستان کي د ښځو دغه دردمنه وضع لږ څه سمه کړي چي په روايتي توګه يې حيثيت خورا ټيټ و، چي د جګړو په جريان او د طالبانو د واکمنۍ په جريان کي خو يې هيڅ نه درلود. د ښځو وضعيت مخ پر تغير دئ خو دغه پروسه په اطرافو کي خورا ټکنۍ ده. د ۲۰۰۴ م کال په پرتله ما په ۲۰۰۵ م کال کي په کابل کي خورا لږ ښځي وليدې چي بورقې به يې کړې وې او هر وخت به مي دوې درې ښځي ليدې چي بېله نارنه به سره ملګري او د نوي ښار په لوړو مارکېټونو کي به يې سودا کول. د ځوانانو نجونو ډلي به ليدل کېدې چي د کابل د مرکزي هوټل په هال کي به يې قهوه څښل، باندار به يې کاوه او خندل به يې چي تر دوی څو مېزه ها خوا به بيا هلکانو په ناز او نخرو ورته کتل. خو د کابل په اطرافو کي د ښځو حقوق تقريباً له نېست سره برابر دي. کورنۍ تاوتريخوالي ډېر او په زوره ودول خورا عام دي. کم عمره نجوني د کورنيو د غريبۍ له کبله د پيسو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقابل کي ځلوښت کلونو پنځوس کلونو خلکو ته ودېږي. د داسي پېښو راپور خورا لږ ورکول کېږي، خو بیا هم د بشر د حقوقو د خپلواک کمېسیون مشره سیما ثمر وايي چي د افغان ښځو د ځان وژني په سلګونو پېښي یې ثبت کړي دي. کمېسیون وايي چي په زوره ودول، د کم عمر نجونو ودول او پر ښو ورکول د ځان وژني تر ټولو لوی عاملونه دي چي اکثره دغه پېښي په مرګ پای ته رسېږي.

په افغانستان کي رسنیو ته په لاس رسي سره بېله شکه چي د ښځو په حقوقو کي به ښه والی راسي او د هغوی د اعتبار په اعاده کولو کي به مرسته وکړي خو سرعت یو تصوري ربط دئ چي دا به یو او دوه نسلونه په بر کي ونیسي چي د ښځو په وضعیت کي رښتوني پرمختګ راسي خو په دې شرط چي په هیواد کي امن او ثبات وي.

د اساسي قانون تر تصویب وروسته حکومت د ټاکنو له پاره په تیاري بوخت سو. دوو ټاکنو ته ضرورت یو یو د ولسمشرۍ له پاره او هغه بل د پارلمان د غړو د ټاکلو له پاره چي دواړه باید جلا تر سره سوي وای. په نړۍ کي داسي شکونه وه چي په افغانستان کي به آزادي ټاکني تر سره نه سي، داسي بېره وه چي طالب او القاعده ترهګر به خلک د انتخاباتو نوم لیکلو ته پرې نه ږدي او خلک به د رایو ورکولو څخه بېروي. کرزی وايي چي زما خپل توقعات خورا لوړ وه، چي یو ځل بیا غلط ثابت سول، ما ویل چي که د شپږو څخه تر اوو میلیونو افغانانو پوري نوم لیکنه وکړي دا به زموږ له پاره تر ټولو لوی شی وي او د ډیموکراسۍ له پاره به ستر ګام وي. خو په خورا ډېر لږ وخت کي د نوم لیکني پروسه ۱۰ میلیونو ته ورسېده چي دا یوازي د افغانستان د پولو دننه وه. خو کله چي په پاکستان او ایران کي مهاجرو نوم لیکنه وکړه دغه شمېره ۱۲ ملیونو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسېده. کرزی وايي چي افغانانو د انتخاباتو سره خورا مينه لرل او دې ته لېوال وه چي د خپل هيواد په راتلونکي کي برخه واخلي.

د ولسمشرۍ ټولټاکني لومړۍ د جولای پر پنځمه پلان سوي وې خو د ټاکنو د اماده ګۍ له پاره چي کوم اټکل سوی و هغه تر هغه ډېر ګران راوخوت. د رايو د کاغذونو له پاره ښه تياري ته اړتيا وه ځکه چي په هيواد کي د بې سوادۍ کچه خورا لوړه وه، او خورا ډېرو کسانو د ولسمشرۍ له پاره ځانونه کانديد کړي وه، په لومړي سر کي درويشت کسانو د ولسمشرۍ له پاره ځانونه نومولي وه چي شپږ يې تر انتخاباتو مخکي له خپلې کانديداتورۍ څخه لاس پر سر سول. د رايي پر هر کاغذ به د کانديد عکس، نوم او يوه خانه چي د ده او يا دې له پاره نښاني سي. دا چي زيات کانديدان مستقل وه او که به کوم رايه ورکوونکي د کوم کانديد نوم نه سو ويلای او عکس به يې نه پېژندی نو دا به يې زده کول چي کومه خانه نښاني کړي. تر انتخاباتو وړاندي ټولو رايه ورکوونکو ته کارډونه ورکړل سول او داسي آوازې هم وې چي ځينو رايه ورکوونکو څو کارډونه اخيستي دي. دا چي د دې مخنيوی وسي چي رايه ورکوونکي تر يو ځل ډېر رايه ورنه کړي تر رايي ورکولو وروسته به يې ګوته په رنګ ور لړل داسي تورونه هم وه چي دغه رنګ په خورا اساني سره پاکېږي.

د جولای ۵ وسپتمبر ته وځنډېدل خو چي بيا هم کارونه نه وه سم ټاکني يو ځل بيا د اکتوبر ۷ ته وځنډېدې.

کرزی وايي چي تر ټاکنو وړاندي ما د هيواد د هر ګوټ له خلکو سره وليدل، د ولايتونو څخه په ډلو ډلو مشران راتلل او که به هوا ښه وه نو په ارګ کي به مي له دوی سر د ارګ په باغ کي تر ونو لاندي کتل او هر څه چي به يې په زړه کي وه راته ويل به يې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ارګ کي دننه غونډي د کرزي د انتخاباتي کمپاين تر ټولو ښه او خوندي لار وه، چي په بهر کي د ده د وژلو ډېره موجوده وه خو په ارګ کي غونډي هم يو ډېر زړه ور سياسي تاکتيک و، په اوونۍ کي څو ورځي چي کله به دی په کابل کي موجود و د ولايتونو څخه چي به کوم قومي مشران راوستل سوي وه له ده سره به په وار شلو او تر دې زياتو قومي مشرانو مخامخ ليدل. دغه قومي مشران به تر ساعتي ټاور لاندي څوځايه تلاښي کېدل او د ارګ مسجد ته نژدې به د لويو ونو تر سيوري لاندي راغونډېدل. ولسمشر کرزي به د ګلخانې ماڼۍ څخه راووت او هلته به يې له دوی سره ولېدل او د دوی خبري، شکايتونه او ستايني به يې واورېدې. دغه مشران به د ارګ د ستر والي څخه اغېزمن کېدل او په حقيقت کي به يې يو په يو د هيواد له ولسمشر سره خبري کولې. خو کله چي به خپلو کليو ته وګرځېدل خلکو ته به يې ويل چي ما له ولسمشر سره وليدل او هغه داسي راته وويل.

کرزی وايي چي زما هغه غونډه په ياد ده چي د کابل و جنوب ته د پکتيا د ولايت د مشرانو سره مي لرل، يوه مشر حاجي عبدالرحمن ځدراڼ راته وويل چي موږ له دې کبله تا ته رايه نه درکوو چي ته پښتون يې. موږ تاسي ته د يوه افغان په توګه رايه درکوو، او ده زياته کړه چي رايه هم تا ته درکوو، ځکه چي موږ پوهېږو چي ته به له هزاره ګانو سره مرسته وکړې او که موږ په دې پوه سو چي ته د دوی ولسمشر نه يې نو موږ تاسي ته رايه در نه کړو.

په يوه بله غونډه کي د مزار شريف يوه افغان ازبک کرزي ته وويل چي ما پرېکړه کړې ده چي رايه به تاسي ته درکوم دا له دې کبله چي زه هم ستاسي غوندي د پاکستان په کوټه کي مهاجر وم او ما هغه ځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدلی دئ چي تاسي به کار پکښې کاوه او هلته به ټول افغانان درټلل او غونډي به یې کولې او هلته هیڅ داسي غونډه نه ده تر سره سوې چي ما ته پکښې د ګډون بلنه نه ده راکړل سوې او لـه همدې کبلـه زه پـر تاسو باور لرم.

کرزی وايي چي یو استازي لـه پامیر څخه راغلی و دا سیمه پـه شمال کي واقع ده سفر کول ورته ډېر ګران دي او دا پـه خورا ډېرو کلونو کي د دوی لومړی ځل و، چي خپل مشکلات یې حکومت ته وویل.

ولسمشر تـه پـه خبرو کـي پتـه ولګېده چي دوی تـه ملي یـووالی خورا ډېر ارزښت لـري. دوی داسي حکومت غوښت چي د ټولـو پرګنـو استازیتوب وکړي او دا شي پـه ځانګړې توګـه پـه غیر پښتنو کي خورا پیاوړی و، چي څو پېړۍ پښتنو واکمني پر کړېده. خو زیات پښتانه ټولـو افغانانو ته پـه مساوي توګـه کتلو تـه خورا زیات ارزښت ورکوي. کرزی وايي څه موده وړاندي له کندهار څخه یو مخور کس چي زموږ د کورنۍ دوست و دلته راغی او تر پنځلس ورځو تېرولو وروسته یې وویل چي زه بیرته کندهار ته ځم. ما ورته وویل چي زه کوم خدمت وکړم؟ ده وویـل هیڅ نه زه مازي راغلم چي ستاسي احوال واخلم او تاسي هم شکر ښه یاست مګر زه یـوه هیلـه لـرم هغـه دا چي افغانان ټولـه ځوربدلي دي او تاسي بـه البتـه د هغـه چا سـره مرستـه کـوئ چي کومـک تـه اړتیـا لـري. مګـر د افغانستان هندوان تر ټولو ډېر ځوربدلي دي خو پـه هره لار چي وي د دوی سره تر ټولو لومړی مرسته وکړه.

د ولسمشرۍ ټاکني د ۲۰۰۴ م کال د اکتوبر پر نهمه تر سره سوې خلکو چي د کومي ببري احساس کاوه غلط راوخوت او پـه خورا ډېر شمېر کي کسان د رايي اچولو له پاره راووتل او یوازي یو څو پېښي د ترهګرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خوا تر سره سوې. د رايي اچوني مرکزونه د سهار پر شپږو او اوو بجو پرانيستل سوه او د مازديګر پر ۴ بجو وتړل سول. د ټاکنو په ورځ اعلان وسو چي ځونه امکان ولري هغونه رايي اچوونکي بايد رايي واچوي، د رايي اچوني مرکزونه بايد د مازيګر تر شپږو بجو پوري پرانيستي وي. خو دا خبر د رايو ځينو مرکزونو ته ناوخته ورسېده، درې برخي راجستر سوو خلکو رايي واچولې او خلک په ډېره خوشحالۍ سره د ډيموکراتيکي پروسې له پاره راووتل.

کرزی وايي چي وروسته مي د انتخاباتو په اړه خورا حيرانوونکي کيسې واورېدې. ځيني دغه کيسې په نړيوالو مطبوعاتو کي هم خپرې سوې چي افغانستان ته د ټاکنو د خبرونو له پاره راغلي وه. يو کس چي خپل عمر يې پنځوس کلن ښووه او پر مخ يې د اوښکو سېلاب را روان و بي بي سي ته ويل داسي ښکاري لکه خوب چي وينم. پنځه ويشت کاله بې ځايه توب او د خپل کور څخه ليري ژوند مي ملا راماته کړه، خو نن داسي احساس کوم لکه چي بيرته زېږېدلی يم.

کرزی د انتخاباتو د ورځي بله کيسه داسي بيانوي: د فراه په ولايت کي يوه زړه ښځه د رايو اچولو مرکز ته راغله ويل چي دا د ځان او لور له پاره رايه اچوي. دې ته وويل سوه چي ته يوازي د خپل ځان له پاره رايه کارولای سې، خو د لور پر ځای يې نه سې کارولای. ښځي وويل چي ولي هغه خو زما لور ده زه غواړم د هغې پر ځای رايه واچوم. کارکوونکو ورته وويل : بخښنه غواړو خو تاسي داسي نه سئ کولای. دا ښځه ولاړه او تر دوه درې ساعته وروسته بيرته راوګرځېده او خپله ځوانه لور يې د ځان سره په داسي حال کي راوستل چي يو ګړی مخکي يې اولاد زېږېدلی و، او هغې خپله رايه پخپله واچوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه بله کیسه له بامیان څخه راغله چې هلته یوې سپین سري ښځې څلور ساعته په واوره کې پر پښو مزل کړی و تر څو د رایو اچولو مرکز ته ورسېده. کارکوونکو ورڅخه وپوښتل چې ولې دې دونه تکلیف د رایو اچولو له پاره پر ځان تېر کړ؟ ولې رایه دونه ارزښت درته لري؟ دې په جواب کې ورته وویل زما ژوند خو هغسې تېر دئ خو زه غواړم د خپلو کوچنیانو له پاره او د دوی د بچیانو له پاره رایه ورکړم. د رایو اچولو په یوبل مرکز کې یوه ناوې چې د وادہ جوړه یې په غاړه وه له موټر څخه راکښته سوه او ویې ویل چې په خدای سوګند که رایه ورنه کړم نو خپل واده ته به په آرامو مغزو ولاړه نه سم. د کابل ورځپاڼې یوخبریال چې د مریم لېسې د رایو اچولو مرکز مخ ته شل دقیقې ولاړ و خبر ورکړ، چې زه دلته ډېرې ښځې وینم چې د رایو اچولو د مرکز څخه د خوشحالۍ له کبله په اوښکو ډکې سترګې راوزي. یوه اتیا کلنه ښځه چې په سترګو ړنده وه د خپل لمسي په مرسته د ملالۍ لېسې د رایو اچولو مرکز ته د سهار پر نهو بجو راورسېدل. دې یوه خبریال ته وویل چې تېره شپه مې یوه سترګه خوب هم نه دئ کړی. خپل لمسی مې د شپې له دې کبله راکښېنوی چې حتی لیدی مې هم نه، چې سهار سوی به وې د رایو اچول به راڅخه پاته سوي وي. ټکسي ډرایور عبدالمتین وبي بي سي راډیو ته وویل دا یو داسې خوب دئ چې د تل له پاره به راسره وي. دا ټوله کیسې وې چې رایو اچوونکو ټوله خطر هېر کړی و او د رایو ورکولو له پاره راوتلي وه.

د کرزي تر ټولو لوی سیال د شمالي ټلوالي وتلی کس یونس قانوني و، چې پر ډېرو چوکیو یې کار کړی و او په لنډه مهاله اداره کې د کورنیو چارو د وزیر په توګه پاته سوی و. کرزي باید د ټولو رایو څخه پنځوس فیصده تر لاسه کړي وای تر څو د دوهم ځل له رایو لوېدلو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې مخنيوی کړی وای. کله چې د نومبر پر دريمه د رايو پايلي اعلان سوې دی د افغانستان د لومړي ولسمشر په توګه په ۴، ۵۵ فيصده رايو وټاکل سو. دی وايي چې رايي د ټولو قومونو لخوا د هيواد په هره برخه کې وشمېرل سوې. په رايو کې د درغليو ناري پورته سوی، چې ملګرو ملتونو يې د يوه مستقل کمېسيون له لاري د پلټلو ژمنه وکړه، خو هيڅ داسي يو شی پيدا نه سو چې هغه دي دغه پايلي بې اعتباره کړي.

د ولسمشرۍ تر ټاکنو وروسته سمدستي د پارلماني او ولايتي شوراګانو د انتخاباتو له پاره اماده ګي نيول پيل سوه، چې د ۲۰۰۵ م کال د سپټمبر پر ۱ مه تر سره سوې. د ولسي جرګې د ۲۴۹ سيټونو له پاره ۲۷۰۷ کسانو ځانونه نومولي وه او ۳۰۲۵ د ولايتي شوراګانو له پاره. کرزی وايي چې ترهګرو د رايو اچولو پر ځينو مرکزونو حملې وکړې تر څو رايي ورکوونکي وېرروي، مګر افغانانو، کانديدانو او د هغوی ملاتړو او رايو اچوونکو تر هغه ځايه چې زه خبر يم د هيڅ وران کاري پېښي سره نه دي مخ سوي.

د افغانستان او حامد کرزي سفر (۲۰۰۱) کال راهيسي او بيا تر اوسه د خورا ډېرو پېښو ډک و، چې اکثره به دغه پېښي خورا بېرووونکي وې. کرزی وايي چې زه احساس کوم دا د افغانستان له پاره خورا د وياړ شېبې دي. کرزی وايي زما په نظر چې د دغه ښو شېبو په تر لاسه کولو کي قومي مشرانو، جهادي رهبرانو، روحانيونو او هر چا مرسته کړې ده. موږ خپل هيواد بيرته تر ډېري ورانۍ وروسته تر لاسه کړ، سره له دې چې خورا لويي ستونزي او دسيسې يې په وړاندي لوبدلي وې. خو د هيواد تاريخ چې په ژوره توګه يې په ملت کي ريښې غځولي وې او هغه باغيرته خلک چې د خپل هيواد سره يې بې کچې مينه لرل دا ټولي هڅې شنډي کړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې موقع راورسېده ملت هم يو سو.

په دغه يووالي کې هغه وخت بيرته درز پيدا سو، چې د افغانستان د بيا رغوني پروسه خورا ټکنۍ پر مخ روانه وه، چې دې کار د کرزي او ډېرو نورو افغانانو هيلي په اوبو لاهو کړې. د افغانستان د بيا رغوني پروسه ځکه کراره وه چې يو خو دا هيواد ټوله وران سوی و او بل دغه ناکامه دولت دې ته اړتيا لرله چې تقريباً ټوله بايد له سره جوړ کړل سي. بل علت يې دا هم و، چې د جنګ په جريان کې يو نسل د جوړوني مهارتونه او ملکي تعليم يافته کسان يې له لاسه ورکړي وه. امنيت يو بل مشکل و. طالبان چې د ۲۰۰۱ م کال په پای کې له واکه ليري کړل سوي وه هغه وخت بيرته راپورته سول کله چې متحده ايالاتو خپله توجه عراق ته واړوله. راپورته سوو طالب ښوروښيانو ښوونځي ونړول. استادان او اداري کارکوونکي يې ووژل او د هغه خلکو ملاتړ يې بيرته تر لاسه کړ چې فکر يې کاوه د کابل اداره د دوی امنيت نه سي خوندي کولای. کرزی د نړيوالي ټولني د مرستو په اهميت چې تر اوسه يې د افغانستان سره کړې دي او کوي يې پوهېږي، او دا ورته معلومه ده چې د نوري نړۍ د مرستي او ژمنو پرته دغه هيواد دغه سفر په يوازي سر په ثابته اوخوندي توګه نه سي تر سره کولای. ډېر څه تر لاسه سوي دي او ډېر نور شيان بايد تر سره سي.

افغانستان اوس يو انتخابي حکومت لري، کرزی وايي چې موږ اوس بيرته د ملتونو ټولني ته راوګرځېدو. افغانان يوځل بيا دنړۍ د بلنو په ليست کې چې په کنفرانسونو کې به يې برخه اخيستل او ويناوي به يې اورولې راغلی، دا د افغانانو له پاره د وياړ تر ټولو ښه نخښه ده چې دوی يوځل بيا په نړيوالي ټولني کې ځای لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني پاسپورټونه يو ځل بيا وېشل کېږي چي دا تر ټولو مهم شي او د دې څرګندونه کوي چي افغانان نور بې دولته خلک نه دي چي نوري نړۍ ته سفرونه نه سي کولای. د کابل نوی ښار د جادو پر خامه خواوو چي دغه سيمه هر واګون چلوونکي ته معلومه ده په درزنو خلک د پاسپورټ د تر لاسه کولو له پاره ولاړ وي. په دغو کسانو کي زيات يې ليك لوست نه سي کولای چي عرضه ليکونکو د جادو پر څنډو دوکانونه ورته پرانيستي دي. د سړک د غاړي عکس اخيستونکي په زړو بکسي کامرو باندي تصويرونه ور باسي.

کرزی وايي زه چي د نړۍ هر ګوټ ته سفر کوم په دې ډېر خوشحاله او وياړم چي د افغانستان بيرغ ما ته ښه راغلی وايي. د افغان حکومت يوه لاسته راوړنه دا وه چي کرزی په هغه ډېر فخر کوي هغه د زړو پيسو ټولول او په نوې سکه بدليدل دي. کله چي انتقالي حکومت منځ ته راغی ډېري کرنسۍ د چلېدو په حال کي وې. موږ فيصله وکړه چي دغه زاړه بانک نوټونه راټول کړو، چي ټوله اتلس تريولينه وې او په نوي کرنسۍ مو بدلي کړې. دی وايي چي دا هر څه مو په درو مياشتو کي تر سره کړه او هغه زړې پيسې مو وسوځلې. کله چي نوي نوټونه چاپ سول لومړی سړی چي تر لاسه يې کړې په کابل کي و. کله چي هغه ته پيسې په لاس کي ورکړل سوې مچ يې کړې او ويې ويل چي دا زما پيسې دي. معنا دا چي دا د افغانانو پيسې دي. نوي پيسې د هيواد هري برخي ته په موټرو، الوتکو، خرو، اسانو او په غرونو کي پر پښو ورسول سوې. کرزی وايي چي يوه انه يې هم ورکه نه سوه.

د کرزي هغه ياد دي چي په خپل يوه سفر کي ورته يوه بزګر ويلي وه، دا داسي کيسه ده چي دی يې کوي نو ورسره خاندي، ځکه چي دا ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ښکاره کوي پر کوم څه چي دی باور لري هغه د افغانانو رښتینتوب او حقیقي طبیعت دئ. دی وایي چي زه بدخشان ته تللی وم او هلته د یوه زیارت سره تم سوم. د دغه زیارت ترڅنګ یوه کوچنۍ کوډل وه چي یو سړی پکښې مېوه خرڅول. دا د شاتو په شان د خوږو خټکیو وخت و، دغه کس یو خټکی مات کړ ما ته یې یوه دړه راکړه ما هم وخوړل او مننه مي ترې وکړه. ما ورته وویل ښاغلې خدای دي ستا دوکان دونه در لوی کړي لکه افغانستان. ده په جواب کي وویل نه ښاغلې زه داسي نه غواړم. موږ باید د ټول افغانستان د آبادۍ او ښه والي له پاره دعا وکړو چي په هغه صورت کي به زما دوکان هم ښه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹)

پرمختګ، ژمنه او مشکلات

په مخ کي پرته لار

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اې بي سي نيوز(ABC News) لخوا چي په ۲۰۰۵ م کال کي تر دې سرليك لاندي سروې تر سره سول چي ايا افغانستان به پر پرتو ستونزو بريالى سي پايلي يې په دې ډول وې: ۷۷ افغانانو فکر کاوه چي هيواد يې پر سم لورو روان دئ. ۷۱ فيصده خلک دا حکومت د طالبانو تر هغې خوښوي. ۸۷ فيصده خلک فکر کوي چي د امريکا په مشري د طالبانو له واکه ليري کول د افغانستان په ګټه دي او د لسو څخه نهه افغانان د اسامه په اړه بد نظر لري. لوى اکثريت په دې نظر دئ چي د ژوند په حالت کي ښه والى راغلى دئ. د نظر څرګندول تر پخوا ډېر آزاد دي او امنيت هم ښه سوى دئ.

چي دا تر ټولو ښه خبر دئ.

په همدې کال کي تر ټولو بد خبرونه دا وه، چي د افغانستان د ټوله نفوذ څخه يوازي ٦ فيصده خلک د برېښنا څخه برخمن دي. د افغانستان سم نيمايي بالغ افراد بې سواده دي او افغانستان لا د نړۍ تر ټولو غريبو هيوادونو په ليکه کي دئ. د تېرو دوو کالو راهيسي د پولي د هغې غاړي څخه د پاکستان ميشت طالبانو او القاعده ښورښيانو په حملو، په کابل کي د ځانمرګو بريدونو په شمېر او د اپيمو په توليد کي زياتوالى راغلى دئ او په حکومت کي فساد خپلي لوړي کچي ته رسېدلى دئ، چي په کابل کي د حکومتي مامورينو ښايسته ودانۍ يې تر ټولو ښه بېلګه ده. تر هغه چي دغه وضعيت حاکم وي تر هغه وخته به افغانان پر خپل حکومت او د هيواد پر ښې راتلونکي اعتبار ونه کړي.

دا هغه مشکلات دي چي ولسمشر حامد کرزى ورسره مخامخ دئ. دى په دې پوهېږي چي دا ټوله شيان په يوازي سر نه سي سمولاى.

کرزى وايي د ۲۰۰۱ م کال راهيسي افغانستان ډېر پرمختګونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي خو موږ په مخ کي خورا اوږده لار لرو، چي وروسته دا دعوه وکړو چي موږ پر خپل ځان ويسا او خوندي يو. موږ ډېر مشکلات لرو، چي بايد حل يې کړو او ډېر خنډونه چي بايد له مخه يې ليري کړو.

يو تر ټولو لوی مشکل مخدرات دي، د امريکا او برتانيې پنځه کلني ګډې هڅې چي د ترياکو توليد له منځه يوسي او يا يې کم کړي په ځرګند ډول غير اغېزمني تمامي سوي دي. او افغانستان اوس په تخميني توګه د نړۍ د هيروئينو او اپيمو د ۸۵ څخه تر ۹۰ فيصده توليدوي. د سي بي سي (CBC) د ۶۰ دقيقو په راپور کي چي په ۲۰۰۵ م کال کي يې خپور کړ ويل سوي وه چي اپيم د افغانستان تر ټولو لوی نقد حاصل دي او د هيواد د کورنۍ کرهنې سم نيمايي توليد دئ.

ولسمشر کرزی د ترياکو پر کرنه خورا سخته نيوکه وکړه، خو افغان حکومت د دې توان او منابع نه لري چي د دغې پديدې سره جګړه وکړي. د افغان ملت ملي پاليسي هيڅ چيري د دې جوګه نه ده چي د قاچاقبرانو سره مبارزه وکړي، چي زيات يې اوس په پارلمان کي ناست دي. چي د همدې لاري لاسته راغلو پيسو باندي اوس د هيواد په سياسي تشکل کي ځای لري.

کرزی وايي د مخدره موادو مشکل اقتصاد ټکني کوي. چارواکي فاسدوي او ترهګرو ته مالي منابع برابروي. زه په دې باور لرم هغه ترهګر چي نړيوال تجارتي مرکز يې ونړاوه د مخدره موادو او نورو غير قانوني لارو څخه په لاس راغلو پيسو څخه يې استفاده کړې وه.

ډېر څارونکي دا انديښنه لري چي افغانستان به د مخدره موادو په يو دولت بدل سي. داسي چي هر څه به يې د قاچاقبرانو له خوا اداره کېږي. لکه د کولمبيا د (Pablo Escobar) او (Cali) د کوکينو نېکمرغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرکتونه چې هر څه د دوی په انحصار کې وه. کرزی وايي چې هغسي يو حالت به هيڅکله رانه سي خو دا يو جدي مشکل دئ او وي به، خو افغانان به يې د نړيوالي ټولني په مرسته او همکاري له منځه يوسي.

کوکنار په افغانستان کې د پېړيو راهيسي کرل کېږي. اپيم به همېشه د کوچنيو ډلو له خوا د اوښانو د کاروانو په واسطه د شرق څخه و غرب ته د افغانستان د وربښمو پر لار تېرېدل. د نونس سوه شپېتمو او اويايمو کلونو کې افغانستان د اروپا او امريکا د خوشحاله کلتور له پاره تر ټولو له دې کبله ښه ځای و چې هلته به اپيم او د هغوی اشتقاق سوې بڼه يعني هيروئين په خورا کښته بيه تر لاسه کېدل. له همدې کبله د هيروئينو کمپنيو د پاکستان په غير علاقو يا قبايلي سيمو کې د اپيمو په تصفيه پيل وکړ، چې په غرب کې خورا ډېر غوښتونکي لري. خو کرونده ګر د همدې پيسو خورا لږه برخه تر لاسه کوي چې ډېري پيسې يې د توليدونکو، قاچاقبرانو، منځګړو او پر چادو خرڅوونکو جېبونو ته لوېږي. دا چې د مخدره موادو د کرلو غوښتنه ډېره وه کوکنارو د افغانستان په نقدي محصولاتو کې لومړی ځای ونيوی او هيواد چې د انارو، انګورو او خټکيو له کبله مشهور و بازار له لاسه ورکړ. جګړو د هيواد د غلو محصول ته نور زيان واړوی. د مجاهدينو ځيني ډلي بالاخره د همدې مخدره موادو په پيسو چلېدلې. دا چې د هيواد اقتصاد په خورا بد حالت کې و ځينو افغان بزګرانو له دې کبله چې ژوندي پاته سي خپلې مځکي د کوکنارو په مزرع واړولې او ځينو ته خو د کوکنارو نه کرلو په صورت کې د قاچاقبرانو له خوا د فصلونو اړولو او حتی وژلو ګواښ سوی و.

کرزی په دې اړه داسي څرګندوني لري چي وايي کله چې په ۱۹۷۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

م کال کې روسانو پر افغانستان یرغل وکړ ډېر افغانان مختلفو هیوادونو ته مهاجر سول. هغه خلک چې په افغانستان کې دننه د خپلو کورونو او فارمونو د ساتلو له پاره پاته سول د روسانو او مجاهدینو تر منځ جګړه کې د دوام داري ببري سره مخامخ وه. هیڅ افغان پرته له دې ببري په خپل کور کې ببدیدای نه سوای چې سبا به د دوی کور روغ وي، فارم به یې په راکټونو او بمونو نه وي وران سوی. سبا به ډوډۍ وخوري او حتی چې سبا به ووینې که نه. افغانان د سبا له پاره په پلان جوړولو نه وه اړ بلکې د هغه ورځې هغه ساعت او هغه دقیقې چې دوی پکښې ژوند کاوه.

افغانان په خورا مایوسه حالت کې وه له همدې کبله نو د کرزي په قول چې (بهرنیو عناصرو) د دغه وضعیت څخه ګټه پورته کړه او د کوکنارو کرلو ته یې وده ورکړه. بزګران چې د پېړیو راهیسې یې خټکې، انار او انګور کرل او هغو چې غواوې او پسونه روزل د قاچاقبرانو له خوا وهڅول سول، چې خپل زاړه محصولات پرېږدي او په خپلو مځکو کې کوکنار وکري. په ډېرو ځایونو کې دغه بزګران د ټوپک په څوکه دې ته اړ کړل سول خو زیات یې په نورو لارو هم رامات کړل سوي دي. د مخدره موادو قاچاقبرانو به بزګرانو ته په لویه اندازه پیسې په پور ورکړې خو د هغه بیرته اداینه به یوازې د کوکنارو په کرلو کې ممکنه وه. کرزی د همداسې یوې کورنۍ یادونه کوي، چې د کندهار ولایت تر ټولو حاصل خېزه سیمه کې اوسېدل. چې په زوره دې ته اړل کړل سول چې خپل د انارو باغ له منځه یوسي. دی وایي دا چې نوره ټوله کورنۍ پاکستان ته مهاجره سوې وه او یو کس تر شا پاته و، چې مازې ژوندی پاته سي د انارو پر ځای کوکنار کرل. دا ډېر ګران او ځوروونکی کار و، چې هغه دې په زړه پوري د انارو باغ له منځه یوسي، چې د ده په کورنۍ کې د څو کلونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

راهیسي و، چي ډېر به دي نازوی او له مېوو څخه دې خوند اوګټه پورته کول. خو دغه کس په دې اړ و، چې همداسي وکړي. ډېر افغان بزګران په همدې شان وځورول سول، چي خپل باغونه او د ځمکيو فارمونه یې وران کړل خو ځینو بیا دا کار بېله کومي اقتصادي ګټو او ژوندي پاته کېدلو له بېړي وکړ.

وروسته طالبان راغلل، چي هر څه له بدوبتر سول. کرزی وایي چي تر دوی وړاندي په افغانستان کي د هیروئینو هیڅ کمپنۍ نه وه کله چي دولت ونړېدی قاچاقبران وپوهېدل چي اوس نو په هیواد کي دننه په خوندي توګه فعالیت کولای سي. تر دې وړاندي د هیروئینو دغه کمپنۍ په همسایه هیوادونو کي وې. البته دا د دې کبله نه چي بزګران دي د کوکنارو د کرلو له کبله شتمن سوي وي داسي نه ده، ځکه چي د غه زیاته ګټه د اکمالولو کړۍ وړي خو بیا هم بزګران تر انارو ډېري پیسې جوړوي، چي له همدې کبله کرزی د کوکنارو په وړاندي د سوځېدونکي مځکي پالیسي مخ ته بیایي. دی وایي چي بزګرانو ته باید بدل معیشت برابر سي، تر څو دوی بیرته خپل رښتوني ژوند ته راوګرځي چي د افغانستان او نړۍ په پرمختګ کي برخه واخلي.

یوازي پنځه ویشت کلنه جګړه نه وه چي تر ځنګ یې وچکالي هم چي په نونسوه نیویمو کلونو کي پیل او په یویشتمه پېړۍ کي لا روانه ده. همدې ګډ ترکیب په لویه پیمانه د افغانستان د اوبو لګولو زوړ سیستم زیانمن کړ چي ښارویو او حاصلاتو ته یې زیان واړاوه او دې ته یې زمینه برابره کړه چي بزګران دي ډاډمن توکي وکري. په ملیونونو پسونه او غوایان له منځه ولاړل. دوی اکثره د لوږي او تندي له کبله مړه سول او یا په ارزانه بیه د مالکانو له خوا خرڅ سول ځکه چي نور یې نه سو کولای د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی د اوبو او خوراک تر اوده ووزي. کرزی وايي چي زه يو داسي کوچي پېژنم چي هر څوک به دده سره تېرېدی نو وريان به يې ورکول ځکه چي هغوی دونه کمزوري سوي وه، چي ده مړولای نه سوای او هغوی نور د ژوند کولو نه وه. ده به خلکو ته ويل چي دا درسره بوزئ که يې مړولای سئ وې ساتئ که يې نه سئ نو حلال يې کړئ.

کرزي وايې يوبل شی په غرب کي د مخدره موادو لويه غوښتنه ده، چي دوی يې په اړه ډېر څه نه وايي. په مطبوعاتو کي لويه خالګاه د اکمال په برخه کي ده، چي راپور جوړوونکي يوازي په افغانستان کي د اپيمو د توليد د ډېرېدو خبر ورکوي چي دا مناسب او متوازن راپور نه دئ ځکه چي هغه اړخ يې له پامه غورځول سوی دئ چي په افغانستان او د هغه په ګاونډيو هيوادونو کي د توليد سوو هيروئينو هر ګرام په غرب کي د روږدو کسانو لخوا رانيول کېږي وروسته څکول او پيچکاري کېږي. خو کرزی نه غواړي چي د پړې ګوته بل چا ته ونيسي. دی وايي چي موږ نه سو کولای غرب ته ووايو چي د مخدره موادو مشکل له دې کبله رامنځته سوی دئ چي ستاسي خلک يې رانيسي. دا يوازي د غرب مشکل نه دئ چي مبارزه ورسره وکړي بلکي دا د ټولو هيوادونو وظيفه ده. موږ په نشه يي توکو ډېر اخته کسان لرو، ايران همدا مشکل لري، چي دا يوازي تر غرب پوري محدود نه دئ، ځکه چي دا د ټول بشريت مشکل دئ. برتانوي او امريکايي ځوان، په افغان کليو کي نجلۍ او هلک ټوله يو شان دي، ټوله يو ډول ارزښت لري، دوی ټوله يو بشر دي، موږ ټوله بايد په ګډه هڅه وکړو، چي دوی د دغه خطر څخه وژغورو. کرزی يو داسي موقف غوره کوي چي بس افغانستان بايد د مخدره موادو دغه مشکل په خپله حل کړي ځکه چي افغانستان ته زيان رسوي، او له بله پلوه دا د اسلام،

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني کلتور او اخلاقو خلاف کار دئ.

دی وايي چي افغانان په دې ډېر ښه پوهېږي چي کله زه دوی د مخدره موادو په وړاندي مبارزې ته رابولم دوی هم غبرګون ښوولی دئ. ننګرهار چي د کوکنارو د کرلو ډېر لوی ولايت و په خورا لويه پيمانه يې په توليدولو کي کموالی راوستی دئ. بدخشان، ارزګان او نور ولايتونه همداسي درواخله. دا چي افغانستان په کراره يوځل بيا پر خپلو پښو دريږي د يو څه استقرار له کبله بزګران يو ځل بيا پر دې بريالي سوي دي چي ختکي، انګور او انار تر مارکېټ پوري ورسوي، او په ښه بيه يې وپلوري. کرزی وايي چي موږ د مخدره توکو په وړاندي مبارزه کي ښه پرمختګ وينو.

د ۲۰۰۵ م کال په پای کي د ملګرو ملتونو د سروې پر اساس د کوکنارو په کرنه کي ۲۱ فيصده زياتوالی راغلی و او د امريکا د متحده ايالاتو د سروې له مخي ۴۸ فيصده خو په نيولو کي يې هم زياتوالی راغی چي په۲۰۰۴ م کال کي افغان امنيتي ځواکونو ۱۸۰۰۰ کيلو ګرامه اپيم، ۱۴۰۰ کيلو ګرامه هيروئين او ۸ د مخدره موادو لابراتوارونه ونيول او له منځه يې يووړل. خو سره له دې بيا يې هم په توليد کي زياتوالی راځي.

ترهګري او توندلاريتوب د افغانستان له پاره يو بل مشکل دئ، چي دا د نړۍ د ډېرو هيوادونو ګډه وظيفه ده، کرزی وايي اسلامي هيوادونه بايد د توندلاريتوب په وړاندي سخته مبارزه وکړي. د هغو په وړاندي چي مذهب د نورو د ځورولو له پاره کاروي او د هغه چا په وړاندي چي لومړني قربانيان يې اسلامي ټولني دي. دی وايي چي توندلاريتوب د غلطو پاليسيو او تنګ نظريو پايله ده، چي هغه وخت بيا سياسي بڼه خپلوي چي حکومتونه د مذهب توندلاري بڼه د خپلو سياسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهدافو له پاره وکاروي. کرزی اخطار ورکوي چي د نړۍ په هيڅ ګوټ کي به هيڅوک پر ارامه پاته نه سي چي توندلاريتوب د راپورته کېدو په حال کي وي، او هغه ته په بل نظر ګوري. په هر فورم کي او د هري ټولني او مذهب په نامه توندلاريتوب د ټولي نړۍ له پاره خطر دئ او ټوله نړۍ د هغه سره د مبارزې مسئوليت لري.

دا چي افغانستان اوس د مخدره توکو، فساد او ترهګرۍ له مشکل سره لاس او ګرېوان دئ سبب يې دا دئ چي د طالبانو تر نسکورولو وروسته له دې هيواد سره لږ مرسته وسوه، د ډېرو ډالرو مرستي او وعدې ورسره وسوې خو هغه هيوادونه چي په ۲۰۰۱ م کال کي د افغانستان د ژغورلو له پاره راغله چي په سر کي يې امريکا دئ دلته يې د يوه فعاله حکومت په جوړولو کي غلطه محاسبه کړې وه. دا بس نه وه چي طالبان دي له واکه ګوښه سي او د القاعدې ښوونيز مرکزونه دي له منځه يوړل سي. دا چي افغانستان د بيا ناکامۍ او د ټوپکسالارانو، تنګ نظرو او ترهګرو و لاسو ته د لوېدلو څخه وساتو غربي هيوادونه تر هغه وخته پوري له افغانستان سره مرسته وکړي چي نوی حکومت پر پښو ودرېږي. د ښه امنيت په صورت کي افغانان کولای سي چي د ملي سرکونو د رغولو سيستم، ملي برېښنا او محلي او ساحوي د اوبو لګولو سيستم ته توجه وکړي. د ښه امنيت په صورت کي به ښوونځي د هلکانو او نجونو له پاره پرانيستي وي چي په همدې سره به د يوه نسل د افغان عالمانو تشه ډکه سي. د ښه امنيت په صورت کي به وزارتونه او د حکومت قضايي سيستم فعاله وي لکه څنګه چي بايد وي او په داسي حال کي به ممکن وي چي واک د ټوپکسالارانو او قاچاقبرانو څخه واخيستل سي او يو قانوني ادارې ته وسپارل سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چي افغانستان د طالبانو څخه ازاد سو، اسامه بن لادن او د هغه عرب (د ځینو راپورونو له مخي چیچینیایان) جنګیالي د جلال آباد په شرق کي د توري بوړي غرونو سمځو ته پر شا سول داسي ښکاري لکه چي متحده ایالاتو سترګي د توپ څخه واړولې، ولسمشر بوش په خپلو خبرو کي دا شعار ګرځولی و، چي دی به اسامه مړ یا ژوندی عدالت ته راولي، خو د امریکایي ځواکونو هغه کوچنۍ ډلي ته چي اسامه یې په غرونو کي تعقیبوی سرتېري ورنه کړل سول، چي پاکستان ته د ده د تښتېدلو لار بنده کړي. چي له همدې کبله د نړۍ لومړی لمبر ترهګر او د القاعده سازمان مشر وتښتېد. دا چي القاعده ماته سوې وه او نژدې و، چي له منځه یووړل سي بیا دغه ترهګري ډلي ته موقع ورکړل سوه، چي سره راټوله او خپل ځان سره منظم کړي.

تر هغه وروسته د بوش اداري عراق ته د جګړې له پاره تیاری پیل کړ. چي په ۲۰۰٦ م کال بوش د یوې خبري غونډې په جریان کي دې ته اړ کړل سو چي ومني دې د ۱۱/ ۹ له پېښي سره هیڅ تړاو نه درلود. له همدې کبله پر افغانستان د بسپني نل لیکه وچه کړل سوه او نظامي ځواک یې ورڅخه لیري کړ، چي له امله یې د افغانستان د نوي ژوند هیله په نا امیدي بدله سوه. توجه تر دې حده ورسېدل چي ولسمشر بوش په دې کي پاته راغی چي د ۲۰۰۳ م کال په بودجه کي دافغانستان ته بسپنه ځانګړې کړي چي وروسته بیا د امریکا کانګرس دغه کار وکړ.

د امریکا د دفاع پخواني وزیر ډونالډ رمسفلډ هغه وړاندیز رد سو چي افغانستان ته اضافي عسکر ولېږي، حتی د ۲۰۰۱ م کال په هغه وخت کي هم چي د افغانستان توري بوړي ته په اسامه او د القاعدې په مورال بایللو سرتېرو پسې عسکر ولېږي. خو امریکا په مځکه کي پر بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

باوره ټوپکسالارانو باندي تکیه وکړه او امریکایي الوتکو به په دوام داره توګه له هوا څخه بمباری کولې. خو پینتاګون له دې څخه انکار وکړ چي هلته مځکني پوځونه ولېږي، تر څو پاکستان ته د اسامه د تېښتي لار بنده کړي چي له کبله یې اسامه په اسانۍ سره تر پولي واوښت چیري چي هلته ده ته د یو اتل په سترګه کتل کېږي. هلته یې پر سوونو کسانو اغېزه وکړه او په خپله ترهګري شبکې کي یې استخدام کړل.

د ترهګرۍ ضد جګړې په پیل کي د پاکستان ولسمشر پروېز مشرف د امریکا سره د ترهګرو په له منځه وړلو کي د پوره همکارۍ ژمنه وکړه. د هغه راهیسي پاکستاني حکومت د طالبانو او القاعدې په له منځه وړلو کي یوازي نمایشي جګړه کړې ده سره له دې چي د ولسمشر کرزي د اعتراض او د امریکا له فشار سره هم مخامخ سوي دي. کله چي پاکستان خپل ځواکونه قبایلي سیمو ته د عملیاتو له پاره ولېږي نو پر ضد یې د تشدده ډکي مظاهرې وسي او پر مشرف فشار راوړي چي د اسلامي توندلارو سره موافقه وکړه او پوځ له هغه ځای څخه راوباسه، تر څو اسلامي توندلاري پر آرامه وي. البته دوی د پاکستان خوا ته خورا ښه آرام ژوند لري، خو امریکایي او افغان نظامي قوماندانان شکایت کوي چي تر ترون وروسته په افغانستان کي د طالب او القاعده سازمان جنګیالیو په حملو کي ډېروالی راغلی دئ، ځکه چي دوی په آزاده توګه پر پوله تګ راتګ کوي. د طالبانو پخواني ویاند د ۲۰۰۷ م کال په جنوري کي چي کله افغانستان ته را اوښت ونیول سو. او ده افغان ادارې ته وویل چي د طالبانو مشر ملا عمر د کوټې په سرحدي ښار کي په ازاده توګه ژوند کوي، دا هغه ځای دئ چي یو وخت کرزی پکښې اوسېدی. کار یې پکښې کوی او په ۱۹۹۹ م کال کي یې پلار د طالبانو لخوا پکښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووژل سو.

په افغانستان کي د طالبانو او القاعده شبکې نفوذ په تدريجي توګه مخ پر ډېرېدو دي او دوی په ډېره پيمانه د عراقي شورشيانو تاکتيکونه کاروي چي په هغوی کي ځانمرګي بريدونه، چاودېدونکي مواد او د سړک د غاړي بمونه د ناټو، امريکا او افغان امنيتي ځواکونو په وړاندي استعمالوي.

د ۲۰۰۷ م کال په پيل کي څليرويشت زره امريکايي سرتېري په افغانستان کي وه، چي د هغو څخه يې يوولس زرو د ناټو د ګډ ملتي ځواکونو په چوکاټ کي کار کاوه چي هغوی هم يو د پرش زرو ته رسېدل. نظامي قوماندانان او سياستوال د بوش اداره دې ته راکاږي چي افغانستان ته نور سرتېري ولېږي. سناتور جان کيري چي په ۲۰۰۴ م کال کي يې بوش ته د ولسمشری ټاکني بايلودې بوش له دې کبله ملامت کړ چي په افغانستان کي د زړه نا زړه پاليسی پر مخ بيايي او پر ده يې ږغ وکړ چي هلته نور پنځه زره سرتېري ولېږي. امريکايي قوماندانانو هم د نورو اضافي عسکرو غوښتنه کړېده.

د دفاع نوي وزير رابرت ګېټس چي کله د ۲۰۰۷ م کال په جنوري کي د افغانستان څخه ليدنه وکړه په دې راضي سو چي د بوش له ادارې څخه غوښتنه وکړي چي هلته نور سرتېري ولېږي، خو په عين حال کي بوش په عراق کي « نظامي ځپې (Surge)» پلان کړ، چي هلته به سرتېري زياتوي. چي په هغه کي بايد ځيني پوځيان له افغانستان څخه استول سوي وای، چي دې هيواد لا په نور بد حالت کي پرېښود. په همدې مهال کي د ناټو ځيني هيوادونه په دې کي پاته راغله چي په ګډ مليتيزه ځواکونو کي خپلې ژمني پوره کړي. افغانستان يو ځل بيا د خورا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضرورت په وخت کې د مرستو څخه محروم دئ.

پر ولسمشر کرزي باندي له دې کبله انتقادونه کېږي، چې په دې کي پاته راغلی دئ، چې خپل هیواد مخ ته او په چټکه توګه د خودکفایۍ پر لار بوزي. پر ده باندي له دې کبله هم تورونه لګېږي، چې د کوکنارو د کښت په مخنیوي کي بریالی نه دئ. ټوپکسالاران یې په ټوله هیواد کي ایله کړي او ملي اداره د فساده ډکه ده. مګر دغه ناروغي به تر هغه وخته پوري پاته وي چې کله مرکزي حکومت او ولایتي اداري ددې جوګه سي چې افغان قانون په ټوله هیواد کي نافض کړي ځکه چې په افغانستان کي تر جګړې وروسته واك له منځه تللي و. خو دا کار یوه نسل او یا تر دې ډېر وخت ته اړتیا لري، چې افغانستان ته باید مرستي ورکول سي. د کرزي د بې ځواکه اقداماتو ملامتي باید د ده پر نړیوالو ملګرو واچول سي، په ځانګړې توګه د بیارغوني په چارو کي چې د ده حکومت د دې جوګه نه دئ چې د هیواد لوی مشکلات دي حل کړي او بل شي په افغانستان کي د بوزکشی د ذهنیت حاکمیت دئ.

لکه یو خان چې تر هغه وخته پوري به د بوزکشۍ لوبي راونه بولي چې په بري یې ډاډمن نه سي. کرزی به هم هیڅکله پر هغه لار ولاړ نه سي چې وروسته د ده ځواک ته زیان ورسوي. ده ځیني ډېر با جرئته او بریالي اقدامات کړي دي د بېلګي په توګه کله چې لویه جرګه په شخړه کي راګیره سوه ده کابینه اعلان کړه. اوقوي کسان یې له خپلو سیمو څخه لیري او مرکز ته یې راوستل. لکه اسعمیل خان له هرات او دوستم له مزار څخه چې اوس دوی دواړه په کابل کي دي تر څو د دوی له نفوذ څخه په سمه توګه د حکومت په راتلونکو اهدافو کي کار واخیستل سي.

هیچا تر اوسه داسي تور نه دئ لګولی چې کرزی شخصاً په فساد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ککړ دئ او نه يې تر اوسه سترګي پر پټي کړي دي. څه چي بايد دی وکړي هغه دا چي د خپل ټول شخصي او اخلاقي نفوذ څخه کار واخلي چي کابينه او پارلمان دې ته چمتو کړي چي په حکومت کي ريفورم راولي او په فساد اخته چارواکي له مخي ليري کړي چي دا لړ ناثرګنده او مشکل ته د رسېدلو اوږده لار ده.

د ده په پراخو سفرونو کي چيري چي لا ده ته د يو اتل په سترګه کتل کېږي، د کرزي پيغام هغه يو شان دئ : زموږ سره مرسته وکړئ چي دا به مو په اصل کي له ځان سره کومک وي. ده په ۲۰۰۵ م کال کي د بوسټن پوهنتون فارغينو ته په وينا کي وويل چي : «همېشه بايد د ملي ګټو سوال درسره وي» او همېشه مو بايد پرېکړي بشريت ته د خدمت په رڼا کي وي. ده متحده ايالات او نور ځواکمن هيوادونه له دې کبله ملامت کړل چي افغانستان يې د نونس سوه نوي په کلونو کي ترهګرو ته پرېښود او افغانان له ځورونې څخه خلاصول چي د دوی مسئوليت و سترګي پر پټي کړي او حتی پر خپلو ملي ګټو تر هغه چي د ۱۱/ ۹ پېښه وسوه او دوی يې متوجه کړل. د بوسټن په پوهنتون کي د نيکرسن په ځای کي د ده د خبرو په تايد دوه واره پنځه ويشت زره کسان په تودو چکچکو ودرېدل.

ولسمشر کرزی په دې باور دئ، چي افغانستان خورا ښه اينده لري خو دی و دغه راتلونکي ته د نړيوالي ټولني د مداخلې په اهميت هم پوهېږي. د ۱۱/ ۹ پېښې تر پنځه کاله زياته موده کي افغانستان بيا هم د نړۍ د غريبو هيوادونو څخه دئ.

کرزی وايي چي وګورئ د ۲۰۰۱ م کال څخه ښه لېرې راغلي يو. پنځه سوه ښوونځي مو جوړ کړي او تر درې زره زيات مو رغولي دي. په سلګونو مايله سړک مو جوړ کړی او که مو کار همداسي روان وي نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰۰۸ م کال ته به تر دوه زره مایله ډېر سړک جوړ سوي وي.

خو هیواد تقریباً تر ۱۱ زره مایله زیات نوي سړکونو ته اړتیا لري او د ښوونې او روزنې وزارت اټکل کوي دا چې ټولو افغانانو ته ښه ښوونه برابره سي نو تر اوه زره زیاتو نوو ښوونځیو ته اړتیا ده.

کرزی وایي چې موږ باید ټوله هیواد ته برېښنا برابره کړو، ځکه چې ببله برېښنا سرمایه ګذاري امکان نه لري، په همدې شان روغتیایي اسانتیاوي باید برابري سي. زموږ د زراعتي توکو په محصولاتو کي باید ډېروالی راسي او نړۍ یې باید راڅخه رانیسي. دی وایي افغانان د سخت کار سره خورا ډېره مینه لري او نوره نړۍ باید د افغانانو سره په څنګ کي ودرېږي، تر څو بالاخره ملت د خپلو ارزښتونو په رڼا کي پر پښو ودرېږي.

یو غریب او کمزوري دولت په توګه افغانستان د نړیوالي ټولنې منځګړیتوب ته ضرورت لري تر څو د ګاونډیانو سره یې مثبت اړیکي رامځنته کړي. کرزی دا احساس کوي چې هیواد یې د ترانزیټي لاري په توګه یو ځل بیا ښه رول لوبولای سي لکه د پېړیو په اوږدو کي چې یې لوبولی و. د مرکزي اسیا څخه د تیلو نل لیکه چې د افغانستان او پاکستان څخه تېرېږي او تر هندي سمندر پوري غځېږي چې خورا ډېر بحث پر سوی دئ به یو مثال وي. خو اوس چې د افغانستان او پاکستان اړیکي خورا ترینګلي دي او په پراخه توګه د پاکستان څخه د طالبانو او القاعده د غړو را اوښتل چې تل د متحده ایالاتو د غندني سره مخ سوي دي په داسي یو وضعیت کي نو د داسي یوې پروژې تر سره کېدل ممکن نه برېښي.

افغانستان ډېره مرسته تر لاسه کوي، په بلیونونو ډالر افغانستان ته د بیارغوني او امنیت له پاره ورتوی سول. ولسمشر بوش د ۲۰۰۷ م

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال په پلان کي اعلان وکړ، چي د افغانستان د بیا رغوني له پاره به مرسته ډېروي او همدا شان د سرتېرو په شمېر کي به زیاتوالی راولي. نور غربي هیوادونه د جاپان او چین په شمول همداسي در واخله. کرزي په روکه توګه وایي چي زه به ډېر خوښ سم چي د اسلامي هیوادونو ډېره مرسته ووینم چي البته اوس دوې په خپله د دغه مشکل سره په کراره کراره مخامخ کېږي.

په افغانستان کي د سرمایه ګذارۍ له پاره په خصوصي سکتور کي ځای سته. په ۲۰۰۵ م کال کي په کابل کي یو عصري هوټل پرانیستل سو، چي مارکیټ، د کافي ښنلو ځای په افغانستان کي لومړی برقي ځیني یې لرلې، چي کابلیانو به په خورا خندا سره پورته او کښته پکښې کېدل. د اغا خان بنیاد یو پنځه ستوریز هوټل جوړ کړ او همدا شان یې د تاریخي ځایونو د بیا رغوني له پاره ځو پروژو ته بسپنه ورکړل. یو شمېر تعلیم یافته افغانان چي د جګړې په جریان کي امریکا، اروپا او استرالیا ته تللي وه، بیرته هیواد ته راوګرځېدل. ځینو یې په حکومت کي پوستونه اشغال کړل او ځینو بیا شخصي تجارتونه پیل کړل، لکه د راډیو او ټلویزیون مرکزونه، د موبایل ټلیفون شرکتونه او د بیا رغوني کمپنۍ.

د افغانستان د بیا رغوني بریالۍ نمونه د کابل د لرغونتون بیا رغونه ده چي د مرکزي او جنوبي آسیا د زرګونو کلونو تاریخي خزانې پکښې خوندي وې. دا چي لرغوني او د تجارت لویه لار د افغانستان څخه تېرېږي نو له کبله یې همېشه د چنګېزخان ،لوی سکندر او نورو د لښکرو لخوا اشغال سوي دي. له همدې ځایه به کلتورونه تېرېدل چي خورا لرغوني مختلفي تاریخي خزانې به یې تر شا پرېښودلې. د کابل په لرغونتون کي اوس رومي سیکې، هندي عاج بودایي آثار او تر اسلامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېر وړاندي مجسمو خزانې خوندي وې خو د کورنۍ جګړې په جريان کې ورته سخت زيان ورسېد ، چې په دوامداره توګه به يې آثار لوټېدل. خو کله چې طالبان واک ته ورسېدل دوی د موزيم د لوټماری مخه ونيول خو د غير اسلامي هنرونو ننداره يې منع کړه. دوی هغه مجسمې او نور هنرونه يې مات کړل چې ژوندي موجودات به يې انځورول چې په هغه کې يو تعداد د لرګي څخه جوړ د انسانانو او حيواناتو لويي مجسمې وې، چې له کافرستان څخه په لاس راغلي و. د لرګي څخه جوړ په دغو مجسمو کي ځيني يې تر دوه متره جګې وې چې د کافرانو جدي او حيواني خدايان وو. د دوی سيمه د افغانستان شمالي شرق غرونو کي وه او دا د هيواد يوازينۍ سيمه وه چې اوسېدونکي يې ياغي او غير مسلمانان و. دا د دې هيواد يوازينۍ سيمه وه چې بايد رعيت سوي او وګړي يې مسلمانان سوي وای چې په اتلس سوه نوييمو کلونو کي همدا کار تر سره سو او د ولايت نوم يې نورستان سو چې معنی يې د (رڼا ځای) ده.

د طالبانو تر واکمنۍ وروسته د موزيم کارکوونکي په خورا احتياط اخته وه تر څو ځيني اثار بيرته ترميم کړي چې اوس يې يو څو و ننداري ته ايښوول سوي وه، په نونس سوه اتيايمو کلونو کي د موزيم د کارکوونکو لخوا ډېر شيان يوې او بلي خوا ته سره پټ کړي وه، چې ځني د باختري دورې آثار په ملي زېرمتون کي ساتل سوي وه. د کابل موزيم دوباره پرانيستل سو او په خورا ښکلې بڼه رغول سوی چې د بيا رغوني کار يې لا دوام لري.

د ملي ارشيف ودانۍ بيرته رغول سوې او په زرګونو دوسيې او اسناد يې و مجموعې ته وراضافه سوي دي. امنيتي ځواک مؤظف سوی دئ چې کلتوري او تاريخي ځايونه د بيا تالان څخه وژغوري چې په هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي د باميان د بودا د مجسمو ځايونه هم شامل دي، چي د طالبانو تر وخت پوري ولاړ او وروسته بيا هغوی په ۲۰۰۱ م کال کي د خاورو سره برابر کړل.

په افغانستان کي د ۲۰۰۱ م کال راهيسي د لوړو زده کړو په موسسو کي زده کوونکي ډېر سوي دي چي شمېر يې څلوېښت زرو ته رسېږي، چي ۲۰ فيصده يې نجوني دي.

کرزی وايي چي موږ د پرمختګ په حال کي يو، چي بايد هيڅکله بيرته شا ته راونه ګرځو، دی وايي کله چي نړۍ نن د افغانستان په اړه فکر کوي او په هغه علتونو پسې ګرځي چي ولي بايد هلته منابع په کار واچوي نو دې ته اړتيا نه لري چي ليري وګوري يوازي دي د ۱۱/ ۹ پېښي ور په ياد کړي. اوه زما خدايه ! دغه ښايسته ټاورونه د اور خوراک سول او خلک يې د اتيايم يا نيويم منزل څخه راوغورځېدل.

کرزی وايي نړۍ افغانستان ته د هغه لوی خطر د له منځه وړلو له پاره راغله چي په افغانستان کي له دې کبله راپيدا سوی و، چي ملت له پښو غورځول سوی و. ترهګرو او نورو بهرنيو عناصرو دغه هيواد يرغمل کړی او چلوی يې. په سترګو خو داسي ښکارېدل چي هر څه د افغانانو له خوا تر سره کېږي، خو په حقيقت کي افغانانو دا هيواد نه اداره کاوه. د هيواد ټوله تاسيسات د ترهګرو په خدمت کي وه چي هر وخت يې ببله کومه مشکله استفاده څني کولای سول. افغانستان هوايي ډګرونه، الوتکي، ټيکنالوژي، ماشينري او د ښه نظامي سابقې کارپوهان لرل چي د هيواد دا ټول جوړښت د ترهګرو لاس ته ورغلی و.

کرزی وايي مګر نوري نړۍ افغانستان هېر کړی و، دوی فکر کاوه چي هلته هر څه روان وي تر دوی پوري به ور ونه رسېږي. دا و چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیویارک او واشنګټن پېښې رامنځته سوې. هر هغه هیواد چي اوس د افغانستان د پرېښودلو په لټه کي دئ او تر هغه وړاندي چي هیواد پر خپلو پښو نه وي درېدلی خپل ځان په خپله وساتي خپله دوډۍ ولري، او د هغو بدو خلکو سره جګړه وکړي، چي هر وخت د بیرته راتلو هڅه کوي، شاید بیا د ۱۱/ ۹ د پېښو سره مخامخ سي. موږ نه سو کولای د هغسي یوه افغانستان بیه ورکړو لکه دمخه چي مو ورکړل. موږ باید دغه خطر له پامه ونه غورځوو. افغانستان باید د نړۍ د سولي او ثبات او پر افغانانو د رحم په توګه ورغول سي چي دا پخپله یو ښه دلیل دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نطق

کله چي د ۲۰۰۷ م کال په پيل کي د امريکا په کانګريس کي ډيموکراتانو اکثريت تر لاسه کړ تقريبا د افغانستان څخه هر راوتونکی خبر تکان ورکوونکی و. پر ايتلافي او افغان ځواکونو باندي د طالبانو او القاعدي لخوا حملي زياتي سوي وي او په ۲۰۰۶م کال کي چي د پاکستان او ښورښيانو تر منځ چي کوم تړون له دي کبله وسو چي تر پولي د ښورښيانو اوښتل کم کړي په اصل کي دوی ته لا ښه زمينه برابره کړه، چي په خورا بيخاره به له سرحده پوري وتل. کله چي پاکستان د افغانستان او پاکستان پر پوله په قبايلي سيمو کي دنظامي عملياتو څخه ځان وژغوري ښورښيانو دا يوه موقع وبلل چي بيله د پاکستان له بېري يي په افغانستان کي خپلو حملو ته زور ورکړ.

دا چي د پرويز مشرف حکومت د ښورښيانو په مقابل کي په اقدام کولو کي سوړ او بي ميله ښکاري نو سړي ته دا شك ورپيداکيږي چي په اصل کي دغه تړون ښورښيانو ته په افغانستان کي د خپلو وژونکو فعاليتونو له پاره يو جواز په لاسه ورکول دي. هم مهاله کوکنارو د خپل وخت ريکارډ ټينګ کړ او د مخدره موادو د پيسو له لاري په افغان حکومت کي فساد د ساري ناروغي په شان خپرېږي . د امريکا او نورو ايتلافي ځواکونه لخوا پر غلطه رهبري سوي بمونه او د غلطو استخباراتي معلوماتو پر اساس پر کليو هجوم وروړل د ملکي خلکو مرګ ژوبله زياتوي چي دا د غربي هيوادونو په وړاندي د عامو خلکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرکه راپاروي او د یاغیانو سره مرسته کولو ته یې هڅوي. د ۲۰۰۷ م کال ځینو پیښنو د نونسوه اتیایمو کلونو له حوادثو سره ورته والي درلود چې پاکستان میشتو مجاهدینو به د روسي یرغلګر ځواك په مقابل کې جګړه کول. اوس امریکایي او ناټو ځواکونو ته ډیرو افغانانو د اشغالګرو قواو په سترګه کتل چې د افغانانو پر خاوره هیڅ داسي یوه ځواك ته ښه راغلی نه دئ ویل سوی.

د کانګریس د غړو په منځ کې ورځ په ورځ دا پوهاوي زیاتیږي چې امریکا د دواړو جګړو د بایللو په درشل کې ده او د بوش اداري هیواد د ۹\۱۱ تر پیښو وروسته د افغانستان او عراق په شحړه اخته کړ. افغانستان ته د نورو مرستو د ورکړي ږغونه را اوچت سول ځکه چې ددي سمي جګړي ګټل ممکن دي او حتي په کانګریس کې ډیمکراتانو او جمهوري خواهانو ویل چې د عراق څخه دي د سرتیرو د را ایستلو له پاره مهال ویش وټاکل سي ځکه چې د هغه جنګ د ګټلو څرك خورا لږ ښکاري.

د ۲۰۰۶م کال د ډسمبر پر ۱۳ د نیویارك ټایمز د Op-ed column کي (یوه جګړه اوس هم ګټل کیداي سي) تر سر لیك لاندي د titled ستراتیژیکو او نړیوالو مطالعاتو له مرکز څخه Anthony Cordesman پر امریکا او د ناټو پر غړو هیوادونو ږغ کړی و چې افغانستان ته نظامي او اقتصادي مرستي ډیري کړي . ده غرب ته اخطار ورکړي و چې پر کابل توجه زیاته کړي په خاصه توګه د ښه حکومتداري په برخه کي چې د دي چاري د نسته والي له کبله د دښمنو ډلو د پیاوړتیا او نفوذ له پاره ډیري خالیګاوي موجودي دي.

د ۲۰۰۷ م کال په مارچ کي ژورنالیست Rory Stewart په ټایمز کي په یوه کالم کي نړیواله ټولنه له دي کبله ملامته کړي وه چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان د کلتور او ارزښتونو سره اشنايي نه لري او کوښښ کوي چې غربي ډيموکراسي او مدني ټولنه پر افغانستان وتپي. ستيورت استدال کړی و، چې ډيري پيسي افغانستان ته د فساد او مخدره موادو پر ضد مبارزې په لار کي مصرف سوي چي زموږ پر عمليايتو (ميشن) يي هيڅ مثبته اغيزه نه ده کړې او د نورو غربي هيوادنو د مرستي پرواګرامونه و محلي کلتور ته د خطر په سترګه کتل کيږي، چي همدې شي د افغانانو کرکه راپارولې ده. شايد غربي هيوادنونه په خپل هدف کي پاك وي او هدف يي د افغانستان سره مرسته کول وي خو تر ټولو مهمه دا ده چي په دغه غربي پيسو باندي کوم هدف تر لاسه سي هلته د کلتور او ارزښتنونو پيژندنه وسي. هغه څوك چي افغانان ډېر ښه پېژني وايي چي افغانان د هغو مرستو چي دوی ته ورکول کيږي قدرداني کوي خو دا د دې مخالفت کوي چي که چيري دوی غربي ارزښتونه ومني نو هر څه به د دوی له پاره سم سي.

په داسي وضعيت کي نو هر څه يوه معما ښکاري. غربي هيوادونه فکر کوي چي دوی د يو داسي ټولني ملاتړ نه سي کولاي چي هلته نارينه خپلي ښځي په بورقه کي ساتي، چيري چي د کوکنارو کرنه د نړۍ د مخدره موادو مشکل تغذيه کوي، چيري چي يو غيري انتخابي ټوپکسالار واك چلوي او چيري چي مذهبي قانون د غير مذهبي مخه نيسي. افغانان استدلال کوي چي دا د دوی خپل شخصي کارونه دي. د کوم علت له مخي چي دوی کوکنار کري هغه ګټه ده نه دا چي دوی پدې باور دي چي کوکنار ښه شی دي. په هغه غربي هيوادونو کي چي دوی ته وايي کوکنار مه کرئ د هيروئينو غوښتنه خورا ډيره ده نه په افغانستان کي که څه هم د تخميني راپورونو پر اساس چي يو مليون افغانان په نشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يي موادو اخته دي. که چيري دوی د اپيمو غوښتنه لږ کړي افغانان به يي هم لږ کړي. د افغانانو د ژوند او کلتور اړخ غربي هيوادونو ته د منلو وړ نه دئ او دا خورا مغلقه مسئله کرځيدلې چي د بازاري ځواکونو په واسطه يي حلول ناشونی کار دئ. دغه اړخ کېداي سي او (کيداي هم نه سي) چي په مرور د زمان تغير وکړي خو په افغانستان کي د غربي نړۍ په پرتله وخت خورا ورو درومي.

راډيکال اسلام د افغانانو د ژوند کلتور نه و، تر هغه چي بهرنيو يرغلګرو شوروي اتحاد هڅه وکړه چي خپلو راډيکالو ته تغير ورکړي. تر هغه وخت پوري افغانستان يو رښتوني او د زغمه ډك مسلمان هيواد و، چي په نونسوه شپيته او د نونسوه اويا په لومړيو کي يي غربي سيلانيان شاهدان دي. د روسانو د اشغال په وخت کي مليونونو افغانانو خپل هيواد پرېښود او دا توندلاري وه چي د جهاد له پاره يې په لوړ اواز ناري وهلي او همدې شي د غربي هيوادونو په ځانګړې توګه امريکا مرستي راجلب کړې. د سړې جګړې ذهنيت د هيڅ داسي موقع مخنيوی نه سو کولای چي شوروي اتحاد ببله مخامخ جګړې څخه په بهرني هيواد کي را ايسار کړي. د توندلاريتوب تر ټولو شرير او موقع پېژوندونکی ګلبدين حکمتيار و، چي په نتيجه کي يې د امريکايي مرستو تر ټولو لويه برخه تر لاسه کول او د پاکستان استخباراتي اداري ISI چي د امريکا د لاسپوڅي او پيسه ويشونکي ادارې په توګه يې کار کاوه د ده پوره درناوی کوي. موږ بايد دا هېر نه کړو چي يو وخت امريکا دغه اسلامي توندلاري تربيه، تجهيز او بسپنه ورکول چي نن يې د له منځه وړولو هڅي کوي.

۹\۱۱ تر پېښو وروسته د بوش اداري ډېر لوي چانسونه د لاسه ورکړل.تر ټولو څرګند يي د اسامه په وژلو او نيولو کي پاته راتلل دي چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۹\۱۱ د پېښې پلان جوړونکی دئ. پر افغانستان د حملې په وخت کې چې د ده د القاعده سازمان د رهبرۍ په نیولو کې چې ټوله بې زړه سوې، ماته سوې او د پښتو غورځېدلې وه چې ټوله باید د شرقي افغانستان په غرونو کې له منځه تللې وای هلته د پاکستان پولې ته نژدې د لارې بندولو له پاره د پوځونو په استولو کې پاته راغلل چې همدې شي اسامه او د ده ډلې ته موقع برابره کړه چې پاکستان ته وتښتي. دې تېښتې اسامه په یو اتل بدل کړ او مرسته یې ورسره وکړه چې د خلکو کومکونه راجلب، نوي کسان استخدام او دا تروریستي سازمان تر پخوا لا ډېر ښه سره منظم کړي. د لارو د بندولو له پاره د مځکنیو پوځونو د لېږلو پریکړه د دفاع پخواني وزیر ډونالډ رمسفلډ ته راجع کېږي داسې چې دا د ترهګرۍ په وړاندې د بوش د ادارې تر ټولو لویه تېروتنه وه. دې د نړۍ تر ټولو لوی ترهګر ته اجازه ورکړه، چې بیرته لوبې ته راسي.

کله چې امریکا د طالبانو پر رژیم حمله وکړه اسامه او القاعده پټ سول ځکه چې په حمله کې تقریباً هیڅ ځمکنیو ځواکونو ګډون نه درلود. د طالبانو چاره د شمال ټلوالې او د امریکایي او برتانوي کماندو په لار ښوونه او د هوایي ځواک په مرسته وسول. په ټوله افغانستان کې د طالبانو د پخواني مرکز څخه نیولې په شرق کې تر هراته، له شماله تر کابله او نور په هر ځای کې چې د طالبانو حکومت نسکوربدی یو هوس یې درلود. په دې ټوله راضي وه چې د طالبانو دغه زیږ او ناپوه حکومت دې د دوی د غرب ملګرو سره چې دغه ناکامه هیواد ته د ویني په سرطان اوښتی دئ له منځه یوړول سي.

حامد کرزی فکر کوي چې دی د غرب تر اغېزې لاندې د بون په غونډه کې د موقتي ادارې د مشر په توګه ټاکل سوی دئ او له هغه پراخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملاتړ څخه خوند اخلي چې د ۲۰۰۴ م کال په ملي ټاکنو کې افغانانو د لومړي ځل له پاره د خپل مشر د ټاکلو له پاره په ډېرې خوشحالۍ سره رایې واچولې. نوي ښوونځي د نجونو او هلکانو څخه په خورا شوق سره ډکې سوي او خوشباوریو هر چیرې خپل وزرونه غوړولي و. کله چې طالبان نسکور سول غربي یو بې کنټروله ځواك د ټانکونو سره هیواد ته ننوت چې ور پسې یې حکومتي ادارو، انجوګانو او شخصي د امنیتي کمپنیو هیواد پر سر سره واخیست چې افغانانو ته به یې ویل د یو مکمل ملت له پاره باید څه تر سره سي. د غربي نظامیانو وظیفه چې ښورښ له منځه وړل و، یو څه د دوی دناپوهۍ او یو څه د افغانان کلتور او عنعناتو ته نه درناوي دا مسئله نوره هم پېچلې کړل. افغانانو بیرته په مقاومت لاس پوري کړ او د غرب ضد ښورښیانو چې د خلکو په زړونو کې یې ځای د لاسه ورکړی و بیرته تر لاسه کړ.

د افغانستان د بنسټونو جوړونه او رغونه تقریباً په هغه اوایلو کې د بې کاره بیروکراټیك او بې اغېزې او د فساد له ډك حکومت له کبله د خنډ سره مخامخ سوه. حتی په کابل کې چې بې ساري ودانۍ جوړې سوي او نفوس هم خورا ډیر سوی دئ حکومت په دې بریالی نه سو، چې خلکو ته برېښنا او نور اساسي خدمتونه برابر کړي. مرکز د پیسو ډك و خو بیا هم ملکي کارکوونکو او ښوونکو ته معاش نه رسېدی. د افغانستان د ملي اردو او ملي پولیسو روزنه د تجهیزاتو د نسته والي او د فاسدو قوماندانانو له کبله چې ټولې پیسې به یې په خپلو جیبونو کې اچولې وځنډېد. په سوونو ملیونه ډالر افغانستان ته راغله خو تر اوسه لا د هیواد د اقتصادي پیاوړتیا تر ټولو ښه نښه د کابل په خامه جادو کې د لوکسو موټرانو کرځېدل، د فاسدو حکومتي چارواکو لوړي ودانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښایسته او د خیال رستورانتونه وه چي مړو غربیانو به را وارد سوي الکول پکښې څښل او ډوډۍ پکښې خوړل.

بیا هم پرمختګونه سوي دي ځکه چي ډېر افغانان سولي او ثبات ته خورا ډېر لېوال دي او د پرمختګ په کارونو کي ونډې اخیستلو ته ډېره تلوسه لري. نجوني مکتبونو ته ځي ځکه چي ډېر افغانان د نجوني زده کړې غواړي او ډېرو استادانو او اداري کارکوونکو د ښوونځیو په فعال ساتلو سره خپل ژوند د هغه دوامدار تهدید له کبله چي دوی ته د توندلارو له خوا متوجه و په خطر کي اچولی و. د اطرافو ډېر ښوونځي وران او ښوونکي او اداري کار کوونکي یې د طالب ښورښیان له خوا ووژل سول. ملکي کارکوونکو د تنخوا نه تر لاسه کولو له کبله غوغا جوړه کړې وه. د ښاروالۍ کار کوونکو چي باید د کثافاتو غرونه یې له منځه وړي وای د نوو خلکو په راستنېدلو سره د سونامي سره مخامخ سول. ترافیك پولیسو په کابل کي په کابل کي د نظم راوستلو خوشي هڅي کولې او افغاني سرتېري به د ښورښیانو سره په جګړه کي وژل کېدل.

د حامد کرزي هغه هڅي چي د ښه حکومتدارۍ له پاره یې کولې د کورنیو شخړو او فساد له کبله له خنډ سره مخامخ سوې. په ۲۰۰۱م کال کي د طالبانو چټکه ماته چي په ټوله هیواد کي د خوشحالۍ سبب سوه، چي ور سره سمدستي دا سوال ور سره راپورته سو چي په افغانستان کي د ائتلافي ځواکونو یو داسي ځواك ته اړتیا سته چي په افغانستان کي سوله وساتي. د ائتلافي ځواکونو د هوایي ځواك په ملاتړ شمالي ټلوالي ډېر ژر پر دې بریالي سول چي طالبان له پښو وغورځوي. دغه ټلواله د تاجکو او ازبکو څخه جوړه ده چي په څرګند ډول یې د جنوب د پښتنو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوا هر کلي ونه سو. د عبدالحق د وړاندیز له مخي چي باید په جنوب کي هم د ټوپکسالارانو یوه ټلواله رامنځ ته سوې وای او دې به د طالبانو په بیا راپورته کولو کي تر ائتلافي ځواکونو ډېره اغېزه لرلای چي اوس یې غربي ځواکونه لري.

حامد کرزي په خپل وخت کي دغسي یو ایتلاف جوړوی او طالبان هم خورا غلي وه تر څو چي دوي بالاخره په هغه ویرجنه ورځ په ترینکوټ کي تسلیم سول. که د پښتنو دغه ناخبره ائتلاف تقویه سوی وای او ائتلافي ځواکونو یې د هوا څخه ملاتړ کولای دا به د هیواد له پاره تر ټولو ښه امنیتي ځواک وای. دا هغه طریقې دي چي افغانستان خپل ځان د تاریخ په اوږدو کي په ساتلی دئ. افغانستان هیڅکله هم په یوي قوي او ملي اردو سره نه دئ ساتل سوی او د قومي حکومتونو اتحاد د محلي او ساحوي حکومتونو په چلولو کي خورا اغېزمن دئ لکه څنګه چي د کرزي پلار کارونه د یوه قومي مشر په توګه تر سره کول. د افغانانو مطلق اکثریت د طالبانو د رژیم څخه ښه خاطره نه لرل خو که د طالبانو تر نسکورېدلو وروسته د افغانانو سره مرسته سوې وای کېدای سول چي دوی په خپله د طالبانو د بیرته راتګ مخه نیولې وای.

ددي ټولو سره افغانستان یو ځل بیا د بهرنیو سرتېرو له خوا اشغال سو او د ۲۰۰۷ مال په پیل کي هلته د نورو سرتېرو جوپې ور رواني وې. د جنوب د ائتلاف موقع د ۲۰۰۱م کال په اخیر کي د همېشه له پاره له منځه ولاړه. دا شاید د غربي ځواکونو پر ځاي تر ټولو ښه چاره وای چي د هیڅ سره هم بلد نه و. مګر د دغو غربي ځواکونو قومانده او کنټرول داسي یو شی دئ چي اوس هم کېدای سي چي خبري پر وسي او یو تغیر راولي چي په څه ډول د افغانانو سره متقابل عمل وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۰۵م کال د مي ۵ ولسمشر کرزي سپيني ماڼۍ ته ولاړ، چي هلته يي په خپل هيواد کي پر بهرنيو ځواکونو د ډېر کنټرول غوښتنه وکړه ولسمشر بوش نه يوازي دغه غوښتنه رد کړل بلکي په خلکو کي يي د ولسمشر کرزي سپکاوی وکړ. کرزي په دې اړه په عامه خبري نه دي کړي او نه زما سره په شخصي توګه خو ولسمشر ته نژدي افغانانو ماته وويل چي دی دې کار ډېر په غوسه کړی و. شايد کرزي په رسمي او عامه توګه پر خپلو غوښتنو ډېر ټينګار کړی وي خو ولسمشر بوش بايد له ده څخه د خلکو په وړاندي خپل ملاتړ څرګند کړی وای. اوس ولسمشر کرزی د ناټو او امريکايي قواوو د وژونکو اشتباهاتو له کبله خورا ځورېږي او غندل کېږي او له بله پلوه د هغوی په اداره کولو کي هم بېوسه دئ. که چيري کرزی او دده لوړ پوړي مشاورين پر دغو ځواکونو ډېره اغېزه ولري نو په ډاډ سره ويلای سو چي مثبت تغير به راسي. له بله اړخه به کرزی دافغانانو په سترګو کي د اعتبار خاوند سي. د بلي خوا به د ناټو او امريکايي ځواکونو له خوا چي کوم تاکتيك په کار اچول سوی دئ په تضمين سره به د وراني، ملکي وګړو ته د مرګ ژوبلي او د افغانانو سره د راشي درشي په چارو کي د کلتوري حساسيتونو د پېښو په مخنيوي کي مرسته وکړي.

په افغانستان کي د سولي له پاره هيلي ژوندۍ دي او خوشبختي مخ پر ډېرېدو ده، ځکه چي ډېر افغانان ورته لېوال دي. خو د افغانستان راتلونکی شکل بايد يوازي د افغانانو لخوا د دوی د خپل مهال وېش له مخي او د دوی په خپلو طريقو باندي وټاکل سي. څونه چي غرب پر افغانانو د خپلو نظرياتو د تپلو کوښښ کوي هغونه د افغانانو د مقاومت سره مخامخ کېږي. لکه څرنګه چي مخکي وويل سول چي افغانان د بهرنۍ نړۍ د مرستي مننه کوي خو هيڅکله مداخله نه مني. غرب بايد

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانانو ته ښېلچه په لاس ورکړي خو دا باید ورته ونه وايي چې کوم ځاي وکيندي. دوی ته ښښتي په لاس ورکړي خو باید ورته ونه وايي چې څه په جوړ کړي. افغانان خورا غښتلي، ځانګړي او په زړه پوري خلك دي. دوی خورا دوستانه او ميلمه پال خلك دي خو يوازي ميلمنو ته نه اشغالګرو ته. دوی محافظه کار دي خو تونداري نه دي. توندلاريتوب د افغانانو په خاوره کي د امريکا او نورو هيوادونو د غلطو پاليسيو نتيجه ده چې افغانان يي د خپلو هدفونو له پاره وکارول. يو وخت ټولي نړۍ د افغانو احترام کاوه. په افغانستان کي به مثبت تغيرات راسي خو په کراره که چيري موږ د ژر تغير راوستلو هڅه وکړو نو پايلي به يي راته په زړه پوري نه وي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library